Ἐκκλησίας, ἢ βικάριος τοῦ Χριστοῦ, ἢ διάδοχος τοῦ Πέτρου, ἢ τὸ πρῶτος, ἢ μόνος κριτὴς τῶν Αἱρέσεων, οὔτε ἄλλου τινὸς ῥητοῦ γραφικοῦ, ἢ πατρικοῦ, ἢ συνοδικοῦ ἐμνήσθη, ἐξ ὧν προβάλλουσιν οἱ Λατῖνοι εἰς σύστασιν τοῦ παπισμοῦ. εἰς ἐκεῖνο δὲ ὅπερ λέγουσιν οἱ Λατῖνοι ὅτι πρῶτοι οἱ Ἀρειανοὶ αὐτεῖπον τῇ μοναρχίᾳ τοῦ Πάπα ῥητέον ὅτι τοῦτο ψεῦδός ἐστιν, ἐπειδὴ εἰ ἦν τότε πρωτεῖον μοναρχικὸν εἰς τὴν Ῥώμην, προέβαλεν ἂν αὐτὸ ὁ Ἰούλιος κατὰ τῶν Εὐσεβιανῶν. δεύτερον, ὅτι οὔτε μόνοι οὔτε πρῶτοι αὐτεῖπον, καὶ δῆλον ἐξ ὧν εἴπομεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ θεσπίσματος, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΔ'.

Ὅτι οὐδεῖ ἁπλῶς δέχεσθαι καὶ αὐτὰ τὰ προδήλως ἀληθινὰ συγγράμματα τῶν Παπῶν ὡς τῆς ἀληθείας ἄγνοιαν ἐχόντων.

Ὅτι δὲ τὰ γράμματα τῶν Παπῶν (οὐ λέγομεν περὶ τῶν πεπλασμένων ἐπιστολῶν καὶ ἑτέρων συγγραμμάτων ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀρχαίων Παπῶν παρὰ τῶν παπιστῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν προδήλως ἀληθινῶν) οὐδεῖ ἁπλῶς δέχεσθαι κἂν καὶ ἅγιοι οἱ περὶ ἑαυτῶν γράφοντες ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐξετάζεσθαι μήπως καὶ ἐν οἷς γράφουσιν οὐ περιέχεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀλήθεια ἀκραιφνής, δηλοῦται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ἐν ᾗ φησίν, ἐπεὶ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπιστέλλουσι γράμμασιν (οἱ Πάπαι) τὸν μὲν δυσώνυμον Ἄρειον ἄνω καὶ κάτω ἀναθεματίζοντες, καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξορίζοντες οὐ διαλείπουσι, Μαρκέλλῳ δὲ οὐδὲ μίαν μέμψιν ὑπενεγκόντες φαίνονται, καὶ ταύτην αἰτίαν ἔχοντες ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς κατ' ἄγνοιαν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς κοινωνίαν αὐτὸν ἐκκλησιαστικὴν κατεδέξαντο. ταῦτα ἐπιστολῇ πέμπτῃ. καὶ σημείωσαι ὅτι ἔχουσιν οἱ Πάπαι ἄγνοιαν τῆς ἀληθείας, ὡς ἔλεγε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος περὶ τοῦ Δαμάσου διὰ τὸν Οὐϊτάλιον, τοὺς Οὐϊταλίου λόγους ἡμεῖς πρὸς εὐσεβέστερον ἐδεξάμεθα, οὕτω τοῦ θέλειν πείθοντος. ἄλλοι δὲ πρὸς τὸν τῶν γεγραμμένων νοῦν ἀγριαίνουσιν, ὅ μοι δοκεῖ καὶ Δάμασος αὐτὸς μεταδιδαχθείς, καὶ ἅμα πυθόμενος ἐπὶ τῶν προτέρων μένειν αὐτοὺς ἐξηγήσεων, ἀποκηρύκτους αὐτοὺς πεποιῆσθαι, καὶ τὸ γραμματεῖον ἀνατετραφέναι τῆς πίστεως σὺν ἀναθεματισμῷ, καὶ πρὸς τὴν ἀπάτην αὐτῶν δυσχεραίνας, ἣν ἔπαθεν ἐξ ἁπλότητος, πρὸς Κληδόνιον ἐπιστολῇ δευτέρᾳ. ἰδοὺ λοιπὸν καὶ οἱ Πάπαι τῆς Ῥώμης βουλεύονται, σκέπτονται, ἀγνοοῦσιν, ἀπατῶνται, ὅθεν κἂν καὶ μυριάκις παλιλλογοῦσι καὶ γράφουσιν, οὐδεῖ τοὺς Λατίνους προσφέρειν τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν ὡς ἀναγκαῖόν τι καὶ ἀναντίρρητον εἰς σύστασιν Ἐκκλήτου, ἔλεγε γὰρ ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας ἐν τῇ κατὰ Φωτίου Συνόδῳ, οἱ Κανόνες καὶ τῶν Πατριαρχῶν ἄρχουσιν, εἰ γοῦν ἔξω τῶν Κανόνων ποιοῦσιν, οὐ στοιχοῦμεν αὐτοῖς, πράξει ὀκτώ.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΕ'.

Ὅτι θέλοντες ἐκ τοῦ πρὸς τὸν Ἰούλιον Ῥώμης βιβλίου τῆς Ἀρσακίου καὶ Οὐάλεντος μετανοίας συστῆσαι τῷ Ῥώμης τὴν Ἔκκλητον οἱ παπισταί, δείκνυνται κἀνταῦθα διὰ πολλῶν ἀποδείξεων καὶ παραθέσεων ἀσύστατοι, καὶ καρκινικῶς βαδίζοντες.

Κατηγορήθη ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὡς ἀπεκτονὼς τὸν Ἀρσένιον, καὶ συντετριφὼς ποτήριον ἅγιον. ἦσαν δὲ μάλιστα συνεργοὶ εἰς ταῦτα μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, Οὐρσάκιος καὶ Οὐάλης. μετέπειτα δὲ φανέντων τῶν συκοφαντιῶν ψευδῶν, καὶ τοῦ ἁγίου δικαιωθέντος, φοβηθέντες καὶ οἱ δύο, δεδώκασι βιβλίον μετανοίας τῷ Πάπᾳ Ἰουλίῳ, ὑπεραπολογούμενοι διότι κατέκρινον αὐτὸν ἤτοι τὸν Ἀθανάσιον, ὡς λέγουσι Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ, καὶ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει ἑξηκοστῇ ὀγδόῃ. λέγουσι λοιπὸν οἱ Λατῖνοι ὅτι ὁ Οὐρσάκιος καὶ Οὐάλης δεδώκασι βιβλίον μετανοίας τῷ Ἰουλίῳ ὡς ἔχοντι τὴν Ἔκκλητον καὶ ἀνάκρισιν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι οὐδὲν λέγουσι καὶ οἱ δύο τῷ Ἰουλίῳ ἐν τῇ ἐπιστολῇ μοναρχικὸν αὐτῷ ἀξίωμα βεβαιοῦν, πλὴν τῆς μετανοίας, καὶ τοῦτο, καθότι ὄντες καὶ οἱ δύο Ἐπίσκοποι ὑποκείμενοι τῷ θρόνῳ Ῥώμης, ἐζήτησαν συγγνώμην ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου αὐτῶν. δεύτερον, οὐκ ἠρκέσθησαν εἰς τοῦ Ῥώμης τὴν συγχώρησιν, ὅθεν ἐζήτησαν τὴν τελείαν συγχώρησιν ὡς ἀπὸ μείζονος ἐξουσίας παρὰ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου. τρίτον, ὁ Μάρης συνὼν αὐτοῖς ἐν ταῖς κατὰ Ἀθανασίου συκοφαντίαις, καὶ μαθὼν ὅτι κατέκρινον τὸν ἅγιον, μὴ ὢν ὑπὸ τὸν θρόνον Ῥώμης, οὐδ' ὅλως ἔδωκε βιβλίον μετανοίας τῷ Ἰουλίῳ, ἀλλὰ τῇ ἐν Σαρδικῇ Συνόδῳ, ὡς Θεοδώρητος γράφει ἐν τῇ Λιβερίου καὶ Κωνσταντίου διαλέξει, λόγῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀκτῷ. τέταρτον, οὐ μόνον τῷ Πάπᾳ Ἰουλίῳ δεδώκασι βιβλίον μετανοίας Οὐρσάκιος καὶ Οὐάλης, ἀλλὰ καὶ τῷ Πάπᾳ Ἀθανασίῳ ὡσαύτως, καὶ ἰδὲ ταῦτα ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀπολογίᾳ τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξαν-

λεξανδρείας Ἀθανασίου, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Ἐπιφάνιος φησὶν, ὡς ὕστερον ἔδειξαν μετανοοῦντες Οὐρσάκιος καὶ Οὐάλης, μετὰ λιβέλλων προσελθόντες τῷ μακαριωτάτῳ Ἰουλίῳ τῷ Ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ὑπεραπολογούμενοι τοῦ αὐτῶν σφάλματος, ὅτι ἐσυκοφαντήσαμεν τὸν Πάπαν Ἀθανάσιον, ἀλλὰ δέξαι ἡμᾶς εἰς κοινωνίαν καὶ εἰς μετάνοιαν. καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν Ἀθανάσιον ταῖς αὐτῶν ἐχρήσαντο ἐγγράφοις διὰ μετανοίας συστάσεσιν, Αἱρέσει ἑξηκοστῇ ὀγδόῃ. καὶ ἐκ τούτων τῶν ῥημάτων τοῦ Ἐπιφανίου δῆλον γίνεται ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἔδωκαν βιβλία μετανοίας τῷ Ἰουλίῳ καὶ τῷ Ἀθανασίῳ. πέμπτον, Εὐσέβιος, Μάρης, Θεόγνις καὶ ἕτεροι Ἐπίσκοποι καθαιρεθέντες ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ μεγάλης Συνόδου, καὶ μετανοήσαντες, ἔδωκαν λιβέλλους μετανοίας οὐ τῷ Ῥώμης, ἀλλὰ κοινῶς τοῖς κορυφαίοις τῶν Ἐπισκόπων, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεκλήθησαν τῆς ἐξορίας ἐκ βασιλικοῦ προστάγματος, καὶ τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν ἀπέλαβον, Σωκράτης βιβλίῳ πρώτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ. ὡς δὲ οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἐπισκόπων οὐδὲν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔλαβον ἀξίωμα ἰδικὸν ἀπὸ τῶν λιβέλλων τῆς μετανοίας τῶν περὶ τὸν Εὐσέβιον, οὕτως οὐδὲ ὁ Ἰούλιος ἔλαβέ τι ἰδικὸν ἀξίωμα παρὰ τοῦ βιβλίου τῆς μετανοίας Οὐρσακίου καὶ Οὐάλεντος. ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ τῆς Ἀσίας Ἐπίσκοποι ἐγκαλούμενοι ὑπὸ Ἀκακίου Κωνσταντινουπόλεως ὅτι ὑπέγραψαν εἰς τὰ ἐγκύκλια Βασιλίσκου, ἔγραψαν ἠμελημένοι αὐτὸν, καὶ συγγνώμην ἤτουν βιβλία μετανοίας πεμπόμενοι, Εὐάγριος βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ ἐνάτῳ. καὶ Καλανδίων ὁ Ἀντιοχείας γράψαντος Ζήνωνι τῷ Βασιλεῖ καὶ Ἀκακίῳ, καὶ μοιχὸν Πέτρον τὸν μογγὸν καλοῦντος, ὁ Ἀκάκιος ἔπεμψέ τινας τὰ περὶ τούτων εἰσομένους, πρὸς οὓς ὁ Πέτρος ἀπελογήσατο, καὶ ἀπολογίας ἔγραψε πρὸς Ἀκάκιον, Εὐάγριος βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ. οὐκ ἔλαβε δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀξίωμα ἐπὶ τῶν θρόνων Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας διότι ἐν καιρῷ ἀνάγκης Πέτρος ὁ μογγὸς, καὶ Πέτρος ὁ Κναφεὺς ἀπελογήσαντο πρὸς Ἀκάκιον, καὶ οἱ τῆς Ἀσίας Ἐπίσκοποι βιβλίον μετανοίας αὐτῷ ἔπεμψαν, οὕτω καὶ ὁ Ἰούλιος οὐδὲν ἔλαβεν ἀξίωμα ἀπὸ μετανοίας τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων. Ἀλλ᾽ ἐπιλέγουσιν, ἔστω ταῦτα οὕτως ἔχειν, ὁ μέντοι Μάρκελλος ἔγραψεν εἰς Ἰούλιον ἀπολογούμενος πρὸς αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἦν Αἱρετικὸς καθὰ ὑπὸ πολλῶν ἐνεκαλεῖτο, ὡς ὁ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ δευτέρᾳ. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι καὶ περὶ πίστεως εἰς πολλοὺς ἀπολογοῦνται οἱ ἐγκαλούμενοι, καὶ οὐκ εἰς μόνον τὸν Πάπαν, καὶ ἀρκεῖ ὃ λέγει ὁ αὐτὸς Ἐπιφάνιος, ὅτι ὁ Ἀντιοχείας Παυλῖνος ἔδωκε τοιαύτην ἀπολογίαν τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ ἑβδόμῃ. ὥστε καρκινικῶς ἐβάδισε καὶ τοῦτο τῶν παπιστῶν τὸ ἐπιχείρημα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙϚʹ.

Ὅτι ψευδέστατος ὁ Ἰωάννης Καρδηνάλις ἐλέγχεται ἐνταῦθα διὰ πολλῶν ἀποδείξεων καὶ συχνῶν τεκμηρίων περιστατικῶν, εἰπὼν παρὰ τεττάρων Παπῶν ζητῆσαι τὸν Ἀθανάσιον τὰς πράξεις τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ὡς διαφθαρείσας δῆθεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν, καὶ ἀποστεῖλαι αὐτῷ τὸν Ἰούλιον Πάπαν Κανόνα μόνον τῆς ἐν Νικαίᾳ περὶ Ἐκκλήτου τοῦ Ῥώμης διαλαμβάνοντα.

Ὁ καρδηνάλις Ἰωάννης ἔλεγεν ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ, ὅτι ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔγραφε πρὸς Φίληκα καὶ Μάρκον καὶ Ἰούλιον καὶ Λιβέριον τοὺς Πάπας, ζητῶν τὰς Πράξεις τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ἃς οἱ ἐν Ῥώμῃ εἶχον ἀκεραίους, καθότι ἐν τῇ Ἀνατολῇ διεφθάρησαν ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ ἀντέγραψαν ὅτι εἶχον καὶ τὰς Πράξεις καὶ τοὺς Κανόνας ἑλληνικῶς καὶ ῥωμαϊκῶς μετὰ καὶ τῶν ἰδίων ὑπογραφῶν, ἀλλ᾽ οὐκ ἔπεμπον, πλὴν μόνους τοὺς Κανόνας πέμψουσιν αὐτῷ, διὰ τοῦτο ἐπειδὴ ἐνεκάλεσεν ὁ Ἀθανάσιος τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδον εἰς τὸν ῥωμαϊκὸν θρόνον, οἱ δ᾽ Αἱρετικοὶ ἔλεγον ὅτι ἀδύνατον ἐκκαλέσαι τὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, πέμπει ὁ Λιβέριος τῷ Ἀθανασίῳ Κανόνας, ἐν οἷς ἐστι Κανὼν δηλῶν ὡς ἡ Ἔκκλητος ἦν ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἰούλιος Πάπας θερμέως ἐπιλαμβάνεται τῶν Ἀντιοχέων, ὡς τολμησάντων Σύνοδον ἀθροῖσαι χωρὶς συναινέσεως τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, δεικνύων αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ὡς οὐδεμία ἔσται ποτὲ ἐστηριγμένη καὶ βεβαία Σύνοδος ἡ μὴ στηριχθεῖσα τῇ αὐθεντίᾳ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. ταῦτα ὁ Ἰωάννης, ὃς ἐδείκνυε καὶ βιβλίον παλαιὸν ταῦτα περιέχον, συνελθούσῃ εἰκοστῇ. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τὰ τοιαῦτα πλάσματα εἰσὶν ἐπ᾽ ὄψεσι πάσης τῆς Οἰκουμένης ἀθέως φληναφοῦντα, καὶ γὰρ εἰ ἦσαν ταῦτα ἀληθῆ, ἐν γραφῇ σιδηρᾷ καὶ ἐν ὄνυχι ἐλεφαντίνῳ ἔγλυφον αὐτὰ, καὶ ἔγραφον αὐτὰ εἰς λίθους καὶ εἰς πλάκας σιδηρᾶς οἱ Λατῖνοι, ἀλλ᾽ οὐδεὶς εὕρηκεν αὐτὰ, οὔτε καὶ Λατῖνος Διδάσκαλος, ἀλλ᾽ ἢ μόνος ὁ καλὸς σοφιστὴς Ἰωάννης πρῶτος αὐτὰ εἶπεν ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ, καὶ ὅμως περὶ τῶν ἀρχαίων ἀρχαίους δεῖ μάρτυρας προσφέρειν. καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐ συνίστησι τοιοῦτον ἀξίωμα ἡ διήγησις τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος, ἀλλ᾽ ἢ μόνον ἡ γραφὴ καὶ οἱ Κανόνες καὶ οἱ ἔγκριτοι ἅγιοι πατέρες, ἐξ ὧν τοῦτο οὐ δυνήσονταί ποτε δεῖξαι Λατῖνοι, κἂν ἅπαξ ἅπαντες σοφισταὶ γενήσωνται. δεύτερον, ὁ Θεοδώρητος λέγει βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ τετάρτῳ,

Ἰούλιος Εὐσεβίου συκοφαντίας γράψαντος κατὰ Ἀθανασίου, τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἑπόμενος Νόμῳ, καὶ αὐτοὺς καταλαβεῖν τὴν Ῥώμην ἐκέλευσεν (ὡς μόνοι ἐζήτησαν ἀναμεταξὺ αὐτῶν καὶ Ἀθανασίου κρίσιν γενέσθαι ὡς εἴρηται ἀνωτέρω) καὶ γὰρ πρῶτοι ἐκεῖνοι εἶπον κληθῆναι τὸν Ἀθανάσιον εἰς δίκην, ὃς τοῦτο μέν, διότι ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ εἶχέ που ἄλλοσε φυγεῖν, τοῦτο δέ, ὅτι ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου, οὐ μόνον διὰ τὴν αἴτησιν τῶν Εὐσεβιανῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην, Ἑρμείας βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ. ἐλθόντος οὖν τοῦ Ἀθανασίου εἰς Ῥώμην, τοὺς Εὐσεβιανοὺς μὴ ἀπαντήσαντας κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ἐκάλεσεν ὁ Ἰούλιος. ἰδοὺ λοιπὸν περὶ τοῦ ἀπαγορεῦσαι τοὺς Εὐσεβιανοὺς τὴν εἰς Ῥώμην ἀποδημίαν αὐτῶν, καὶ περὶ τοῦ χειροτονῆσαι τὸν Γρηγόριον Ἀλεξανδρείας, ἀπῆλθεν ὁ Ἀθανάσιος εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πῶς ἐζήτει τοὺς Κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ κατὰ τῶν Ἀρειανῶν; ἐπειδὴ ὡς εἴρηται οὔπω ἦν τότε ἡ ἀντιλογία αὐτῶν πρὸς Ἰούλιον, ὅτε αὐτὸς ὁ Ἀθανάσιος εἰς Ῥώμην ἐξώδευσεν. εἶτα ὡς λέγει ὁ Σωκράτης, ἓνα καὶ ἥμισυ ἔτος ἐκάθισεν ὁ Ἀθανάσιος ἐν Ῥώμῃ ἐκδεχόμενος τοὺς Ἀρειανούς, καὶ πῶς ἐν Ῥώμῃ ὢν οὐκ ἔγραψε τὰ πρακτικά, ἀλλὰ ἐζήτησεν αὐτὰ μακρόθεν; εἶτα ἐπὶ Μάρκου ἔζη ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ Μάρκος ἐπατριάρχευσε μῆνας ὀκτὼ ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ τριακοστῷ ἕκτῳ, καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν Εὐσεβιανῶν Σύνοδος ἐγένετο ἐπὶ Κωνσταντίου τῷ τριακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ ἔτει, καὶ πῶς ἐζήτησε παρὰ τεθνηκότος τοῦ Μάρκου ὁ Ἀθανάσιος καὶ τῶν τοιούτων τὰ πρακτικά; ἔτι ἡ Σύνοδος ἠθροίσθη τῷ τριακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ ἔτει, ὁ δὲ Λιβέριος ἐπατριάρχευσε τῷ τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ δευτέρῳ, καὶ ὁ Φίληξ τῷ τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ὀγδόῳ ὅτε ὁ Λιβέριος ἦν εἰς τὴν ἐξορίαν, καὶ ἐν Μεδιολάνῳ, ἐν Σιρμίῳ, ἐν Ἀριμίνῳ, ἐν Σελευκείᾳ, ἐν Νίκῃ τῆς Θρᾴκης, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ ὕστερον ἐγίνοντο Σύνοδοι φανερῶς καὶ ἀναισχύντως μαχόμεναι τῷ Ὁμοουσίῳ, ἐν αἷς ἐλάλει εἰς ὕψος τὸ Ἀνόμοιον, ἐν Ῥώμῃ Πατριάρχαι Ἀρειανοὶ Λιβέριος καὶ Φίληξ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πατριάρχαι Αἱρετικοί, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐκρύπτετο, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις τί ἤθελεν ὁ Ἀθανάσιος τὰ πρακτικὰ καὶ ἐζήτει αὐτά; τρίτον, καθ᾽ ὑπόθεσιν εἰ ἐζήτησεν ὁ Ἀθανάσιος τὰ πρακτικά, διατί οὐκ ἔστειλαν αὐτὰ οἱ Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ μόνους τοὺς Κανόνας; καὶ λοιπὸν φανερόν ἐστιν ὅτι ὁ Καρδηνάλις Ἰωάννης μίαν καὶ μόνην εἶπεν ἀλήθειαν, ὅτι εἰς τὴν Ῥώμην μόνοι ἦσαν οἱ Κανόνες, καὶ οὐχὶ καὶ τὰ πρακτικά. τέταρτον, εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι ὁ Ἰούλιος οὐ προέβαλεν εἰς τοὺς Εὐσεβιανοὺς Κανόνα Ἐκκλήτου, ἀλλὰ Κανόνα ὅτι τὴν πρώτην Σύνοδον ἀνακρίνει δευτέρα, οὐκ εἶπε δὲ ἡ τῆς Ῥώμης, ἀλλ᾽ ἁπλῶς εἶπε Σύνοδος Σύνοδον ἀνακρίνει; καὶ εἰ εἶχεν ὁ Ἰούλιος Κανόνα Ἐκκλήτου πῶς αὐτὸν ἐσιώπησεν; πέμπτον, ὁ αὐτὸς εἶπεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὅτι λανθανόντως οἱ Εὐσεβιανοὶ καινοτομοῦσιν εἰς τὴν πίστιν τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, εἶπε δὲ τοῦτο διὰ τὴν ἔκθεσιν ἣν ἐποίησαν παραχαράξαντες τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, εἰ δὲ ἦν καὶ Κανὼν Ἐκκλήτου, πῶς οὐκ εἶπεν ὅτι καινοτομοῦσι παραβαίνοντες τὸν Κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου περὶ τῆς εἰς τὸν ῥωμαϊκὸν θρόνον Ἐκκλήτου; ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Λιβέριος Ῥώμης τοῦτον τὸν Κανόνα εἰ ἔπεμψε τῷ Ἀθανασίῳ, πῶς οὐ προέβαλεν αὐτὸν τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντίῳ ἐν τῷ μετ᾽ αὐτοῦ διαλόγῳ, ἀλλὰ συχνάκις ἐδέετο καὶ προσέπιπτε τῷ Βασιλεῖ Σύνοδον αἰτῶν εἰς διόρθωσιν τῶν τότε τὴν Ἐκκλησίαν κατεχόντων δεινῶν; ἕκτον· ἔτι τοῦτο τὸ ψιθυρισμάτιον τῶν Κανόνων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου περὶ Ἐκκλήτου ζητούμενον παρὰ τοῦ Ῥώμης ὑπὸ Ἀθανασίου, ὁ Ἱσπανὸς Πέτρος γράφων κατὰ τῶν γραικῶν πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Νεκτάριον ἄλλως ἐκτίθησι, καθότι λέγει ὅτι οὐκ ἐζήτησε τοῦτο ὁ Ἀθανάσιος, ἀλλ᾽ ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Σύνοδος, καὶ ὅμως ὅτε ἠθροίσθη ἡ Σύνοδος ὑπὲρ Ἀθανασίου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὁ Ἀθανάσιος ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ. δεύτερον λέγει ὅτι πρὸς μόνον τὸν Φίληκα Ῥώμης ἔγραψεν ἡ Σύνοδος, καὶ ὅμως ὁ Φίληξ ὅτι ἦν Ἀρειανός, μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ ἓν μόνον ἔτος καὶ τρεῖς μῆνας ἐπατριάρχευσεν, ὅτε ὁ Κωνστάντιος ἐζήτει μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων ὡς εἰπεῖν τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, καὶ πρὸς τούτοις, ὁ Καππαδόκης Γεώργιος καὶ ἄκρος ἐχθρὸς τοῦ Ὁμοουσίου καὶ τοῦ Ἀθανασίου ἦν Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὅτε καὶ ὁ Λιβέριος διὰ τὸν Ἀθανάσιον ἦν ἐξωρισμένος εἰς Βέρροιαν, καὶ πῶς ἠδύνατο ἀθροισθῆναι Σύνοδον εὐσεβῆ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ; τέως ὁ Ἰωάννης λέγει, ὅτι ἐζήτησεν ὁ Ἀθανάσιος τῶν Κανόνων τὰ πρακτικὰ ἀπὸ τεσσάρων Παπῶν, ὁ Πέτρος λέγει, ὅτι ἐζήτησεν ἡ Σύνοδος ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Κανόνα ἀπὸ τοῦ Φίληκος, ὥστε ἐκ τῶν εἰρημένων τούτων οὐδὲν ἕτερον δείκνυται, ἢ ὅτι τὰ τοιαῦτα καὶ τοῖς βρεφυλλίοις κατάδηλον, ὅτι εἰσὶ πλάσματα. ἕβδομον, εἰς ὃ δὲ φασιν, ὅτι εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὰ πρακτικὰ διεφθάρησαν ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, ῥητέον ὅτι ὁ Ἀθανάσιος ἦν εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον συναγωνιζόμενος τὰ μέγιστα μετὰ τῶν πατέρων ὑπὲρ τοῦ Ὁμοουσίου, καὶ ἐπιστραφεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἀποθανόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου οὐ παρῆλθε πολὺς καιρός, καὶ ἐχρημάτισεν Ἀλεξανδρείας, καὶ πῶς οὐκ εἶχε τὰ τῆς Συνόδου πρακτικὰ εἰς φύλαξιν, ὑπὲρ ὧν κατὰ Παῦλον καθ᾽ ἡμέραν ἀπέθνησκε; καὶ πῶς ἀφῆκε καὶ ἔφθειραν ταῦτα οἱ Ἀρειανοί; καὶ ἕως οὗ ἠθροίσθη ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν Εὐσεβιανῶν Σύνοδος, οὐ γέγονεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν Πατριάρχης αἱρε-

τικός, καὶ ἵνα ἐάσωμεν τοὺς παλαιούς, ἀπὸ τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ, Ἀχιλλᾶς, Πέτρος, Ἀλέξανδρος, Θεωνᾶς, καὶ Ἀθανάσιος ἦσαν ὀρθόδοξοι, καὶ ποῖος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν Ἀρειανὸς ἔφθειρε τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης Συνόδου; ὄγδοον, εἶτα μᾶλλον πιστεύομεν τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ πάντων ἀπαξαπλῶς τῶν Λατίνων, ὅτι καὶ πᾶσα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία αὐτὸν Κανόνα ἔχει πίστεως. καὶ λοιπὸν ἔγραψεν ὁ Πάπας Ζώσιμος ὡς ἔλεγεν ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ συνελεύσει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, ὅτι ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος ἔδωκεν ἐν τοῖς ἰδίοις Κανόσι τὴν Ἔκκλητον τῆς Οἰκουμένης τῷ Πάπᾳ Ῥώμης, ἀπέστειλε καὶ Κανόνα διαγορεύοντα τοῦτο ὡς δῆθεν ὄντα τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ὃν ὡς πλάσμα οὐκ ἐδέξαντο οἱ Πατέρες τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἀλλ' ἐζήτησαν τὰ αὐθεντικὰ παρὰ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἀνατολῆς Ἀττικοῦ καὶ Κυρίλλου, ἃ πεμφθέντα οὐκ εἶχον τὸν εἰρημένον Κανόνα ὃν ὁ Πάπας προσέφερε, διὸ ἔγραψαν αὐτῷ μὴ ζητεῖν τὴν Ἔκκλητον, ἣν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ἡ Σύνοδος. εἰ οὖν ὁ Πάπας ψευδῆ Κανόνα προέβαλεν, οὐ θαυμαστὸν εἰ καί τινες διέφθειραν τὰ βιβλία παπισταὶ γενόμενοι. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἐφέσου, ὁ δὲ Κύριλλος ἔγραφε τῇ Συνόδῳ ῥητῶς ταῦτα, τὰ ἀληθέστατα, τὰ πιστότατα, τὰ τῆς αὐθεντικῆς Συνόδου τῆς ἐν τῇ Νικαέων πόλει τῆς Βιθυνίας, τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ὁρισθέντα καὶ βεβαιωθέντα πέμπομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ. συνῳδὰ τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ γράφει ὁ Κωνσταντινουπόλεως μακάριος Ἀττικός, οὗ πολλὰ ἐγκώμια εἶπεν ὁ μακάριος Κελεστῖνος Κωνσταντινουπολίταις γράφων κατὰ Νεστορίου, γράφων τῇ Συνόδῳ ταῦτα ῥητῶς, τοὺς ἀληθεστάτους Κανόνας τοὺς ἐν τῇ Νικαέων Μητροπόλει τῆς Βιθυνίας ὁρισθέντας μετὰ τὴν τῆς πίστεως ἔκθεσιν ἀπεστείλαμεν. ἰδοὺ λοιπὸν οἱ δύο ὀφθαλμοὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας τί μαρτυροῦσι περὶ τῶν Κανόνων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ὥστε ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἀληθεύουσιν οἱ πλείονες τῶν Λατίνων ἐπ' ὄψει πάντων Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων, τοὺς Κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου παρὰ τῶν Ἀρειανῶν διαφθαρῆναι λέγοντες. ἔτι δὲ ἡ ἀλήθεια, ὅτι οἱ λατινόφρονες εἰσὶν οἱ φθείροντες τὰ βιβλία τῶν ἁγίων, ὡς καὶ ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ προσεκόμισεν ὁ Ῥωσίας τοῦ Βέκκου βιβλίον μεστὸν πάσης παραφθορᾶς, καὶ περιέχον ῥητὰ περιεφθαρμένα· ἕτερα δὲ κεκολοβωμένα, καὶ οἷον ἡμίτονα, λέγει ὁ Σίλβεστρος τμήματι ὀγδόῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ. καὶ αὐτοὶ πάντες οἱ Λατῖνοι ἐν ἐκείνῃ τῇ Συνόδῳ προσέφερον διεφθαρμένην τὴν ἑβδόμην Σύνοδον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖ΄.

Ὅτι τὸν πέμπτον τῆς ἐν Σαρδικῇ Κανόνα ὃν περὶ Ἐκκλήτου αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι προβάλλουσιν εἰπόντος τοῦ Ζωναρᾶ ἐλεγχθῆναι ἐν Καρθαγένῃ μὴ εἶναι τῆς ἐν Νικαίᾳ, οἱ παπισταὶ ἐναλλάσσοντες τὸν Κανόνα, καὶ ἐθισμένην τῷ Ῥώμης Ἔκκλητον ἀνανεώσασθαι αὐτὸν λέγοντες, καὶ ψεύστην τὸν Ζωναρᾶν ἀποφαίνοντες, καὶ τὴν κατὰ Φωτίου Σύνοδον μάρτυρα περὶ τοῦ πειθαρχῆσαι τῷ Ῥώμης Ζωσίμῳ τὴν ἐν Καρθαγένῃ προσφέροντες, καὶ Κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ ὑπὲρ Ἐκκλήτου Ῥώμης κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην γεγράφθαι διισχυριζόμενοι, δείκνυνται ἐνταῦθα φανερῶς μυθοπλάσται καὶ ψευδολόγοι.

Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ εἰπόντος ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ πέμπτου Κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ὅτι τὸν Κανόνα τοῦτον προβάλλουσιν οἱ Ῥωμαῖοι περὶ Ἐκκλήτου αὐτῶν, ἠλέγχθη ὅμως ἐν τῇ ἐν Καρθαγένῃ Συνόδῳ ὅτι οὐκ ἔστι τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἀλλ' οὔτε πάσας τὰς Ἐκκλήτους τῶν Ἐπισκόπων ἀνατίθησιν αὐτῷ, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ, οἱ παπισταὶ λέγουσι πρὸς ταῦτα, πρῶτον, ὅτι ψεύδεται ὁ Ζωναρᾶς, ὁ γὰρ Κανὼν οὐ λέγει ὅτι ἤρεσεν ἵνα ὁ Ῥώμης ἔχῃ τὴν Ἔκκλητον, ἀλλ' ἤρεσεν ἵνα εἴ τις Ἐπίσκοπος καθαιρεθεὶς ἐκκαλέσηται καὶ καταφύγῃ ἐπὶ τὸν μακαριώτατον Ῥώμης Ἐπίσκοπον, εἰ φανῇ τῷ Πάπᾳ, δοθείη διόρθωσις ἢ ἐξέτασις τοῦ πράγματος τοῖς Ἐπισκόποις τῆς Ἐπαρχίας. καὶ πάλιν εἰ θέλει ὁ καταφυγὼν πρὸς τὸν Πάπαν ἐξετασθῆναι ἐκ δευτέρου τὸ πρᾶγμα, καὶ παρακαλεῖ ἵνα ὁ Πάπας στείλῃ εἰ οὕτω φανῇ πρεσβυτέρους ἀπὸ τῶν ἰδίων, οἵτινες ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης ἔχοντες, κρίνουσι μετὰ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας. εἰ δὲ κρίνῃ ὁ Πάπας, μὴ εἶναι ἐκ δευτέρου ἀναγκαῖον τὸ πρᾶγμα κριθῆναι, ἵνα γένηται ὅπερ ἂν δόξῃ τῇ ἐκείνου φρονήσει. ὁ ταῦτα λέγων οὐκ ἐξουσίαν δίδωσι τῷ Πάπᾳ ἔχειν τὴν Ἔκκλητον, ἀλλὰ ἐχομένην καὶ ἐθισμένην γίνεσθαι κανονίζει. δεύτερον, ὅτι ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος λέγει εὕρηται τοίνυν ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος πειθαρχήσασα μᾶλλον τῇ κρίσει Ζωσίμου, πράξει ἕκτῃ. τρίτον, ὅτι κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἀληθές ἐστι τὸν Κανόνα τῆς Ἐκκλήτου τοῦ Πάπα πρῶτον ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου γεγράφθαι, μετὰ δὲ ταῦτα ἀνανεωθῆναι καὶ βεβαιωθῆναι ὑπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ. ταῦτα οἱ Λατῖνοι. ῥητέον ὅμως πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι καὶ ἐνταῦθα οὐκ ἀληθεύουσιν οἱ φίλοι Λατῖνοι, ἐῶσι γὰρ τὸν τρίτον Κανόνα τῆς Συνόδου τὸν παρέχοντα τὴν Ἔκκλητον καθαρῶς, καὶ γράφουσι τὸν πέμπτον. λέγει γοῦν ὁ τρίτος, εἰ δὲ ἄρα τις Ἐπισκόπων ἔν τινι πράγματι δόξῃ κατακρίνεσθαι, καὶ ὑπολαμβάνει ἑαυτὸν μὴ σαθρὸν ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρᾶγμα, ἵνα καὶ αὖθις ἡ κρίσις ἀνανεωθῇ, εἰ δοκεῖ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ, Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου τὴν

μνήμην τιμήσωμεν, καὶ γραφῆναι Ἰουλίῳ Ἐπισκόπῳ Ῥώμης, καὶ τὰ ἑξῆς. ἰδοὺ λοιπὸν ὁ Κανὼν λίαν φανερῶς καὶ καθαρῶς δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἀνανεοῖ οὔτε βεβαιοῖ Ἔκκλητον τῷ Πάπα ἐχομένην καὶ συνεθισμένην, ἀλλὰ μὴ ἔχοντι αὐτὴν ὅλως αὐτῷ ἡ Σύνοδος παρέχει πρώτη καὶ μόνη, καὶ προέχει, εἰ δοκεῖ φησὶ, Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμήσωμεν. καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ Κανόνι λέγει ὁ Γαυδέντιος τῷ Ὁσίῳ, εἰ δοκεῖ ἀναγκαῖον, προστεθῆναι ταύτῃ τῇ ἀποφάσει, ἥντινα ἀγάπης εἰλικρινοῦς πλήρη ἐξενήνοχας. ἰδοὺ ὁ Γαυδέντιος δύο λέγει, πρῶτον, ὅτι ἵνα προστεθῇ τῇ ἀποφάσει ταύτῃ, καὶ οὐχ ἵνα ἀνανεωθῇ τι, ἀπόφασιν λέγει καὶ οὐχὶ ἀνανέωσιν, πρόσθεσιν λέγει καὶ οὐχὶ βεβαίωσιν, καινὰ καὶ πρόσφατα καὶ ἡ ἀπόφασις καὶ ἡ πρόσθεσις καὶ οὐχὶ ἐχόμενα καὶ συνεθισμένα. δεύτερον, λέγει ὅτι ἡ ἀπόφασις προήχθη ἐξ ἀγάπης, τουτέστι πρὸς χάριν τοῦ Ῥώμης ἐξέθετο τὸν Κανόνα ὁ Ὅσιος, ὥστε ὁ Ὅσιος καὶ Γαυδέντιος ἐκ νέου εἶπον τοὺς Κανόνας, καὶ οὐκ ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς. ὁ δὲ πέμπτος Κανὼν ὑπεξήγησίς ἐστι τοῦ τρίτου καὶ τοῦ τετάρτου, διὸ εἰς τὸν τρίτον καὶ τέταρτον τοὺς Κανόνας οὐδὲν ἀπεκρίθη ἡ Σύνοδος, ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἀπεκρίθησαν οἱ Ἐπίσκοποι, τὰ λαληθέντα ἀρέσκει. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον λέγομεν, ὅτι εἰ καὶ ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος τερατώδης οὖσα, καὶ ὡς ἐπιτοπλεῖον ψευδὴς, ὡς ὁ ἴδιος αὐτῆς τρόπος δηλώσει; οὐ θαυμαστὸν ὅμως ἵνα εἴπῃ καὶ περὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ τοῦ Ζωσίμου ψευδῆ, καὶ γὰρ ὅτι ὁ Ζώσιμος ἔγραψεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, εἴρηται ἀνωτέρω, πρὸς ὃν κοιμηθέντα οὐκ ἔφθασεν ἡ Σύνοδος γράψαι ἱκανῶς, οὔτε τὸν Ἀπιάριον ἐδικαίωσε. τί δὲ ἀπετελέσθη; ἴδε κατωτέρω βιβλίου τρίτου κεφάλαιον δέκατον τρίτον. ὥστε προδήλως ἐψεύσθη ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος, ἥτις ἐν τῇ αὐτῇ πράξει εἶπεν ἀπολογησαμένης τῆς (ἐν Ἀφρικῇ) Συνόδου πρὸς Βονιφάτιον μὴ ἐν Σικκέσῃ, ἀλλ' ἐν ἄλλαις Ἐκκλησίαις ἱερουργεῖν (τὸν Ἀπιάριον) ὥστε καὶ ἡ ἐν Ἀφρικῇ Σύνοδος τῷ Ζωσίμῳ ἐπειθάρχησεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ψευδῶς εἶπεν, ἡ γὰρ Σύνοδος πρὸς τὸν Βονιφάτιον Πάπαν γράφουσα, ἔλεγεν ὅτι ἔκρινον οἱ Λεγάτοι τοῦ Ῥώμης, ἢ ὅτι ὅλως ἐκρίθη ὁ Ἀπιάριος, ἀλλ' ὅτι συγγνώμην αἰτήσας, τῇ κοινωνίᾳ ἀποκατέστη. καὶ περὶ αὐτοῦ ὁ Ἐπίσκοπος Σίκκης ὅσον ἦν διορθῶσαι διωρθώσατο, καὶ διὰ τὰ ἐνδεχόμενα ἵνα μὴ γένηται κοινὸν πρόσκομμα ἡ πρὸς τὸν τοιοῦτον διόρθωσις, ἤρεσεν ἡμῖν ἵνα μὴ ἐν Σίκκῃ, ἀλλ' ἀλλαχοῦ τὰ τοῦ πρεσβυτερίου αὐτὸν ἐνεργεῖν. καὶ σημείωσαι πρῶτον· ὅτι ὁ Σίκκης Ἐπίσκοπος διώρθωσε δηλονότι τὸν Πρεσβύτερον τῆς ἐννοίας αὐτοῦ. δεύτερον, ὅτι οἱ Πατέρες διὰ τὰ ἐνδεχόμενα ᾠκονόμησαν, οὐ διὰ τὸν Ῥώμης, ἢ τὸν λόγον αὐτοῦ. καὶ τρίτον, ὅτι διαιροῦντες τὸ παρὰ τοῦ Ζωσίμου πεμφθὲν κομμονιτώριον ὅλοις ἴποις φερόμενοι κατ' αὐτοῦ ἀναιροῦσι τὴν Ἔκκλητον τοῦ Ῥώμης κατακράτος, ὥστε ἡ Σύνοδος οὐκ ἐπειθάρχησε τῷ Ζωσίμῳ, ἀλλὰ παράνομα ὅλου τοὺς Ἐπισκόπους Ῥώμης ζητοῦντας ἀπέδειξε. πρὸς δὲ τὸ τρίτον, εἴρηται καὶ πάλιν ῥητέον ὅτι τοῦτο τὸ προσρημάτιον ὅπερ καλοῦσιν οἱ Λατῖνοι Κανόνα Ἐκκλήτου οὐ δύναται κατ' οὐδένα τρόπον ὑπόστασιν λαβεῖν ποτὲ, καὶ ἴδε τὰ περὶ τούτου καὶ ἐν τοῖς περὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ. εἶτα ἄλλως ἐκτιθέασιν αὐτὸν οἱ τὴν ἐπιστολὴν Ἰουλίου εἰς σύστασιν αὐτοῦ προβάλλοντες, ἄλλως ὁ Πλάτινας, ἄλλως ἔγραψεν αὐτὸν ὁ Πάπας Φίληξ κατὰ Ἀκακίου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἄλλως εἶπον αὐτὸν οἱ Λεγάτοι τοῦ Πάπα ἐν τῇ τετάρτῃ Συνόδῳ ἀπαρεσκόμενοι εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἴδε τοὺς τόπους. καὶ ὅτι τούτοις ὁ Βίνιος ἐν ταῖς σημειώσεσι ταῖς εἰς τοὺς Κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου λέγει ὅτι οἱ τοιοῦτοι Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου οὐς ἀναφέρουσι πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ Σύνοδον οἱ Πάπαι Ζώσιμος καὶ Κελεστῖνος οὐχ εὑρίσκονται, καθότι ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν διεφθάρησαν. τέως ὁ Βαρθολομαῖος Καραγγιᾶς ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ περὶ τῶν Συνόδων ἥτις ἐτυπώθη ἐν ἔτει χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ, ὡσαύτως δὲ καὶ Ὀφρεδ Αἰγίδιος ἐν οἷς γράφει κατὰ Ναθαναὴλ τοῦ Χύκα οὐ λέγουσιν ὅτι ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος ἐξέθετο Κανόνα Ἐκκλήτου τοῦ Πάπα, ἀλλ' ὅτι τὸ προοίμιον τῆς μεγάλης Συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ λέγει, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης οὐ διά τινα Νόμον Συνόδου ἐστὶν ὑπεράνω τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ τὴν, σὺ εἶ Πέτρος, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλ' ὦ τοὺς Ἰουδαίους μιμούμενοι παπισταὶ, ὡς γὰρ ἐκεῖνοι διὰ ἀπάτην τῶν ἀθλίων Ἰουδαίων ἵνα μὴ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Χριστὸν, πολλὰ ψευδῆ ἔγραψαν βιβλία, οὕτως ὑμεῖς πρὸς ἀπάτην τῶν ὑποκειμένων ὑμῖν μυθοπλαστεῖτε Κανόνας ἵνα πιστεύσωσι κατὰ Χριστὸν καὶ εἰς τὸν Πάπαν. ποῦ κεῖται τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἀφ' ὧν τοῦ προοιμίου ἔχετε ὑμεῖς τὸ εἰρημένον λογίδιον; οὓς καὶ Ἰούλιος καταστρέφει ἔθος καὶ μὴ Κανόνα εἰπὼν συμφώνως τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. ταῦτα ὡς ἐν παρόδῳ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν καὶ πρὸς τὴν ἐπιστολὴν Ἰουλίου, καὶ πρὸς τὰ παρ' αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς ἐπιχειρήματα τῶν Λατίνων κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς Ἐκκλησίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, καὶ ὅτι προτιμοτέρα αὕτη τοῦ Πάπα Ῥώμης.

Ἐπειδὴ οἱ ἀδελφοὶ Ῥωμᾶνοι διὰ τοῦ Ἀρκουδίου ἐν ᾧ γράφει πρὸς Βαρλαὰμ ὑπὲρ τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς λέγουσιν ὅτι ὁ Ἰούλιος παλιλλογεῖ, οὐ μέμψονται ἴσως καὶ ἡμᾶς παλιλλογοῦντας, ὅθεν πάλιν λέγομεν περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, ὅτι ἐπειδὴ οἱ Ἀρειανοὶ ἐκράτησαν τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ συνέβησαν τὰ εἰρημένα ἐν τῷ ἀνωτέρῳ προσεχεῖ κεφαλαίῳ, καὶ τέλος πάντων οὐκ ἴσχυσε παντελῶς οὔθ' ὁ Ἰούλιος οὔθ' ἡ ἐν Ῥώμῃ Σύνοδος, ἀλλ' ὥς φησιν ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ ἀπολογίᾳ οἱ περὶ Εὐσέβιον τὰς Ἐκκλησίας πάλιν ἐτάραττον καὶ πολλοῖς ἐπεβούλευον, μαθόντες οἱ θεοσεβέστατοι Βασιλεῖς Κωνστάντιος καὶ Κώνστας, ἐκέλευσαν τούστε ἀπὸ τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς Ἐπισκόπους εἰς Σαρδικὴν πόλιν Ἰλλυρικὴν Σύνοδον συγκροτῆσαι ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ. καὶ δὴ ἀπὸ μὲν Δύσεως ἤλθοσαν εἰς τὴν εἰρημένην χώραν ὄντες τὸν ἀριθμὸν κατὰ τὸν Σωκράτην βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, καὶ τὸν Ἑρμείαν βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ τριακόσιοι, ἐν οἷς καὶ Ὅσιος καὶ Ἀρχίδαμος καὶ Φιλόξενος πρεσβύτεροι Τοποτηρηταὶ Ἰουλίου καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μάξιμος, οἱ δὲ Ἀνατολικοὶ ὄντες καὶ αὐτοὶ τὸν ἀριθμὸν ἑβδομηκονταέξ (ἄλλοι δὲ τοὺς ἐν Φιλιππουπόλει τριακονταέξ φασὶν καὶ ἄλλοι ἄλλως) ἀπερχόμενοι εἰς Σαρδικήν, ἔγραψαν ἀπὸ Φιλιππουπόλεως τοῖς Δυτικοῖς μὴ εἶναι συγκαθέδρους ἐν τῇ Συνόδῳ τὸν Ἀθανάσιον, τὸν Παῦλον, τὸν Ἀσκληπᾶν καὶ τὸν Μάρκελλον ὡς καθῃρημένους. οἱ δὲ Δυτικοὶ ἀντέγραφον αὐτοῖς ὅτι οὐ γινώσκουσιν αὐτοὺς πταίσας, οὔτε καθῃρημένους, καὶ διὰ τοῦτο ἔχουσιν αὐτοὺς καὶ συγκαθέδρους καὶ κοινωνούς. ἐπιστρέφουσι λοιπὸν οἱ Ἀνατολικοὶ εἰς Φιλιππούπολιν, καὶ καθαιροῦσι πάλιν Ἀθανάσιον, Παῦλον, Ἀσκληπᾶν καὶ Μάρκελλον καὶ πρὸς τούτοις Ἰούλιον Ῥώμης, Ὅσιον Κουδρούβης, Πρωτογένη Σαρδικῆς καὶ ἄλλους. οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ πατέρες τὴν μὲν καθαίρεσιν Ἰουλίου καὶ Ὁσίου εἰς οὐδὲν ἐλογίσαντο, δικαιοῦσι δὲ τοὺς εἰρημένους τέσσαρας καὶ ἄλλους ἀδίκως καθῃρημένους, καθαιροῦσι δὲ τὸν Γρηγόριον Ἀλεξανδρείας, Βασίλειον Σελευκείας, Κυντιανὸν Γάζης, καὶ μηδὲ Χριστιανοὺς εἶναι ἀπέφηναν, εἶτα ἐκάθηραν καὶ Θεόδωρον Ἡρακλείας, Νάρκισσον Εἰρηνουπόλεως, Ἀκάκιον Καισαρείας, Μηνόφαντον Ἐφέσου, Οὐρσάκιον Σιγγηδόνος ἄνω Μυσίας, Οὐάλεντα Μυρσῶν ἄνω Παννονίας, Γεώργιον Λαοδικείας καὶ ἄλλους τῆς αὐτῶν συμμορίας. περὶ δὲ πίστεως οἱ μὲν ἐν Φιλιππουπόλει ὅμοιοι ἦσαν ἑαυτοῖς καθότι τοῦ Ὁμοουσίου οὐκ ἐμνήσθησαν, μόνον ἀνεθεμάτισαν πάντα τὸν λέγοντα εἶναι τρεῖς Θεούς, καὶ τὸν λέγοντα μὴ εἶναι Θεὸν τὸν Χριστόν, καὶ τὸν λέγοντα τὸν αὐτὸν εἶναι Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ τὸν λέγοντα εἰ ἀγέννητος ὁ Υἱός, καὶ εἰ ἦν ποτε χρόνος ἢ αἰὼν ὅτε οὐκ ἦν. οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ ἐβεβαίωσαν τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, μηδὲν προσθέντες ἢ ἀφαιρέσαντες. συνήργησαν δὲ καὶ διὰ τῶν Βασιλέων λαμβάνουσι τοὺς θρόνους αὐτῶν οἱ προειρημένοι τέσσαρες ἐν οἷς καὶ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος. ὅθεν γράφουσα ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις Σύνοδος εἰς Ἀλεξάνδρειαν εἶπεν ὅτι οἱ Βασιλεῖς (τὸν Ἀθανάσιον) ἀποκαταστῆσαι ἡμῖν μετὰ πάσης τιμῆς κατηξίωσαν. ἔγραψε δὲ καὶ ὁ Ῥώμης Ἰούλιος εἰς τοὺς Ἀλεξανδρεῖς διὰ τὸν ἅγιον, περὶ οὗ λέγει ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὅτι ἀποδίδοται ὑμῖν ἀθῷος οὐ παρ' ἡμῶν μόνον ἀλλὰ καὶ παρὰ πάσης τῆς Συνόδου ἀποδειχθείς. δῆλον δὲ καὶ διὰ τοῦτο ὅτι προτιμοτέρα ἡ σύνοδος τοῦ Ἰουλίου καὶ ἀπὸ τῆς μαρτυρίας ταύτης, καὶ διότι ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ ἤτοι τῇ ἐν Σαρδικῇ ἐκρίθη καὶ ἀνεκρίθη καὶ ἐβεβαιώθη ἡ τοῦ Ἰουλίου καὶ τῆς Συνόδου αὐτοῦ ἀπόφασις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Βʹ.

Περὶ τοῦ ὅτι οἱ Βασιλεῖς ἀγείρουσι τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, καὶ μῦθος ἐστὶ τὸ τὸν Ῥώμης αὐτὰς ἀθροίζειν.

Ῥητέον πάλιν ὅτι ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀπολογίᾳ φησίν, ὡς ὁ Κωνστάντιος καὶ Κώνστας οἱ θεοφιλέστατοι Βασιλεῖς ἐκέλευσαν συνελθεῖν τοὺς Ἐπισκόπους Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως εἰς τὴν πόλιν Σαρδῶ. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Σύνοδος ἐν τῇ εἰς τοὺς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόπους αὐτῆς ἐπιστολῇ λέγει, τοιγαροῦν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ συνεργούσης, καὶ αὐτοὶ οἱ εὐσεβέστατοι Βασιλεῖς συνήγαγον ἡμᾶς ἐκ διαφόρων Ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων, καὶ τὴν ἁγίαν ταύτην Σύνοδον ἐν τῇ σαρδοῖ πόλει γενέσθαι δεδώκασιν, ἵνα δηλονότι ἀθῳώσῃ Ἀθανάσιον καὶ κατακρίνῃ τοὺς περὶ Εὐσέβιον βεβαιοῦσα τὴν ἐν Ῥώμῃ σύνοδον ὡς Ἀθανάσιος ἀπολογίᾳ δευτέρᾳ. γνῶθι οὖν καὶ ἐκ τούτων ὅτι οἱ Αὐτοκράτορες ἀγείρουσι τὰς οἰκουμενικὰς Συνόδους, καὶ μῦθος λοιπὸν προφανής ἐστι τὸ λεξείδιον ὅτι ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης ἀθροίζει αὐτάς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Ἐπιχειρήματα παπιστῶν ἀπό τινων τῆς ἐν Σαρδικῇ Κανόνων περὶ Ἐκκλήτου τοῦ Ῥώμης, καὶ ἀπόδειξις ἐκ τῶν ἐξηγητῶν αὐτῶν ὅτι εἰσὶν οἱ Κανόνες περὶ τῶν ἐπιβαλλόντων τῇ ἐνορίᾳ τοῦ Ῥώμης, καὶ παντελὴς ἀνατροπὴ διὰ πολλῶν ἀληθεστάτων μαρτυριῶν τῆς ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ Ἐκκλήτου τοῦ Ῥώμης.

Ἐπιχειροῦσι δὲ καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου οἱ τοῦ παπισμοῦ ὑπερασπισταὶ εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν δοῦναι τὴν Ἔκκλητον τῷ Ῥώμης, καθότι ὁ τρίτος, τέταρτος καὶ πέμπτος οἱ Κανόνες αὐτῆς παρέχουσιν αὐτῷ ταύτην, ὅστις δὲ τὴν ἀπόφασιν τῆς τοιαύτης Συνόδου ἀθετεῖ, ἔστι φασὶν ὑπὸ κατάραν, Οἰκουμενικὴ γὰρ ἦν. ταῦτα Λατῖνοι. Ἀλλ᾽ εἰ καὶ εἴπομεν περὶ τούτων ἀνωτέρω, πάλιν ὅμως ῥητέον ὅτι ἡ Σύνοδος τοὺς Κανόνας ἐξήνεγκε καθὼς ἑρμηνεύουσιν οἱ ἐξηγηταὶ τῶν Κανόνων περὶ τῶν ἐπιβαλλόντων τῇ ἐνορίᾳ τῆς Ῥώμης, καὶ ἐστὶν ὁ σκοπὸς τῶν Κανόνων ἰδικὸν προνόμιον τοῦ Πάπα, πλὴν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ οὐ διώρισε τὸ ἰδικὸν προνόμιον εἶναι μόνον εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι ὁμιλοῦσα περὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν ἔνατον καὶ δέκατον ἕβδομον τοὺς Κανόνας αὐτῆς ἵνα ἔχῃ τὴν Ἔκκλητον τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν Ἐπισκόπων, οὐ διώρισεν εἰπεῖν περὶ μόνων τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ ἀφῆκε τοῦτο ἐννοεῖσθαι. εἰ δὲ καί τινες τῶν ἐξηγητῶν εἶπον ὅτι δέδοται διὰ τούτων τῶν Κανόνων τῷ Πάπᾳ ἡ καθόλου Ἔκκλητος, καὶ ἐπειδὴ ἔχει ὁ Κωνσταντινουπόλεως τὰ ἴσα τῷ Ῥώμης, ἔχει καὶ τὴν τοιαύτην Ἔκκλητον, κακῶς εἶπον. Γραικολατῖνοι γὰρ ὄντες ἕνεκα δολιότητος ἑκουσίως ἐψεύσθησαν, ὁ γὰρ Κωνσταντινουπόλεως ἔχει τὰ ἴσα κατὰ τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα μόνον, ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν ἄλλη τις μείζων ἐξουσία τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος. δεύτερον, εἰ δὲ λέγοιεν ὅτι Οἰκουμενική ἐστι καὶ τὴν καθόλου Ἔκκλητον τῷ Πάπᾳ παρέχει, τοῦτο λίαν ἀσθενές ἐστιν εἰς σύστασιν τοῦ παπισμοῦ, καθότι ὁ Γαυδέντιος καὶ Ὅσιος οἱ τοὺς Κανόνας προσφωνήσαντες τῇ Συνόδῳ ἦσαν Τοποτηρηταὶ τοῦ Ῥώμης, καὶ πάντες οἱ διαλαλήσαντες ἐν ταύτῃ τῇ Συνόδῳ ἦσαν ἐκ τῶν ὑποκειμένων καὶ τῶν χαριζομένων τῷ Ῥώμης, καὶ ἐλάλουν ὑπέρογκα περὶ τῶν ἰδίων, ὑπὸ φιλοτιμίας ἀκαίρου ἀπατηθέντες, οὐδεὶς δὲ πλὴν τοῦ Θεοῦ αὐτῷ περιάπτει τιμήν, ἀλλ᾽ ἐκείνην ἔχει ἕκαστος ἥν τινα οἱ δυνάμενοι δοῦναι παρέχουσιν ὡς ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ διδάσκει, ἀλλὰ δὴ λέγει καὶ ἡ Αὐτοαλήθεια, τὸ καλὸν οὐκ ἔστι καλόν, ἐὰν μὴ καλῶς γένηται. ἀλλὰ μὴν ἡ τοῦ Πάπα καθόλου Ἔκκλητος πρὸς ἀτιμίαν γίνεται τοῦ Θεοῦ, καθότι ὑποτιθεμένη ἄνθρωπόν τινα ἀναμάρτητον ὡς καὶ τὸν Χριστόν, θεοποιεῖ αὐτόν, δῆλον δὲ ὅτι ἡ πολυθεΐα ἀθεΐα ἐστίν, ὅθεν καὶ εἰς καταστροφὴν ἀποβλέπει τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ἄρα κακὴ καὶ κακίας ἀρχὴ καὶ ῥίζα ὡς ἔδειξεν ἡ πεῖρα, οὐδεμία γὰρ ἀποστασία ἐτάραξε τὴν Οἰκουμένην καὶ ταράττει ὡς ὁ ἐπάρατος παπισμός. τρίτον, ὅτι ὁ ταῦτα λέγων Ὅσιος ὑπέγραψεν εἰς τὸν Ἀρειανισμὸν εἰς τὸ Σίρμιον, ἢ εἰ καὶ ἐβιάσθη, ὅμως ὑπέγραψε καὶ ἐβεβαίωσε τὴν κατὰ τῆς ἀϊδίου ὑπάρξεως τοῦ Σωτῆρος βλασφημίαν. ὡς οὖν ἥμαρτε βεβαιώσας τὸν Ἀρειανισμόν, οὕτως ἥμαρτεν ὑπὸ φιλοτιμίας ἀκαίρου καὶ παραλόγου ἀντικείμενόν τι διορίσας τῷ ἐκκλησιαστικῷ δικαίῳ, ὅθεν καὶ οὐδέποτε ἴσχυσεν ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ. τέταρτον, ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη καταστρέφει τὸν παπισμὸν οὐ συνίστησι, καὶ γὰρ εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτῆς τοῖς ἁπανταχοῦ λέγει ὅτι ὁ Ὅσιος διὰ τοὺς καμάτους καὶ τὸ γῆρας ἐτιμᾶτο καὶ οὐ διὰ τὸν Πάπαν δηλονότι, λέγει γὰρ ῥητῶς, πάντων ἡμῶν συνελθόντων Ἐπισκόπων καὶ μάλιστα τοῦ εὐγηρεστάτου Ὁσίου τοῦ διὰ τὸν χρόνον καὶ τὴν ὁμολογίαν καὶ διὰ τὸ τοσοῦτον κάματον ὑπομεμενηκυίας πάσης αἰδοῦς ἀξίου τυγχάνοντος, ἀναμενόντων αὐτοὺς (τοὺς Ἀρειανόφρονας) καὶ προτρεπομένων εἰσελθεῖν εἰς τὴν κρίσιν. Φανερὸν δ᾽ ἐκ τούτων ὅτι προτιμᾶται ὁ Ὅσιος τοῦ Ῥώμης, ὅθεν καὶ πρῶτος ὑπογράφει ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ Ῥώμης, ἦν γὰρ τότε παντὶ ἀνθρώπῳ ἄγνωστος ἡ νῦν μοναρχία τοῦ Ῥώμης. πέμπτον, ἡ αὐτὴ Σύνοδος εἰς τὴν πρὸς τοὺς Ἀλεξανδρεῖς αὐτῆς ἐπιστολὴν φησὶν ἀπολογουμένη περὶ τοῦ Πάπα Ἰουλίου ταῦτα. ἐκ δὲ τούτου φανερὰ καὶ δικαία καθέστηκεν ἡ κρίσις τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν Ἰουλίου, οὐ γὰρ ἀσκέπτως βεβούλευται, καὶ οἱ ἁπανταχοῦ πρῶτοι Ἐπίσκοποι τὴν κοινωνίαν Ἀθανασίου ἐβεβαίωσαν διὰ τὴν καθαρότητα αὐτοῦ. ἄθρει οὖν πῶς ἡ Σύνοδος κρίνει τὸν Πάπαν, καὶ πῶς οἱ Ἐπίσκοποι μᾶλλον βεβαιοῦσι τὸν Πάπαν, καὶ ὅτι πολλοὶ οἱ πρῶτοι Ἐπίσκοποι ἐξ ὧν εἷς ἐστι καὶ ὁ Ῥώμης, καὶ γὰρ οὐ λέγει τινὰ πρῶτον τῶν πρώτων, καὶ λοιπὸν αὐτὸς οὐχ ὑπερέχει τοῦ κοινοῦ τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν ὡς δέδεικται καὶ ἀνωτέρω. ὅθεν καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ ἡ Σύνοδος λέγει, ὑπομιμνήσκομεν ὑμᾶς πρὸ πάντων τὴν ὀρθὴν πίστιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας κατέχειν. Καί, πολλὰς ὕβρεις καὶ ἀδικίας ὑπέμεινεν ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία. Καί, ἀπεστείλαμεν ὑμῖν ἵνα καὶ ἡ ὑμετέρα θεοσέβεια σύμψηφος τοῖς παρ᾽ ἡμῖν ὁρισθεῖσι γένηται, καὶ γινώσκητε ὅτι ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία οὐ παρορᾷ τοὺς εἰς αὐτὴν πλημμελοῦντας. ἐν οἷς σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐστὶν ἡ κοινότης, ὥστε ἡ Ῥώμη οὐκ ἔστιν ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, ἀλλὰ μερική, καὶ ὁ Πάπας αὐτῆς ἐλάττων

τῆς

τῆς Συνόδου ὡς καὶ πᾶς Ἐπίσκοπος. δεύτερον, ὅτι ἡ Σύνοδος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κρίνει καὶ ἀνακρίνει καὶ κατακρίνει, οὐχ ὁ Ῥώμης, ἢ ἄλλος τις Ἐπίσκοπος μόνος καὶ χωρὶς τῆς κοινότητος. τοῦτο βεβαιοῦται καὶ ἐκ τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς τῆς αὐτῆς Συνόδου ἐν ᾗ γράφουσα τοῖς ἁπανταχοῦ φησί, τοιγαροῦν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ συνεργούσης, καὶ αὐτοὶ οἱ εὐσεβέστατοι Βασιλεῖς συνήγαγον ἡμᾶς ἐκ διαφόρων Ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων, καὶ τὴν ἁγίαν ταύτην Σύνοδον ἐν τῇ σαρδῶν πόλει γενέσθαι δεδώκασιν ἵνα πᾶσα μὲν διχόνοια περιαιρεθῇ, πάσης δὲ κακοπιστίας ἐξελαθείσης ἡ εἰς Χριστὸν εὐσέβεια μόνη παρὰ πάντων φυλάττηται. καὶ λοιπὸν σημείωσαι ὅτι μηδὲν ἰσχύσαντος Ἰουλίου καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Συνόδου αὐτοῦ συνήχθη οὐ παρὰ τοῦ Πάπα, ἀλλὰ παρὰ τῶν Βασιλέων ἡ ἐν σαρδικῇ. καὶ ὅτι ἡ Σύνοδος τὸ ἔσχατον κριτήριον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὖσα ἀναιρεῖ τὴν διχόνοιαν τῶν ὁμοπίστων, καὶ βεβαιοῖ τὴν ὀρθοδοξίαν. σημείωσαι ἔτι λέγουσαν τὴν Σύνοδον ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ τοῖς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόποις, σπουδάσατε συνεπιψηφίσασθαι δι᾽ ὑπογραφῆς ὑμετέρας ὑπὲρ τοῦ παρὰ πάντων τῶν ἁπανταχοῦ συλλειτουργῶν τὴν ὁμοφωνίαν διασώζεσθαι. καὶ γνῶθι καὶ ἐκ τούτων ὅτι ἐκ τῆς κοινότητος ἡ βεβαίωσις τῆς πίστεως καὶ τῆς ὁμοφωνίας αὐτῆς καὶ οὐκ ἐκ τοῦ Πάπα καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. ἕκτον, ὅτι εἰ καὶ ὁ Ἰούλιος Πάπας ὥς φησιν ὁ Λοῦπος ἐκήρυξεν αὐτὴν εἰς πάσας τὰς δυτικὰς καὶ βορείους Ἐπαρχίας ὥστε τινὰ μὴ ἔχειν ἀμφιβολίαν τοῦ κύρους αὐτῆς, ἐγένοντο ὅμως πολλοὶ οἱ ἀντικείμενοι αὐτῇ, καὶ πρῶτον ὁ μέγας Βασίλειος ὡς ὑπὸ Μαρκέλλου ἀπατηθείσῃ. δεύτερον, ἡ ἐν Ἀφρικῇ ἐπὶ Αὐρηλίου Σύνοδος ἐν ᾗ παρῆν καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος διὰ τὸ ἐκφωνῆσαι αὐτὴν Κανόνα Ἐκκλήτου τῷ Ῥώμης. τρίτον, ὁ ἁγιώτατος Φώτιος κρίνων καὶ καθαιρέσει ὑποβάλλων τὸν Πάπαν Νικόλαον καὶ ἁπλῶς τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν. τέταρτον, ὁ Αὐξίλιος Κληρικὸς Φράγγος ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ χειροτονίας τοῦ Πάπα Φορμόσου, λέγει γὰρ τὸν δεύτερον αὐτῆς Κανόνα μὴ εἶναι ὀρθόδοξον, ἀλλὰ καθαρὸν, ἤτουν ναυατικόν. πέμπτον, ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ὡς εἴρηται καὶ ῥηθήσεται. ἕκτον, ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ αὐτῆς Κανόνι ἀναθεματίζουσα συμφώνως τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ τὸν Μάρκελλον, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ παρέχουσα λαμπρῶς τὰς γενομένας ἀμφιβολίας ἐν ἑκάστῃ Ἐπαρχίᾳ διαλύεσθαι ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς αὐτῆς Ἐπαρχίας, ἐξ οὗ διορισμοῦ οἱ περὶ Ἐκκλήτου Κανόνες τῆς Συνόδου ταύτης ἀφανίζονται, καὶ διὰ τοῦτο ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ μόνον ἐκεῖνο τὸ μὴ πεποιηκέναι προσθήκην εἰς τὴν πίστιν συντίθεσθαι δηλονότι ἕτερον Σύμβολον, ἀλλ᾽ ἠκολούθησε τῷ Συμβόλῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ ἐδέχθη αὐτῆς, εἰποῦσα ὅτι δέχεται τὸν Τόμον τῶν Δυτικῶν, καὶ ἄλλο οὐδέν. ἕβδομον, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Δυτικοὶ γινώσκοντες τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς καὶ τῶν Κανόνων αὐτῆς, καὶ θέλοντες συστῆσαι τῷ Ῥώμης τὴν Ἔκκλητον εἰς τὴν Σύνοδον τὴν ἐν Καρθαγένῃ τούτοις τοῖς Κανόσιν, εἶπον ὅτι εἰσὶ Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ τί ἤκουσαν; ἴδε κατωτέρω κεφάλαιον δέκατον τρίτον τοῦ τρίτου βιβλίου. ὄγδοον, ὅτι καὶ οἱ Κανόνες οὗτοι μάλα γενναίως καθαιροῦσι τὸ παπικὸν ἀξίωμα, μαρτυροῦσι γὰρ ὅτι ὁ Γραδέντιος καὶ ὁ Ὅσιος οὐκ εἶπον τῇ Συνόδῳ ἵνα ἀνανεώσωμεν τὴν Ἔκκλητον τῷ Ῥώμης ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, ὡς ἐχαρίσατο ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ, ἢ ὡς ἔχει ὁ Πάπας ἀπὸ τοῦ Πέτρου, ἀλλ᾽ ἐδέοντο τῆς Συνόδου τότε δοῦναι τῷ Ῥώμης τὸ τοιοῦτον προνόμιον, καθότι πρότερον αὐτὸ οὐκ εἶχεν, ὅθεν ἔλεγε Κανόνι τρίτῳ ὁ Ὅσιος, εἰ δοκεῖ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ, Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμήσωμεν, τουτέστι δοῦναι αὐτῷ τὴν Ἔκκλητον, καὶ ἴδε τὸ προσεχὲς ἀνωτέρω κεφάλαιον. Ἀλλ᾽ ἀνθυποφέρουσιν οἱ Λατῖνοι ὅτι τοὺς Κανόνας ἐβεβαίωσεν ἡ ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι ἐκύρωσεν ὅσους συμφωνοῦσι τῇ κοινῇ δόξῃ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, οὐ μὴν καὶ τοὺς ἀπᾴδοντας, πῶς δὲ οὐκ εἶπεν αὐτοὺς ὀνομαστί, ῥητέον ὅτι καὶ ἄλλων Τοπικῶν Συνόδων ἃς ἐκείνη ἐδέξατο τινὰς Κανόνας ὄντας ἀποβλήτους οὐκ ὠνόμασεν ἵνα μὴ ταυτολογῇ. ἴδε καὶ κατωτέρω τοῦ δεκάτου βιβλίου μέρους τρίτου κεφάλαιον ἑνδέκατον. ἔνατον, οἱ Κανόνες ἐνοούμενοι ὡς οἱ Λατῖνοι βούλονται εἰσὶ παράνομοι, ἀντίκεινται γὰρ τῷ τριακοστῷ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ ἑβδόμῳ τοῖς ἀποστολικοῖς Κανόσι, καὶ τῷ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ καὶ ἑβδόμῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς, τῷ δευτέρῳ καὶ ἕκτῳ τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς, καὶ τῷ περὶ Κυπρίων Κανόνι τῆς τρίτης Οἰκουμενικῆς, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐνάτῳ καὶ τῷ δεκάτῳ ἑβδόμῳ τῆς ἐν Χαλκηδόνι καὶ πάσῃ γραφῇ καὶ πάσῃ πράξει καὶ παραδόσει τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἴδε τοὺς τόπους. δέκατον, ὅτι ὁρίζουσιν ἐσφαλμένα, καθότι οἱ Πάπαι ὡς ἄνθρωποι εἰσὶ καὶ ὑποκείμενοι ἁμαρτίαις παντοίαις, καὶ ὅστις εἴποι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχει, ψεύστης ἐστὶ κατὰ τὸν Ἐπιστήθιον εἰς τὴν ἐπιστολήν, καὶ ἔστι καὶ ὑπὸ ἀναθέματι κατὰ τὸν ἑκατοστὸν δέκατον πέμπτον Κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου. πῶς ἁμαρτάνοντες καὶ πλανώμενοι καὶ ἀπατώμενοι, δύνανται εἶναι μόνοι ἑτέρων κριταί; ἀκούουσι γάρ, ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν, οἱ δὲ Πάπαι ἁμαρτωλοί, καὶ μάλιστα Αἱρετικοὶ πολλοί, καί γε καὶ ἀσεβεῖς, ἴδε ἐνταῦθα ἐν πολλοῖς. δωδέκατον, ὅτι οἱ Κανόνες οὗτοι ἐνοούμενοι περὶ καθόλου Ἐκκλήτου τοῦ Πάπα, ὁρίζουσι καὶ διδοῦσιν ἐκεῖνο ὅπερ οὐ δύνανται, καθότι οὐδεμία Σύνοδος κἂν Οἰκουμενικὴ εἴη δύναται δοῦναι τὸ ἀξίωμα αὐτῆς Τοπικῇ Συνόδῳ, ἢ ἀνθρώπῳ τινί, καθὼς οὔτε Ἀπόστολος δύναται ποιῆσαι τινὰ ἄνθρωπον Ἀπόστολον ὡς αὐτός ἐστι, καὶ εἴτις Σύνοδος βουληθῇ διορίσαι τοῦτο ὥστε εἶναι ἕνα ἄνθρωπον καθόλου

καθόλου

θόλου κριτήν, ἄπταιστον ἀπλανῆ καὶ μὴ ἀπατώμενον· οἷα πιστεύομεν εἶναι τὴν οἰκουμενικὴν Σύνοδον αὐτήν, βλασφημεῖ, ὅθεν ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτῆς, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, λέγει ὅτι ὁ Ἰούλιος βεβούλευται, καὶ ὁ Πάπας Ἀδριανὸς μαχόμενος Φωτίῳ σκέψιν ἐζήτει παρὰ τῆς ἐν Ῥώμῃ Συνόδου τί χρὴ διαπράξασθαι, καὶ οἱ μετὰ τὸ σχίσμα Πάπαι καίτοι τῷ τῆς μοναρχίας τύφῳ σεμνυνόμενοι, ὅμως ἐν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν γράφουσι τὸ, καὶ μετὰ βουλῆς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. εἰ οὖν σκέπτεται ὁ Πάπας πῶς ἄπταιστος; κακῶς γὰρ σκεφθεὶς ἁμαρτάνει. ὅθεν εἴ τις Σύνοδος τυχὸν τι διορίσει παρεμπτέα ἐν τῷ μέρει τούτῳ δικαίως καὶ ἀποκηρυκτέον ματίσωνται, ἐπειδὴ κατὰ διάμετρον ἀντίκειται τῇ τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίᾳ, ὃς ἔδωκε τὸ ἄπταιστον τῇ Συνόδῳ καὶ οὐ τῷ ἑνί.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Ἀνθυποφορὰ παπιστῶν, μάρτυρα τὸν Σωζόμενον ἐν οἷς ἱστορεῖ περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου τῶν δυτικῶν πατέρων καὶ αὐτοῦ Ἰουλίου Ῥώμης προσφερόντων ὅτι ὁ Ῥώμης ἐστὶ κοινὸς κριτής, καὶ ἀναίρεσις τῆς μοναρχίας τοῦ Ῥώμης κατὰ εἰκοσιδύο ἀποδείξεις ἔκ τε ἱστορικῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐκ τῶν περὶ Ἀθανασίου ἔν τε Ῥώμῃ καὶ Σαρδικῇ Συνόδων, καὶ ὧν συνέβησαν μετὰ τῶν Εὐσεβιανῶν, καὶ ἐν ἄλλαις Συνόδοις γεγόνασιν. ἐξ ὧν καὶ κατὰ παράθεσιν δείκνυται μὴ εἶναι τὸν Ῥώμης μονάρχην, ἀλλὰ συνεπίσκοπον.

Ἀνθυποφέρουσιν οἱ παπισταὶ λέγοντες, ὅτι ὁ Ῥώμης κοινός ἐστι κριτὴς, καὶ μάρτυς ὁ Σωζόμενος λέγων, ἐν Σαρδικῇ οἱ ἀπὸ Δύσεως ἔγραψαν τοῖς Ἀνατολικοῖς περὶ τῶν περὶ τὸν Ἀθανάσιον ὡς οὐδέποτε τῆς κοινωνίας αὐτῶν ἀναχωρήσουσι, καὶ μάλιστα Ἰουλίου τοῦ Ῥωμαίων Ἐπισκόπου τὰ καθ᾽ αὐτοὺς ἐξετάσαντος καὶ μὴ καταγνόντος, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ. Ἀλλ᾽ ἐπαναλαβόντες τὰ περὶ τούτων εἰρημένα λέγομεν πρὸς ταῦτα, πρῶτον, ὅτι φεύγοντες τὸν ἠπατημένον Βασιλέα Κωνστάντιον καὶ τὰς λῃστρικὰς Συνόδους ἀνῆλθον οἱ περὶ Ἀθανάσιον εἰς Ῥώμην ἔνθα ἦν ὀρθόδοξος Βασιλεὺς, καὶ αἱ Σύνοδοι ἦσαν νόμιμοι, καθότι ἀπελείποντο αὐτῶν οἱ ῥαβδοῦχοι καὶ τὰ λοιπὰ βίαια ὡς αὐτὸς ὁ Ἀθανάσιος λέγει ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀπολογίᾳ. δεύτερον, ὅτι εἰ καὶ λέγεται παρὰ τῶν ἱστορικῶν ὅτι ἀνῆλθον εἰς Ἰούλιον καὶ ὁ Ἰούλιος ἅτε πρεσβεῖα ἐχούσης τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας καὶ τὰ ὅμοια, ὅμως ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰουλίου ἐννοοῦνται πᾶσαι αἱ Δυτικαὶ Ἐκκλησίαι ὧν ἐκεῖνος καθηγεῖτο, ὅθεν ὁ Σωζόμενος περὶ ταύτης τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν Εὐσεβιανῶν Συνόδου τῆς καθελούσης τὸν Ἀθανάσιον φησὶ, Μάξιμον μέντοι τὸν Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοπον ἐπίτηδες λέγεται ταύτην ἀποφυγεῖν τὴν Σύνοδον μεταμεληθέντα, καθότι ἀπατηθεὶς σύμψηφος ἐγένετο τοῖς Ἀθανάσιον καθελοῦσιν, οὐ μὴν οὐδὲ ὁ τῶν Ῥωμαίων διέπων θρόνον οὐδὲ τῶν ἄλλων Ἰταλῶν ἢ τῶν ἐπέκεινα Ῥωμαίων οὐδεὶς ἐνθάδε συνῆλθε. Καὶ, ὁ δὲ τὴν Ῥωμαίων Ἐκκλησίαν ἐπιτροπεύων καὶ οἱ ἀνὰ τὴν Δύσιν ἱερεῖς ὕβριν οἰκείαν ταῦτα ἡγοῦντο, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ ὀκτῷ καὶ ἑβδόμῳ. οὕτω καὶ ὁ Κελεστῖνος λέγεται ὅτι ἔγραψε κατὰ Νεστορίου καὶ ὁ Λέων κατὰ Εὐτυχοῦς, καὶ ὅμως αἱ ἐπιστολαὶ ἦσαν ἐγκύκλιοι ἤτοι συνοδικαί· καίτοι ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι μόνοις τῶν Ἐπισκόπων Ῥώμης προφερόμεναι. τρίτον, οὐ μόνον τῷ Ἰουλίου ὀνόματι συμπεριλαμβάνεται ἡ ἐν Ῥώμῃ Σύνοδος, ἤτοι οἱ τῆς Δύσεως Ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ ἑτέρων ἐθνῶν Ἐπίσκοποι, οἵτινες ἦσαν τῆς αὐτῆς πίστεως τῇ ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀνάπαλιν, ὡς ἄλλοι πολλοὶ ἱστοροῦσι. καὶ ὁ Σωκράτης φησὶν, αἱ δὲ περὶ τὴν Ἑλλάδα πόλεις καὶ Ἰλλυρικοὶ καὶ τὰ Ἑσπέρια μέρη ἔμενον ἔτι ἀσάλευτοι τῷ συμφωνεῖν ἀλλήλοις καὶ τὸν παραδοθέντα ἐκ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου τύπον κρατεῖν, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ. τέταρτον, ἀνῆλθον οἱ περὶ Ἀθανάσιον οὐ πρὸς κοινὸν κριτὴν τὸν Ἰούλιον, ἀλλ᾽ ὡς πρὸς Ἡγούμενον τοσούτων ἐθνῶν καὶ κοινωνίαν ἔχοντα μετὰ τοσούτων ἐθνῶν ἵνα κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν Νόμον ὑπὸ νομίμου Συνόδου θεωρηθῇ τὰ δίκαια συμπασχόντων καὶ συναλγούντων τῶν ἀδελφῶν τοῖς ὁμοπίστοις ὡς εἴρηται ἀνωτέρω διὰ πολλῶν καὶ ὑπὸ μαρτυρίας τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καθηγεμόνας, καὶ ὡς εἴρηκεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὁ Ἰούλιος. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος γράφων τῇ βουλῇ Τυάνων λέγει, εἰ γὰρ καὶ ἕτεροι δυνατοὶ καὶ μεγάλοι καὶ ἑαυτοῖς πεποιθότες, ἀλλ᾽ ἡμεῖς οἱ μηδὲν καὶ τοῦ μηδενὸς ἄξιοι οὐκ ἄν ποτε τοσοῦτον ἑαυτοὺς ὑπολάβοιμεν ὥστε ἐν τῇ μονώσει δύνασθαι νομίσαι περιέσεσθαι τῶν πραγμάτων, ἀκριβῶς εἰδότες ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἀδελφῶν ἐπικουρίας δεόμεθα ἢ ὅσον ἡ ἑτέρα τῶν χειρῶν τῆς ἑτέρας, ἐπεὶ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῆς τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ Κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν. ὅταν γὰρ πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἀπίδωμεν τὰ μέλη ἡμῶν ὅτι ἐν οὐδὲν ἑαυτῷ πρὸς ἐνέργειαν αὔταρκες, πῶς ἐμαυτὸν λογίσομαι ἐξαρκεῖν ἑαυτῷ πρὸς τὰ τοῦ βίου πράγματα; οὔτε γὰρ ἂν πους ἀσφαλῶς βαδίσειε μὴ συνυποστηρίζοντος τοῦ ἑτέρου, οὔτ᾽ αὖ ὀφθαλμὸς ὑγιῶς ἴδοι μὴ κοινωνὸν ἔχων τὸν ἕτερον καὶ μετ᾽ αὐτοῦ συμφώνως προβάλλων τοῖς ὁρατοῖς, καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα ἡ δι᾽ ἀμφοῖν τοῖν πόροιν τὴν φωνὴν δεχομένη, καὶ ἀντίληψις κραταιοτέρα τῇ κοινωνίᾳ τῶν δακτύλων, καὶ ἁπαξαπλῶς οὐδὲν οὔτε τῶν ἐκ φύσεως οὔτε τῶν ἐκ προαιρέσεως κατορθουμένων ὁρῶ ἄνευ τῆς τῶν ὁμοφύλων συμπνοίας ἐπιτελούμενον. ὅπουγε αὐτὴ ἡ προσευχὴ μὴ ἔχουσα

τοὺς

τοὺς συμφωνοῦντας ἀδρανεστέρα ἐπὶ πολὺ ἑαυτῆς, καὶ ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο μέσος γενήσεσθαι δύο ἢ τριῶν ἐπικαλουμένων αὐτὸν ἐν ὁμονοίᾳ. ταῦτα συμφώνως τοῖς λοιποῖς πατράσιν ὁ Βασίλειος, ἅτινα προφητικῶς ἔλεγχός ἐστι σαφὴς τῆς παπιστικῆς ἀπονοίας καὶ ἀντιθέου μονώσεως. ἴδε καὶ κατωτέρω κεφαλαίου δεκάτου ἑβδόμου Παράγραφον δωδέκατον, καὶ ἀνωτέρω κεφαλαίου δευτέρου Παράγραφον ἑνδέκατον. πέμπτον, οὐ πρὸς μόνον τὸν Ῥώμης ἐγένοντο ἡ καταφυγὴ τῶν ἀδελφῶν πρὸς συμπάθειαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλους πολλάκις προεστῶτας τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς εἴρηται καὶ ῥηθήσεται ἐν πολλοῖς. ἕκτον, ἔγραψεν ὁ Ἰούλιος πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς, ἀλλ' ἀντεῖπον αὐτῷ, ἐκεῖνος δὲ ἀντιγράψας αὐτοῖς ἀδελφικὴν συμπάθειαν προεβάλετο καὶ ἀδελφικὴν ἰσότητα καὶ κανόνας καὶ ἔθος, οὐ μὴν εἶπε πρὸς τὴν ἀντίστασιν ὅτι πρῶτός ἐστιν ὁ Ἄρχων τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ Μονάρχης ἢ ἐπὶ πάντων καὶ ἀμέσως παρὰ Θεοῦ Ἐπίσκοπος. ἕβδομον, ὁ Ἰούλιος μὴ ἀπαντησάντων πρὸς αὐτὸν τῶν Εὐσεβιανῶν κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν συναθροίσας τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς ὁμοφρονοῦντας τῇ ἐν Νικαίᾳ πίστει Ἐπισκόπους ἐθεώρησε τὰ κατὰ τῶν περὶ τὸν Ἀθανάσιον καὶ ἐδικαίωσεν, οὐχ ὡς μονάρχης ἀλλ' ὡς Ἡγούμενος Πατριαρχικῆς Ἐκκλησίας μετὰ Συνόδου ὀρθοδόξου τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς πίστεως παρὰ τῶν Αἱρετικῶν ἠδικημένους ἀδελφοὺς δικαιώσας, ὅπερ οὐκ ἐξουσίαν μοναρχικὴν ἀλλ' ἀδελφικὴν σύμπνοιαν, συμπάθειαν καὶ συμφωνίαν παρίστησιν. ὄγδοον, καίτοι συνοδικῶς ἔκρινεν ὁ Ἰούλιος καὶ εἶχε καὶ ἐπιστολὴν τῆς Αἰγυπτιακῆς Συνόδου ἐν ᾗ παρῆσαν ὀγδοήκοντα Ἐπίσκοποι μαρτυροῦντες τὴν ὁσιότητα τοῦ Ἀθανασίου, καὶ ἀπέσταλε τοὺς περὶ Ἀθανάσιον εἰς τοὺς ἰδίους θρόνους, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ κρῖναι μετὰ Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς οὐδὲν ἴσχυσαν τὰ γράμματα αὐτοῦ, ἐπειδὴ οἱ Πατέρες ἐδιώχθησαν μετ' αἰσχύνης καὶ ζημίας τῶν ἰδίων θρόνων. ἔνατον, ἡ ἐν Αἰγύπτῳ Σύνοδος οὐκ ἔγραψεν εἰς μόνον τὸν Ἰούλιον ὑπὲρ τῆς ὁσιότητος Ἀθανασίου, ἀλλ' εἰς πάντας τοὺς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπισκόπους καὶ πρὸς τὸν Ῥώμης Ἰούλιον. δέκατον, ὅτι δὲ μετ' αἰσχύνης ἐδιώχθησαν καὶ ζημίας τῶν θρόνων οἱ μετὰ τῶν γραμμάτων Ἰουλίου ἀπολαβόντες τοὺς θρόνους αὐτῶν, μάρτυρες ὁ Σωκράτης λέγων, ὁ Κωνστάντιος ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων, πυθόμενος πάλιν ἀπειληφέναι τὸν Παῦλον τὸν θρόνον, δι' ὀργῆς ἐτίθετο τὸ γενόμενον, καὶ ἔγραψε τῷ Ἐπάρχῳ καὶ καθεῖλε καὶ ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς Θεσσαλονίκην. ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἐγένετο ἡ ἐξορία γενομένης μάχης ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν Αἱρετικῶν καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἄνθρωποι τρεῖς χιλιάδες καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ, καὶ ὁ Σωζόμενος, ὁ Κωνστάντιος ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβων, γράφει Φιλίππῳ τῷ Ἐπάρχῳ Παῦλον ἐξελάσαι τῆς πόλεως, ὅτε οἱ στρατιῶται πολλοὺς τοῖς ξίφεσιν διεχειρίσαντο, πολλοὶ δὲ καὶ ὑπ' ἀλλήλων πατούμενοι διεφθάρησαν, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ ἐνάτῳ. καὶ ὁ Ἀθανάσιος δὲ φεύγων ἀφανὴς ἦν, δείσας τὴν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου ἀπειλὴν, θανάτῳ γὰρ αὐτὸν ζημιοῦν ἠπείλησε, βιβλίῳ καὶ κεφαλαίῳ τῷ αὐτῷ. καὶ ὁ Θεοφάνης φησὶ, Κωνστάντιος ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων, καὶ μαθὼν ὅτι Παύλῳ καὶ Ἀθανασίῳ διὰ γραμμάτων Ἰούλιος τοὺς ἰδίους ἀπέδωκε θρόνους, ὀργισθεὶς κελεύει αὐτοὺς ἀπελαθῆναι τῶν ἰδίων αὐτῶν θρόνων. ἑνδέκατον, ὅτι τούτων γενομένων ὁ Ἰούλιος οὐκ ἔγραψε πρὸς τὸν Κωνστάντιον διατί ἀθετεῖ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπὶ πάντων κριτοῦ τοῦ βικαρίου τοῦ Χριστοῦ, διατί παραβαίνει τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Σιλβέστρου Συνόδου, ὁρισάσης τὸν κριτὴν μὴ κρίνεσθαι μήτε ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου; πῶς οὐκ εἶπεν ὅτι ἐπὶ τῶν Βασιλέων ἐστὶν ὁ Πάπας ἐπειδὴ δύο ἔχει μαχαίρας; πῶς οὐ προέβαλε τὸ, σὺ εἶ Πέτρος καὶ τὰ λοιπὰ κυριακὰ λόγια ἅτινα καταχρῶνται οἱ παπισταὶ πρὸς σύστασιν τῆς παπικῆς μοναρχίας, ἀλλὰ βαθεῖα σιωπὴ κατέχει αὐτὸν ὡς καὶ πάντα Ἐπίσκοπον; δωδέκατον, οἱ περὶ Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον ἀπελαθέντες τῶν θρόνων παρὰ Κωνσταντίου οὐκ ἀπῆλθον εἰς Ἰούλιον ἀλλὰ μάλιστα εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Δύσεως Κώνσταντα, καὶ μάρτυρες ὁ Σωκράτης λέγων, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Παῦλος ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης ὑποκρινόμενος εἰς τὴν Κόρινθον ἀπαίρειν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἀφίκετο, ἄμφω οὖν (Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος) τὰ καθ' ἑαυτοὺς γνώριμα καθιστῶσι τῷ ἑκάστου Βασιλεῖ, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ, καὶ ὁ Θεοφάνης φησὶν, Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος προσῆλθον τῷ Κώνσταντι καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς διηγήσαντο. δέκατον τρίτον, τοῦ Ἰουλίου λοιπὸν μὴ δυναμένου βοήθειάν τινα ποιῆσαι μήτε δι' ἑαυτοῦ μήτε διὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ, λέγει ὁ Σωζόμενος ὅτι ὁ Ἰούλιος διελογίζετο χρῆναι βοηθεῖν Ἀθανασίῳ καὶ Παύλῳ, μετ' οὐ πολὺ γὰρ καὶ αὐτὸς εἰς Ἰταλίαν παραγενόμενος τὰ κατ' αὐτὸν ἀπωδύρετο, ἐπειδὴ ἐξ ὧν ἔγραφε περὶ αὐτῶν τοῖς ἀνὰ τὴν Ἕω Ἐπισκόποις οὐδὲν ἤνυε, δῆλα τὰ κατ' αὐτοὺς ἐποίησε Κώνσταντι τῷ Βασιλεῖ, ὁ δὲ Κώνστας τῷ ἀδελφῷ ἔγραψε πέμψαι τινὰς τῶν ἀπὸ τῆς Ἕω Ἐπισκόπων ἀπολογησομένους περὶ τῆς αὐτῶν καθαιρέσεως, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ. καὶ αἱροῦνται τρεῖς, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω. δέκατον τέταρτον, ἀπελθόντες εἰς Ἰταλίαν οἱ τρεῖς, οὐκ ἀπελογοῦντο πρὸς Ἰούλιον, ἀλλὰ πρὸς τὸν Βασιλέα, φησὶ γὰρ ὁ αὐτὸς, καὶ παραγενόμενοι εἰς Ἰταλίαν, τοῖς ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένοις ἰσχυρίζοντο, καὶ τὸν Βασιλέα πείθειν ἐπειρῶντο δικαίαν εἶναι τῆς Ἀνατολικῆς Συνόδου τὴν κρίσιν, βιβλίῳ καὶ κεφαλαίῳ τῷ αὐτῷ. τὰ αὐτὰ φησὶ καὶ ὁ Σωκράτης. ὁ δὲ τῶν Ἑσπερίων μερῶν Βασιλεὺς γνοὺς τὰ κατ' αὐτοὺς ἰδιοπαθῆ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν γράμματα διαπέμπεται, δηλῶν τρεῖς Ἐπισκόπους πεμφθῆναι παρ' αὐτῶν τοὺς λόγον δώσοντας τῆς Παύλου καὶ Ἀθανασίου καθαιρέσεως, καὶ

πέμ-

πέμπονται τρεῖς, οἵτινες παραγενόμενοι, τοῖς μὲν περὶ Ἀθανάσιον οὐδαμῶς εἰς λόγον ἐλθεῖν κατεδέξαντο. Καὶ, ταῦτα τῷ Βασιλεῖ καὶ πολλοῖς ἑτέροις ἐπιδεδωκότες ἀνεχώρησαν, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ. δέκατον πέμπτον, ἀδιαφόρου ἔτι οὔσης τῆς τῶν Δυτικῶν καὶ Ἀνατολικῶν κοινωνίας, καὶ τελευταῖς χρόνου διαδραμόντος, οἱ Ἀνατολικοὶ Ἐπίσκοποι συνέδριον ποιησάμενοι, καὶ ἑτέραν πίστιν συντάξαντες, τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ πέμπουσι δι' Ἐπισκόπων τινῶν, ταῦτα δὲ οἱ κατὰ τὰ ἑσπέρια μέρη Ἐπίσκοποι οὐ προσεδέχοντο, ἀρκεῖν τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν λέγοντες, βιβλίῳ τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ. καὶ σημείωσαι ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ Ἐπίσκοποι τοῖς Δυτικοῖς Ἐπισκόποις ἔπεμψαν οὐ τῷ Πάπᾳ, καὶ ποῦ ἡ μοναρχία; τὰ αὐτὰ φησὶ καὶ ὁ Σωζόμενος βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ πρώτῳ. δέκατον ἕκτον, Ἀθανασίου καὶ Παύλου παραγενομένων εἰς Ἰταλίαν, καὶ μηδὲν δυνηθέντων οὔτε τῆς ῥωμαϊκοῦ Ἐκκλησίας, οὔτε τοῦ Βασιλέως τῆς Δύσεως, καὶ μάλιστα παραῤῥύντων ἀφ' οὗ τὸ δεύτερον ἀπῆλθον εἰς Ῥώμην οἱ περὶ τὸν Ἀθανάσιον ἐτῶν πολλῶν, λέγει ὁ Σωκράτης, ἐπεὶ οὖν πάλιν γράψαντος τοῦ Βασιλέως, ὥστε ἀποδοθῆναι Παύλῳ καὶ Ἀθανασίῳ τοὺς ἰδίους τόπους, οὐδὲν πλέον ἤνυετο, στάσις γὰρ ἀναμεταξὺ τοῦ πλήθους ἐγίνετο συνεχὴς, Σύνοδον ἄλλην παρακαλοῦσιν οἱ περὶ Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον γενέσθαι, ὥστε καὶ τὰ καθ' αὐτοὺς καὶ τὰ τῆς πίστεως ἐπὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ λαβεῖν, διδάσκοντες ἐπὶ καταλύσει τῆς πίστεως τὰς καθαιρέσεις γίνεσθαι. κηρύσσεται αὖθις Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὡς ἐπὶ Σαρδικὴν γνώμῃ τῶν δυοῖν Βασιλέων, τοῦ μὲν διὰ γραμμάτων αἰτήσαντος, τοῦ δὲ τῆς Ἑῴας ἑτοίμως ὑπακούσαντος, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ. καὶ Θεοδώρητος φησὶν, Ἀθανάσιος δὲ πρὸς Κώνσταντα ἀφικόμενος, τῆς ἀρειανικῆς φάλαγγος τὰς ἐπιβουλὰς ἀπωδύρετο, καὶ τὸν κατὰ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ὠλοφύρετο πόλεμον, ὁ δὲ ἀπέστειλε τῷ ἀδελφῷ παραινῶν τῆς πατρῴας εὐσεβείας ἄσυλον φυλάξαι τὸν κλῆρον. τούτοις πεισθεὶς τοῖς γράμμασιν ὁ Κωνστάντιος, προσέταξεν εἰς τὴν Σαρδικὴν καὶ τοὺς τῆς Ἑῴας καὶ τοὺς τῆς Ἑσπέρας συνδραμεῖν Ἐπισκόπους, πολλὰ γὰρ καὶ ἕτερα τῆς Ἐκκλησίας παθήματα τῆς συνοδικῆς θεραπείας ἐδεῖτο, λόγῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ τετάρτῳ. καὶ ὁ Σωζόμενος, ἐπειδὴ Κώνστας ὁ Βασιλεὺς ἤτει χάριν τὸν ἀδελφὸν, ὥστε τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀθανάσιον τοὺς οἰκείους ἀπολαβεῖν θρόνους, καὶ γράφων οὐδὲν ἤνυεν, ἀντιπραττόντων τῶν ἀπὸ τῆς ἐναντίας Αἱρέσεως, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον προσπονοῦντες αὐτῷ γενέσθαι Σύνοδον ἐζήτουν, ὡς ἐπὶ καθαιρέσει τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἐπιβουλευθέντες, ἔδοξε γνώμῃ τῶν Βασιλέων τοὺς ἀφ' ἑκατέρων ἐρχομένους Ἐπισκόπους εἰς ῥητὴν ἡμέραν καταλαβεῖν τὴν Σαρδικὴν, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ. δέκατον ἕβδομον, τῆς Συνόδου διαλυθείσης, καὶ τῶν μὲν δυτικῶν συνελθόντων ἐν Σαρδικῇ, τῶν δὲ Ἀνατολικῶν ἐν Φιλιππουπόλει, καθαιρέσει ὑπεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Δυτικῶν τινὲς τῶν Ἀνατολικῶν ὀνομαστὶ, ὑπὸ δὲ τῶν Ἀνατολικῶν τινὲς τῶν Δυτικῶν ἐν οἷς καὶ Ἰούλιος Ῥώμης. καὶ ὅτι μὲν ἀλόγως οἱ Ἀνατολικοὶ ἐκάθηραν τοὺς περὶ Ἀθανάσιον καὶ Ἰούλιον ἐμέμφθησαν, οὐδεὶς δέποτε ἐκείνους ἐμέμψατο ὡς καθαιρέσει ὑποβαλόντας τὸν μονάρχην ἢ τὸν ἐπὶ πάντων κριτὴν Ἰούλιον. δέκατον ὄγδοον, ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος ἠθροίσθη καὶ ἔκρινε τὰς Συνόδους τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν Εὐσεβιανῶν καὶ τὴν ἐν Ῥώμῃ τοῦ Ἰουλίου, καὶ τὴν μὲν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὡς παράνομον κατέκρινε, τὴν δὲ ἐν Ῥώμῃ ὡς νόμιμον ἐδικαίωσεν. ἡ καθολικωτέρα ἄρα Σύνοδος ἐπὶ τῶν μερικωτέρων καὶ τοῦ Ῥώμης καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν, καὶ κριτὴς ἡ Σύνοδος τοῦ Πάπα καὶ οὐχ ὁ Πάπας κριτὴς τῆς Συνόδου. δέκατον ἔνατον, μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, τοῦ Κωνσταντίου μὴ βουλομένου ἀποδοῦναι τοὺς θρόνους τοῖς περὶ Ἀθανάσιον, λέγει ὁ Σωζόμενος, ὁ δὲ Κώνστας τὰ ἐν Σαρδικῇ γενόμενα μαθὼν, ἔγραψε τῷ ἀδελφῷ ἀποδοῦναι τοῖς περὶ τὸν Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον τὰς αὐτῶν Ἐκκλησίας, ὁ δὲ ἀνεβάλλετο, πάλιν ἔγραψεν ἢ δέχεσθαι τοὺς ἄνδρας, ἢ πρὸς πόλεμον παρασκευάσασθαι. ὁ δὲ Κωνστάντιος μετακαλεσάμενος Ἀθανάσιον ἔπεμψεν εἰς Αἴγυπτον, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ καὶ εἰκοστῷ πρώτῳ. ταῦτά φησι καὶ ὁ Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ, καὶ ὁ Θεοδώρητος λόγῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, ὃς καὶ προστίθησιν ὅτι μετὰ τῶν γραμμάτων ἔστειλεν ὁ Κώνστας καὶ πρεσβευτὴν τὸν Στρατηγὸν ὀνόματι Σαλιανόν. πρὸς τούτοις φησὶν ὁ Θεοφάνης, Κωνστάντιος δὲ μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον ἐντίμως δεξάμενος τοὺς θρόνους ἀπέδωκε. εἰκοστὸν, σημειωτέον λοιπὸν ὅτι ἐκ τούτων ἁπάντων δείκνυται τοῖς καὶ μικρὸν εἰδόσι τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν μὴ εἶναι τὸν Ῥώμης κριτὴν κοινὸν, ἀλλ' ἕνα τῶν πρώτων καὶ Ἡγεμόνων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἐπισκόπων καὶ οὐδὲν πλέον, ὅθεν ἐξετάζεται καὶ κρίνεται, καὶ πῇ μὲν δέχεται, πῇ δὲ ἀθετεῖται ὑπὸ τῶν Συνόδων ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἐπίσκοποι. εἰκοστὸν πρῶτον, ῥητέον πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ἰδικώτερον, ὅτι οἱ ἀντικείμενοι ἐλλιπῶς προσέφερον τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἑρμείου, παρέλιπον γὰρ τὸ, παρεῖναι δὲ αὐτοὺς καὶ ἑτοίμως ἔχειν δικάζεσθαι καὶ αὖθις ἀπελέγξαι τὰς ἐπαχθείσας αὐτοῖς αἰτίας, ἔχει γὰρ τὸ ῥητὸν οὕτω, πρὸς ταῦτα δὲ οἱ ἀπὸ τῆς Δύσεως ἀντέγραψαν ὡς οὐ δέποτε τῆς πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας ἀπέστησαν, οὔτε νῦν ταύτης ἀναχωρήσουσι, καὶ μάλιστα Ἰουλίου τοῦ Ῥωμαίων Ἐπισκόπου τὰ καθ' αὐτοὺς ἐξετάσαντος καὶ μὴ καταγνόντος, παρεῖναι δὲ αὐτοὺς καὶ ἑτοίμως ἔχειν δικάζεσθαι καὶ αὖθις ἀπελέγξαι τὰς ἐπαχθείσας

χθέσας αὐτοῖς αἰτίας. ἐκ τούτων οὖν δείκνυται οὐχ ὅτι ὁ Ῥώμης ἐστὶ κοινὸς κριτής, ἀλλ᾽ ὅτι τὴν κρίσιν ἐποίησε συνοδικῶς ἐν Ῥώμῃ ἀνεκρίθη ἐν Σαρδικῇ, ὥστε κριτὴς ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος τῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ, καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν. εἰκοστὸν δεύτερον, σημείωσαι δεύτερον, ὅτι ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς Συνόδου ταύτης ἤτοι τῆς ἐγκυκλίου τὸ, καὶ Ἀσκληπᾶς δὲ ὁ συλλειτουργὸς προσήνεγκεν ὑπομνήματα γεγενημένα ἐν Ἀντιοχείᾳ παρόντων καὶ τῶν κατηγόρων καὶ Εὐσεβίου τοῦ ἀπὸ Καισαρέων, καὶ ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῶν δικασάντων Ἐπισκόπων ἔδειξεν ἑαυτὸν ἀθῷον εἶναι. σύμφωνα τῇ Συνόδῳ λέγει καὶ ὁ Σωκράτης, ὑπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ἐδέχθησαν Ἀσκληπᾶς μὲν, ὑπομνήματα ἐπιδείξας ἐν οἷς ἐδέδεκτο Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἅμα πλείοσι διαγνοὺς τὰ κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀποδοὺς τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ. τὰ αὐτὰ φησὶ καὶ ὁ Σωζόμενος, Ἀσκληπᾶ δὲ, ὡς Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου καὶ πολλῶν ἄλλων δικαστῶν ψήφῳ τὴν Ἐπισκοπὴν ἀπολαβόντος, καὶ ὅτι τάδε τὰ ἀληθῆ εἴη, ὑπόμνημα τῆς δίκης ἀπεδείξατο, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ δευτέρῳ. καὶ λοιπὸν σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος παρ᾽ ἐνορίαν ἔκρινε διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ καιροῦ. δεύτερον, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι ἔκριναν ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸν Γάζης παρ᾽ ἐνορίαν. τρίτον, ὅτι καθὼς διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ καιροῦ ἔκρινεν ὁ Ἰούλιος συνοδικῶς ἐν Ῥώμῃ τοὺς περὶ Ἀθανάσιον, οὕτω διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ καιροῦ ἔκριναν οἱ Ἐπίσκοποι ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸν Ἀσκληπᾶν. τέταρτον, ὅτι ὡς ἐκρίθη ἡ ἀπόφασις τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου ἐπὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ, οὕτως ἀνεκρίθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἰουλίου καὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ Συνόδου ἐπὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ. καὶ ὡς ἀπέδωκε τὴν ἐξουσίαν τῷ Ἀσκληπᾷ, ἤτοι τὸν θρόνον καὶ τὴν ἱερωσύνην ὁ Εὐσέβιος, οὕτως ἀπέδωκε τὰς ἐξουσίας τοῖς περὶ Ἀθανάσιον ὁ Ἰούλιος. ὥστε οἷαι αἱ ἁπανταχοῦ νόμιμοι Σύνοδοι, τοιαύτη καὶ ἡ ἐν Ῥώμῃ τῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων Σύνοδος. καὶ ὡς προεκάθητο τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου περὶ τοῦ Γάζης Ἀσκληπᾶ ὁ Εὐσέβιος, τὸν αὐτὸν τρόπον προεκάθητο καὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ Συνόδου ὁ Ἰούλιος. καὶ ὡς ποιοῦσιν ἐξαίρεσιν τοῦ Εὐσεβίου Σωκράτης καὶ Ἑρμείας καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος, τὸν αὐτὸν τρόπον ποιοῦσιν ἐξαίρεσιν τοῦ Ἰουλίου οἱ αὐτοί. οὐδὲν οὖν καὶ ἐντεῦθεν οἱ παπισταὶ ἀπώναντο ὄφελος περὶ μοναρχίας, εἰ μὴ ὅτι φανέρωσιν ἀκριβεστάτην ἐπεδείξαντο τοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ Πάπας μονάρχης, ἀλλὰ συνάρχων καὶ συνεπίσκοπος καὶ οὐδὲν πλέον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Ἀντιλογία Γιεζουβιτῶν πρώτη πρὸς τὸν εἰπόντα Τοπικὴν καὶ μὴ Οἰκουμενικὴν τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον, δευτέρα πρὸς τὸν μὴ κρίνοντα τὴν ἐν Σαρδικῇ εἶναι τὴν αὐτὴν τῇ ἐν Νικαίᾳ, ἀλλ᾽ ἄλλην αὐτῆς. τρίτη πρὸς τὸν μὴ λέγοντα εἶναι τὴν ἐν Σαρδικῇ μετὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ.

Τοῦ μακαρίτου Μαξίμου Μαργουνίου εἰπόντος ἐν τῷ περὶ Μάρκου τοῦ Ἐφέσου ἀντιρρητικῷ Τοπικὴ ἐστὶ καὶ οὐκ Οἰκουμενικὴ ἡ ἐν Σαρδικῇ ἁγία σύνοδος, εἰ γὰρ Οἰκουμενικὴ, πῶς ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτη τῶν Οἰκουμενικῶν ἁγίων Συνόδων δευτέρα λέγεται; οἱ Γιεζουβῖται ἀντιλέγουσι φάσκοντες, ὅτι ἐστὶ καὶ κατὰ τὴν ὀνομασίαν καὶ κατὰ τὴν ἀπόβασιν Οἰκουμενική, καὶ μάρτυς Σουλπίκιος βιβλίῳ δευτέρῳ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας (ὃς ἦν ἐν τῷ τέλει τοῦ τετάρτου καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ πέμπτου αἰῶνος, ὡς παρὰ Λεβαίῳ τῷ ἐκκλησιαστικῷ συγγραφεῖ Τόμῳ δευτέρῳ φύλλοις τριακοσίοις τεσσαράκοντα καὶ τρισὶ φαίνεται) τοῦτο αὐτὸ μαρτυρεῖ Σωκράτης, Θεοδώρητος καὶ Ἀθανάσιος ὁ μέγας, ὅπερ καὶ ἀπὸ τῶν πράξεων αὐτῆς δῆλον, ἦσαν γὰρ ἐν τῇ ἀθροίσει αὐτῆς τριακόσιοι πατέρες, ὅθεν δεικνῦσα τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς, λέγει ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτῆς ἐπιστολῇ. πάντα τὰ συντεταγμένα ἡ καθολικὴ καὶ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία κρατείτω. λέγουσι περὶ αὐτῆς δεύτερον, ὅτι ἐκρίθη παρὰ τῶν πατέρων τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ ἐν Νικαίᾳ, τὸ μὲν, διότι τὸ μεῖζον μέρος τῶν Ἐπισκόπων ὅπερ ἦν ἐν Νικαίᾳ παρῆν καὶ ἐν Σαρδικῇ, τὸ δὲ, ὅτι περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἤθροισαι, ὅθεν Ζώσιμος ὁ Πάπας τοὺς ἐν Σαρδικῇ Κανόνας εἰς μαρτυρίαν ἐπιφέρων, τῆς ἐν Νικαίᾳ τούτους ἐκάλεσε, δῆλον δὲ ὅτι ἐπειδὴ οἱ ἐν Σαρδικῇ Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ σαφῶς ἐπιγράφονται, ἀμφοτέρων ἡ αὐτή ἐστι δύναμις. τρίτον, ὅτι οὐ δεῖ λέγειν τὴν ἐν Σαρδικῇ ὑστέραν τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ, ὥστε τὴν μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐν Σαρδικῇ συγκροτηθεῖσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον εἶναι δευτέραν ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς. ταῦτα οἱ παπισταί.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς΄.

Ἀπόδειξις κατὰ τῆς πρώτης ἀντιλογίας τῶν Γιεζουβιτῶν, ὅτι ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος οὐκ ἔστιν Οἰκουμενική, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόβασιν Τοπική.

Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι μὲν γὰρ κατὰ ὀνομασίαν Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἠθροίσθη ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος. φανερὸν οὐ μόνον ἀπὸ Σουλπικίου (καὶ γὰρ δεχόμεθα αὐτὸν ἐν τούτῳ διὰ τὴν ἀρχαιό-

ἀρχαιότητα, εἰ καὶ ἄγνωστος ἡμῖν) ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Σωκράτους καὶ Θεοδωρήτου, τοῦ μὲν λέγοντος, Σύνοδον ἄλλην γενέσθαι οἱ περὶ Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον ᾔτουν ὥστε τὰ κατ' αὐτοὺς καὶ τὰ τῆς πίστεως ἐπὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου λαβεῖν. κηρύσσεται αὖθις Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὡς ἐπὶ Σαρδικήν, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ. τοῦ δὲ Θεοδωρήτου, ὁ Κωνστάντιος προσέταξεν εἰς τὴν Σαρδικὴν καὶ τοὺς τῆς Ἑῴας καὶ τοὺς τῆς Ἑσπέρας συνδραμεῖν Ἐπισκόπους, πολλὰ γὰρ καὶ ἕτερα τῆς Ἐκκλησίας παθήματα τῆς συνοδικῆς θεραπείας ἐδεῖτο, λόγῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τετάρτῳ. ἦσαν δὲ ἐν αὐτῇ Ἐπίσκοποι κατὰ μὲν τὸν Σωκράτην καὶ Ἑρμείαν πλείονες τῶν τριακοσίων, κατὰ δὲ Θεοδώρητον διακόσιοι πεντήκοντα, λόγῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, κατ' ἄλλους δὲ τριακόσιοι. κατὰ τὴν ὀνομασίαν οὖν Οἰκουμενικὴ ἠθροίσθη ἡ ἐν Σαρδικῇ, οὐ μὴν δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀπόβασιν, ἐπειδὴ ἐσχίσθησαν εἰς δύο μέρη, ἀλλήλους ἀφορίζοντες. ὅθεν ὁ Σωζόμενος λέγει, ἐν μέρει τε καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν Ὅσιον συνελθόντες, συμφώνως ἀπέφηναν ἤτοι ἐδικαίωσαν τοὺς περὶ Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δευτέρῳ. ὁ αὐτός, μετὰ δὲ ταύτην τὴν Σύνοδον οὐκ ἔτι ἀλλήλοις ὡς ὁμοδόξοις ἐπεμίγνυντο, οὐδὲ ἐκοινώνουν. Καί, τὰ δὲ τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς εἰκὸς διχονοίαις συγκέχυτο καὶ ἐν διαβολαῖς ἦν, εἰ γὰρ πρότερον περὶ τὸ δόγμα διεφέροντο, ἀλλ' ἀλλήλοις συγκοινωνοῦντες, οὐ μέγα τὸ κακὸν ἐποίουν, βιβλίῳ τῷ αὐτῷ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ. οὐκ ἦν ἄρα κατὰ τὴν ἀπόβασιν Οἰκουμενική, ἐπειδὴ οὐ συνῆλθον οἱ Ἀνατολικοὶ Ἐπίσκοποι τοῖς Ἑσπερίοις, ἀλλὰ διεσχίσθησαν, ὅθεν ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ ὡς εἴρηται Τόμον τῶν Δυτικῶν εἶπε τὴν περὶ πίστεως βεβαίωσιν αὐτῆς. εἰ δὲ καὶ Ἀθανάσιος ἐν τῇ ἀπολογίᾳ Οἰκουμενικὴν αὐτὴν εἶπον, ἀλλὰ καθ' ἣν κλῆσιν πρὸς ἄθροισιν ἐκλήθη εἶπον αὐτήν, ὡς οἱ ἱστορικοὶ καὶ ταῦτα τὰ πράγματα βοῶσιν. ἴδε καὶ τὰ λοιπὰ ἐλαττώματα αὐτῆς κατωτέρω, καὶ βιβλίου δεκάτου μέρους τρίτου κεφάλαιον ἑνδέκατον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Ἀπόδειξις κατὰ τῆς δευτέρας ἀντιλογίας τῶν γιεζουβιτῶν, ὅτι τὸ κριθῆναι παρὰ τῶν πατέρων εἶναι τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον τὴν αὐτὴν τῇ ἐν Νικαίᾳ καὶ καθεξῆς τὰ λοιπά, ψεῦδός ἐστι.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ῥητέον, ὅτι ὁ μέγας Βασίλειος ψεύστην καὶ Αἱρετικὸν ἀπεδείκνυε τὸν Εὐνόμιον, εἰπόντα μὲν ὅτι πιστεύει ὡς οἱ Πατέρες ἐδίδαξαν, μὴ εἰπόντα δὲ τίνες ἦσαν οἱ Πατέρες, ὅθεν ὑπενοεῖτο εἶναι τοὺς κατ' Εὐνόμιον Πατέρας, Ἀέτιον τὸν Διδάσκαλον αὐτοῦ καὶ τὸν Ἄρειον. ἐρωτῶμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τοὺς σοφοὺς τῶν πατιστῶν, τίνες ἦσαν οἱ Πατέρες οἱ κρίναντες τὴν ἐν Σαρδικῇ τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ ἐν Νικαίᾳ; καὶ πῶς κἂν ἕνα τῶν τοιούτων οὐκ εἶπον; ἀλλὰ δῆλον ὅτι οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν, ἐὰν μήπου εἴποιεν ἁγίους Πατέρας γραικολατίνους τινὰς τὸν Πρόδρομον καὶ Καβασούτιον Γιεζουβιτάκην, Βαρώνιον, Βίνιον, Γρετζέρον, Βελλαρμῖνον, Σπονδανόν, Λέοντα Ἀλάτιον, Βησσαρίωνα, γρηγόριον Μαμμήν, Ἰωσὴφ Μεθώνης, Πέτρον Ἀρκούδιον, Καρυόφυλλον, Ἰωάννην Βέκον, Γεώργιον Μελιτηνιώτην, Γεώργιον Μετοχίτην, Ἰωάννην Πλουσιαδηνόν, Μάξιμον Χρυσοβέργην, Ἡσαΐαν Κύπριον, Ἰωάννην Ἀργυρόπουλον, Γεώργιον Τραπεζούντιον, Νικήταν Νικαέα, Κανονάρχην Διπλοβατάτζιον, Παντολέοντα Λιγαρίδην καὶ τοὺς λοιποὺς μονονουχὶ ἀθέους καὶ ψευδομάρτυρας τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὅθεν καὶ ψεῦσται καὶ Αἱρετικοὶ καὶ ἐκ τούτων δείκνυνται προφανῶς. ψεῦδος δὲ καὶ τό, ὅτι τὸ μεῖζον μέρος ὅπερ ἦν ἐν Νικαίᾳ ἦν καὶ ἐν Σαρδικῇ, καθότι ἐν μὲν τῇ ἐν Νικαίᾳ ἦν Ῥώμης ὁ Σίλβεστρος, ἐν δὲ τῇ Σαρδικῇ ἦν ὁ Ἰούλιος. ἐν ἐκείνῃ Μητροφάνης Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ταύτῃ Παῦλος. ἐν ἐκείνῃ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος, ἐν ταύτῃ Ἀθανάσιος. ἐν ἐκείνῃ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος, ἐν ταύτῃ οὐδείς. ἐν ἐκείνῃ Ἱεροσολύμων Μακάριος, ἐν ταύτῃ Μάξιμος. ἐν ἐκείνῃ ἦσαν οἱ ὁμολογηταὶ καὶ οἱ μεγάλοι Λεόντιος Καισαρείας, Εὐψύχιος Τυανέων, Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου καὶ ἕτεροι πλεῖστοι, οἳ οὐ παρῆσαν ἐν τῇ ἐν Σαρδικῇ. εἰ δὲ λέγουσι μεῖζον μέρος τὸ πλῆθος, ἐρωτῶμεν αὐτοὺς ποῦ εὑρήκασι τὰ ὀνόματα ἀναμφιβόλως τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν ἐν Σαρδικῇ συνελθόντων, καὶ παραβαλόντες αὐτὰ ἔγνωσαν ὅτι τὸ πλεῖον μέρος τῶν ἐν Νικαίᾳ παρῆν ἐν Σαρδικῇ; ἀλλὰ μὴν καὶ τό, ὅτι περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἐγένετο ἀμφοτέρων ἡ ἄθροισις ψεῦδος λαμπρόν, ἐκείνης γὰρ ἡ ἄθροισις ἦν περὶ τῆς πίστεως ἀμφιβαλλομένης ὑπὸ πολλῶν, καὶ περὶ τῆς διαφωνίας τοῦ Πάσχα, ταύτης δὲ περὶ τῆς πίστεως μέν, ἀλλ' οὐκ ἀμφιβαλλομένης, μάλιστα δὲ καὶ καλῶς διωρισμένης, ἀλλ' ὅσον πρὸς φύλαξιν καὶ βεβαίωσιν, καὶ περὶ ὁμονοίας μέν, ἀλλὰ περὶ προσώπων τινῶν καθῃρημένων ἀδίκως. καὶ περὶ μὲν ἐκείνης θεωρητέον τὴν ἐπιστολὴν αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρέων, περὶ δὲ ταύτης ἴδε τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔγραψε τοῖς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόποις λέγουσαν, ἤθροισαν οἱ Βασιλεῖς τὴν Σύνοδον ἵνα πᾶσα μὲν διχόνοια περιαιρεθῇ, πάσης δὲ κακοπιστίας ἐξελαθείσης ἡ εἰς Χριστὸν εὐσέβεια μόνη παρὰ πᾶσι φυλάττηται. ἀλλὰ δὴ ψεῦδος καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Πάπας Ζώσιμος τοὺς ἐν Σαρδικῇ Κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ ἐκάλεσεν, ὅτι μὲν γὰρ ὑπερηφανίᾳ δουλεύσας, καὶ βουληθεὶς τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ὑψῶσαι, καὶ μὴ δυνάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς καὶ

τῶν

τῶν Πατέρων τοῦτο συστῆσαι, προεθυμήθη διὰ ψεύδους καὶ δολιότητός τινος ποιῆσαι ὅπερ ἐβούλετο, δῆλον. ὅτι δὲ τοὺς τῆς ἐν Σαρδικῇ Κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ εἶναι νομίσας ἔπεμψεν εἰς Ἀφρικήν, ψεῦδος πᾶσι γνωστὸν τοῖς μὴ θέλουσι κακουργεῖν. τοῦτο δῆλόν ἐστι καὶ ἀπὸ τῆς γνώμης ἣν εἶχον περὶ τῶν Συνόδων τούτων οἱ μετὰ τὸν Ζώσιμον Πάπαι Βονιφάτιος καὶ Κελεστῖνος, ἀποθανόντος γὰρ τοῦ Ζωσίμου, ἔγραψαν οἱ τῆς ἐν τῇ Ἀφρικῇ Συνόδου Πατέρες τῷ μετ' αὐτὸν Πάπᾳ Βονιφατίῳ ὅτι τάδε ἔγραψεν ἡμῖν ὁ πρὸ σοῦ Ζώσιμος, ἀλλὰ χρεία ὑπομονῆς ἕως τῆς παρουσίας τῶν ἀληθεστάτων ἐξεμπλάρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ἅτινα μὴ πιστεύσαντες τῷ Ζωσίμῳ ὅτι εἰσὶν ἀληθῆ, ἐζητήσαμεν παρὰ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας. Καί, διὸ τὴν σὴν σεβασμιότητα δυσωποῦμεν ἵνα γράψαι καὶ αὐτὸς καταξιώσῃς πρὸς τοὺς εἰρημένους, ὅπως ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν Πατέρων ὁρισθέντες ἔλθωσι Κανόνες. Καί, τίς γὰρ ἀμφιβάλλει τὰ ἴσα ἀληθέστατα εἶναι ἐν γραικοῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης Συνόδου; ἅτινα ἀπὸ τῶν οὕτω διαφόρων τόπων καὶ ἐπισήμων γραικῶν Ἐκκλησιῶν προσενεχθέντα καὶ συγκριθέντα ὁμονοοῦσιν, ὅπερ ἕως οὗ γένηται τὰ ἐν τῷ προλεχθέντι κομμονιτωρίῳ ἡμῖν προσενεχθέντα περὶ τῶν πρὸς τὸν τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας ἱερέα Ἐκκλήτων, καὶ τὰ ἑξῆς. ταῦτα οὖν τῶν ἐν Ἀφρικῇ πατέρων γραφόντων ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ πρὸς τὸν Βονιφάτιον, ἐκεῖνος οὐκ ἀντέγραψεν ὅτι οἱ Κανόνες οὐκ εἰσὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἀλλὰ τῆς ἐν Σαρδικῇ, ἥτις ἡ αὐτή ἐστι τῇ ἐν Νικαίᾳ, οὐκ ἀντέγραψε δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐγίνωσκε καταπολὺ διαφέρουσαν τὴν ἐν Σαρδικῇ τῆς ἐν Νικαίᾳ. εἶτα ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς πέμψαντες τοὺς ἀληθεστάτους Κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου μετὰ τὴν τῆς πίστεως ἔκθεσιν εἰς τὴν Ἀφρικήν, οὐκ ἔγραψαν ὅτι οἱ Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ οὐκ εἰσὶν εἴκοσιν ἀλλὰ τεσσαράκοντα καὶ εἷς, ἐπειδὴ ἡ ἐν Σαρδικῇ ἡ αὐτή ἐστι τῇ ἐν Νικαίᾳ καὶ οἱ Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ συναριθμοῦνται τοῖς ἐν Νικαίᾳ, ἀλλ' ἔγραψαν ὁ μὲν Κύριλλος, τὰ ἀληθέστατα, τὰ πιστότατα ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ αὐθεντικῆς Συνόδου, τὰ παρὰ τῶν πατέρων ὁρισθέντα καὶ βεβαιωθέντα πέμπω. ὁ δὲ Ἀττικός, ἐγράψατε ἵνα τοὺς ἀληθεστάτους Κανόνας τοὺς ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν πατέρων ὁρισθέντας μετὰ τὴν τῆς πίστεως ἔκθεσιν πέμψω, καὶ πέμπω διὰ Μαρκέλλου Ὑποδιακόνου. ἔπειτα ὁ μετὰ Βονιφάτιον Πάπας Κελεστῖνος γράψας καὶ αὐτὸς τῇ ἐν Ἀφρικῇ Συνόδῳ περὶ ὧν ἔγραψεν ὁ Ζώσιμος διὰ Λέοντος Πρεσβυτέρου, πῶς οὐκ ἔγραψεν αὐτῇ τὰ εἰρημένα γραψάσῃ τῷ πρὸ αὐτοῦ Βονιφατίῳ ὅτι ὁ Ζώσιμος τοὺς Κανόνας τῆς ἐν Σαρδικῇ τῆς ἐν Νικαίᾳ εἶπε διὰ τὸ εἶναι τὴν αὐτὴν τῇ ἐν Νικαίᾳ Συνόδῳ τὴν ἐν Σαρδικῇ; πρὸς τούτοις, τῆς Συνόδου γραψάσης πρὸς τὸν Κελεστῖνον ἀντιρρητικὰ περὶ τοῦ ὅτι οὐκ ἔχει Ἔκκλητον ὁ Ῥώμης ἐν Ἀφρικῇ, καὶ ἀπειλησαμένης αὐτὸν ἀπέχειν τῶν τοιούτων Ἐκκλήτων, ὡς μὴ ὄντων τῶν εἰρημένων Κανόνων τῆς ἐν Νικαίᾳ, πῶς ὁ Κελεστῖνος οὐκ ἀντέγραψεν αὐτῇ τὸ εἰρημένον τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας σόφισμα, ἀλλ' ἤνεγκε τὴν ἐπιταγὴν τῆς Συνόδου βαθυτάτῃ σιωπῇ καὶ ἄκων; ψεῦδος ἄρα καὶ πλαστούργημα τῶν παπιστῶν ὅτι ὁ Ζώσιμος εἶχε γνώμην τοῦ εἶναι τὴν αὐτὴν τὴν ἐν Σαρδικῇ τῇ ἐν Νικαίᾳ, ὅθεν καὶ τὸ συμπέρασμα περιφανέστατόν ἐστι· ἤτοι ἐπειδὴ καὶ οἱ τῆς ἐν Σαρδικῇ Κανόνες οὐκ ἐπιγράφονται τῆς ἐν Νικαίᾳ, οὐχ ἡ αὐτή ἐστι τῶν ἀμφοτέρων Συνόδων ἡ δύναμις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ἀπόδειξις κατὰ τῆς τρίτης ἀντιλογίας τῶν Γιεζουϊτῶν, ὅτι οὐ μετὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ ἡ ἐν Σαρδικῇ, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ, καὶ Τοπική ἐστι.

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον ῥητέον, ὅτι τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται, τίς γὰρ τῶν ἐγκρίτων ἱστορικῶν ἢ χρονογράφων ἢ ποία Σύνοδος ἢ τίς τῶν ἁγίων πατέρων εἶπεν οὐδεῖ λέγειν τὴν ἐν Σαρδικῇ ὑστέραν τῆς ἐν Νικαίᾳ ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ ὥστε τὴν μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐν Σαρδικῇ δευτέραν λέγειν ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτην; εἶτα ἐρῆται αἰωτέρω ὅτι οὐκ ἦσαν οἱ αὐτοὶ Πατριάρχαι καὶ ἔγκριτοι πατέρες οἱ ἐν Νικαίᾳ ἐν τῇ ἐν Σαρδικῇ, οὔτε ὁ σκοπὸς τῆς ἀθροίσεως ὁ αὐτός, δῆλον δὲ ὡς οὐδὲ ὁ χρόνος, ἐκείνη μὲν γὰρ ἐτελειώθη τῷ εἰκοστῷ ἔτει τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, αὕτη δὲ ἠθροίσθη μετὰ τὸ ἑνδέκατον ἔτος τῆς τελευτῆς Κωνσταντίνου, Ἑρμείας βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ, ἤτοι τῷ τριακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ πῶς ἡ μετὰ πλείω τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἀθροισθεῖσα ἐν Σαρδικῇ ἐστὶν ἡ αὐτὴ τῇ ἐν Νικαίᾳ καὶ οὐχ ὑστέρα; ὥστε φανερόν ἐστιν ὅτι ἡ ἐν Σαρδικῇ Οἰκουμενικὴ ἐκλήθη συνελθεῖν, ἡ ἀπόβασις ὅμως ἀποκατέστησεν αὐτὴν Τοπικὴν ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων δῆλον, ὅθεν οὐδὲ ἐγκαταλέγεται ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ μία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐμνήσθη αὐτῆς ἐν τῷ ἰδίῳ ὅρῳ, ἀλλὰ καὶ Σύνοδοι καὶ πατέρες καὶ ἱστορικοὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτην δευτέραν ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς εἶναι εἶπον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Περὶ ἑτέρας ἀντιλογίας συλλογιστικῆς παπιστῶν, λεγόντων ὅτι εἰ μὴ τοῦ Ῥώμης τὴν ἔκκλητον διετάξατο ἡ ἐν Νικαίᾳ, διὰ τοῦτο ἄρα ἡ ἐν Σαρδικῇ διετάξατο. καὶ περὶ ἀναιρέσεως αὐτῆς συλλογιστικῶς ὅτι εἰ ἡ ἐν Νικαίᾳ οὐ διετάξατο τοῦ Ῥώμης ἔκκλητον, οὔτε ἡ ἐν Σαρδικῇ διετάξατο, καὶ ὅτι μερικὴ ἡ ἐν Σαρδικῇ.

Οἱ δὲ παπισταὶ ψεῦσται αὖθις ἐν τοῖς εἰρημένοις ἀποδεικνύμενοι, οὐ βούλονται συγκατατίθεσθαι τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ᾽ ἰσχυρογνωμονοῦντες λέγουσι πάλιν, εἰ γὰρ μὴ ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου διατάττεται ἡ πρὸς τὸν Ῥώμης ἔκκλητος, διὰ τοῦτο ἄρα ὑπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ διατάττεται, ἢ διότι οἱ ἐν Καρθαγένῃ πατέρες ἠγνόουν τὴν ἐν Σαρδικῇ, ὡς μαρτυρεῖ Αὐγουστῖνος παρὼν ἐν αὐτῇ τῇ Συνόδῳ, γράφων κατὰ Κρέσκοντος κεφαλαίῳ τριακοστῷ τετάρτῳ· διὰ τοῦτο οὐκ ἦν ἡ ἐν Σαρδικῇ ἣν καὶ ἡ Ἑλλὰς παρεδέξατο, ὡς μαρτυροῦσιν Ἁρμενόπουλος, Φώτιος, Βαλσαμὼν, Ἀριστηνὸς καὶ Μαργούνιος, εἰ δὲ ἐδέξατο, οὐκ αὖ τὴν ἔκκλητον ἀρνήσασθαι δύνανται. Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς ταῦτα, ὡς εἰ μὴ ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου διατάττεται ἔκκλητος, οὐδὲ ὑπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ διατάττεσθαι δυνατόν, εἰ γὰρ ἡ ἐν Νικαίᾳ ἑπομένη τῇ ἀρχαίᾳ παραδόσει καὶ πράξει τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διωρίσατο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ γυμνάζεσθαι καὶ περατοῦσθαι τὰς δίκας τῆς ἐπαρχίας, καὶ ῥητῶς ὥρισε τοὺς ὑφ᾽ ἑτέρων ἀποβληθέντας ὑφ᾽ ἑτέρων μὴ προσίεσθαι, ἡ ἐν Σαρδικῇ εἰ ἔκκλητον τοῦ Ῥώμης ἐδίδου, ἀντικείμενον ἔργον ἐποίει τῇ ἐν Νικαίᾳ, ἧς τὴν τῆς πίστεως ἔκθεσιν καὶ τοὺς ὅρους πᾶσα δέχεται ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὡς τὴν θείαν γραφὴν, καὶ κεφαλὴν αὐτὴν ἔχει τῶν λοιπῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ οὕτως ἡ ἀπόφασις αὐτῆς εἰ ἦν τοιαύτη ὥς φασιν οἱ παπισταὶ, ἐπίψογος ἂν εἴη καὶ βλάσφημος, καὶ καταφρονητέα καὶ ἀποβλητέα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. κἀκεῖνο δὲ ὅτι ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος οὐκ ἐγίνωσκε τὴν ἐν Σαρδικῇ ψεῦδός ἐστι καὶ κατ᾽ αὐτοὺς πάλιν τοὺς παπιστάς, εἰ γὰρ Οἰκουμενικὴ ἦν, πῶς οὐκ ἐγίνωσκον αὐτὴν οἱ ἐν τῇ Ἀφρικῇ ὀρθόδοξοι; εἰ δὲ οὐκ ἐγίνωσκον αὐτὴν, ἄρα οὐκ ἦν Οἰκουμενική. οὕτως ἀνόητοί εἰσιν οἱ παπισταὶ, ὥστε ὑπὸ πεισμονῆς νικώμενοι, οὐκ οἴονται ἁμαρτίαν εἶναι τὸ προφανέστατα ψεύδεσθαι. ἀλλ᾽ ἐλθέτω ὁ λόγος ἐπὶ τὸ προκείμενον. εἰ οἱ ἐν Καρθαγένῃ πατέρες οὐκ ἐγίνωσκον τὴν ἐν Σαρδικῇ, καὶ ὁ Αὐγουστῖνος μαρτυρεῖ τοῦτο, ἀλλὰ μὴ εἰδότες ποίῳ τρόπῳ μαρτυρεῖ, τρέχομεν εἰς τὰ φανερὰ καὶ ἀναμφίβολα, ἀληθές ἐστιν ὅτι ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος ἐγίνωσκε τὴν ἐν Σαρδικῇ, ἐπειδὴ πᾶσα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐγίνωσκε πάντα τὰ ὑπὸ τῶν Εὐσεβιανῶν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ Ἀθανασίου πραχθέντα, ὥστε πᾶσα ἡ Ἐκκλησία οἶδε τὴν ἐν Σαρδικῇ. εἶτα ἐν τῇ ἐν Σαρδικῇ παρῆσαν τριάκοντα καὶ ἓξ πατέρες ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς, τὸ δὲ τοσούτων πατέρων ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς ἐν τῇ ἐν Σαρδικῇ Συνόδῳ παρόντων λέγειν ὅτι ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ψεῦδός ἐστι προφανές. ἔτι ἡ μὲν ἐν Σαρδικῇ ἠθροίσθη τῷ τριακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει, ἡ δὲ ἐν Καρθαγένῃ συνῆλθε τῷ τετρακοσιοστῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ ἔτει, καὶ πῶς τοσούτων ἐτῶν παραρρυέντων οὐκ ἔμαθον οἱ ἐν Ἀφρικῇ σοφώτατοι πατέρες τὴν ἄθροισιν αὐτῆς; μήποτε δέ ἐστιν ἀλήθεια, ὡς οἱ ἐν Καρθαγένῃ πατέρες ἐγίνωσκον μὲν τὴν ἄθροισιν τῆς ἐν Σαρδικῇ, καὶ τὴν τῆς πίστεως καὶ ὁμονοίας ἀπόφασιν αὐτῆς, τοὺς δὲ Κανόνας αὐτῆς οὐκ ἐγίνωσκον ὡς μερικῆς, καὶ διὰ τοῦτο οὐ πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐθὺς αὐτοὺς παραδεδομένους.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι΄.

Ἐπιχείρημα παπιστῶν περὶ τῆς ἐκκλήτου τοῦ Ῥώμης ἐκ τοῦ ἱκετεύομεν ἐν τῇ πρὸς τὸν Ῥώμης ἐπιστολῇ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ῥήματος, καὶ διάρρηξις προχείρως τούτου τε καὶ τῆς τοῦ Ῥώμης ἐκκλήτου.

Τέως λέγουσιν οἱ αὐτοὶ ὅτι ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος ἐγίνωσκε τὴν πρὸς τὸν Ῥώμης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἔκκλητον, γράφουσα γὰρ πρὸς τὸν Πάπαν Κελεστῖνον (ἔστι δὲ ἡ ἐπιστολὴ τῆς Συνόδου κεφαλαίῳ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ) λέγει, ἱκετεύομεν ἵνα τοῦ λοιποῦ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς τοὺς ἐντεῦθεν παραγενομένους εὐχερῶς μὴ προσδέχησθε, μήτε τοὺς παρ᾽ ἡμῶν ἀποκεκοινωμένους εἰς κοινωνίαν τοῦ λοιποῦ θελήσητε δέξασθαι, ἐπειδὴ τοῦτο καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ Συνόδῳ ὁρισθὲν εὐχερῶς εὕροι ἡ σὴ σεβασμιότης. ἐκ δὲ τούτων φασὶ τῶν ῥημάτων τοῦ ἱκετεύομεν καὶ τῶν λοιπῶν γίνεται διάδηλος ἡ τοῦ Πάπα ἐξουσία, καὶ τῆς Συνόδου ἡ ὑπόπτωσις, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἔκκλητος. Ἀλλὰ πρὸς ταῦτα ῥητέον πρῶτον, ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἐγίνωσκε τὴν τοιαύτην ἔκκλητον ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος, ἀλλὰ καὶ ἀκουσθεῖσαν πρῶτον αὐτῇ ἀνήρηκεν αὐτὴν λίαν ἐσπουδασμένως, ὡς εἴρηται ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ προσεχεῖ τοῖς κεφαλαίοις, καὶ ῥηθήσεται κατωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ. περὶ δὲ τοῦ ἱκετεύομεν ῥήματος ῥητέον, κομιδῇ μάταιον τὸ μὴ εἰς πᾶσαν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην καὶ εἰς πάντα τὰ πρακτικὰ καὶ τὸν σκοπὸν τῆς Συνόδου ἀποβλέπειν, ἀλλ᾽ εἰς μικρὸν λεξείδιον ἀφορᾷν. εἶτα πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης, ὅνπερ ἡ δευτέρα

τέρα

τέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος πρῶτον ὠνόμασεν, εἰ τιμητικῶς καὶ εὐλαβητικῶς ἔγραψεν ἡ Σύνοδος, καλῶς ἐποίησεν, εἰ μὴν δὲ διὰ ταπείνωσιν γράψασα, ἐξουσίαν ἐκείνῳ προσῆψεν ὥστε ἄρχειν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ φρόνημα τοῦ Νεστορίου ἦν, ὡς ὁ Κύριλλός φησι. καὶ ὥσπερ ἐν τῇ πρώτῃ πράξει τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου εἶπεν Εὐστάθιος ὁ Βηρυτοῦ, καὶ ὁ λέγων μίαν φύσιν ἐπὶ ἀναιρέσει τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ τῆς ὁμοουσίου ἡμῖν, ἀνάθεμα. καὶ ὁ λέγων δύο φύσεις ἐπὶ διαιρέσει τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀνάθεμα ἔστω. οὕτω ῥητέον καὶ περὶ τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης, ὅταν ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης ὀρθοδοξῇ, εἴ τις οὐ λέγει αὐτὸν πρῶτον τῶν ἱερέων κατὰ τοὺς ὅρους τῶν ἁγίων πατέρων, ἀνάθεμα. καὶ εἴτις τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης λέγει πρῶτον τῶν ἱερέων ὡς μονάρχην, καὶ κατά τινα ἰδικὴν ἢ γενικὴν ἐξουσίαν Ἄρχοντα καὶ κριτὴν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀνάθεμα ἔστω. εὐλαβητικῶς οὖν καὶ οὐ δουλικῶς γράψασα ἡ Σύνοδος πρὸς τὸν Κελεστῖνον, εἶπε τὸ ἱκετεύομεν. ὅτι δὲ οὐ πάντοτε ὑπόπτωσιν δηλεῖ τὸ ἱκετεύομεν, ἀλλὰ καὶ ἰσοτιμίαν, δῆλον, τοῦ γὰρ Σωτῆρος Χριστοῦ ὄντος ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ μιᾶς ὑποστάσεως, τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, καὶ ὁμοτίμου τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, οἰκονομικῶς δὲ τὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως οἰκειουμένου, ὁ Θεοδώριτος πεισματικῶς φερόμενος κατὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐν τῇ ἀνατροπῇ τοῦ δεκάτου αὐτοῦ κατὰ Νεστορίου ἀναθεματισμοῦ, εἶπε, τίς ὁ εὐλαβείᾳ συμβιώσας, καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων τὰς ἱκετείας προσενεγκών, καὶ σώζειν ἑαυτὸν μὴ δυνάμενος, ἀλλὰ τὸν δυνάμενον σώζειν παρακαλῶν; πρὸς ταῦτα ἀντιφερόμενος ὁ μέγας Κύριλλος εἶπεν, ὦ παντόλμου φωνῆς καὶ μιαρωτάτης, ποῖον ἀρκέσει δάκρυον εἰς ἀπόνιψιν ἁμαρτίας τοῖς τοιαῦτα φρονεῖν ᾑρημένοις; εἰ καταδέχῃ τὴν ἕνωσιν, πῶς ἠγνόησας ὅτι περὶ Θεοῦ σοι λόγος ἦν ἐνανθρωπήσαντος; δεήσεις ποιεῖ καὶ ἱκετηρίας, ἵνα καὶ ταῖς παρὰ σοῦ λιταῖς βάσιμον ἀποφήνῃ τὴν τοῦ Πατρὸς ἀκοήν. διὰ τούτων τῶν ῥημάτων ὁ Κύριλλος βλάσφημον ἀποδεικνύει τὸν Θεοδώριτον, ὑπόπτωσιν ὑποτιθέμενον τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, καὶ θεολογεῖ, ὅτι οἰκονομικῶς ἔκλαυσε καὶ ἱκέτευσεν, ἰσότιμος ὅμως ἐστὶν ἡ ἀνθρωπότης τῇ Θεότητι τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ ἕν ἐστι πρόσωπον, καὶ μία ὑπόστασις, ὁ αὐτὸς ὁμοῦ Θεός τε καὶ ἄνθρωπος. ἴδε καὶ τὸν Χρυσόστομον πρὸς Ἑβραίους κεφαλαίῳ πέμπτῳ λόγῳ ὀγδόῳ. οὐκ ἄρα τὸ ἱκετεύομεν ἀεὶ ὕφεσιν δηλοῖ, ἀλλὰ καὶ ἰσοτιμίαν, καθ' ἣν ἐνόμισαν οἱ ἐν Καρθαγένῃ πατέρες τὸ ἱκετεύομεν, γράφοντες πρὸς τὸν Κελεστῖνον. ἴδε καὶ κατωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου παράγραφον ἀκοστὸν ἕνατον, καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου παράγραφον ἕνατον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ.

Ὅτι ἀρχαῖον τὸ ταπεινῶς γράφειν καὶ εὐλαβῶς καὶ ἴδιον τοῖς τε πατράσι καὶ ταῖς Συνόδοις, καὶ τὸ μὴ δέχεσθαι εἰς κοινωνίαν τοὺς παρ' ἡμῶν ἀποκεκοινωμένους.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ ταπεινῶς γράφειν καὶ εὐλαβῶς, καὶ τὸ μὴ δέχεσθαι εἰς κοινωνίαν τοὺς παρ' ἡμῶν ἀποκεκοινωμένους, ἀρχαῖον ἐστὶν ἴδιον τῶν Πατέρων καὶ τῶν Συνόδων. αὐτίκα γὰρ ὁ μὲν Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος ἔγραψε τοῖς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόποις περὶ Ἀρείου, ἐδηλώσαμεν δὲ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ ἀγαπητοὶ καὶ τιμιώτατοι συλλειτουργοί, ἵνα μή τινας ἐξ αὐτῶν, εἰ προπετεύσαιντο καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν, μὴ προσδέξησθε, Σωκράτης βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ ἕκτῳ. ὁ αὐτὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ ἐγκυκλίῳ, τούτους ἀποστραφέντες (τοὺς παρ' ἡμῶν δηλονότι ἀκοινωνήτους γενομένους) ἀγαπητοὶ καὶ ὁμόψυχοι ἀδελφοί, σύμψηφοι γίνεσθε. καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος ἐπιστολῇ τοῖς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόποις, τούτοις (τουτέστι τοῖς ἀκοινωνήτοις παρ' ἡμῶν γενομένοις) μηδένα κοινωνεῖν παραγγείλατε. Καί, φυλάξασθε ἀγαπητοὶ μήτε γράφειν πρὸς αὐτούς, μήτε γράμματα παρ' αὐτῶν δέχεσθαι. καὶ Φλαβιανὸς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολῇ πρὸς Λέοντα τὸν Ῥώμης, τὴν ἐπ' αὐτῷ (τῷ Εὐτυχεῖ) γενομένην πρᾶξιν ἀπεστείλαμεν τῇ σῇ ὁσιότητι, ἐν ᾗ καὶ τῆς ἱερωσύνης αὐτὸν ὡς ἐπὶ τούτοις ἁλόντα ἐγυμνώσαμεν, καὶ τοῦ προεστάναι μοναστηρίου, καὶ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, ὥστε καὶ τὴν σὴν ὁσιότητα γνοῦσαν τὰ κατ' αὐτόν, πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν σὴν θεοσέβειαν τελοῦσι θεοφιλεστάτοις Ἐπισκόποις δήλην ποιῆσαι τὴν αὐτοῦ ἀσέβειαν, ἵνα μὴ ἀγνοίᾳ πολλάκις τῶν παρ' αὐτοῦ φρονηθέντων, ἐφ' οἷς τε ἑάλω σαφῶς, ὡς πρὸς ὁμόδοξον, ἢ διὰ γραμμάτων, καὶ ἑτέρως τὰς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας εὑρεθῶσι ποιούμενοι. καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος καθαιρέσει ὑποβαλοῦσα Παῦλον τὸν Σαμοσατέα, ἔγραφε περὶ αὐτοῦ τοῖς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόποις, ὁ Παῦλος οὗτος τῷ Ἀρτεμᾷ ἐπιστελέτω, καὶ οἱ τὰ Ἀρτεμᾶ φρονοῦντες τούτῳ κοινωνήτωσαν, τουτέστι Παύλῳ τῷ παρ' ἡμῶν ἀκοινωνήτῳ γενομένῳ ὑμεῖς μὴ κοινωνεῖτε, Εὐσέβιος βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ. τὸ αἴτιον δὲ τοῦ μὴ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ, καὶ μηδὲ χαίρειν τοῖς τοιούτοις λέγειν, ἵνα μή ποτε καὶ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν κοινωνοὶ γενώμεθα. καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτῆς ἐπιστολῇ εἰποῦσα, μηδὲ γράμματα παρ' αὐτῶν δέχεσθαι, ἐπεῖπεν, ὑπὲρ τοῦ παρὰ πάντων τῶν ἁπανταχοῦ συλλειτουργῶν τὴν ὁμοφω-

μοφωνίαν διασώζεσθαι. διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὁμοφωνίαν παρὰ πάντων ὁμοφωνίαν χρὴ τοῖς ἀκοινωνήτοις γενομένοις παρὰ τῶν συνόδων μὴ κοινωνεῖν τοὺς ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους, ὥσπερ διὰ τὴν παρὰ πάντων ὁμοφωνίαν δεῖ κοινωνεῖν τοῖς εἰς κοινωνίαν δεχομένοις παρὰ τῶν συνόδων, ὡς ἔγραφεν ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ τῷ Πάπα Δαμάσῳ καὶ τοῖς λοιποῖς Δυτικοῖς Ἐπισκόποις γ... οὕτω γὰρ τοῦ τε τῆς πίστεως συμφωνηθέντος λ... καὶ τῆς χριστιανικῆς κυρωθείσης ἐν ἡμῖν ἀγ... της, ἄσχιστον τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τηρήσωμεν, καὶ ... βήματι τοῦ Κυρίου μετὰ παῤῥησίας παραστησόμεθα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒ´.

Ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν τῆς Ἑλλάδος θεολόγων τῶν δεξαμένων τοὺς ἐν Σαρδικῇ Κανόνας, καὶ ἀπὸ τῶν ἐξηγητῶν αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν συνελεύσεων καὶ διαφορῶν Ἑῴων καὶ Ἑσπερίων, καὶ ἀπὸ τοῦ Φωτίου δείκνυται ὅ,τε Ῥώμης ἔξω καθόλου Ἐκκλήτου, εἴτε Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ ὡς Τοπικῆς ἀμνημονεύτοι.

Ἐδέξατο τοὺς Κανόνας τῆς ἐν Σαρδικῇ ἡ Ἑλλάς, ἀλλ' οὐδέποτε ἐνόμισαν οἱ τῆς Ἑλλάδος θεολόγοι συγκεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς Ἔκκλητον τοῦ Πάπα, ἐπειδὴ ἐν πάσαις ταῖς κοιναῖς συνελεύσεσι καὶ διαφοραῖς Ἑῴων καὶ Ἑσπερίων οὐδέποτε ἐνομίσθη ἔχειν τὸν Πάπαν Ἔκκλητον ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ ἀπολύτως οὔτε τοὺς Κανόνας τῆς ἐν Σαρδικῇ προσέφερον πρὸς σύστασιν Ἐκκλήτου τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξηγηταὶ τῶν Κανόνων περὶ Ἐκκλήτου τοῦ Πάπα ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐννοίᾳ ἡρμήνευσαν αὐτούς. καὶ ὁ Φώτιος ἐν τῷ Νομοκανόνι αὐτοῦ οὐ περὶ τῆς τοιαύτης Ἐκκλήτου λόγον ἐποίησέ τινα. εἰ γὰρ ὁ Φώτιος συνοδικῶς ἐκάθηρε τὸν Πάπαν Νικόλαον, καὶ συνοδικῶς ἐκύρωσε καὶ ἀνεθεμάτισε τὰς τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ ἐν Ῥώμῃ Συνόδους, καὶ ἴδε κατωτέρω τὸν τόπον, πῶς τῆς Ῥώμης ἐψηφίζετο Ἔκκλητον; ἀλλὰ καὶ Ἁρμενόπουλος εἰ δέχεται τὴν Ἔκκλητον τοῦ Πάπα ὡς λέγουσιν οἱ παπισταί, εἶτα τὴν ἐν Σαρδικῇ Τοπικὴν εἶναι διαγράφει, ἀπότομός ἐστι, ἐπειδὴ τὸ μὲν εἶναι τὴν ἐν Σαρδικῇ Τοπικὴν ὀρθῶς εἶπεν, ἐπειπὼν δὲ τὴν Ἔκκλητον τοῦ Πάπα, τὸ ἐν ἀρχῇ ἥττησε, καὶ προφανῶς ἐφλυάρησεν ὡς φλυαροῦσι καὶ οἱ ταύτην δεχόμενοι παπισταί, οἵτινες μὴ ἔχοντες ἀξίους μάρτυρας κατὰ τὸ εἰκός, προσφέρουσιν εἰς μαρτυρίαν ἀνθρωπάρια γραικολατῖνα ἢ πατημένα καὶ κεκαυτηριασμένα τὴν ἰδίαν συνείδησιν, καὶ μὴ εἰδότα μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ´.

Ὅτι καὶ ἐκ τινῶν ἐπιστολῶν τῆς Συνόδου ὧν μνήμην ποιεῖται ὁ Ἱλάριος, ἐν αἷς καὶ τῆς ἐπιστολῆς τῶν ἐν Φιλιππουπόλει συνελθόντων Ἀνατολικῶν, ἀφορισμὸν καὶ καθαίρεσιν κατὰ Ἰουλίου, Ἀθανασίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς ἐχούσης, δείκνυται οὔτε οἱ ἐπὶ Ἰουλίου οὔτε αὐτὸς ὁ Ἰούλιος ἐγίνωσκον τὸ ὕστερον ἀναφανὲν τῆς τοῦ Ῥώμης Ἐκκλήτου πλαστούργημα.

Εἰ καὶ εἴπομεν ἀνωτέρω τὰ περὶ τῆς Συνόδου ἱστορούμενα ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν συγγραφέων, ῥητέον ὅμως καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἱλαρίου περὶ αὐτῆς εἰρημένα, συμβάλλοντα πρὸς τελειοτέραν κατάκρισιν τῆς παπιστικῆς Ἐκκλήτου. ὁ Ἱλάριος συναναφέρει ἐπιστολάς τινας τῆς Συνόδου, ἐν αἷς καὶ ἐπιστολὴ τῶν ἐν Φιλιππουπόλει συνελθόντων Ἀνατολικῶν ἣν ἔχουσα ὑπογραφὰς ἑβδομήκοντα τρεῖς Ἐπισκόπων, ἐν ᾗ καὶ ταῦτα φέρεται, μετὰ τὰ πολλὰ λοιπὸν ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ ταῦτα ὑμῖν διαῤῥήδην ἐντελλόμεθα, ἵνα μήτις ὑμῶν παρά τινος ἀπατηθεὶς κοινωνήσῃ ποτὲ Ὁσίῳ, Πρωτογένει, Ἀθανασίῳ, Μαρκέλλῳ, Ἀσκληπᾷ, Παύλῳ, Ἰουλίῳ, οὐδέ τινι τῶν κατακρίτων καὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἀποβληθέντων, οὐδέ τινι τῶν κοινωνούντων αὐτοῖς, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ διὰ γραμμάτων, ὅθεν οὐδὲ ὑμεῖς πρὸς ἐκείνους γράφειν ὀφείλετε, οὔτε τὰ ἐκείνων γράμματα δέχεσθαι. καὶ κατωτέρω, ὅθεν Ἰούλιον τὸν Ῥώμης, Ὅσιον, Πρωτογένη, Γαυδέντιον καὶ Μαξιμῖνον κατέκρινε πᾶσα ἡ Σύνοδος κατὰ τὸν ἀρχαιότατον Νόμον, ὡς συνεργοὺς τῆς κοινωνίας Μαρκέλλου καὶ Ἀθανασίου. καὶ πάλιν, διὰ ταύτας οὖν τὰς αἰτίας δίκαιον ἔγνω ἡ Σύνοδος Ἰούλιον Ῥώμης, Ὅσιον καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ἄνω εἰρημένους ἀφορίσαι καὶ κατακρῖναι. εἰ δὲ εἴποι τις, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα γράψαντες ἦσαν Ἀρειανοί, ῥητέον ὅτι οὐκ ἦσαν διόλου Ἀρειανοί, ἐπειδὴ πολλὰ δόγματα τοῦ Ἀρείου ἀνεθεμάτισαν, καὶ τὸ Σύμβολον αὐτῶν ὡς ὀρθόδοξον ἐδέξατο ὁ Ἱλάριος, μάλιστα οἱ ἐν Σαρδικῇ ἐν οἷς γράφουσι πρὸς Ἰούλιον λέγουσι μὴ τοὺς πάντας, ἀλλὰ τινὰς αὐτῶν εἶναι Ἀρειανούς, φασὶ γάρ, δῆλον γέγονε παρὰ πᾶσι τοῖς συνελθοῦσιν ἐξ Ἀνατολῶν, οἵτινες ἑαυτοὺς καλοῦσιν Ἐπισκόπους, εἰ καὶ ἐξ αὐτῶν εἰσί τινες ὧν τὰς διανοίας ἡ ἀρειανικὴ Αἵρεσις ἰῷ ἔβαψε θανατηφόρῳ. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας ἐπιστολῇ λέγουσιν, ἤκουσαν ὅτι εὑρίσκονται ἀναμεταξὺ αὐτῶν πολλοὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, ὅθεν οὐ πάντας ἐκείνους τοὺς Ἀνατολικοὺς ἐκάθηραν, ἀλλ' ἕνδεκα μόνον, καὶ ἐκ τούτων τρεῖς μὲν διὰ τὸ παρανόμως ἀρχιερατεῦσαι, ὀκτὼ δὲ Ἀρειανοὺς

αὐτοὺς, ὥστε οὐ πάντας Ἀρειανοὺς οἰητέον, οὔτε μὴν ῥητέον. Ἀλλὰ λέγουσιν οἱ παπισταὶ ὅτι ἐξ ἐκείνων τινὲς ἦσαν Ἡμιαρειανοὶ, οἷς ἀποκρινόμεθα λέγοντες ὅτι οὕτως ἔχει, πλὴν ὅτε ἔγραφον τὴν καθαίρεσιν Ἰουλίου καὶ τῶν λοιπῶν ἐνομίζοντο ὀρθόδοξοι, ἐπεὶ ὁ Ἰούλιος ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς ὠνόμασεν αὐτάς, καὶ εἰ ἀπήρχοντο εἰς Σαρδικὴν, ἐκοινώνουν ἂν τῇ Συνόδῳ ὡς κοινωνοὶ, διεκρίθησαν δὲ μετὰ τὰς κατ' ἀλλήλων καθαιρέσεις οὐκ ἀπὸ τῶν τῆς Οἰκουμένης ὀρθοδόξων, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἐν Σαρδικῇ συνελθόντων ὡς μαρτυρεῖ ὁ Σωζόμενος βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ, λέγων, μετὰ ταύτην δὲ τὴν Σύνοδον οὐκ ἔτι ἀλλήλοις ὡς ὁμοδόξοις ἀπεμίγνυντο, οὐδὲ ἐκοινώνουν, οἱ μὲν ἀνὰ τὴν Δύσιν μέχρι Θρακῶν σφᾶς χωρίσαντες, οἱ δὲ ἀνὰ τὴν Ἕω μέχρις Ἰλλυριῶν, τὰ δὲ τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς εἰκὸς ἐν διχονοίαις συγκέχυτο. οὐκ ἐχωρίσθησαν λοιπὸν οἱ ἐν Φιλιππουπόλει Πατέρες τῶν λοιπῶν Ἀνατολικῶν, καὶ ἐν ταῖς γενομέναις ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις Συνόδοις ἐκάθηντο ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν ὁ μέγας Βασίλειος ὡς εἴρηται ἔκρινε περὶ Μαρκέλλου ὡς κεκρίκασιν οἱ ἐν Φιλιππουπόλει, τοὺς δὲ ἐν Σαρδικῇ ἐμέμφθη δικαιώσαντας αὐτὸν ὡς ῥηθήσεται. καθηρέθη λοιπὸν παρὰ τῶν Ἀνατολικῶν ὁ Ἰούλιος Πάπας, οἵτινες διὰ τὸ μὴ συνελθεῖν ἐν Σαρδικῇ ἐμέμφθησαν, καὶ διὰ τὸ καθελεῖν Ἀθανάσιον, Ἀσκληπᾶν, Ὅσιον καὶ Ἰούλιον καὶ τοὺς τάδε καὶ τάδε Ἐπισκόπους. οὐδεὶς δὲ ἐμέμψατο αὐτοὺς ἰδικῶς ἢ ἐξαιρέτως ὅτι ἐκάθηραν τὸν μὴ κρινόμενον ὑπ' οὐδενὸς, ἢ ἔχοντα κριτὴν, ἢ ἀναμάρτητον δεσπότην, ἢ καθόλου Ἐπίσκοπον Ἰούλιον. ἐξ οὗ δῆλον γίνεται ὅτι μήτε οἱ ἐπὶ Ἰουλίου Χριστιανοὶ, μήτε αὐτὸς ὁ Ἰούλιος ἐγίνωσκεν τὸ μετὰ ταῦτα ἀναφανὲν τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐκκλήτου πλαστούργημα. οὐδὲν οὖν προσεγένετο ὄφελος τοῖς παπισταῖς μήτε ἀπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, ἀλλὰ μάλιστα προφανὴς καταστροφὴ τῆς γενικῆς καὶ ἀναμαρτήτου προεδρίας. ἴδε ἔτι κατωτέρω βιβλίου τρίτου, κεφαλαίου δεκάτου ὀγδόου Παράγραφον δέκατον ἕκτον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἐπιχείρημα παπιστῶν ὑπὲρ τοῦ παπισμοῦ ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς ἣν ἔπεμψεν ὁ Πάπας Ἰούλιος εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ Ἀθανασίου ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ, καὶ καθαίρεσις ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς τῆς Ἐκκλήτου τοῦ Ῥώμης καὶ τοῦ παπισμοῦ.

Ἐπιχειρίζονται οἱ παπισταὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καὶ λέγουσιν, ἰδοὺ ὁ Ῥώμης Ἰούλιος συνεστήσατο τὸν Ἀθανάσιον ἐν Αἰγύπτῳ, ἀπέδωκε γὰρ αὐτῷ πάλιν τὴν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον κάθοδον διὰ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἄρα ὁ Ῥώμης καθόλου ἐστὶν Ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα δύναται. Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς ταῦτα πρῶτον, ὅτι ὁ Ἱεροσολύμων Μάξιμος συνεστήσατο τὸν Ἀθανάσιον ἐν Αἰγύπτῳ, ἀπέδωκε γὰρ αὐτῷ τὴν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον κάθοδον διὰ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ὁ Ἱεροσολύμων ἄρα καθόλου ἐστὶν Ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα δύναται. εἰ δὲ τὸ δεύτερον γελοῖον, ἄρα καὶ τὸ πρῶτον. τὸν γὰρ Ἀθανάσιον οὐχ ὁ Ῥώμης, ἀλλ' αἰτήσει καὶ ἀπειλῇ τοῦ Βασιλέως τῆς Δύσεως Κώνσταντος, μεταπεμψάμενος ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀνατολῆς Κωνστάντιος ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον κάθοδον. τοῦτο δέδεικται ἀνωτέρω καὶ δείκνυται καὶ ἤδη, φησὶ γὰρ ὁ Κώνστας γράφων τῷ Κωνσταντίῳ, ὧδε μέν εἰσι παρ' ἐμοὶ Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος, ἀλλὰ πυνθανόμενος διέγνων εὐσεβείας αὐτοὺς χάριν διώκεσθαι. εἰ μὲν οὖν ἐπαγγέλλῃ ἀποδιδόναι τούτοις τοὺς θρόνους, ἐπαμυνόμενος τοὺς μάτην αὐτοῖς προσφυομένους, ἀποστελῶ πρὸς σὲ τοὺς ἄνδρας, εἰ δ' ἀνανεύοις ταῦτα οὕτω ποιεῖν, εὖ ἴσθι ὅτι αὐτὸς ἐγὼ αὐτόθι ἐπιγενόμενος ἄκοντός σου τούτοις τοὺς οἰκείους ἀποδίδωμι θρόνους. ταῦτα γνοὺς ὁ τῆς Ἕω Βασιλεὺς, εἰς ἀγωνίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν κατέστη, Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ. ταῦτα οὖν γράψαντος τοῦ Κώνσταντος, ὁ Κωνστάντιος ἡδέως τὸν Ἀθανάσιον ἐκάλεσε, καὶ ἐρχομένῳ Ἀθανασίῳ πρὸς Κωνστάντιον ἔδωκεν αὐτῷ καὶ ὁ Ῥώμης Ἰούλιος ὡς ὁμόφρονι καὶ πρὸς τοὺς ὁμόφρονας ἐπιστολὴν συγχαρητικὴν, οὐκ ἐξουσιαστικὴν, ὅπερ εἰ καὶ πρόδηλόν ἐστι, δείκνυται ὅμως καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ῥημάτων, γράφει γὰρ ὁ Ἰούλιος τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι, συγχαίρω τοίνυν ὑμῖν, ὅτι τὰς ψυχὰς ἐν τῇ πίστει ἀκαταμαχήτους τετηρήκατε. Καὶ, ἀποδίδοται νῦν ὑμῖν Ἀθανάσιος οὐ παρ' ἐμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ πάσης τῆς Συνόδου ἀποδεχθείς. ἐν τούτοις σημείωσαι πρῶτον, ὅτι πᾶσα ἡ ἐπιστολὴ ἐγκώμια καὶ ἀφήγησιν περιέχει τῶν συμβάντων τότε τῷ Ἀθανασίῳ, οὐδὲν δὲ περὶ πρεσβείας, ἢ ἐξουσίας αὐτοῦ λέγει ὁ Ἰούλιος. δεύτερον, οὐ μόνα τὰ ῥήματα ταῦτα γράφει περὶ ἑαυτοῦ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὁ Ἰούλιος, ἐξ ὧν δείκνυται συγχαίρειν αὐτὸν διὰ τὴν κάθοδον τοῦ Ἀθανασίου, οὐ μὴν λέγει ὅτι ἀπέδωκεν αὐτὸς τὴν κάθοδον αὐτῷ. τρίτον,

ὅτι

ὅτι προστάττει ἑαυτοῦ καὶ ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον ὁ Ἰούλιος, καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου βεβαιοῖ τὴν κρίσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, εἶπε γὰρ, ὅτι ἀποδίδοται νῦν ὑμῖν ἀθῷος οὐ παρ' ἐμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ πάσης τῆς Συνόδου ἀποδεχθεὶς, ὅπερ παραστατικόν ἐστι τοῦ εἶναι τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον ἐπὶ τοῦ Πάπα, καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν. δεύτερον, ὅτι τὴν κάθοδον Ἀθανασίῳ ἀποδεδώκασιν οἱ Βασιλεῖς κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, ὡς δέδεικται ἀνωτέρω, καὶ νῦν δείκνυται. γράφει γὰρ ὁ Κωνστάντιος εἰς τὴν Ἰταλίαν ὄντι Ἀθανασίῳ, ἀφόβως ταῖς ἡμετέραις προσόψεσι ταχεῖαν τὴν σαυτοῦ παρουσίαν παρασχεῖν σπουδάσῃς, καὶ πειραθεὶς ἡμῶν τῆς φιλανθρωπίας, τοῖς ἰδίοις ἀποκατασταθῇς, τούτου γὰρ ἕνεκα καὶ τὸν δεσπότην καὶ ἀδελφόν μου Κώνσταντα τὸν νικητὴν Αὔγουστον ὑπὲρ σοῦ παρεκάλεσα, ἵνα τοῦ ἐλθεῖν ἐξουσίαν σοι δῷ, ἐπὶ τῷ ἀμφοτέρων ἡμῶν ἐπινευσάντων, τῇ πατρίδι ἀποκατασταθῇς, ἔχων τοῦτο τῆς ἡμῶν χάριτος ἐνέχυρον. Ὁ αὐτὸς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρέων γράφει περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἀπολαβὼν βουλήσει τοῦ κρείττονος καὶ κρίσει τῇ ἡμετέρᾳ τὴν πατρίδα ὁμοῦ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἧς θείῳ νεύματι προστάτης ἐτύγχανεν. Ὁ αὐτὸς γράφων τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρέων ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ Ἀθανασίου λέγει, τὸν Ἐπίσκοπον ψήφῳ τοῦ κρείττονος καὶ ἡμετέρᾳ γνώμῃ ἀπεσταλμένον ἡδέως δέξασθε, Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ. δείκνυται δὲ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων πρῶτον, ὅτι ἐπινεύσει τῶν δύο Βασιλέων, βουλήσει δηλαδὴ τοῦ Κρείττονος καὶ κρίσει τοῦ Κωνσταντίου, καὶ ψήφῳ τοῦ Κρείττονος καὶ γνώμῃ τοῦ Κωνσταντίου κατῆλθεν ὁ Ἀθανάσιος εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἔλαβε τὸν θρόνον αὐτοῦ. τοῦ δὲ Ῥώμης οὐδὲ μία μνήμη, ὡς οὐδὲ ἄλλου τινὸς Ἐπισκόπου. δεύτερον, φησὶν ὁ Σωκράτης περὶ μὲν τοῦ Παύλου ὅτι ὁ τῶν Ἑσπερίων Βασιλεὺς γράμμασί τε τοῖς οἰκείοις, ἔτι τε καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς Συνόδου κατοχυρώσας, ἀποστέλλει ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν, τὸν δὲ Ἀθανάσιον οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἐκάλει παρ' ἑαυτὸν, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ, οὐδὲ μία δὲ μνήμη τοῦ Ῥώμης περὶ ἐξουσίας καὶ αὐθεντίας, ἀλλὰ πᾶσα ἡ ἐξουσία μαρτυρεῖται εἶναι τῶν Βασιλέων καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, ὅθεν ὁ αὐτὸς ἐπιλέγει εἰπεῖν τὸν Κωνστάντιον πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, τὸν μὲν θρόνον τὸν σαυτοῦ ψήφῳ τῇ Συνόδου καὶ ἡμετέρᾳ συναινέσει ἀπείληφας, βιβλίῳ καὶ κεφαλαίῳ τῷ αὐτῷ. τρίτον, φησὶν ὁ αὐτὸς ὅτι λαβὼν τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Κωνσταντίου ὁ Ἀθανάσιος, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἀνέδραμεν, ἐπιδείξας τε τὰ γράμματα τῷ Ἐπισκόπῳ Ἰουλίῳ, ἐν μεγίστῃ χαρᾷ τὴν Ῥωμαίων Ἐκκλησίαν κατέστησεν. ἐδόκει γὰρ καὶ ὁ τῆς Ἑώας Βασιλεὺς συντίθεσθαι αὐτῷ τῇ πίστει διὰ τὸ καλεῖν Ἀθανάσιον παρ' ἑαυτόν. Ἰούλιος δὲ τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Κληρικοῖς τε καὶ λαοῖς τάδε περὶ Ἀθανασίου ἀπέστειλεν. ὅπερ λέγει ὁ Σωκράτης τοῦτό ἐστιν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Δύσεως μαθὼν τὰ ἐν Σαρδικῇ κεκριμένα, ἐφόβησε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνστάντιον ἵνα δώσῃ τοὺς θρόνους Ἀθανασίῳ καὶ Παύλῳ, διὰ τοῦτο ὁ Κωνστάντιος ἔγραψε τῷ Ἀθανασίῳ ἵνα ἀπέλθῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ δώσῃ αὐτῷ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἀθανάσιος εὑρισκόμενος ἐν Ἀκυληΐᾳ, ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην ἵνα ἀποχαιρετήσῃ τὸν Ἰούλιον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλοξενίαν, ὁ Ἰούλιος δὲ μὴ ἔχων εἴδησίν τινα περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως Ἀθανασίου, καὶ μαθὼν ταύτην ἐχάρη, καὶ διὰ τὸν Ἀθανάσιον, καὶ διότι ἐνόμισε τὸν Κωνστάντιον γενέσθαι ὀρθόδοξον. ἔγραψε δὲ πρὸς τοὺς Ἀλεξανδρεῖς συγχαίρων αὐτοῖς διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Ἐπισκόπου αὐτῶν. σημείωσαι δὲ ὡς ἐκ τούτων πάντων δείκνυται, ὅτι ὁ Ἰούλιος ἔγραψεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν διὰ συμπάθειαν, οὐ διὰ μοναρχικὴν ἐξουσίαν. τέταρτον, ὅτι φησὶν ὁ αὐτὸς ἔτι, ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Κωνσταντίου πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ὀχυρωθεὶς ὁ Ἀθανάσιος Ἐπίσκοπος διὰ τῆς Συρίας ὁρμήσας καὶ Παλαιστίνης ἐπέβη, καταλαβών τε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ Μαξίμῳ καταφανῆ ποιήσας τὰ ὑπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου γνωσθέντα, καὶ ὡς ὁ Βασιλεὺς Κωνστάντιος τῇ ἐκείνων κρίσει ἐγένετο σύμψηφος, παρασκευάζει Σύνοδον τῶν ἐκεῖ Ἐπισκόπων γενέσθαι, Μάξιμός τε μηδὲν ἀμελήσας, μετεπέμπετο τινὰς τῶν ἀπὸ Συρίας καὶ Παλαιστίνης Ἐπισκόπων, καὶ καθίσας συνέδριον, ἀποδίδωσι καὶ αὐτὸς τὴν κοινωνίαν Ἀθανασίῳ καὶ τὴν ἀξίαν. γράφει τε καὶ αὐτὴ ἡ Σύνοδος τοῖς τε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ Ἐπισκόποις τὰ ἐγνωσμένα καὶ ἐψηφισμένα περὶ Ἀθανασίου, ὅτι πρότερον καθελοῦσα αὐτὸν, αὖθις ἐκ μεταμελείας ὡς μηδενὸς γενομένου, ψῆφον ὑπὲρ Ἀθανασίου ἐξήνεγκε, τήν τε κοινωνίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἀξίαν παρέχουσα, βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ. πέμπτον, ὅτι καὶ ὁ Σωζόμενος φησὶ, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Ἐπισκόπων τῆς πρὸς αὐτὸν ἀπεχθείας μετέθεντο, καὶ κοινωνίας μετέδοσαν ὡς Παλαιστινοὶ, παριόντα γὰρ αὐτὸν τότε δι' αὐτῶν, εὐμενῶς προσεδέξαντο, καὶ Σύνοδον ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπιτελέσαντες Μάξιμος καὶ ἕτεροι, ἔγραψαν περὶ αὐτοῦ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ Πρεσβυτέροις καὶ Διακόνοις ταῦτα, ἰδοὺ γὰρ καὶ ἡμεῖς πάντα ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης πράττοντες, καὶ τῇ ὑμετέρᾳ συμπνέοντες ἀγάπῃ, προλαβόντες αὐτὸν ἠσπασάμεθα. Καὶ, ἵνα ἴδητε τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης πρὸς αὐτὸν καὶ ἡμᾶς ἡνῶσθαι, ὀφείλετε δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τῶν θεοφιλεστάτων Βασιλέων εὔχεσθαι, οἵτινες

καὶ

καὶ αὐτοὶ γνόντες τὸν πόθον ὑμῶν καὶ τὴν αὐτοῦ καθαρότητα, ἀποκαταστῆσαι ὑμῖν αὐτὸν μετὰ πάσης τιμῆς κατηξίωσαν, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ. ἕκτον, ὁ αὐτός φησι, Παῦλος δὲ καὶ Μάρκελλος καὶ Ἀσκληπᾶς τε καὶ Λούκιος τοὺς ἰδίους ἀπέλαβον θρόνους, καὶ γὰρ δὴ τούτοις γράμματα Βασιλέως ἐπέτρεψε τὴν ἐπάνοδον, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ. ἕβδομον, καὶ ὁ Θεοδώρητός φησιν, ὁ Κωνστάντιος ἀπέστελλε καὶ ἅπαξ καὶ δὶς, ἤ μέντοι καὶ τρὶς προτρέπων (τὸν Ἀθανάσιον) ἐκ τῆς Ἑσπέρας ἐπανελθεῖν. Καὶ, οὕτως αὐτὸν ἐπανελθόντα εὐμενῶς εἶδε, καὶ τὴν Ἀλεξανδρέων ἀπολαβεῖν Ἐκκλησίαν ἐκέλευσε, λόγῳ δευτέρῳ καὶ κεφαλαίῳ δεκάτῳ καὶ δωδεκάτῳ. Ἐν τούτοις σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ὥσπερ ὀχυρωθεὶς ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Κωνσταντίου ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης, πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ἀπέβη, καὶ οὐκ ἔλαβον ἐκ τούτου ὁ Κωνστάντιος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀξίωμα τοῦ εἶναι κεφαλὴν αὐτῆς, οὕτως ὀχυρωθέντων Παύλου καὶ Ἀθανασίου τοῖς γράμμασιν Ἰουλίου, ὡς ἔλεγεν ὁ αὐτὸς βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ, οὐκ ἔλαβεν ἐκ τούτου ὁ Ἰούλιος γενικόν τι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀξίωμα. δεύτερον, ὅτι ὁ Κωνστάντιος τὴν μὲν κρίσιν Ἰουλίου περὶ Παύλου καὶ Ἀθανασίου ἀποδοκιμάσας, εὐθὺς τοὺς ἄνδρας τῶν θρόνων ἐξεδίωξεν, ὡς εἴρηκεν ἀνωτέρω βιβλίῳ καὶ κεφαλαίῳ τῷ αὐτῷ ὁ Σωκράτης, τῇ κρίσει ὅμως τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου σύμψηφος ἐγένετο, ἐπειδὴ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος μείζων τῷ ἀξιώματι τοῦ Ἰουλίου καὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ Συνόδου αὐτοῦ. τρίτον, ὡς ὁ Ἰούλιος ἅτε τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας προνόμια ἐχούσης γράμμασι παῤῥησιαστικοῖς ὠχύρωσε Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον, καὶ ἐπὶ τὴν Ἀνατολὴν ἀπέστειλε τὸν οἰκεῖον ἑκάστου τόπον ἀποδιδοὺς, οὕτως ὁ Ἱεροσολύμων Μάξιμος συνέδριον καθίσας, ἀποδίδωσιν Ἀθανασίῳ καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἀξίαν, ἤτοι τὴν ἱερωσύνην καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἀποστέλλει. ἐκεῖνος μὲν διὰ τὸ εἶναι τὴν ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίαν ἀποστολικὸν θρόνον, καὶ ἀποφήνασθαι διὰ Συνόδου νομίμου εἶχε προνόμια, οὗτος δὲ διὰ τὸ εἶναι τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίαν ἀποστολικὸν θρόνον, καὶ διὰ τὸ συνοδικῶς ἀποφήνασθαι εἶχε τὰ αὐτὰ προνόμια. τέταρτον, ὡς ὁ Ῥώμης τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου καθήψατο, καθώς φησιν ὁ Σωκράτης ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, οὕτω πολλοὶ Ἐπίσκοποι τῷ Ἀθανασίῳ ἀπεχθανόμενοι, καὶ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ ἀποστέλλοντο, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μάξιμος καθεῖλεν αὐτὸν, εἰ καὶ μεταμεληθεὶς, ἄπρακτα ἐποίησε τὰ πρῶτα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ ἤδη καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἀξίαν. πέμπτον, ὁ Ἰούλιος ἔγραψε ταῖς Αἰγυπτίαις ὑπὲρ Ἀθανασίου, εἰ δὲ ἦν ἐπὶ πάντων Ἐπίσκοπος καὶ μονάρχης, πῶς ὁ Ἱεροσολύμων οὐκ ἐπείσθη ὡς μέρος τῇ κεφαλῇ, καὶ ὡς ἐμμέσως ἔχων τὴν ἱερωσύνην τῷ ἀμέσως ἔχοντι ταύτην παρὰ Θεοῦ Ἰουλίῳ, ἀλλὰ Σύνοδον καθίσας, ἐπὶ τῇ ἀποφάσει τοῦ Ἰουλίου διώρισεν αὐτὸς λαμπροτέραν καὶ ἐξουσιαστικωτέραν; καὶ γὰρ ὁ μὲν Ἰούλιος ἔγραψε συγχαίρων, ὁ δὲ Ἱεροσολύμων γράψας, ἀπέδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἀξίαν. ἕκτον, εἰ ἦν ὁ Ῥώμης μονάρχης, καὶ διὰ τοῦτο γράψας ἀποκατέστησε τὸν Ἀθανάσιον, πῶς ὁ Ἀθανάσιος οὐκ ἐνεφάνισε τῷ Μαξίμῳ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κοινοῦ πατρὸς καὶ κοινοῦ Διδασκάλου τοῦ μονάρχου Ἰουλίου, ἀλλὰ τὰ γνωσθέντα τῇ ἐν Σαρδικῇ Συνόδῳ μόνα ἐποίησεν αὐτῷ καταφανῆ; καὶ πῶς ὁ Κωνστάντιος οὐκ ἐγένετο σύμψηφος τῷ μονάρχῃ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τούτων παριδὼν, σύμψηφος ἐγένετο τῇ ἐν Σαρδικῇ Συνόδῳ; καὶ πῶς οὐδεὶς τῶν ἱστορικῶν ἢ τῶν ἁγίων πατέρων οὐκ εἶπον ὅτι ὁ Κωνστάντιος καὶ ὅσοι τῷ τότε καιρῷ ἀντεῖπον τῷ Ἰουλίῳ μὴ πιστεύσαντες εἰς τὸν Ἰούλιον καὶ μὴ πεισθέντες αὐτῷ οὐκ ἔχουσι σωτηρίαν; ἕβδομον, Παύλῳ καὶ Μαρκέλλῳ καὶ τοῖς περὶ αὐτοὺς οὐχ ὁ Ῥώμης, ἀλλ᾽ ὁ Βασιλεὺς ἐπέτρεψε τὴν ἐπάνοδον καὶ τοὺς οἰκείους ἀπέλαβον θρόνους. ὄγδοον, καὶ κατὰ Θεοδώρητον ὁ Κωνστάντιος ἅπαξ καὶ δὶς καὶ μέντοι καὶ τρὶς καλέσας τὸν Ἀθανάσιον, εὐμενῶς εἶδε, καὶ τὴν Ἀλεξανδρέων ἐκέλευσεν ἀπολαβεῖν Ἐκκλησίαν, τοῦ Ῥώμης δηλονότι μήτε γινώσκοντος, μήτε ἐρωτωμένου, μήτε κἂν εἰς μνήμην ἐρχομένου. ἔνατον, ἐντεῦθεν ἐστὶν εὐδιάλυτον ὅπερ φησὶν ὁ Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ (καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ αὐτοῦ γένους ἅπερ φησὶ Θεοδώρητος καὶ Σωζόμενος) ἤτοι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Κανόνος κελεύοντος μὴ δεῖν παρὰ γνώμην τοῦ Ῥώμης Ἐπισκόπου κανονίζειν τὴν Ἐκκλησίαν. ῥητέον γὰρ πρὸς τοῦτο πρῶτον, ὅτι ἐκκλησιαστικὸν Κανόνα λέγει ἤτοι συνήθειαν καὶ ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ παράδοσιν, οὐ τὸ, σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἑξῆς τὰ τῆς ἀνοίας τῶν παπιστῶν ῥητὰ ἅπερ προσφέρουσι παρεξηγούμενοι τὰ κυριακὰ λόγια. δεύτερον, ὅτι φησὶν, ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἥτις καὶ πολλαπλασίως ἀξιοπιστοτέρα ἐστὶ τῶν περὶ τὸν Σωκράτην λέγει, ὡς ἄνευ τῶν Πατριαρχῶν οὐ γίνεται Σύνοδος, τὸ δὲ παρὰ γνώμην τοῦ Ῥώμης Ἐπισκόπου οὐ δεῖ κανονίζειν τὴν Ἐκκλησίαν, ταὐτόν ἐστι τῷ ἄτερ τῶν Πατριαρχῶν οὐ γίνεται Σύνοδος. ἀποδέδεικται τοίνυν καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ Ἰουλίου προφανέστατα οὐ μοναρχικὸν, ἀλλὰ ἀριστοκρατικὸν ἀξίωμα, καὶ οὐ γενική τις ἐξουσία, ἀλλὰ κοινή τις ἰσοτιμία καὶ ποίμανσις ἰσοδύναμος, οἰκονομία τε καὶ σύμπνοια καὶ ἀδελφικὴ συμπάθεια καὶ συμφωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ἀπὸ Ῥώμης εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπανερχομένου, καὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Ἀλεξανδρείᾳ Συνόδων ὑπὲρ Ἀθανασίου καὶ κατὰ τῆς Αἱρέσεως Ἀρείου, καὶ βεβαιώσεως τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, καὶ ψευδομετανοίας Οὐρσακίου καὶ Οὐάλεντος. περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Κωνσταντίου καὶ ἐν Ῥώμῃ μετὰ τὴν τελευτὴν Κώνσταντος, καὶ ἀποκρύψεως Ἀθανασίου, ἐξορίας Παύλου καὶ θανάτου, καὶ Λουκίου τελευτῆς ἐν φυλακῇ, καὶ ἀποδιώξεως Μαρκέλλου, καὶ ὧν συνέβησαν κατὰ πιστῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ.

Ἐπαναλαμβάνοντες τὰ εἰρημένα, λέγομεν ὅτι ἔρχεται ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀπὸ τῆς Δύσεως εἰς τὸν Βασιλέα Κωνστάντιον, ἀφ' οὗ ἀπερχόμενος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, διοδεύει ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀθροίζει ὁ Ἱεροσολύμων πρόεδρος Μάξιμος τοπικὴν Σύνοδον, καὶ βεβαιοῖ τὰ ἐν Σαρδικῇ πεπραγμένα, γράφει δὲ καὶ συνοδικῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Λιβύην καὶ Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἀποδίδωσι καὶ αὐτὸς τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἀξίαν, καὶ ὅλως αὕτη ἡ Σύνοδος ἀποδείκνυσι μάταια τὰ ἐν Τύρῳ καὶ Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῶν ἐγκαινίων κατὰ Ἀθανασίου γεγονημένα, καθὼς καὶ ὁ Κωνστάντιος διὰ τοῦ ἰδίου βασιλικοῦ γράμματος ἐβεβαίωσε, καὶ μετανοοῦσιν Οὐρσάκιος καὶ Οὐάλης οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ συντίθενται τῷ Ὁμοουσίῳ, καὶ ζητοῦσι συγχώρησιν παρὰ τοῦ Ῥώμης Ἰουλίου καὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, τοῦ μὲν, ὡς ἰδίου Ἐπισκόπου, τοῦ δὲ, ὡς συκοφαντηθέντος ὑπ' αὐτῶν, εἰ καὶ ὕστερον ἐψεύσθησαν, Ἑρμείας βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ, εἰκοστῷ δευτέρῳ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ. Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ. ἀπερχόμενος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀπὸ τοῦ Πηλουσίου κατὰ πόλιν καὶ χώραν, ὑπερμαχεῖ μὲν τῆς καθολικῆς πίστεως, ποιεῖ δὲ καὶ χειροτονίας τινάς. λέγεται δὲ τότε καὶ διὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενον τὰ ὅμοια πρᾶξαι εἰ συνέβαινε ταῖς Ἐκκλησίαις ὑπὸ τῶν τοῦ Ἀρείου κατέχεσθαι, δηλονότι ἐχειροτόνει εἰς τοὺς τοιούτους τόπους ὁμοδόξους Ἐπισκόπους. εἶτα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀθροίζει Σύνοδον, καὶ ἀναθεματίζει μὲν τὴν Αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, βεβαιοῖ δὲ τὰ περὶ τοῦ Ὁμοουσίου ἐν Σαρδικῇ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις πεπραγμένα. ἐν τούτοις μεθίσταται εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑσπερίων μετὰ τέσσαρα ἔτη τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, καὶ παρακινεῖται πάλιν ὁ εὔκολος Κωνστάντιος εἰς μέμψιν κατὰ Ἀθανασίου διὰ τὰς παρ' ἐνορίας δῆθεν χειροτονίας, καὶ τὴν κατὰ Ἀλεξάνδρειαν Σύνοδον, καὶ βούλεται αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅθεν χρᾶται φυγῇ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, καὶ διαβάλλουσι τὴν τοιαύτην φυγὴν ὁ Νερωνιάδος τῆς ἐν Κιλικίᾳ Νάρκισσος, ὁ Λαοδικείας Γεώργιος καὶ ὁ Ἀντιοχείας Λεόντιος, συστήσαντες Σύνοδον ἐν Ἀντιοχείᾳ μετὰ καὶ ἑτέρων Ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν τριάκοντα καὶ ἕξ, Σωζόμενος βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. τοίνυν Παῦλον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐξορίζει ὁ Κωνστάντιος εἰς Κουκουσὸν, ἔνθα ἀποπνίγεται παρὰ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ Μάρκελλον ἐκβάλλει, καὶ δίδωσι τὴν Ἄγκυραν Βασιλείῳ, Λούκιος δὲ ὁ Ἀδριανουπόλεως σιδηροδέσμιος εἰς τὴν φυλακὴν ἐτελεύτησε, τὰ δὲ γενόμενα ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ Μακεδονίου, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ Γεωργίου (τοῦ γὰρ Γρηγορίου ὡς εἴρηται, ὡς σκανδάλων συμβάντων εἰς τὸν ἐνθρονιασμὸν αὐτοῦ, ἐκβληθέντος, ἀντεισῆλθεν ὁ Γεώργιος) κατὰ τῶν πιστῶν, πάσης τραγῳδίας εἰσὶν ἐπέκεινα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κωνσταντίου κατὰ Μαγνεντίου τοῦ φονέως τοῦ Κώνσταντος κατὰ τὸ ὀφθὲν αὐτῷ ὄνειρον, καὶ τῆς ἐν Σιρμίῳ ὑπ' αὐτοῦ ἀθροισθείσης Συνόδου, καὶ τῆς ἐν αὐτῇ διαλέξεως Βασιλείου Ἀγκύρας καὶ Φωτεινοῦ Σιρμίου, καὶ ἐκθέσεως ἑτέρας πίστεως, ἐν ᾗ ὑποστρέφοντος ἀπὸ Δύσεως Κωνσταντίου ὑπέγραψεν ὁ Ῥώμης Λιβέριος καὶ ὁ Κορδούβης Ὅσιος.

Φησὶ Πέτρος ὁ Μάγιστρος καὶ Πατρίκιος, ὅτι Μαγνέντιος ἀποκτείνας τὸν Κώνσταντα, καὶ βασιλεύσας αὐτὸς εἰς τὴν Δύσιν, πρεσβείαν ἔστειλε περὶ εἰρήνης πρὸς Κωνστάντιον, εἶναι μέγαν Βασιλέα τὸν Κωνστάντιον δηλαδὴ καὶ εἰρηνεύειν. κατ' ὄναρ δὲ φανεὶς ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τῷ Κωνσταντίῳ, καὶ κρατῶν τῆς χειρὸς τὸν Κώνσταντα ὃν ἀνεῖλε Μαγνέντιος, εἶπεν αὐτῷ, Κωνστάντιε ἰδοὺ Κώνστας ὁ πολλῶν Βασιλέων ἀπόγονος, καὶ ἐμὸς υἱὸς, καὶ σὸς ἀδελφὸς τυραννικῶς ἀπολλύμενος. μήτε οὖν τὴν Βασιλείαν διαιρουμένην, μήτε τὴν πολιτείαν ἀνατρεπομένην παρίδῃς, μήτε εὐλαβηθῇς ἀπειλὰς, ἀλλὰ τὴν δόξαν τὴν προξενουμένην σοι ἀπὸ τῆς ἐκδικήσεως τοῦ ἀδελφοῦ σου προτίμησον, καὶ μὴ παρίδῃς ἀνεκδίκητον ἀδελφόν. ὅθεν ὁ Κωνστάντιος ἀπερχόμενος εἰς ἐκδίκησιν, χρονίζει εἰς τὸ Σίρμιον, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Σιρμίου Φωτεινὸς ὢν Αἱρετικὸς κατὰ Παῦλον τὸν Σαμοσατέα, καὶ ἀθροίζει ὁ Βασι-

Βασιλεὺς τοπικὴν σύνοδον, καὶ παρούσης τῆς Συγκλήτου, διαλέγεται ὁ Ἀγκύρας Βασίλειος μετὰ τοῦ Φωτεινοῦ, καὶ νικᾶται ὁ Φωτεινὸς, καὶ ἐξορίζεται. οἱ δὲ εἰς τὴν σύνοδον παρόντες Ἀνατολικοὶ Ἐπίσκοποι Μάρκος Ἀρεθούσιος, Γεώργιος Ἀλεξανδρείας, Βασίλειος ὁ εἰρημένος, Παγκράτιος Πηλουσίου, Ὑπατιανὸς Ἡρακλείας, καὶ τῶν Δυτικῶν Οὐάλης Μυρσῶν, καὶ Οὐρσάκιος Συγγιδόνος Ἀρειανοὶ ὄντες, συνέθεντο ἑτέραν ἔκθεσιν πίστεως πολύστιχον ἑλληνικὴν, εἰς δὲ λατινικὴν γλῶσσαν μίαν, ἢ κατά τινας δύο, διαφερούσας καὶ κατὰ λέξιν καὶ κατὰ νοήματα ἑκάστην τῶν ἄλλων ἐκθέσεων. εἰς ἣν ὑποστρέφοντος ἀπὸ τῆς Δύσεως τοῦ Κωνσταντίου ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος, καὶ Ὅσιος ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἑπτὰ ὡς ῥηθήσεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ´.

Ἰδιόχειρος σφαγὴ Μαγνεντίου, ἐξορία Λιβερίου Ῥώμης ὑπὸ Κωνσταντίου, καὶ Φίληξ Πάπας Ῥώμης, Σύνοδος εἰς Μεδιόλανα κατὰ τοῦ Ὁμοουσίου, καὶ ἐξορίαι Ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων, ἐπανάκλησις Λιβερίου καὶ ἀρειανισμὸς αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Ὁσίου, καὶ φόνοι ἐν Ῥώμῃ διὰ Λιβερίου, ἐξ ὧν καὶ καθαίρεσις τῆς ἀναμαρτησίας τῶν Παπῶν.

Κινεῖται λοιπὸν κατὰ Μαγνεντίου ὁ Κωνστάντιος, καὶ τοῦ ἀπερχομένου εἰς τὴν Φράντζαν, σφάζεται αὐτοχειρίᾳ Μαγνέντιος. ὁ οὖν Βασιλεὺς ἅπαξ ἀποκλίνας τοῦ Ὁμοουσίου, ἐνόμιζε μένοντος τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, μένειν ἀμετάπτωτον τὴν τοιαύτην τοῦ Ὁμοουσίου λέξιν, ὅθεν μετακαλεῖται ἀπὸ Ῥώμης τὸν Πάπαν Λιβέριον τοῦ ὑπογράψαι εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ ἁγίου, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἄκρος τοῦ Ὁμοουσίου ὑπέρμαχος, ἤγουν ὁ Ἀθανάσιος. μὴ συγκατανεύσαντα δὲ τὸν Λιβέριον τῇ τοῦ Βασιλέως γνώμῃ, ἀλλὰ καὶ δεηθέντα αὐτοῦ ἀθροῖσαι Σύνοδον εἰς βεβαίωσιν τῆς εὐσεβείας ὡς ἐροῦμεν μετὰ ταῦτα ἐξώρισεν εἰς Βέρροιαν τῆς Μακεδονίας, καὶ ἤθροισε Σύνοδον εἰς τὰ Μεδιόλανα διακοσίων Ἐπισκόπων ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ ἵνα καθαιρέσει ὑποβάλῃ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον. ἐννοήσαντες δὲ οἱ Δυτικοὶ, καίτοι τοῦ Λιβερίου ἀπόντος, εἶναι τὴν Σύνοδον κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον κατὰ Ἀθανασίου, κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς εἰς ἀνατροπὴν τοῦ Ὁμοουσίου, καταβοῶσι τῆς ἀδικίας, διὰ τοῦτο ἐξορίζονται Διονύσιος Ἄλβας πόλεως Ἰταλίας, Εὐσέβιος Μαρκέλλων Λιγυρίας, Παυλῖνος Τριβέρεως Γαλλίας, Λουκίφερ Σαρδηνίας καὶ ὁ θεῖος Ἱλάριος. καὶ θρηνεῖ Ἀντιόχεια δι' Εὐστάθιον τὸν ὁμολογητὴν, Βαλανέαι δὲ δι' Εὐφρατίωνα, ὁ Πόντος διὰ Κυμδιανὸν, Ἀντάραδος διὰ Καρτέριον, ἡ Ἀδριανούπολις διὰ Εὐτρόπιον καὶ τὸν μετ' αὐτὸν Λούκιον, τὸν πολλάκις ὑπὲρ τοῦ Ὁμοουσίου ἁλύσεις φορέσαντα, καὶ ἐν φυλακῇ ἀποθανόντα, Βέρροια διὰ Κῦρον, Γάζα διὰ Ἀσκληπᾶν, Θρᾴκη διὰ Θεόδουλον καὶ Ὀλύμπιον τοὺς Πρεσβυτέρους, καὶ ἄλλαι πόλεις καὶ χῶραι ἔκλαυσαν πολλοὺς καὶ μεγάλους Διδασκάλους καὶ Ἐπισκόπους αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ τὸν πατέρα τῶν Ἐπισκόπων Ὅσιον ἐξορίζει. ἐξορισθέντος δὲ Λιβερίου, ψηφίζεται Ῥωμαίων Ἐπίσκοπος Φίληξ κατά τινας ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων, κατὰ μέντοι τὸν ἅγιον Ἱερώνυμον, τοῦ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης Ἀκακίου συνεργήσαντος εἰς τὸν Κωνστάντιον, ἐξορίζεται μὲν ὁ Λιβέριος, χειροτονεῖται δὲ ὁ Φίληξ, ὅθεν ὁ Φίληξ ὑπό τινων μὲν λέγεται Ἀρειανὸς, ὑπὸ δὲ Θεοδωρίτου καὶ Ἑρμείου λέγεται ὅτι ἐφύλαττε μὲν ἄσυλον τὸ δόγμα τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ἐκοινώνει δὲ ἀδεῶς τοῖς διαφθείρουσι ταύτην, καὶ ἐνεδίδου χειροτονεῖσθαι τοὺς τυχόντας Ἐπισκόπους. ὁ δὲ Θεοφάνης λέγει, ἐκοινώνει δὲ καὶ Ἀρειανοῖς ἀλόγως, ὅθεν οἱ ἐν Ῥώμῃ οὐκ ἐκοινώνουν αὐτῷ, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐκκλησίαζον. καὶ δὴ καὶ ὁ Φώτιος λέγει, ὑπερωρίζετο καὶ Λιβέριος, καὶ ἀντιχειροτονεῖται Φίληξ, ὃς παραχρῆμα ποινῇ θεηλάτῳ τῇ τῶν ὀφθαλμῶν πηρώσει ὑποβάλλεται, ὕστερον δὲ λοιμικῇ νόσῳ συσχεθεὶς διαφθείρεται, ἀναγνώσει διακοσιοστῇ πεντηκοστῇ ὀγδόῃ. μετὰ δὲ δύο ἔτη κατὰ τὸν Θεοδώρητον τῆς ἐξορίας τοῦ Λιβερίου ἐρχόμενος ὁ Κωνστάντιος εἰς Ῥώμην, ἢ κατ' ἄλλους εἰς Σίρμιον ἐπιστρέφων, παρακληθεὶς ἀνακαλεῖται ἀπὸ τῆς ἐξορίας τὸν Λιβέριον, ὃν καὶ ὑπογράψαντα καὶ δεξάμενον τὴν ἐν Σιρμίῳ ἔκθεσιν τῶν Ἀρειανῶν, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τοὺς Ἀνατολικοὺς γράψαντα, ἔστειλεν ὁ Κωνστάντιος πατριαρχεύειν εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τοῦ Φίληκος. ἀναγνωσθέντων δὲ τῶν τοιούτων τοῦ Βασιλέως γραμμάτων, κωμῳδήσαντες αὐτὰ οἱ λαοὶ ἐβόησαν, εἷς Θεὸς, εἷς Χριστὸς, εἷς Ἐπίσκοπος, ὡς Θεοδώρητος βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ. ἔμειναν ὅμως καὶ οἱ δύο, ἀλλὰ διὰ τὸ μερισθῆναι τὸν λαὸν τῆς Ῥώμης εἰς δύο, συνέβαινον πολλὰ σκάνδαλα καὶ μυρία ἀτοπήματα, τέλος ἐκ τῶν σκανδαλισμάτων τοῦ Λιβερίου ἀποκτένεται ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν ὁ Φίληξ, εἰ καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἐξελθὼν τῆς Ῥώμης, οὐκ ἔτι ἐπανέστρεψε. περὶ τούτου λέγει ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὅτι ὁ Κωνστάντιος Φίληκα διὰ θλαδίων εἰσήγαγεν εἰς Ῥώμην Ἐπίσκοπον, καὶ τρεῖς κακοήθεις Ἐπίσκοποι ἐν τῷ παλατίῳ ἐχειροτόνησαν. ῥητῶς δὲ λέγει ὁ Πλάτινας ὅτι δεήσει Οὐρσακίου καὶ Οὐάλεντος τῶν Ἀρειανῶν εἰς Κωνστάντιον, ἐδιώχθη ὁ Φίληξ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην ὁ Λιβέριος, καὶ συνέβησαν φόνοι καὶ ἄλλα μυρία θρήνων ἄξια. τούτων τὸν ἀρειανισμὸν καὶ ὁ Σωζόμενος μαρτυρεῖ λέγων, ἀπέδωκεν ὁ Βα-

σιλεὺς

σιλεὺς Λιβερίῳ τὴν ἐπὶ Ῥώμην ἐπάνοδον, γράφουσί τε προσδέξασθαι αὐτὸν οἱ ἐν Σιρμίῳ (ἤτοι οἱ Ἀρειανοὶ Ἐπίσκοποι, οἵτινες τότε ἦσαν ἐν Σιρμίῳ) Ἐπίσκοποι Φίληκι τῷ Ἡγουμένῳ τότε τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας καὶ τῷ Κλήρῳ, βιβλίῳ τετάρτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. σὺ δὲ σημείωσαι Ἀρειανοῖς κοινωνοῦντα τὸν Φίληκα, καὶ ὑπ' Ἀρειανῶν χειροτονηθέντα, καὶ Ἀρειανὸν ὑπὸ τοῦ Ῥουφίνου λεγόμενον, καὶ Ἀρειανὸν Αἱρετικὸν προφανῆ γενόμενον τὸν Λιβέριον, ὡς μαρτυρεῖ πρὸς μοναχοὺς γράφων ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος καὶ ὁ Ἱερώνυμος καὶ Δάμασος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Παπῶν καὶ Ἱλάριος ἐν τῷ κατὰ Κωνσταντίου αὐτοῦ λόγῳ, καὶ πρὸς τούτοις, τοσούτων ταραχῶν καὶ φόνων χρηματίσαντα αἴτιον, καὶ δὴ καὶ οἱ Λατῖνοι λέγουσι τὰς περὶ τοῦ ἀρειανισμοῦ ἐπιστολὰς ἃς ἔστειλεν ὁ Λιβέριος εἰς τὴν Ἀνατολὴν εὑρίσκεσθαι εἰς τὴν Ῥώμην ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ, καὶ ὅλως ἀνάξιον γεγονότα τοῦ θρόνου τῆς Ῥώμης, Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ, καὶ Σωζόμενος βιβλίῳ τετάρτῳ, καὶ Θεοδώρητος λόγῳ δευτέρῳ. ταῦτα λοιπὸν εἰδὼς, ἔλεγξον τοὺς παπιστὰς, λέγοντας τὸν Πάπαν μὴ δύνασθαι περὶ τὴν πίστιν ἁμαρτάνειν. ἀλλὰ καὶ τὸν Ὅσιον τὸν εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον διαπρέψαντα καὶ εἰς τὴν ἐν Σαρδικῇ προταχθέντα καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰουλίου καὶ εἰς τὴν φήμην καὶ εἰς τὰς ὑπογραφὰς καὶ εἰς ἕκαστον ἔργον πρὸς κατόρθωσιν τῶν θείων δογμάτων συντεῖνον μετακαλεσάμενος ἀπὸ τῆς ἐξορίας ὁ Κωνστάντιος, στρεβλώσας καὶ πολλὰ τιμωρησάμενος ἐνιαυτὸν ἕνα, ἠνάγκασε καὶ ὑπογράψαι εἰς τὸ δόγμα τῶν Ἀρειανῶν, ὡς μαρτυρεῖ μετὰ τοῦ Σωκράτους ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος. ἰδὲ περὶ Λιβερίου καὶ βιβλίου ἐνάτου κεφάλαιον δέκατον ἕκτον, καὶ βιβλίου ἕκτου κεφάλαιον δέκατον ἕβδομον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ ἀποκαταστάσεως εἰς τὸν θρόνον Ῥώμης Λιβερίου καὶ ἐκδιώξεως Φίληκος, καὶ διαλέξεως Εὐσεβίου πρεσβυτέρου μετὰ Κωνσταντίου Βασιλέως καὶ Λιβερίου, καὶ ἀναιρέσεως αὐτοῦ τε καὶ Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ ἑτέρων πολλῶν ἀρειανίσαντι Λιβερίῳ μὴ συγκοινωνησάντων, καὶ περὶ τῆς Ἀρχιερατείας Δαμάσου, καὶ τῆς κατὰ Λιβερίου Συνόδου.

Καίτοι τούτων οὕτω πασιδήλως ἐχόντων, καὶ ὑπὸ τοσούτων ἀρχαίων καὶ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν μεμαρτυρημένων, οἱ σοφοὶ τῶν παπιστῶν φιλονεικοῦσι σοφίσμασί τισι δικαιῶσαι τὸν Λιβέριον, μήτε καὶ τὸν φίλον αὐτοῖς Βαρώνιον αἰδούμενοι λέγοντα, δι' ἐπιθυμίαν τοῦ ἀναλαβεῖν τὸν θρόνον ὑπογράψαι τὸν Λιβέριον εἰς τὴν Αἵρεσιν. ἀλλὰ ῥητέον πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀνωτέρω διαληφθεῖσι, προτιμητέον εἶναι τῶν νεωτέρων τούτων καὶ τὸν Πρεσβύτερον Ὀρόσιον Κληρικὸν ὄντα τοῦ Λιβερίου, ὃς ἐν ᾧ γράφει περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Εὐσεβίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ μάρτυρος τάδε φησὶν, εἰς ἐκεῖνον τὸν ἴδιον καιρὸν καθ' ὃν ὁ Λιβέριος ἀνεκλήθη ἐκ τῆς ἐξορίας ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου τοῦ Βασιλέως εἰς τοῦτο μόνον τὸ δόγμα τὸ μὴ βαπτίζειν δηλαδὴ τὸν λαὸν, ἀλλὰ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κοινωνίᾳ μολύνειν τὸ πλῆθος, ἤρξατο Εὐσέβιος Πρεσβύτερος Ῥώμης δημοσιεύειν τὸν Λιβέριον ὡς Αἱρετικὸν καὶ φίλον τοῦ Κωνσταντίου. τῶν πολλῶν δὲ ἕνεκεν τῆς ἁγίας ὁμολογίας τῆς καθολικῆς πίστεως φευγόντων τὴν κοινωνίαν τοῦ Λιβερίου, παρακεκινημένων ἀπὸ τῆς διδασκαλίας Εὐσεβίου, προκαταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ Λιβερίου αἱ Ἐκκλησίαι, καὶ ἐκδιώκεται τῆς Ἐπισκοπῆς ὁ Φίληξ, ὑποκαθίσταται ὁ Λιβέριος, κρατεῖται ὁ Εὐσέβιος διὰ τὴν τοῦ λαοῦ σύναξιν ἣν ἐποίει ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὃν αὐτὸς ἔκτισε, καὶ ἐπαρηγόρει τὸ ἅγιον πλῆθος. Ταῦτα δὲ ὁ Βασιλεὺς Κωνστάντιος μετὰ τοῦ Λιβερίου εἶπε πρὸς τὸν Εὐσέβιον, Σὺ μόνος εἶ Χριστιανὸς ἐν τῇ Ῥώμῃ; ὁ Εὐσέβιος ἀπεκρίθη, οὕτως ἐλπίζομεν εἰς τὸν Κύριον, ὅτι ὁ Χριστὸς εὑρήσει ἡμᾶς πιστοὺς καθὼς ἐβαπτίσθημεν καὶ κρατοῦμεν εὐλογίαν ἣν ἐλάβομεν ἀπὸ τοῦ μακαρίου Ἰουλίου. ὁ Λιβέριος εἶπε, καὶ ἡμεῖς εἰς τίνος τόπον ἐσμὲν, ἆρα οὐχὶ εἰς τὸν τόπον Ἰουλίου; ὁ Εὐσέβιος εἶπεν, εἰ διέμεινας ἂν εἰς τὴν πίστιν ἣν πρώην ἐν τῷ διωγμῷ ἐφάνης κρατῶν. ὁ Λιβέριος εἶπε παρόντος τοῦ Αὐγούστου, τόσον ἀπειθῆ με λογίζῃ; ὁ Εὐσέβιος εἶπε, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα φανεροῖ σε. ὁ Βασιλεὺς Κωνστάντιος εἶπε, καὶ τί ἐστιν ἀναμεταξὺ πίστεως καὶ πίστεως; ἀπεκρίνατο ὁ Εὐσέβιος, ὅσον περὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τελείως κρατοῦμεν τὴν πίστιν, ὅσον περὶ ὑμῶν μανία διαβολικὴ καὶ φθόνος τῆς δεισιδαιμονίας ὑμᾶς παρεκίνησεν, ἵνα διώξητε τὸν καθολικὸν καὶ ἐπικαλοῦντα τὸν Κύριον Φίληκα, ὅστις ὅμως εἰς τὸ χωρίδιον αὐτοῦ ἀχολεῖται ἐν προσευχαῖς, καὶ βέβαια διὰ προσταγῆς σου ἐγένετο αἱματεκχυσία καὶ φόνος τῶν Χριστιανῶν, μάλιστα δὲ τῶν Κληρικῶν, τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων. τότε ὀργισθεὶς ὁ Κωνστάντιος διὰ δεήσεως τοῦ Λιβερίου, ἐγκλέει τὸν Εὐσέβιον εἰς μίαν κοίτην τοῦ οἴκου αὐτοῦ οὖσαν τὸ πλάτος πέντε ποδῶν, ὅπου διέμεινε πολλοὺς μῆνας προσευχόμενος, ὅμως ἐγκεκλεισμένος ὢν, μετὰ ὀκτὼ μῆνας ἐκοιμήθη τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τοῦ Αὐγούστου, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ παραλαβόντες Γρηγόριος καὶ Ὀρόσιος οἱ Πρεσβύτεροι καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ, ἔθαψαν ἐν τῇ κρύπτῃ,

ἐγγὺς

ἐγγὺς τοῦ σώματος τοῦ μακαρίου Σίξτου μάρτυρος καὶ Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἀππίᾳ ὁδῷ, ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Καλλίστου, ὅπου καὶ τὸν τίτλον τοῦτον γράψαντες ἔθεντο εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ, Εὐσεβίῳ ἀνθρώπῳ Θεοῦ. ἀκούσας δὲ ὁ Κωνστάντιος ὁ Βασιλεὺς ὅτι Γρηγόριος καὶ Ὀρόσιος ἔλαβον τὸ σῶμα τοῦ Εὐσεβίου, προσέταξεν ἵνα βληθῇ ζῶν εἰς τὴν αὐτὴν κρύπτην ὁ Γρηγόριος. τότε Ὀρόσιος ὁ Πρεσβύτερος λαβὼν ἡμιθνῆτα τὸν μακάριον Γρηγόριον νυκτὸς κρυφῇ διὰ τὸν Βασιλέα Κωνστάντιον, ἔθαψεν αὐτὸν μετὰ τὸ παραδοῦναι τὸ πνεῦμα αὐτοῦ πλησίον τοῦ σώματος τοῦ ἁγίου Εὐσεβίου. ὅστις Ὀρόσιος καὶ ταῦτα ἔγραψεν, ἐξ ἐκείνης τῆς ἡμέρας διὰ προστάγματος τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου ὅστις εὑρεθείη ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις μὴ ὁμολογῶν ἢ κοινωνῶν οὕτως ὡς ὁ Λιβέριος, ἀνεξετάστως ξίφει ἐτελεύτα, ὅθεν εἰς τὰς πλατείας, εἰς τὰς κόλλας, εἰς τὰς Ἐκκλησίας, εἰς τὰ βαλανεῖα τοῖς ξίφεσιν ἐφονεύοντο, διώκοντος Κωνσταντίου τοὺς Χριστιανοὺς σὺν ἅμα τῷ Λιβερίῳ. ἀποθανόντος δὲ Λιβερίου, ἀνίσταται Δάμασος, ὅστις κοινῇ ψήφῳ κατέκρινε τὸν Λιβέριον, γενομένης Συνόδου μετὰ εἰκοσιοκτὼ Ἐπισκόπων καὶ Πρεσβυτέρων εἰκοσιπέντε, καὶ ἔπαυσεν ὁ διωγμὸς, οὐχὶ δὲ πολλῷ καιρὸν χαριζομένου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ζῇ καὶ βασιλεύει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Καὶ σημείωσαι πρῶτον, πῶς Εὐσέβιος ὁ μάρτυς ἐκήρυξεν Αἱρετικὸν τὸν Λιβέριον. δεύτερον, πῶς πολλοὶ ἔφυγον τὴν κοινωνίαν τοῦ Λιβερίου. τρίτον, πῶς ὁ Εὐσέβιος παρεκίνει τὸ πλῆθος μὴ κοινωνεῖν τῷ Λιβερίῳ. τέταρτον, πῶς ὁ αὐτὸς ὡμολόγησεν ὅτι ὁ Λιβέριος οὐκ ἔμεινεν εἰς τὴν πίστιν. πέμπτον, πῶς ἐφονεύθησαν ὅσοι τῷ Λιβερίῳ οὐκ ἐκοινώνησαν. ἕκτον, πῶς ὁ Δάμασος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Σύνοδος κατέκριναν τὸν Λιβέριον· ἅτινα πάντα εἰσὶ καθαιρετικὰ τῆς ἀναμαρτησίας. συμφωνεῖ τῷ Ὀροσίῳ τὸ παλαιὸν βρεβιάριον, ἤτοι συναξάριον τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Εὐσεβίου, λέγει γάρ, ὁ Μακάριος Εὐσέβιος ὁ Πρεσβύτερος ἐνώπιον Κωνσταντίου τοῦ Βασιλέως ὑπὲρ τῆς καθολικῆς πίστεως στερεῶς ἀπολογούμενος, καὶ λίαν ἀχθόμενος ὑπὲρ Λιβερίου Πάπα τῇ ἀρειανῇ ἀπιστίᾳ ὁμοφρονοῦντος, παρὰ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου Ἀρειανοῦ ἔν τινι κοίτῃ αὐτοῦ κατακλείεται. καὶ ὁ Ἱλάριος γράφει, ἀνάθεμά σοι λέγω Λιβέριε καὶ τοῖς ἑταίροις σου, πάλιν ἀνάθεμά σοι, καὶ τρὶς προδότα Λιβέριε. τὰ αὐτὰ πολλαχοῦ. καὶ ὁ Ἱερώνυμος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἐν τῷ Φορτουνατιανῷ φησὶν, ὁ ἐξ Ἀφρικῆς Φορτουνατιανὸς ὁ ἀλιτήριος, ὅτι Λιβέριον τὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον ὑπὲρ τῆς πίστεως εἰς ἐξορίαν ἀφικόμενον πρῶτος παρώτρυνε, καὶ πρὸς τὴν τῆς Αἱρέσεως ὑπογραφὴν ἔπεισε, τὰ ὅμοιά φησι καὶ ἐν τῷ χρονικῷ αὐτοῦ. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Φώτιος ἐκ τοῦ Φιλοστοργίου βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τρίτῳ καὶ ὁ Σωζόμενος βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ τὰ αὐτὰ λέγουσιν, Ὁμοίως καὶ Αὐξίλιος περὶ χειροτονίας βιβλίῳ πρώτῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ. ὁ αὐτὸς βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ πρώτῳ φανερῶς γράφει ὅτι ὁ Λιβέριος ὑπέγραψε τῇ ἀρειανῇ Αἱρέσει. Πέτρος Δαμιανὸς ἀποστάτην αὐτὸν ὀνομάζει, καὶ διὰ ταύτην φησὶ τὴν αἰτίαν ἐγένοντο πολλὰ κακὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπιστολῇ δεκάτῃ ἕκτῃ. πρὸς τούτοις δὲ, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἐπίσημοι χρονογράφοι καὶ πατέρες, καὶ κατὰ καιροὺς συγγραφεῖς τοῦτο αὐτὸ ῥητῶς βεβαιοῦσι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Περὶ ἀπαντήσεων τῶν ἐναντίων δύο ὅτι εἰς ἣν ὑπέγραψεν ὁμολογίᾳ ὁ Λιβέριος οὐκ ἦν αἱρετική, ἀλλ' ἐνομίσθη, καὶ ὅτι οὐχ ὡς Ἀρχιερεὺς ἔσφαλεν ὑπογράψας, ἀλλ' ὡς μερικὸς Διδάσκαλος, καὶ περὶ τῆς λύσεως αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν τριῶν ὁμολογιῶν τῆς πίστεως τῶν ἐν Ἀριμίνῳ.

Ἀναβρύονται δύο ἀπαντήσεις τῶν ἐναντίων, λέγουσι γὰρ πρῶτον, ὅτι ἐκείνη ἡ ὁμολογία εἰς ἣν ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος οὐκ ἦν αἱρετική, ἐνομίσθη ὅμως πῶς ἐδέχθη τὴν Αἵρεσιν. καὶ διατὶ ἐκοινώνησε τοῖς Ἀρειανοῖς; καὶ διατὶ κατέκρινε τὸν μέγαν Ἀθανάσιον τὸν θερμότατον ἔκδικον τῆς ἀληθείας; ἀλλὰ ταῦτα εἰσὶ μάταια καὶ μῦθοι. οἱ παλαιοὶ ψέγουσι τὸν Λιβέριον εἰς τρία σφάλματα, πρῶτον, ὅτι ἐκοινώνησε τοῖς Ἀρειανοῖς. δεύτερον, ὅτι κατέκρινε τὸν Ἀθανάσιον. τρίτον, ὅτι ἐδέχθη τὴν Αἵρεσιν. εἰσὶ δὲ φανερὰ τὰ λόγια τοῦ Φιλοστοργίου λέγοντος, ὅτι ὁ Λιβέριος ἠρνήσατο τὸ ὁμοούσιον, οὕτω φησὶ καὶ ὁ Σωζόμενος. ὁ δὲ Ἱλάριος τὴν ὁμολογίαν ἐκείνην ὀνομάζει ἀπιστίαν, καὶ ὁ Ἱερώνυμος μαρτυρεῖ ὅτι ἐπείσθη πρὸς τὴν τῆς Αἱρέσεως ὑπογραφήν. τὰ αὐτὰ γράφει καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος πρὸς τοὺς τὸν μονήρη βίον ἀσκοῦντας λέγων περὶ Συνόδων. δεύτερον λέγουσιν, ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἔσφαλεν ἀληθῶς ὁ Λιβέριος, ὅμως ὡς μερικός τις Διδάσκαλος καὶ οὐχ ὡς Ἀρχιερεὺς, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς οὐκ ἐποίησεν ὅρον, ἀλλὰ ὑπέγραψεν εἰς τὴν ὁμολογίαν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τὸ ὁρίζειν ὅμοιόν ἐστι τῷ τοῖς ὁρισθεῖσιν ἐμμένειν. τὸ Σύμβολον ἐκεῖνο ἐν ᾧ ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος γέγονεν ἐν Συνόδῳ ὡς διηγεῖται αὐτὸ ὁ Σωζόμενος, ἐν ᾗ ἦσαν οἱ πρέσβεις τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν Ἐπισκόπων καί τινες ἱερεῖς, ὧν τὰ ὀνόματα μάλιστα ἐτήρησεν

ὁ Ἱλά-

ὁ Ἱλάριος, καὶ ὡς λέγουσιν οἱ ἐναντίοι, ὃν τρόπον ἐβεβαίωσεν ὁ Σίλβεστρος τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον, στέργων δηλαδὴ τοῖς ὁρισθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς, κατὰ τὸν αὐτὸν ἔστερξεν ὁ Λιβέριος τοῖς ὁρισθεῖσι παρὰ τῆς γενομένης ἐν Σιρμίῳ Συνόδου, καὶ λοιπὸν ὥρισεν ὡς Ἀρχιερεὺς ἀπὸ καθέδρας. πάλιν, πᾶσαι αἱ ὁμολογίαι πίστεως αἱ γινόμεναι ἢ παρὰ τοῦ Πάπα ἢ παρὰ τῆς Συνόδου νομίζονται ὡς Ὅροι. πότε γὰρ λέγεται ὁρίζειν τὸν Πάπαν ἢ τὴν Σύνοδον, ἀλλ' ἢ ὅταν δηλοποιῇ ὅτι ἐκεῖνο ὅπερ ὁρίζει ἀνήκει εἰς τὴν πίστιν. καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ἐκεῖνο ἐν ᾧ ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος ἦν Σύμβολον καὶ ὁμολογία πίστεως, οὐ δύνανται ἀρνήσασθαι οἱ ὑπεναντίοι ὅτι ἐκείνη ἡ ὑπογραφὴ οὐκ ἦν Ὅρος. ἀπὸ τοῦ Ὀρουσίου ἠκούσαμεν ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοιουτοτρόπως ἠναγκάσθησαν ὁμολογεῖν κατὰ Λιβέριον, ὥστε οἱ ἀπειθεῖς ἀπεκεφαλίζοντο. τότε λέγουσιν οἱ παπισταὶ ὅτι ὁ Πάπας ὁρίζει ἐκ καθέδρας, ὅταν ἀναγκάζῃ ἐν ἐπιτιμίῳ στέργεσθαι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὁρισθέντα, ὁ Λιβέριος λοιπὸν οὐχ ὥριζεν ὡς Ἀρχιερεύς, καὶ μάλιστα μετὰ τοσαύτης βίας, καὶ τούτου καταναγκασμοῦ καὶ φόνου, Βέβαιον δέ ἐστιν, ὡς πολλοὶ ἐστοχάσθησαν, ὅτι ὁ Λιβέριος δὶς ὑπέγραψεν εἰς τὴν ἀρειανὴν Αἵρεσιν, ἅπαξ ἐν Βερροίᾳ εἰς ἣν ἦν ἐξωρισμένος, καὶ δεύτερον εἰς τὸ Σίρμιον. καὶ τῆς μὲν πρώτης ὑπογραφῆς αὐτοῦ αἴτιος ἦν ὁ Δημόφιλος, τῆς δὲ δευτέρας αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς Κωνστάντιος. καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης αὐτοῦ ὑπογραφῆς αὐτὸς ὁ ἴδιος φαίνεται ὁμολογεῖν ταύτην ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἣν γράφει πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς, ἐν ᾗ παρακαλεῖ ἀνακαλεσθῆναι εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐξορίας (ὥστε ἦν ἔτι ἐξωρισμένος, δηλαδὴ ἦν ἔτι εἰς τὴν Βέρροιαν) περὶ δὲ τῆς δευτέρας μαρτυρεῖ ὁ Σωζόμενος καὶ ὁ Ἱλάριος. ὁποία δὲ ἦτις ὁμολογία ἦν ἄρα ἐκείνη ἐν ᾗ ὑπέγραψεν ἐν Βερροίᾳ, οὐ τοσοῦτον δηλόν ἐστι, φαίνεται ὅμως ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ τοῦ Λιβερίου καὶ ἀπὸ τοῦ Ἱλαρίου ὅτι ἦν ἡ αὐτὴ τῇ γενομένῃ ἐν Σιρμίῳ. ὅμως εἰς τὴν πόλιν ταύτην τὸ Σίρμιον τρεῖς λέγονται γραφῆναι ὁμολογίαι τῆς πίστεως, καὶ πρώτη μέν ἐστιν ἐκείνη ἣν οἱ Πατέρες συνηγμένοι τῷ τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ πρώτῳ ἔτει κατὰ Φωτεινοῦ συνέθεντο, ἣν καὶ ὁ Ἱλάριος διαυθεντεύει ὡς ὀρθοδόξου. δευτέρα δέ ἐστιν ἐκείνη ἐν ᾗ ὑπέγραψεν ὁ Ὅσιος ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἑβδόμῳ ἣν αὐτὸς ὁ ἴδιος Ἱλάριος ὀνομάζει βλασφημίαν τοῦ Ὁσίου καὶ Ποταμίου. αὕτη τὸ Ὁμοούσιον καὶ Ὁμοιούσιον ἐξίσου ἀναιρεῖ, καὶ φανερῶς ὁμολογεῖ τὸν Πατέρα μείζονα τοῦ Υἱοῦ. τρίτη δέ ἐστιν ἐκείνη ἣν ἐκ πολλῶν συνέγραψεν ὁ Ἀρεθούσης Μάρκος, ἥτις ἐδόθη καὶ τῇ ἐν Ἀριμίνῳ Συνόδῳ. ὁ Λιβέριος οὐκ ἠδύνατο ὑπογράψαι ταύτην τὴν τρίτην ὁμολογίαν, ἅτε ὕστερον γεγενημένην, δηλαδὴ ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἐνάτῳ, ὁ δὲ Λιβέριος ὑπέγραψεν ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἑβδόμῳ. ὁ Βαρώνιος ὑπερμαχεῖ περὶ τῆς πρώτης, νομίζων δι' αὐτῆς ἀποκαθᾶραι τοῦ ῥύπου τῆς Αἱρέσεως τὸν Λιβέριον, αὕτη γὰρ στέργεται καὶ διαυθεντεύεται παρὰ τοῦ Ἱλαρίου. τῷ Βαρωνίῳ ἀκολουθοῦσι πολλοὶ τῶν νεωτέρων, ὅμως πάντες διπλῶς σφάλλουσι, πρῶτον, ἐπειδὴ μήτε αὐτὴ ἡ πρώτη ὁμολογία ἣν δέχεται ὁ Ἱλάριος ἐστὶ τελείως καθαρά, ἀλλ' ὄζει Ἀρειανικῆς λύμης, τίς γὰρ δύναται διαυθεντεῦσαι τῶν τριῶν τούτων ἀναθεματισμῶν οὓς περιέχει ἡ αὐτὴ ὁμολογία; πρῶτον, εἴτις τὸν Χριστὸν καὶ Θεόν, καὶ Θεοῦ Υἱὸν πρὸ αἰώνων λέγων, αὐτὸν οὐχ ὁμολογεῖ ἐν τῇ κτίσει τῶν ἁπάντων τῷ Πατρὶ ὑπηρετῆσαι, ἀνάθεμα ἔστω. δεύτερον, εἴτις ἀκούων Κύριον Πατέρα, καὶ Κύριον Υἱόν, ἢ Κύριον Πνεῦμα καὶ Υἱόν, ἢ Κύριον ἐκ Κυρίου λέγων, δύο εἴποι θεούς, ἀνάθεμα ἔστω. οὐ γὰρ τὸν Υἱὸν ἰσοτιμοῦμεν τῷ Πατρί, ἀλλ' ὑποκείμενον ἐκείνῳ εἶναι νοοῦμεν. τρίτον, εἴτις τὸν Υἱὸν μὴ θέλοντος τοῦ Πατρὸς γεννηθῆναι εἴπῃ, ἀνάθεμα ἔστω. οὐ γὰρ βιασθείς, ἢ ἀναγκασθείς, μὴ θέλων ἐγέννησε τὸν Υἱόν, ἀλλ' ἅμα ὅτε ἠθέλησεν ἀχρόνως καὶ ἀπαθῶς παρ' αὐτοῦ γεννηθέντα τὸν Υἱὸν ἀνεδείξατο. λοιπὸν ὡς δοκεῖ, εἰ καὶ ἀπεδείκνυον οἱ ἐναντίοι αὐτὴν εἶναι τὴν ὁμολογίαν ἣν ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος, οὐκ ἂν αὐτὸν ἀπὸ τῆς Αἱρέσεως καθαρίσαιεν. ὅμως βέβαια οὐχ ὑπέγραψεν αὐτήν, καὶ τοῦτο ἐστὶ φανερὸν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἱλαρίου, ὅστις ἀποδέχεται μὲν τὴν πρώτην τὴν ἐν Σιρμίῳ ὁμολογίαν, καὶ λέγει εἶναι πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ὀρθόδοξα, τὴν δὲ ὁμολογίαν ἣν ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος ὀνομάζει ἁπλῆν ἀπιστίαν, ἢ τὴν ἀπιστίαν παρὰ Σιρμίῳ γεγραμμένην, ἣν λέγει Λιβέριος καθολικὴν παρὰ Δημοφίλου αὐτῷ ἐκδοθεῖσαν οὗτοι εἰσὶν οἱ συγγράψαντες, ὥστε ἡ ὁμολογία ἣν ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος οὐκ ἔστι πρώτη. ἵνα δὲ πιστεύσωμεν ὅτι ὑπέγραψε τὴν δευτέραν δύο τινὰ ἡμᾶς ἐμποδίζουσι, τὸ πρῶτον, ὅτι ὁ Ἱλάριος πάντοτε λέγει τὴν δευτέραν ταύτην ὁμολογίαν γενέσθαι ἀπὸ τοῦ Ὁσίου καὶ Ποταμίου, ἐκείνη δὲ ἐν ᾗ ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος ἐστὶν ὑπὸ εἰκοσιδύο Ἐπισκόπων, ἐν οἷς οὐ συναριθμοῦνται μήτε ὁ Ὅσιος μήτε ὁ Ποτάμιος. τὸ δεύτερον, ὅτι δοκεῖ ἡ ὁμολογία αὕτη περιέχειν τὴν Αἵρεσιν τῶν Ἀνομοίων, ἥτινι οὐκ ὀλίγον ἠναντιοῦντο ὁ Ἀγκύρας Βασίλειος, ὁ Σιλβανὸς καὶ ὁ Μακεδόνιος οἱ Ἡμιαρειανοί, ὑφ' ὧν λέγει ὁ Ἱλάριος γεγενῆσθαι ἐκείνην ἐν ᾗ ὁ Λιβέριος ὑπέγραψεν, ὥστε οὐ φαίνεται ὁποία ἦτις ἦν ἐκείνη ἡ ὁμολογία, καὶ λοιπὸν ἐνδέχεται ἀπολεσθῆναι, ὅμως ὁποία ἦτις ἂν εἴη ἡ ὁμολογία ἐν ᾗ ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος, ἦν ὁμολογία αἱρετική, ὡς μαρτυρεῖ φανερῶς ὁ Ἱλάριος ὁ ἑωρακὼς αὐτήν, καὶ ὁ Σωζόμενος βιβλίῳ τετάρτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ λέγει, ὅτι ἡ ὁμολογία ἐν ᾗ ὑπέγραψεν ὁ Λιβέριος ἦν συγγεγραμμένη ἐκ τῆς ὁμολογίας τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, καὶ τῆς ἐν Σιρμίῳ κατὰ Φωτεινοῦ, καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐν τοῖς ἐγκαινίοις,

οἵτινες καὶ αἱ τρεῖς κατὰ τοῦ ὁμοουσίου ἐφέροντο. ἀλλὰ καὶ ὁ Φιλοσόργιος ῥητῶς λέγει, ὅτι ὁ Λιβέριος ὑπέγραψε κατὰ τῆς λέξεως τοῦ ὁμοουσίου. ἀληθινὰ γράφει ἐκεῖ ὁ Σωζόμενος ὅτι ἔλαβον ὁμολογίαν ἐκ τοῦ Λιβερίου ἐν ᾗ ἀλλοτρίους ἔλεγε τῆς Ἐκκλησίας τοὺς λέγοντας τὸν Υἱὸν κατὰ τὴν φύσιν καὶ διὰ πάντων μὴ εἶναι ὅμοιον τῷ Πατρί. δηλοῦσι δὲ ταῦτα, ὅτι ὁ Λιβέριος οὐχ ὁμοίως ἐφρόνει τοῖς Ἀνομοίοις, οἵτινες ἠρνοῦντο καὶ τὸ Ὁμοούσιον καὶ τὸ Ὁμοιούσιον, ὅμως οὐ δηλοῦσι μὴ ὁμοίως πεφρονηκέναι τοῖς ἡμιαρείοις, οἵτινες ἀρνούμενοι τὸ Ὁμοούσιον, ὡμολόγουν τὸ Ὁμοιούσιον. καὶ οἱ παλαιοὶ ἐνόμιζον σφάλλειν καὶ τοὺς ἡμιαρειανοὺς, ὅθεν ὡς Αἱρετικοὺς αὐτοὺς ἀνεθεμάτιζον. εἰ δὲ τούτοις ὁμόφρων ἐγένετο ὁ Λιβέριος, ἄρα ἀναντιῤῥήτως Αἱρέσει ὑπέπεσε, καὶ διὰ καθέδρας τὴν Αἵρεσιν ἐβεβαίωσε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ'.

Περὶ τεσσάρων ἐπιχειρημάτων παπιστῶν ἐν οἷς τὸν Φίληκα Ῥώμης ἔννομον καὶ ἅγιον ἀποφαίνονται, καὶ περὶ τῆς λύσεως αὐτῶν, παράνομον καὶ τῆς εὐθύτητος παραπεπτωκότα τὸν Φίληκα λαμπρῶς ἀποδεικνυούσης.

Ἀλλὰ καὶ τὸν Φίληκα τοσούτου νέφους ἁγίων Πατέρων μαρτυροῦντος παρανόμως χειροτονηθέντα, καὶ τῶν ὅρων τῆς ὀρθοδοξίας ὁπωσδήποτε παρατραπέντα, οἱ παπολάτραι σπουδάζουσιν ἀνεύθυνον αὐτὸν ἀποδεῖξαι. προβάλλουσι γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἀφώρισε τὸν Βασιλέα Κωνστάντιον καὶ Οὐρσάκιον καὶ Οὐάλεντα Ἀρειανοὺς ὄντας. δεύτερον, ὅτι ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἐβεβαιώθη γνήσιος Πάπας. τρίτον, ὅτι ἐν τῷ Μηνολογίῳ εἰ καὶ μαρτυρεῖται κατεγνωσμένος, ἀλλὰ τῷ χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Γρηγορίου δεκάτου τρίτου διορθωθέντος τοῦ Μηνολογίου, τὸ ἐναντίον ἀπεδέχθη. τέταρτον, ὅτι ἐν πλακὶ κειμένῃ ἐπὶ τοῦ μνήματος αὐτοῦ εὑρέθησαν γράμματα θεόθεν γεγραμμένα λέγοντα, ἐνταῦθα κεῖται τοῦ μάρτυρος Φίληκος τὸ σῶμα, ὃς κατεδίκασε Κωνστάντιον τὸν Αἱρετικόν. ταῦτα οἱ Λατῖνοι. Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ἡ πρὸς τὸν Κωνστάντιον καταδίκη καὶ ἀφορισμοὶ τοῦ Φίληκος ἐν μόνῃ τῇ κέλλῃ αὐτοῦ ἠκούσθησαν, οὐ μὴν καὶ ἐν τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας. εἶτα τοῦτο πρὸς κατάκρισιν αὐτοῦ λέγεται, εἰ γὰρ ὁ Κωνστάντιος Αἱρετικὸς ὑπ᾽ αὐτοῦ μαρτυρεῖται, αὐτὸς δὲ ὡς ὁμόφρονα αὐτῷ προέβαλεν αὐτὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης, ἄρα. τὸν δὲ Οὐρσάκιον καὶ Οὐάλεντα δοτέον ὅτι ἀφώρισεν ὁ Φίληξ, ἀλλ᾽ οὐκ ἀφώρισεν ὡς ἀλλοτριοφρονοῦντας, καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὡς εἴρηται κατὰ τὸν Πλάτινα μεσιτεύσαντες, ἐποίησαν αὐτὸν Πάπαν, ἀλλ᾽ ὅτι ἀφέντες αὐτὸν, ἐνήργησαν καὶ ἔλαβε τὴν Ἐπισκοπὴν πάλιν ὁ Λιβέριος. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, οἱ ἅγιοι πατέρες εἰσὶ τῶν καθολικῶν στῦλοι καὶ θεμέλια καὶ ἀρχαὶ μετὰ Χριστὸν, οἵτινες αὐτὸν μαρτυροῦσιν Αἱρετικὸν, καὶ τοὐλάχιστον παράνομον, καὶ τῆς εὐθύτητος παραπεπτωκότα. ὥστε οἱ βεβαιώσαντες αὐτὸν νόμιμον Πάπαν, εἰσὶν ἀντικείμενοι τοῖς πατράσι, καὶ ἑπομένως ψευδοεπέστατοι. πρὸς δὲ τὸ τρίτον, ἀπὸ τῆς χειροτονίας τοῦ Φίληκος ἕως τοῦ εἰρημένου ἔτους τῆς διορθώσεως τοῦ Μηνολογίου παρεῤῥύη ἔτη χίλια διακόσια εἰκοσιτέσσαρα, καὶ ἐν τοσούτοις ἔτεσι καταγινωσκόμενος ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας, πῶς ἐν ὑστέροις καιροῖς εὑρέθη ἀνεύθυνος; οὕτως οἱ παπισταὶ περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ὑστάτους προσφέρουσι μάρτυρας, μηδ᾽ ὅλως αἰσχυνόμενοι, ὅθεν καὶ ψευδοπλάσται καλοῦνται. περὶ δὲ τοῦ τετάρτου οὐδεὶς ἡμῖν λόγος, ἐπειδὴ προφανεστάτη ἐστὶ φλυαρία, καὶ ἀπάτη ἀναντίῤῥητος. Συμπεραίνεται οὖν ἐκ τούτων, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἣν λέγουσιν οἱ προστάται τῆς παπολατρείας πεπομφέναι τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Σύνοδον πρὸς τοῦτον τὸν Φίληκα ψευδεπίπλαστός ἐστι, καὶ μάλιστα ὅτι ὁ μέγας Ἀθανάσιος μαρτυρεῖ αὐτὸν ὑπεύθυνον παρανομίᾳ καὶ Αἱρέσει, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐκεῖνο ὅτι τοῦ Λιβερίου ἐξορίστου ὄντος προεβλήθη, ἐξαιρεῖται τὸν Φίληκα τῆς ἐνοχῆς τῆς παρανομίας καὶ παρατροπῆς τῶν ἰδίων τῆς εὐσεβείας. ἰδὲ καὶ ἀνωτέρω κεφαλαίου πέμπτου Παράγραφον δέκατον ἕκτον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Διάλογος Βασιλέως Κωνσταντίου μετὰ Λιβερίου Ῥώμης, καὶ ἀπόκρισις Λιβερίου πρὸς τὸν Βασιλέα, ἐξ οὗ διαλόγου, καὶ ἐκ παραθέσεως κατακράτος καθαιρεῖται τὸ μοναρχικὸν ἀξίωμα τοῦ Ῥώμης.

Μεταπεμψάμενος ὁ Βασιλεὺς τὸν Πάπαν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, εἶπεν αὐτῷ πρῶτον, ἡμεῖς διὰ τὸ Χριστιανοὺς εἶναι καὶ Ἐπίσκοπον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἄξιον ἐκρίναμεν καὶ τοῦτο, μεταστειλάμενοι παραινοῦμέν σοι τὴν κοινωνίαν Ἀθανασίου ἀρνήσασθαι, τοῦτο γὰρ ἡ Οἰκουμένη οὐ ἔχειν ἐδοκίμασε, Συνόδου τε

ψηφι-

ψηφίσματι ἀλλότριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἔκρινε. δεύτερον, ὅτι ἐν τῇ γενομένῃ Συνόδῳ ἐν Τύρῳ, καὶ ἐν τῇ Συνόδῳ (ἴσως τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ) κατεψηφίσαντο πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Οἰκουμένης. τρίτον, ποσὸν εἶ μέρος τῆς Οἰκουμένης, ὅτι μόνος συναίρῃ ἀνθρώπῳ ἀνοσίῳ, καὶ τῆς Οἰκουμένης τὴν εἰρήνην καὶ ὅλου τοῦ κόσμου λύεις; τέταρτον, τὰ ἤδη τύπον ἐσχηκότα ἀναλύεσθαι οὐ δυνατόν ἐστι, τῶν γὰρ πλειόνων ἡ ψῆφος ἰσχύειν ὀφείλει, σὺ εἶ μόνος ὁ ἀντιποιούμενος τῆς φιλίας ἐκείνου. πέμπτον, βούλομαι γάρ σε ἀσπασάμενον τὴν πρὸς τὰς Ἐκκλησίας κοινωνίαν, πάλιν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἀποστεῖλαι, διὰ τοῦτο πείσθητι τῇ εἰρήνῃ, καὶ ὑπογράψας, ὑπόστρεψον εἰς τὴν Ῥώμην. ταῦτα καὶ ἕτερα τούτοις παρόμοια εἶπε τῷ Πάπᾳ ὁ Βασιλεύς. ὁ δὲ Λιβέριος ἀποκρινόμενος εἶπε τῷ Βασιλεῖ, εἴ σοι δοκεῖ τῇ εὐσεβείᾳ, κριτήριον συστῆναι κέλευσον, καὶ εἰ ὀφθείη Ἀθανάσιος ἄξιος καταδίκης, τότε κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τύπον ἐξενεχθήσεται ἡ κατ' αὐτοῦ ψῆφος, οὐδὲ γὰρ οἷόν τε καταψηφίσασθαι ἀνδρὸς, ὃν οὐκ ἐκρίναμεν. εἶπε δεύτερον, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅσοι ὑπέγραψαν οὐκ αὐτόπται τῶν γενομένων ἦσαν, ἀλλὰ διὰ δόξαν καὶ φόβον καὶ ἀτιμίαν τὴν παρὰ σοῦ. Καὶ, ὅσοι γὰρ τότε συνελθόντες κατεψηφίσαντο αὐτοῦ, ἀναχωρήσαντος Ἀθανασίου ἐκ τοῦ κριτηρίου, κατεψηφίσαντο ἀλόγως. εἶπε τρίτον, οὐ διὰ τὸ εἶναί με μόνον ὁ τῆς πίστεως ἐλαττοῦται λόγος, καὶ γὰρ κατὰ τὸ παλαιὸν τρεῖς μόνοι εὑρίσκονται ἀντιστάντες προστάξει. εἶπε τέταρτον, ἀξιῶ πρότερον Οἰκουμενικὴν ὑπογραφὴν προχειρεῖσαι βεβαιοῦσαν τὴν πίστιν τὴν κατὰ Νίκαιαν ἐκτεθεῖσαν, καὶ οὕτως ἀνακληθέντων τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ τοῦ ἐξορισμοῦ, καὶ ἀποκατασταθέντων τοῖς ἰδίοις τόποις, εἰ ὀφθείησαν νῦν θορύβους ἐγγενῶντες ταῖς Ἐκκλησίαις, συγκατατιθέμενοι τῇ ἀποστολικῇ πίστει, τότε ἐπὶ τὴν Ἀλεξανδρέων οἱ πάντες ἀπαντήσαντες, ἔνθα ὁ ἐγκαλούμενος καὶ οἱ ἐγκαλοῦντες εἰσὶ, καὶ ὁ ἀντιποιούμενος αὐτῶν, ἐξετάσαντες τὰ περὶ αὐτῶν, συμπεριενεχθῶμεν. εἶπε πέμπτον, ἤδη τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἐν Ῥώμῃ ἀπεταξάμην, μείζους γάρ εἰσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ θεσμοὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ διατριβῆς. ἐπὶ τούτοις ῥητέον καὶ ὅπερ Ἐπίκτητος ὁ Ἐπίσκοπος εἶπεν, ἤτοι τὸ, Βασιλεῦ, οὐ πίστεως ἕνεκεν σήμερον, οὐδὲ κριμάτων ἐκκλησιαστικῶν ἀντιποιούμενος Λιβέριος τὸν λόγον ποιεῖται, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐν Ῥώμῃ Συγκλητικοῖς καυχήσηται ὡς συλλογισάμενος τὸν Βασιλέα. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς τὸν Βασιλέα ὁ Λιβέριος. ἐν τούτοις σημείωσαι πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι οὐκ εἶπεν ὁ Βασιλεὺς τῷ Πάπᾳ, διὰ τὸ εἶναί σε μονάρχην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἢ βικάριον τοῦ Χριστοῦ ἐκάλεσά σε, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναί σε Χριστιανὸν καὶ Ἐπίσκοπον τῆς Ῥώμης, καὶ οὐχὶ δηλονότι καθόλου Ἐπίσκοπον, μερικῆς δὲ μάλιστα Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον. δεύτερον, ὅτι λέγει τὴν Ῥώμην πόλιν τοῦ Βασιλέως, καὶ λοιπὸν οὐκ ἦν Ἄρχων πολιτικὸς ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε ὁ Πάπας, καὶ εἰ ἄρχει νῦν ταύτης, ἀλλὰ καθ' ἁρπαγὴν καὶ τυραννικῶς, ὥστε οὐκ ἔχει αὐτὴν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ θεσπίσματος αὐτοῦ. τρίτον, ὅτι λέγει, τὸν Ἀθανάσιον ἔκρινεν ἡ Οἰκουμενική, καὶ ὅτι Συνόδου ψηφίσματι ἀλλότριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἔκριναν, δηλονότι οἱ ἐν Τύρῳ καὶ Ἀντιοχείᾳ συνελθόντες, καὶ προτάττει τὴν Οἰκουμενικὴν τοῦ Πάπα, καὶ γὰρ παραινεῖ τὸν Πάπαν ἵνα συμφωνήσῃ τῇ κρίσει τῆς Οἰκουμενικῆς, καὶ λοιπὸν βλάσφημον ἐκεῖνο τὸ τοῦ συγγραφέως τῶν Κανόνων, ἤτοι τὸ, εἰ καὶ πᾶσα ἡ Οἰκουμένη ἀποφαίνοιτο κατὰ τῆς γνώμης τοῦ Πάπα, μείζων ἰσχύει ἡ γνώμη τοῦ Πάπα, ἰδοὺ γὰρ καὶ ἡ ἐν Τύρῳ Σύνοδος προτιμᾶται τοῦ Πάπα. τέταρτον, ὅτι πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενος ὁ Πάπας, οὐκ εἶπεν ὅτι ὁ μὴ πειθόμενος τῷ Πάπᾳ οὐκ ἔστι Χριστιανὸς, καὶ ὁ μὴ πιστεύων εἰς τὸν Πάπαν οὐκ ἔχει σωτηρίαν, καὶ σὺ πῶς ἀποτολμᾷς ἀντικεῖσθαι πρὸς ὃν πιστεύειν ὀφείλεις; ὡς νῦν ἀδολεσχοῦσιν οἱ Παπισταὶ, ἀλλ' εἶπεν ὅπερ ἀπῄτει τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, ἤτοι τὸ, εἴ σοι δοκεῖ τῇ εὐσεβείᾳ, κριτήριον συστῆναι κέλευσον. οὐκ εἶπεν ἐκεῖνο τὸ παντόλμον, καὶ ὡς ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἐπὶ Σιλβέστρου δευτέρας Συνόδου πεπλασμένον, ἤτοι τὸ, ὁ πρῶτος κριτὴς οὐ κρίνεται οὔτε ὑπὸ Αὐγούστου, ἀλλ' εἶπεν, εἴ σοι δοκεῖ τῇ εὐσεβείᾳ, κριτήριον συστῆναι κέλευσον, ὥστε καὶ ὁ Λιβέριος διὰ δύο τινῶν συμφωνεῖ τῷ Κωνσταντίῳ, πρῶτον, ὅτι συντίθεται εἶναι μεῖζον τοῦ Πάπα κριτήριον τὴν Σύνοδον. δεύτερον, ὅτι λέγει κέλευσον, δεικνύων ὅτι τὰς Συνόδους ὁ Βασιλεὺς συνάγει, καὶ οὐχ ὁ Ῥώμης. ἔτι σημείωσαι ὅτι οὐ λέγει τῷ Βασιλεῖ, ὁ Πάπας ἔχει δύο ῥομφαίας, μίαν ἐκκλησιαστικὴν, καὶ ἑτέραν πολιτικὴν, δι' ἣν καὶ τῶν Βασιλέων ἄρχει, καὶ κρίνει, οὐ κρίνεται, προστάττει, οὐ προστάττεται, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς σεμνότητος παρακαλῶν, εἶπε, κέλευσον, καὶ τὰ λοιπά, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. οὐκ εἶπεν ὅτι αἱ Σύνοδοι ἐν Τύρῳ καὶ Ἀντιοχείᾳ συνῆλθον διὰ προσταγῆς βασιλικῆς, καὶ οὐ διὰ προτροπῆς ἐμῆς, ὅθεν οὐδὲ Σύνοδοί εἰσιν αἱ παρ' ἡμῶν μὴ ἀθροιζόμεναι, ἀλλ' εἶπε, κριτήριον συστῆναι κέλευσον, καὶ εἰ φανείη Ἀθανάσιος ἄξιος καταδίκης, τότε κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τύπον ἐξενεχθήσεται ἡ κατ' αὐτοῦ ψῆφος, οὐδὲ γὰρ οἷόν τε καταψηφίσασθαι ἀνδρὸς, ὃν οὐκ ἐκρίναμεν. οὐκ εἶπεν ἐγώ εἰμι ἐπὶ πάντων, ἐγὼ ἐπὶ τῶν Συνόδων, ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καὶ ἄκρος κριτὴς, ὡς οἱ μετὰ τὸ σχίσμα Πάπαι παρανομοῦντες λέγουσιν, ἀλλὰ συνοδικῶς ἐζήτει ἀνακριθῆναι τὰ κακῶς κριθέντα, ὥσπερ ποτὲ ἔγραφεν ὁ Ἰούλιος

τοὺς Εὐσεβιανοῖς ἵνα ἀνακριθῇ ὑπὸ ἑτέρας Συνόδου τὰ κακῶς ὑπὸ ἑτέρας κριθέντα. σημείωσαι ἔτι ὅτι φησὶν, ἐὰν δοκεῖ τῇ εὐσεβείᾳ, κριτήριον συστῆναι κέλευσον. καὶ τοῦ λοιποῦ τὸ τοῦ Πάπα Βονιφατίου τοῦ τρίτου τὸ, ὁρίζομεν, προστάττομεν, καὶ ἐν τῇ βούλλῃ τοῦ Πάπα Παύλου περὶ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου τὸ, προλέγομεν, καταγγέλλομεν, συγκαλοῦμεν, συνίσταμεν, ψηφιζόμεθα, ὁρίζομεν καὶ προστάττομεν, ἢ λοιπὸν ὁ Λιβέριος ἥμαρτεν εἰπὼν τῷ Βασιλεῖ κέλευσον, ἢ ὁ Βονιφάτιος καὶ Παῦλος ἐβλασφήμησαν εἰπόντες ταῦτα τὰ ῥήματα, ἀλλ' ἀμέλει οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον, ἄρα τὸ δεύτερον. καὶ γὰρ ὅπερ οὐκ εἶχεν ὁ Λιβέριος, πῶς ἔχουν τοῦτο οἱ τούτου διάδοχοι; πρὸς δὲ τὸ δεύτερον σημείωσαι πρῶτον, ὅτι οὐκ Οἰκουμενικὴν, ἀλλὰ τὴν ἐν Τύρῳ καὶ Ἀντιοχείᾳ μερικὰς οὔσας προστάττει τοῦ Πάπα. δεύτερον, ὅτι κατὰ συνεκδοχὴν λέγει τοὺς μερικοὺς Ἐπισκόπους Ἐπισκόπους τῆς Οἰκουμένης, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τὰ εἰρημένα περὶ τῆς ἐν Τύρῳ Συνόδου. τρίτον, ὅτι οὐδεὶς τῶν πατέρων ἢ ἱστορικῶν ἤλεγξαι τὸν Βασιλέα ὅτι τὰς Συνόδους ταύτας τοῦ Πάπα προσέταξεν. τέταρτον, ὅτι καὶ ὁ Πάπας ἀποκρινόμενος εἰς ταῦτα τῷ Βασιλεῖ, οὐκ εἶπεν ὅτι οὐκ ἐκεῖνοι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Οἰκουμένης, ἢ Σύνοδος οὐ καλεῖται ἡ μὴ συναχθεῖσα διὰ τῆς ἐμῆς ἐπιταγῆς ἢ βεβαιώσεως, ἀλλὰ τὴν μὲν Σύνοδον ὅτι Σύνοδος μὴ ἐδέχθη, διὰ δὲ τὸ κακῶς κεκρικέναι ἤλεγξεν εἰπὼν δύο τινά, ἓν ὅτι διὰ φόβον ὑπέγραψαν, καὶ ἕτερον ὅτι ἀναχωρήσαντος Ἀθανασίου ὑπέγραψαν, ἤτοι εἰς τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ. βεβαιοῦται οὖν ἐκ τούτων ὅτι αἱ μερικαὶ Σύνοδοι τοῦ Πάπα προστάττονται, καὶ ὁ Πάπας οὐδὲν μόνος δύναται, ἀλλὰ συνοδικῶς, ἤτοι οὐκ ἔστιν ὁ Πάπας Σύνοδος, ἀλλὰ μέρος τῆς Συνόδου, καὶ ἐνεργεῖ ὡς μέρος ὡς καὶ πᾶς ἕκαστος Ἐπίσκοπος, ἡ ἀπόφασις δὲ ἐστι τῆς κοινότητος κατὰ σύμφωνον καὶ ὁμογνώμονα ψῆφον. πρὸς δὲ τὸ τρίτον ἤτοι τὸ, ποσὸν εἶ μέρος τῆς Οἰκουμένης εἰπεῖν, ποῦ τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ὀνόματα τῶν μετὰ τὸ σχίσμα Παπῶν; ἅτινα ἴδε κατωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους πρώτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ. ἀλλ' ἀντιφέρουσιν οἱ παπισταὶ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς εἰπὼν τῷ Πάπᾳ ὅτι μόνος διαλύει τὴν εἰρήνην τῆς Οἰκουμένης, ἐμαρτύρησεν ὅτι ὁ Πάπας ἔχει ἄκραν δύναμιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἀλλὰ ῥητέον ὅτι οὐκ εἴδοσι τὰ ἑπόμενα καὶ ἡγούμενα τοῦ διαλόγου τοιοῦτόν τι ὑπονοῆσαι. δεύτερον, ὅτι τοῦτο εἴρηκεν ὁ Βασιλεὺς κατὰ λεκτικὴν συνήθειαν, ὡς τὸ σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ. ἐπεὶ οὕτως ὁ καθ' ἐξαίρεσιν λόγος καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἐρρέθη, λέγει γὰρ ὁ Σωκράτης ὅτι ὁ Βασιλεὺς διὰ τῶν ἐν Σιρμίῳ συνελθόντων (Ἐπισκόπων) τὸν Ὅσιον ἀπὸ τῆς ἐξορίας μετεπέμψατο, βουλόμενος ἢ πάθει ἢ ἀνάγκῃ τοῖς παροῦσιν ὁμοφωνῆσαι. τοῦτο γὰρ γενόμενον, μέγιστον ἐδόκει μαρτύριον ὑπάρχειν τῆς ἐκείνων πίστεως, βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ πρώτῳ. καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτῆς ἐπιστολῇ φησί, καίτοι πάντων τῶν συνελθόντων Ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα τοῦ δυηγερεστάτου Ὁσίου τοῦ καὶ διὰ τὸν χρόνον καὶ διὰ τὴν ὁμολογίαν καὶ διὰ τὸ τοσοῦτον κάματον ὑπομεμενηκέναι πάσης τιμῆς τε καὶ αἰδοῦς τυγχάνοντος ἀξίου, ἀναμενόντων καὶ προτρεπομένων αὐτοὺς εἰς κρίσιν ἐλθεῖν, Θεοδώρητος λόγῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. καὶ ὁ Σωκράτης φησὶν ὅτι ἐν Μεδιολάνῳ τριακοσίων Ἐπισκόπων Σύνοδος ἐλθοῦσα, οἱ ἐν ταύτῃ Ἀνατολικοὶ πρὸ πάντων ἐζήτουν κοινὴν συνοδικὴν καθαίρεσιν γενέσθαι Ἀθανασίῳ, ὡς δὲ τοῦτο ἤθροιντο Διονύσιος καὶ Εὐσέβιος Ἄλβας καὶ Μαρκελλῖνος Ἐπίσκοποι, ὡς ἐπὶ καθαιρέσει τῆς πίστεως τὸ κατὰ Ἀθανασίου ψήφισμα σπεύδειν κυρῶσαι, ἀναστάντες ἐβόων μακρά, δόλον ὑπομένειν καὶ ἀπάτην διὰ τῶν γινομένων τὸν χριστιανισμόν, οὐ γὰρ ἀληθῆ τὴν κατὰ Ἀθανασίου μέμψιν εἶναι, ἀλλ' ἐπὶ διαφθορῇ τῆς πίστεως ταῦτα αὐτοὺς ἐπινοεῖν. τοιαῦτα αὐτῶν κεκραγότων, διαλύεται τότε τῶν Ἐπισκόπων ὁ σύλλογος, βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ ἕκτῳ. καὶ σημείωσαι ὅτι ὁ Ὅσιος προσηγόρευται πάντως τοῦ κόσμου καὶ αὐτοῦ τοῦ Πάπα, οὐχ οὕτω γὰρ ἡ ἐν Σιρμίῳ Ἀρειανικὴ Σύνοδος ἐνόμιζε μέγα μαρτύριον τῆς πίστεως αὐτῆς τὸ ὑπογράψαι ἐν τῷ Ἀρειανισμῷ τὸν Λιβέριον, ὡς τὸ ὑπογράψαι ἐν αὐτῇ τὸν Ὅσιον. καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος οὐκ ἐκαλλωπίζετο ὅτι ἔχει τοποτηρητὰς τοῦ Ῥώμης Ἰουλίου, ὡς ἐσεμνύνετο ὅτι ἔχει πρώτιστον αὐτοῖς τὸν Ὅσιον, καὶ τοῦτο οὐ διὰ τὸ εἶναι Λεγάτον τοῦ Ῥώμης, ἀλλὰ διὰ τὰς οἰκείας ἀρετάς. καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἦγε καθηγητὴν ἡ πίστις ἐσάλευεν, ἥτις ἐκεσάλευσεν ἐξορισθέντος καὶ ἀρειανίσαντος τοῦ Ῥώμης Λιβερίου, ὅθεν ὑπέμειναν ἐξορίαν ὅ,τε Πάπας καὶ οἱ Μητροπολῖται τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ Ἀθανασίου, ἵνα μόνον μὴ διαφθαρῇ ἡ ὀρθόδοξος πίστις, καὶ οὐ διὰ τὸν Ῥώμης, ἀλλὰ διὰ τὸν Ἀθανάσιον συνίσταται καὶ διαλύεται ἡ ἐν Μεδιολάνῳ Σύνοδος, ἥτις συνέστη μὲν οὐχ ὑπὸ τοῦ Ῥώμης, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, καὶ διελύθη οὐκ ἀπὸ τοῦ Ῥώμης, ἀλλ' ἀπὸ Διονυσίου καὶ Εὐσεβίου τῶν Μητροπολιτῶν τῆς Ἰταλίας. καὶ λοιπὸν ὥσπερ οὐδὲν ἰδικὸν ἀξίωμα ἐκληρώσαντο ἐκ τούτων τῶν μεγάλων πραγμάτων, καὶ μάλιστα μεγάλων Συνόδων καὶ ἁγίων Πατέρων γενομένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ὅσιος καὶ Ἀθανάσιος καὶ οἱ Μητροπολῖται Ἰταλίας, οὕτως οὐδὲ ὁ Λιβέριος ἔλαβεν ἰδικὸν ἀξίωμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκ τῆς λεκτικῆς συνηθείας τοῦ ἠπατημένου Κωνσταντίου. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ μέγας Μάξιμος, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Πάπας ἀποκριθεὶς τῷ Βασιλεῖ, οὐκ εἶπε ποσὸς εἰμὶ ὦ Βασιλεῦ, τόσος εἰμὶ ὡς πᾶσα ἡ Οἰκουμένη, ὡς κεφαλὴ αἰσθητὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἄκρος πρῶτος, ὡς Βικάριος τοῦ Χριστοῦ καὶ μέγιστος Ἀρχιερεὺς, καὶ μάλιστα ὡς Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων

πλέων. οὐκ εἶπε ταῦτα τὰ λέξεια διὰ τῆς ἀφροσύνης, ἀλλ' εἶπον εἰ καὶ μόνος εἰμὶ, ἀλλ' ἡ εὐσέβεια οὐ κρίνεται ἁπλῶς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀσεβῶν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ χαρακτῆρος τῆς πίστεως, ὡς ἐγένετο ἐν τῇ Βαβυλῶνι, ὅπου οἱ τρεῖς παῖδες ἀντεῖπον καὶ ἀντέπραξαν τῇ προστάξει τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορος. ταῦτα ὁ Λιβέριος, ἐξ ὧν οὐ συνάγεται πρωτεῖον ἐξουσίας, ἀλλ' ἀδελφικὴ ἰσοτιμία. πρὸς δὲ τὸ τέταρτον, σημείωσαι ὅτι ὁ Κωνστάντιος οὐκ εἶχε γνώμην ἢ ὅλως εἴδησιν περὶ μοναρχίας, ἢ κἂν ὅλως πρωτείου τοῦ Πάπα, ὅθεν ἔφη, τὰ ἤδη τύπον ἐσχηκότα ὑπὸ τῶν ἐν Τύρῳ καὶ Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν τῷ Μαρεώτῃ δηλονότι Συνόδων οὐ παρασαλεύεται, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι εἰσὶ πλείονες, τῶν δὲ πλειόνων ἡ ψῆφος ὀφείλει κρατεῖν. πρὸς ταῦτα ὁ Πάπας οὐκ ἀπεκρίθη τι τῶν μαρτυρούντων αὐτῷ πρωτεῖον, καὶ γὰρ οὐκ εἶχεν εἰπεῖν, οὔτε ἐφρόνει μονάρχης εἶναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ ζητήσας ἀπὸ τοῦ Βασιλέως ἵνα Σύνοδον Οἰκουμενικὴν ὁρίσῃ γενέσθαι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, οὐχ ἵνα κρίνῃ ἐξαιρέτως αὐτὸς μετὰ τῆς Συνόδου, ἀλλ' ἵνα μετὰ τῶν ἄλλων κρίνῃ καὶ αὐτὸς ὡς εἷς τῶν πολλῶν. ὅθεν ἔφη, ἐξετάσαντες τὰ κατ' αὐτοὺς, συμπεριενεχθῶμεν. πρὸς δὲ τὸ πέμπτον, σημείωσαι ὅτι φανερῶς καὶ ἐνταῦθα δείκνυται τὸ αὐτὸ, ἤτοι μόνος ὁ Βασιλεὺς ἄρχει τῆς Ῥώμης, καὶ ὁ Πάπας οὐ προστάττει, ἀλλὰ προστάττεται καὶ οὐκ ἀντιλέγει τῇ προστάξει διά τινων παρανομιῶν οἷς χρῶνται κατὰ τῶν Βασιλέων οἱ νῦν Πάπαι ἱεροσυλοῦντες τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἀποστολικῶς φησὶν ὁ Πάπας Λιβέριος ἀποκρινόμενος τῷ Αὐγούστῳ μείζους εἶναι τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς τῆς ἐν Ῥώμῃ διατριβῆς. εὐκαίρως ἄρα ῥητέον καὶ ἡμῖν, ὅτι ἐὰν λέγωσιν οἱ Πάπαι τὴν Ῥώμην τῆς διαδοχῆς τῶν Ἀποστόλων θρόνον, καὶ ἐκ τούτου τὴν καινοτομίαν τοῦ παπισμοῦ συνιστᾶν βούλονται, ὅπερ ἐστὶν ἀξίωμα ἀντιχριστιανικὸν καὶ διαβολικὴ λῆψις, κρεῖσσον ἐστὶν ἡμῖν φυλάττειν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς, μακρὰν δὲ εἶναι τῆς ἐν Ῥώμῃ διατριβῆς. ἔνθα γὰρ συμπροσκυνῆται τῷ Θεῷ ὡς ἄλλος Θεὸς τὸ θηρίον; μακρὰν δεῖ ἀπέχειν ἡμᾶς ἀπροσκελματίστως. ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ Ἐπικτήτου ῥήματα σημείωσαι ὅτι ἐν Ῥώμῃ οὐκ ἦν Ἄρχων ὁ Λιβέριος, ἀλλὰ μόνος ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἦσαν ἐν αὐτῇ Συγκλητικοὶ, οὐ Καρδηνάλεις καὶ Φράτορες, ἀλλ' Ἄρχοντες πολιτικοὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῆς Αὐτοκρατορείας δίκαιον. ταῦτα ἐν συνόψει καὶ πρὸς τὸν παρόντα διάλογον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ Αἱρέσεως τῶν Ἀνομοίων, καὶ τῆς ἐν Ἀριμίνῳ Συνόδου, ἐν ᾗ βεβαιοῦται τὸ Ὁμοούσιον καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ πίστις.

Ἁρπάζει μετὰ τὸν θάνατον Λεοντίου ὁ Γερμανικείας Εὐδόξιος τὸν θρόνον Ἀντιοχείας, καὶ παῤῥησίᾳ διδάσκει τὸ Ἀνόμοιον ὁ σοφιστὴς Ἀέτιος διάκονος Γεωργίου Ἀλεξανδρείας, καὶ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους διαλεκτικῶν ὅλος κάτοχος. θορυβοῦνται δὲ οἱ λέγοντες τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον, καὶ γράφει ὁ Λαοδικείας Γεώργιος πρὸς Ἐπισκόπους τινὰς συνηγμένους εἰς τὴν Ἄγκυραν διὰ ἐγκαίνια εὐκτηρίου πολυτελοῦς οἴκου, καὶ πέμπεται παρ' αὐτῶν ὁ Ἀγκύρας Βασίλειος, ὁ Σεβαστείας Εὐστάθιος, καὶ Ἐλεύσιος ὁ Κυζίκου εἰς τὸν Βασιλέα διατρίβοντα κατὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ γράφει ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὅτι παρὰ γνώμην αὐτοῦ ὁ Εὐδόξιος ἁρπάζει τὸν θρόνον, καὶ διώκει αὐτὸν ἐκεῖθεν, ὅθεν μετέπειτα καὶ διὰ τοῦτο, καὶ ἵνα βεβαιώσῃ ὁ Κωνστάντιος τὰ ἐν Σιρμίῳ καὶ Μεδιολάνῳ πεπραγμένα, διορίζει γενέσθαι Σύνοδον Οἰκουμενικήν, οἱ δὲ Οὐρσάκιος καὶ Οὐάλης, καὶ ἄλλοι, οἱ ἐπιστρέψαντες εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον ἐγένοντο τῆς γνώμης τοῦ Ἀετίου, λογισάμενοι ὅτι γενομένης Συνόδου, ἢ τὸ ἐν Νικαίᾳ δόγμα τὸ ἔχον τὸ Ὁμοούσιον βεβαιωθήσεται, ἢ ἡ ἐπὶ τῶν ἐγκαινίων εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἔκθεσις ἡ ἔχουσα τὸ καθ' οὐσίαν ὅμοιον λήψεται τὸ κῦρος, καὶ ἐκβληθήσεται καὶ Ἀέτιος καὶ ἡ Αἵρεσις τῶν Ἀνομοίων, πείθουσι τὸν Βασιλέα γενέσθαι τὴν Σύνοδον εἰς δύο μέρη, καὶ τὸ ἓν ἀθροισθῆναι εἰς τὴν Ἀνατολὴν, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν Δύσιν. καὶ δὴ ἀθροίζονται εἰς τὸ δυτικὸν μέρος ἑξακόσιοι Ἐπίσκοποι ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τρίτῳ, εἰ καὶ ἕτεροι λέγουσιν ἐν τῷ τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἐνάτῳ, ἐν ᾧ ἐννοεῖται καὶ Ἑλλὰς, καὶ Μακεδονία, καὶ Θρᾴκη, καὶ Δάκες, εἰς Ἀρίμινον πόλιν τῆς Ἰταλίας, καὶ μέμφονται οἱ ἐκεῖσε πατέρες καὶ τὸ καθ' οὐσίαν ὅμοιον, καὶ τὸ ἁπλῶς ὅμοιον, καὶ ἀποβάλλουσι τὴν ἐν Σιρμίῳ καὶ Ἀντιοχείᾳ πίστιν, καὶ βεβαιοῦσι τὸ Ὁμοούσιον, καὶ τὰ ἐν Νικαίᾳ πεπραγμένα, καὶ τοὺς μὴ θελήσαντας ἀναθεματίσαι τὸ Ἀρείου δόγμα καθεῖλον, ἤγουν τοὺς περὶ Οὐάλεντα καὶ Οὐρσάκιον, Αὐξέντιον, Γερμανὸν, Γάϊον καὶ Δημόφιλον, εἶτα γράφουσι τῷ Βασιλεῖ, καὶ πέμπουσι καὶ εἴκοσιν Ἐπισκόπους πρέσβεις. διδάσκεται δὲ ὁ Κωνστάντιος ὑπὸ τῶν Ἀνομοίων Ἐπισκόπων τὰ πεπραγμένα, καὶ οὐ δέχεται εἰς συντυχίαν αὐτοῦ τοὺς

πρέσβεις, καὶ εἶτα ἦλθον εἰς τὸ Βυζάντιον. διαφωνοῦσι δὲ οἱ Ἱστορικοὶ ὅτι τινὲς λέγουσιν ἀποστεῖλαι αὐτοῖς τὸν Βασιλέα τὴν ἐν Σιρμίῳ ἔκθεσιν, καὶ ὑπογράψαι πολλοὺς τῆς Συνόδου βιαίως, καὶ τοὺς μὴ ὑπογράψαντας ἐξορισθῆναι. ἄλλοι λέγουσιν ὅτι οἱ Αἱρετικοὶ κατεσκεύασαν καὶ ἔφερον πολλοὺς τῆς Συνόδου εἰς Νίκην χώραν τῆς Θράκης, καὶ ἐβίασαν αὐτοὺς καὶ ὑπέγραψαν οὐχὶ τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον, ἀλλὰ τὸ ἁπλῶς ὅμοιον. καὶ εἰς μὲν τοὺς πολλοὺς ἰδιώτας ἔλεγον, αὕτη ἐστὶν ἡ ἐν Νικαίᾳ πίστις, πλανῶντες αὐτοὺς διὰ τὴν ὁμωνυμίαν τῶν πόλεων, εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ πίστις τῆς ἐν Ἀριμίνῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ἀποβάλλουσα τὸ Ὁμοούσιον ὡς ἄγραφον, καὶ διδάσκουσα τὸ ὅμοιον κατὰ τὰς γραφάς. Φαίνεται ὅμως μὴ ὑπογράψαι τὴν Σύνοδον εἰς ἄλλην πίστιν, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐν Νικαίᾳ βεβαιῶσαι. ὁ γὰρ Ἐπίσκοπος Ῥωμαίων Δάμασος ἐπὶ Βαλεντιανοῦ καὶ Βάλεντος ἀθροίσας εἰς τὴν Ἰταλίαν Σύνοδον ἐνενήκοντα Ἐπισκόπων εἰς βεβαίωσιν τοῦ Ὁμοουσίου, καὶ καθαίρεσιν τοῦ Μεδιολάνων Ἀρειανοῦ Αὐξεντίου, καὶ γράφων συνοδικῶς εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ Ἰλλυρικοῦ, τοὺς συναχθέντας πάλιν τότε δι' αἰτίαν περὶ ἧς λέξομεν, ἀθῴοι τὴν Σύνοδον ταύτην ὡς μὴ ὑπογράψασαν εἰς τὴν ἔκθεσιν περὶ πίστεώς τινος, μόνον δὲ τοῦτο κηρύττει ψευδῶς ἡ τῶν Ἀρειανῶν κακουργία, πλὴν ἐπειδὴ ποτὲ μὲν ἐπαινεῖται, ποτὲ δὲ ψέγεται, καὶ βιασθεῖσα παρετράπη εἰς τινὰ ἄτοπα ὕστερον ἡ Σύνοδος αὕτη οὐκ ἐγκαταλέγεται εἰς τὰς ἁγίας Συνόδους, ἀλλ' ἀποβάλλεται τούτων. Σημείωσαι ὅτι λέγει ὁ Πλάτινας, τοὺς Ἀνατολικοὺς ὄντας σοφοὺς νενικηκέναι τοὺς Δυτικοὺς ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ ἁπλοῦς καὶ ἀγραμμάτους ὄντας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τῆς ἐν Σελευκείᾳ τῆς Ἰσαυρίας Συνόδου, καὶ τῆς διαφωνίας ἐν αὐτῇ τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἀπράκτου διαλύσεως αὐτῆς.

Τὸ δὲ ἕτερον μέρος τῆς Συνόδου τὸ Ἀνατολικόν, ἐκωλύθη ἀθροισθῆναι εἰς τὴν Νικομήδειαν ὑπὸ σεισμῶν, καὶ εἰς τὴν Νίκαιαν ὑπὸ θείας προνοίας ἵνα μὴ ὁμολογῆται ὁ ἀρειανισμὸς ὅπου ἐβεβαιώθη ἡ εὐσέβεια, καὶ ἀθροίζεται εἰς τὴν Σελεύκειαν τῆς Ἰσαυρίας. γίνεται ὅμως εἰς αὐτοὺς διχόνοια, τοῦ μὲν γὰρ ἑνὸς μέρους ἦσαν προεστῶτες Εὐδόξιος, Ἀκάκιος, Πατρόφιλος, Γεώργιος Ἀλεξανδρείας, Οὐράνιος Τύρου καὶ ἕτεροι τριακονταδύο οἱ πάντες γὰρ ἦσαν τεσσαράκοντα καὶ τρεῖς, ὡς Ἐπιφάνιος Αἱρέσει κατὰ Ἡμιαρείων. τοῦ δὲ ἑτέρου Μακεδόνιος Κωνσταντινουπόλεως, Γεώργιος Λαοδικείας, Βασίλειος Ἀγκύρας, Ἐλεύσιος Κυζίκου, Σωφρόνιος Πομπηϊουπόλεως Παφλαγόνος, Σιλβανὸς Ταρσοῦ καὶ οἱ πλείονες, ἦσαν γὰρ πάντες ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα. ἡ δὲ διχόνοια γέγονε κατὰ δύο τρόπους, πρῶτον, ὅτι ἦσαν καί τινες ὑπὸ κρίσιν, ὡς Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Εὐστάθιος Σεβαστείας καὶ ἄλλοι συκοφαντούμενοι ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ ἔλεγον οἱ περὶ Ἀκάκιον πρῶτον θεωρηθῆναι τὰ τινῶν ἐγκλήματα, καὶ ὕστερον θεωρηθῆναι τὰ περὶ τοῦ δόγματος, τὸ δὲ ἕτερον μέρος ἔλεγε τὸ ἐναντίον. δεύτερον, ὅτι συμφωνήσαντες θεωρηθῆναι πρῶτον τὸ δόγμα οἱ περὶ Ἀκάκιον εἰσῆγον τὸ Ἀνόμοιον, καὶ ἐζήτουν ποιῆσαι ἔκθεσιν ἑτέραν πίστεως, ὁ δὲ Σιλβανὸς καὶ Σωφρόνιος καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ἔλεγον ἀρκεῖ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπὶ τῶν ἐγκαινίων ἔκθεσις, καὶ οὐ χρεία ἑτέρας, οὐ γὰρ ἤλθομεν ἐνταῦθα ἀθετῆσαι πίστιν, ἀλλὰ βεβαιῶσαι, καὶ οὕτω διελύθησαν ἄπρακτοι, καὶ ἔρχονται οἱ περισσότεροι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου καὶ ὁ Βασιλεὺς ἦλθεν ἀπὸ τῆς Δύσεως. σημείωσαι δὲ ὅτι ὁ μέγας Βασίλειος ἐπιστολῇ Πατροφίλῳ Ἐπισκόπῳ λέγει, ὅτι καὶ ἐν Ἀγκύρᾳ καὶ ἐν Κυζίκῳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Λαμψάκῳ ἐγένοντο ἐκθέσεις πίστεως ὡς λέγει ὁ Ἐφέσου Μάρκος ἐν τῇ πέμπτῃ πράξει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης Συνόδου ἕως τῆς δευτέρας ἐγένοντο πλέους ἢ τριάκοντα ἐκθέσεις τὸ Ὁμοούσιον ἀναιροῦσαι. ἴδε καὶ Σωκράτους βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον τεσσαρακοστὸν πρῶτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πεντήκοντα πονηρῶν Ἐπισκόπων Συνόδου, Ἀέτιον, Μακεδόνιον Κωνσταντινουπόλεως, Κύριλλον Ἱεροσολύμων καὶ ἄλλους Ἀρχιερεῖς καθαιρέσει ὑποβαλούσης, καὶ τοῦ συμβάντος περὶ τοῦ Μακεδονίου ἐμφυλίου πολέμου, καὶ διακρίσεως τῶν τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον ἀπὸ τῶν τὸ ἀνόμοιον δοξαζόντων, ἐξ ὧν ἡ λεγομένη Αἵρεσις Μακεδονίου.

Οἱ περὶ Ἀκάκιον εἰς Κωνσταντινούπολιν πεντήκοντα πονηρῶν Ἐπισκόπων ἀθροίζουσι Σύνοδον, καὶ πείθουσι τὸν Βασιλέα πιστεῦσαι ὅτι τὴν ἱερὰν καὶ πολύτιμον στολὴν ἣν ἔδωκεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τῷ Μακαρίῳ Ἱεροσολύμων, ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος ἔδωκε θυμελικῷ παιγνιδιώτῃ ὡς Θεοδώρητος

βιβλίῳ

βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ. ὅθεν ἀνάνευε ὁ Βασιλεὺς θεωρηθῆναι τὴν Αἵρεσιν Ἀετίου, καὶ Εὐδοξίου, δείκνυσιν ὅμως ὁ Ἀγκύρας Βασίλειος τὰς βλασφημίας τοῦ Ἀετίου τῷ Βασιλεῖ, καὶ θερεῖται ὁ Κωνστάντιος, Ἀνόμοιον καὶ ἐξ οὐκ ὄντων ἀκούων τὸν Μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Υἱὸν, καὶ σοφισάμενος τὸν Ἀέτιον, ἔμαθεν ὅτι ἐκείνου εἰσὶν αἱ βλασφημίαι, διὰ τοῦτο ἐξορίζει αὐτὸν, καὶ καθαιρεῖ καὶ ἀναθεματίζει αὐτὸν ἡ Σύνοδος, γράψασα Γεωργίῳ Ἀλεξανδρείας, οἱ δὲ περὶ Εὐδόξιον ὑπεκρίθησαν, παῤῥησιάζεται ὅμως ὁ Ταρσοῦ Σιλβανὸς, καὶ Ἐλεύσιος Κυζίκου λέγοντες, εἰ κατὰ τὴν Σύνοδον ταύτην οὐκ ἔστιν ὁ Υἱὸς ἐξ οὐκ ὄντων, λοιπὸν οὔτε κτίσμα ἐστὶν, οὔτε ἀπὸ ἄλλης οὐσίας, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ, Ὁμοούσιος ἄρα. ἀλλὰ ὁ εὔκολος Κωνστάντιος πεισθεὶς, σφάλλει τὰ χείρισα, εἶπον γὰρ αὐτῷ οἱ περὶ Ἀκάκιον ἐπειδὴ ἅπαξ τὸ Ὁμοούσιον ἐστὶ βλάσφημον, ἐὰν λέγωμεν κατ᾽ οὐσίαν Ὅμοιον οὐκ ἔστι βλάσφημον, ὅμως ἐν ὅσῳ ἐστὶ τὸ ὄνομα τῆς οὐσίας, εὔκολα κλίνουσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ Ὁμοούσιον. διὰ τοῦτο εἰς τὸ Σίρμιον καλῶς ἐτέθη μόνον τὸ Ὅμοιον, ὅπερ ἐδέχθη καὶ ἡ ἐν Σιρμίῳ Σύνοδος (ψευδόμενοι καὶ πλανῶντες αὐτὸν) εἶτα καθαιρεῖται ὑπὸ Ἀκακίου, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ δι᾽ ἄλλας δῆθεν αἰτίας κατὰ τὸ ἔθος τῶν Αἱρετικῶν ὁ Μακεδόνιος διὰ τὸ μετακομίσαι τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων εἰς τὸν ἅγιον Ἀκάκιον, προφασιζόμενος εἶναι τὸν Ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐγγὺς καταπτώσεως. θέλοντος δὲ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ ἐμποδίσαι, γέγονε φόνος· ὥστε καὶ φρέατα ἀπὸ αἱμάτων ἀνθρωπίνων ἐγέμισαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἁγίου Ἀκακίου. καὶ πρὸς τούτοις, εἰς Παφλαγονίαν ἐνήργησε διὰ στρατιωτῶν βίαν κατὰ Ναυατιανῶν, ὥστε ἐγένετο ἐμφύλιος πόλεμος κατὰ τὸν Σουΐδαν. καθαιρεῖται οὖν ὁ Μακεδόνιος, καὶ μετατίθεται ὁ Εὐδόξιος. καθαιροῦνται δὲ ἔτι Βασίλειος ὁ Ἀγκύρας, ὁ Κυζίκου Ἐλεύσιος, καὶ ἀντιχειροτονεῖται ὁ μιαρὸς Εὐνόμιος, καὶ ἔτι καθῃρέθησαν Σιλβανὸς Ταρσοῦ, καὶ Σωφρόνιος ὁ Παφλαγόνος καὶ ἄλλοι. εἶτα μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτῆς, οἱ λέγοντες τὸ κατ᾽ οὐσίαν Ὅμοιον διεκρίθησαν φανερῶς ἀπὸ τῶν Ἀνομοίων, καὶ συνεστήσαντο ἰδίαν Αἵρεσιν τοῦ Μακεδονίου λεγομένην, συνιστῶντες τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπὶ τῶν ἐγκαινίων γενομένην Σύνοδον, καὶ ἀποβαλλόμενοι τὴν ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς ἐν Ἀριμίνῳ Συνόδου βεβαιωθεῖσαν, ἐγκαλούμενοι δὲ ὑπὸ Ἀκακίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, ἀπεκρίθησαν διὰ Σωφρονίου τοῦ Παφλαγόνος ὅτι οἱ Δυτικοὶ λέγοντες τὸ Ὁμοούσιον ἀτάκτως, συμπλέκουσιν εἰς ἓν τὰς ὑποστάσεις τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, οἱ δὲ Ἀνόμοιοι ἀποδιϊστῶσι τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς, αὐτοὶ δὲ ἐφλυάρουν ὀρθοδοξεῖν λέγοντες τὸ κατ᾽ οὐσίαν Ὅμοιον. καθαιροῦσι δὲ καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Κύριλλον, εὑρόντες ἔγκλημα εἰς μὲν τὸν Βασιλέα ὅτι εἰς καιρὸν μεγάλης πείνης ἐπώλησε μερικὰ κειμήλια τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ ἔθρεψε πτωχοὺς, οἱ συνοδικοὶ δὲ εἶπον ἄλλως, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. εἰς δὲ τὸ κοινὸν ὅτι τῆς ἐν Μελιτηνῇ Συνόδου καθαιρησάσης Εὐστάθιον καὶ Ἐλπίδιον, ἐκοινώνησεν ἐκείνοις ὁ Κύριλλος.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Περὶ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ Σαβωρίου Περσάρχου, καὶ ἐκστρατείας αὐτοῦ κατὰ Ῥωμαίων, καὶ τῆς κατ᾽ αὐτοῦ θαυματουργίας τοῦ τῆς Νισίβεως Ἀρχιερέως, καὶ περὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τοῦ Ὁμοουσίου Συνόδου, καὶ ἐξορίας τοῦ Ἀντιοχείας θείου Μελετίου ὑπὸ Κωνσταντίου.

Φθονησάντων τῶν Περσῶν τοῖς Ῥωμαίοις τῆς αὐξήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, ἤγειρε Σαβώριος ὁ Περσῶν Βασιλεὺς διωγμὸν μέγαν κατὰ τῶν εἰς τὴν Περσίαν Χριστιανῶν, ἐν οἷς καὶ Ναθαξάδης παιδαγωγὸς Σαβωρίου, καὶ Συμεὼν Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ Κληρικοὶ ἑκατὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐμαρτύρησαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πόλεων δεκαοκτὼ χιλιάδες ἐπίσημοι ἐμαρτύρησαν. ἄλλοι δὲ λέγουσιν αἰτίαν τοῦ πολέμου τοιαύτην, ὅτι Μητρόδωρός τις περσογενὴς ἀπῆλθεν εἰς τοὺς Βραχμᾶνας, καὶ προσποιήσει φιλοσοφίας, καὶ ἐγκρατείᾳ χρησάμενος, σεβαστὸς ἐλογίσθη παρ᾽ αὐτοῖς, κατεσκεύαζε δὲ καὶ ὑδρομύλους, καὶ λουτρὰ ἅπερ ἐκεῖνοι οὔπω εἴδεσαν, καὶ οὕτω πιστευθεὶς δίκαιος, εἰσερχόμενος εἰς τὰ ἱερὰ, λίθους τιμίους καὶ μαργαρίτας πολλοὺς ἔλαβεν. ἔδωκε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν τοιαῦτά τινα ἵνα φέρῃ τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ, ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ἐλθὼν εἶπεν, ὅτι καὶ ἄλλα εἶχε πολλὰ, ἀλλὰ ἔλαβεν αὐτὰ ὁ Σαβώριος, καὶ οὕτως ἐκίνησεν ὁ Κωνσταντῖνος τὸν πόλεμον. μετὰ τὸν διωγμὸν ὅμως ἔγραψε πολλὰ τῷ Σαβωρίῳ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ἀλλ᾽ οὐδὲν ὠφέλησεν, ὕστερον δὲ ἐπὶ Κωνσταντίου στρατεύει ὁ Σαβώριος κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πολιορκεῖ ἰσχυρότατα τὴν Νίσιβιν, ἣ καὶ Ἀντιόχεια Μυγδονίας λέγεται. ὁ δὲ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Ἰάκωβος ἄνθρωπος περιβόητος διὰ προσευχῶν σκνίπαις καὶ κώνωψι διαφθείρει τὰ ζῶα τοῦ Πέρσου, καὶ φυγεῖν παρασκευάζει τὸν πυρσολάτρην εἰς τὰ ἴδια. διὰ τὸν περσικὸν ὅμως τοῦτον πόλεμον ἀπέρχεται ὁ Κωνστάντιος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἀθροίζει Σύνοδον εἰς βεβαίωσιν τοῦ Ἀνομοίου. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ μετὰ Εὐδόξιον οὐκ ἦν κεχειροτονημένος ἄλλος Ἀντιοχείας, ζητεῖ ἡ Σύνοδος χειροτονηθῆναι πρῶτον Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπον, καὶ τότε θεωρηθῆναι τὸ δόγμα ὁμοῦ μετ᾽ ἐκείνου. ἦν δὲ τότε παραιτησάμενος τὴν Ἐπι-

σκοπὴν

σκοπὴν αὐτοῦ τὴν εἰς τὴν Ἀρμενίαν ὁ θεῖος Μελέτιος. θαρροῦντες δὲ οἱ Αἱρετικοὶ εἶναι τὸν Μελέτιον ὁμογνώμονα αὐτοῖς ὡς καὶ πρότερον, προχειρίζονται αὐτὸν παρὰ Κανόνας (δὶς ἐπίσκοπος γὰρ ἦν) Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπον, καὶ διὰ τὴν ἐνάρετον αὐτοῦ ζωὴν γίνονται σύμψηφοι καὶ οἱ ὀρθόδοξοι, τὴν δὲ κοινὴν καὶ ἔγγραφον περὶ αὐτοῦ ψῆφον ἔδωκαν ὁ Βασιλεὺς καὶ οἱ Ἐπίσκοποι φυλάττειν τῷ Σαμοσάτων Εὐσεβίῳ. ἐλθὼν δὲ ὁ θεῖος Μελέτιος, προϋπαντᾶται καὶ ὑπὸ ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων διὰ τὸ περίφημον αὐτοῦ ὄνομα. δίδωσι δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐξηγήσασθαι τῷ θείῳ Μελετίῳ καὶ ἄλλοις, τὸ, Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐξήγησιν ταχυγράφεσθαι διώρισεν. ἑρμηνεύει πρῶτον ὁ Λαοδικείας Γεώργιος ἀρειανικώτατα, εἶτα ὁ Παλαιστινὸς Ἀκάκιος κατὰ τὴν μέσην ὁδὸν, τρίτος δὲ ὁ Μελέτιος ἐφώνησε τρία τὰ νοούμενα ὡς ἓν διαλεγόμεθα, καὶ διὰ τοῦτο ὁ δείλαιος Κωνστάντιος ἐκβάλλει τὸν θεῖον Μελέτιον, καὶ ἐξοστρακίζει εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα. ὁ δὲ θαυμάσιος Εὐσέβιος ὁρῶν τὴν παράβασιν τῶν συνθηκῶν, καὶ ἔχων τὸν χάρτην τῆς ψήφου τοῦ Μελετίου, ἀναχωρεῖ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ὃν χάρτην ζητήσας ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἀποτυχὼν, ἔστειλε ταχυδρόμους καὶ ἐζήτει αὐτὸν βιαίως, εἰπὼν ἐὰν μὴ δώσῃ αὐτὸν, ἵνα κόψῃ ὁ ἀπεσταλμένος τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀναγνοὺς τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα ἔδωκεν ἵνα κόψωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστερὰν, καὶ εἶπεν οὐδίδωμι τὸ ψήφισμα, ὅτι ἐστὶ τῆς ἀρειανικῆς βδελυρίας ἔλεγχος, ὅπερ μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, καὶ θαυμάσας, ἠγάπα τὸν ἄνθρωπον, Θεοδώρητος λόγῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ δευτέρῳ. αὕτη ἐστὶν ἡ τελευταία κατὰ τοῦ Ὁμοουσίου Σύνοδος, μεθ' ἣν καὶ ὁ Κωνστάντιος τελευτᾷ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω τῶν μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον γενομένων ἐκτάκτως δείκνυται εἶναι τὸν Ῥώμης οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἢ μερικὸν Ἐπίσκοπον, καὶ ταῖς Συνόδοις ὑποκείμενον.

Αὕτως οὖν σημείωσαι καὶ ἐκ τούτων τῶν γενομένων μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον, ὅτι κρίνεται ἡ Αἵρεσις Φωτεινοῦ, καὶ κατακρίνεται χωρὶς γνώμης ἢ διδασκαλίας τοῦ Ῥώμης. ὑπογράφει εἰς τὸν ἀρειανισμὸν ταὐτὸν εἰπεῖν εἰς τὸν ἀθεϊσμὸν ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης. γίνονται Ἀρειανοὶ Ἐπίσκοποι Ῥώμης Λιβέριος καὶ Φίληξ. προξενοῦσι φόνους καὶ μυρία κακὰ μαχόμενοι ἀλλήλοις οἱ Ἐπίσκοποι Ῥώμης. ἀθροίζονται Σύνοδοι ἄνευ γνώμης τοῦ Ῥώμης, καὶ πείθονται αὐταῖς οἱ Ἐπίσκοποι Ῥώμης. δέεται τοῦ Βασιλέως περὶ Συνόδου ὁ Ῥώμης Λιβέριος. προτιμᾶται ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ τοῦ Ῥώμης καὶ πάσης τῆς Οἰκουμένης. καθαιροῦνται καὶ χειροτονοῦνται Πατριάρχαι χωρὶς τινὸς μνήμης τοῦ Ῥώμης, ὥστε φαίνεται καὶ ἐκ τούτων ὅτι οὐδέν ἐστιν ἕτερον ὁ Ῥώμης, εἰμὴ Ἐπίσκοπος μερικῆς Ἐπαρχίας τῆς Δύσεως, οὐδὲ δυνάμενος μόνος ἔξω τῶν ὁρίων αὐτοῦ, καὶ ὑποκείμενος ταῖς Συνόδοις οὐχ ὑπερκείμενος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς΄.

Περὶ τοῦ εἴδους τοῦ βαπτίσματος τοῦ Ἀρείου ὅτι οἱ μεταγενέστεροι Ἀρειανοὶ μετήλλαξαν ὡς δείκνυται ἐνταῦθα, ὡσαύτως καὶ τὸ Δόξα Πατρὶ, καὶ περὶ τοῦ συστατικοῦ γράμματος τῶν τριῶν ὑποστάσεων.

Ἀξιοσημείωτόν ἐστι καὶ τὸ ῥηθησόμενον νῦν, ὅτι ὁ Ἄρειος τὸ εἶδος τοῦ βαπτίσματος οὐκ ἤλλαξεν εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅθεν ἐδέχθη καὶ τὸ βάπτισμα τῶν Ἀρειανῶν συνοδικῶς. ὕστερον ὅμως οἱ Ἀρειανοὶ θεμελιωθέντες, ἤλλαξαν καὶ τὸ εἶδος τοῦ βαπτίσματος λέγοντες, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς τοῦ μείζονος, τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἐλάττονος, τοῦ Πνεύματος τοῦ ἥττονος, καθὼς τοῦτο ἱστορεῖ καὶ ὁ Κεδρηνὸς εἰς τὴν σύνοψιν αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ τὸ Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι μετέτρεψαν λέγοντες, Δόξα Πατρὶ δι' Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι. ὅθεν ὁ Κασσιανὸς διηγεῖται μετὰ θαυμασμοῦ μὴ ἀκοῦσαί ποτε ψάλλεσθαι εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολὴν τὸ Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, ἀλλὰ μόνον ψιθυρισμένως ὡς προφερόμενον. οὐ φαίνεται ὅμως πιθανὸν, καθότι εἰς πολλοὺς τόπους ἦν, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τριάκοντα κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐπειδὴ εἰς τοὺς περισσοτέρους τόπους τῆς Ἀνατολῆς ἔλαμψεν ἡ ὀρθοδοξία, καὶ ἑπομένως καὶ ἡ δοξολογία, καὶ ἴδε κατωτέρω βιβλίου τρίτου κεφάλαιον ἕβδομον. διὰ τὸ ὑποκρίνεσθαι ὅμως τοὺς Αἱρετικοὺς, ἵνα μὴ ἀπατῶνται οἱ ὀρθόδοξοι, καὶ δὴ καὶ εἰς πίστωσιν καὶ κοινωνίαν τῶν εὐσεβῶν, διετάχθη δίδοσθαι τὸ συστατικὸν γράμμα τοιουτοτρόπως, Π. Υ. Α. ἤγουν Πατὴρ Υἱὸς καὶ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ μετὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐπισφραγίζεσθαι τῷ Ἀμὴν τὸ γράμμα τῆς μαρτυρίας.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀρχιερατείας Μαξιμωνᾶ μετὰ Μακάριον, καὶ τῶν ἐτῶν τῆς Ἀρχιερατείας αὐτοῦ.

Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας αὐτοῦ γράφει ὅτι Μαξιμωνᾶς ὁ καὶ Μάξιμος τὸν Ἐπίσκοπον Μακάριον διεδέξατο ἀνὴρ πρᾶος καὶ ἐπίσημος. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διηγεῖται καὶ ταῦτα, ἐν γὰρ τῷ διωγμῷ πολλὰς βασάνους ὑπέμενε, καὶ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἐκκοπεὶς ἀπελύθη. προστίθησι δὲ ὁ Σωζόμενος ὅτι ὁ Μακάριος Ἱεροσολύμων (ὃς ἐκοιμήθη τῷ εἰκοστῷ πρώτῳ ἔτει τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου) ἐχειροτόνησε τὸν Μάξιμον Ἐπίσκοπον Λύδδης, ὁ δὲ λαὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ τὸν Μάξιμον ὁμολογητὴν ὄντα καὶ ἐνάρετον στασιάσας οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἐχειροτόνησαν ἄλλον Λύδδης, καὶ αὐτὸν ἐκράτησε, καίπερ ᾄδεται λόγος ὅτι ὁ Μακάριος διὰ τὸ εἶναι τὸν Μάξιμον ὀρθόδοξον ἐποίησε τοιαύτην μηχανὴν, καὶ ἐκώλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς Διοσπόλεως ἵν᾽ αὐτὸν ἔχῃ διάδοχον, καὶ μὴ τυχὸν γένηταί τις Ἀρειανὸς εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. μαθὼν δὲ ὁ εὐσεβὴς Κωνσταντῖνος ὅτι τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ, ἤγουν τοῦ Ναοῦ τοῦ μεγίστου τῆς Χριστοῦ Ἀναστάσεως ἐν ᾧ καὶ ὁ ἅγιος τάφος ἡ οἰκοδομὴ ἀπετελειώθη, ἔστειλεν εἰς τοῦτον τὸν Μαξιμωνᾶν ἵνα ποιήσῃ ἐλθεῖν πολλοὺς Ἐπισκόπους τοῦ ἐγκαινίσαι τοὺς ἁγίους τόπους. ὁ μέγας δὲ Ἀθανάσιος ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω προλαβὼν ἐποίησε τοῦ Ναοῦ τὰ ἐγκαίνια, φεύγων γὰρ ἀπὸ τῆς ἐν Τύρῳ Συνόδου, ἦλθε πρὸ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ποιήσας εὐχὴν, καὶ χρίσας τῷ ἁγίῳ Μύρῳ, καὶ ἁγιάσας ἐκείνους τοὺς εὐκτηρίους πρὸ τοῦ φθάσαι τοὺς ἐπιλοίπους Ἐπισκόπους, ἀπῆλθεν εἰς τὸν Βασιλέα. παραγενόμενοι δὲ οἱ Ἐπίσκοποι εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, φαιδρῶς λίαν ἐπετέλεσαν τὴν ἑορτὴν τῶν ἐγκαινίων, ἣν ἑορτάζει ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου Μηνὸς ὡς συμπεραίνει ὁ Ἀλέξανδρος περίπου τὰ τριάκοντα ἔτη τῆς αὐταρχίας Κωνσταντίνου. ἐκυβέρνησε δὲ τὸν θρόνον πανσόφως ὁ Πατριάρχης Μαξιμωνᾶς χρόνους ἓξ κατὰ τὸν Κάλλιστον. ὅσοι δὲ ἀποσκορακίζουσι τὸν Κυριακὸν, διδόασιν αὐτῷ χρόνους εἰκοσιτρεῖς ὅπερ καὶ ἀληθές ἐστιν. ἀξιοσημείωτον δὲ ἐν ταῦτα ἐκεῖνο ὅπερ λέγει ὁ ἱερὸς Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ μέτρων, ὅτι ἐν τῷ ὄρει Σιὼν ἦσαν ἑπτὰ συναγωγαὶ ἀσεβῶν, ἐξ ὧν ἡ μία ἔμεινεν ἕως Μαξιμωνᾶ, καὶ ἐπληρώθη τὸ τοῦ Ἡσαΐου ἐν κεφαλαίῳ πρώτῳ, ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι ἣν δηλονότι ποτὲ ἡ Ἐκκλησία.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀρχιερατείας μετὰ Μαξιμωνᾶν Κυρίλλου, καὶ τοῦ ἐν τῷ Οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ Σταυροῦ, καὶ τῆς ἐκ μηχανῆς Ἀρειανῶν ἐξώσεως Κυρίλλου ἀπὸ τοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἀντιστάξεως Ἐρρονίου, εἶτα Ἡρακλᾶ, εἶτα Ἱλαρίου καὶ αὖθις Κυρίλλου καὶ τῶν ἐτῶν τῆς Ἀρχιερατείας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν κατηχήσεων αὐτοῦ κατὰ τῶν λεγόντων τότε ἐστὶ σῶμα τοῦ Κυρίου ὅτε τοῦτο μεταλαμβάνομεν, καὶ περὶ ἀπολογίας διττῆς κατὰ τῶν διττῶς ἀποδεικνύντων τὸν Κύριλλον ἀρειανόφρονα.

Μετὰ δὲ τὸν Μαξιμωνᾶν ἀρχιεράτευσεν ὁ παμμέγιστος Κύριλλος. ὁ δὲ Θεοφάνης σημειοῖ ὅτι ὁ Καισαρείας Ἀκάκιος καὶ ὁ Σκυθοπόλεως Πατρόφιλος Ἀρειανοὶ ὄντες, καθεῖλον τὸν ἱερὸν Μάξιμον τῷ δεκάτῳ ἐνάτῳ ἔτει Κωνσταντίου, καὶ ἀντεισήγαγον τὸν θεῖον Κύριλλον, νομίζοντες αὐτὸν ὁμόφρονα αὐτοῖς εἶναι, καὶ τούτῳ τῷ ἔτει ἐφάνη ὁ ζωοποιὸς Σταυρὸς εἰς τὰς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς περὶ τρίτην ὥραν παμμεγεθέστατος ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος ἐν Οὐρανῷ, ἐκτεταμένος δι᾽ ἀστέρων ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ ἕως τοῦ ἁγίου ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, καὶ εἶχε στέφανον περὶ αὐτὸν ὅμοιον ἡ Ἶρις τὸ εἶδος ἔχοντα, εἶδον δὲ αὐτὸν τὸ πλῆθος τῆς πόλεως οὐ κατά τινα φαντασίαν, ἀλλὰ εἰς πολλὰς ὥρας ταῖς ἀστραπτούσαις μαρμαρυγαῖς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νικήσαντα. συνέφυγον δὲ τὰ πλήθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῷ φόβῳ τῆς θεοπτίας, εἶτα εὐφροσύνης πλησθέντες, τὸν Θεὸν ἅπαντες ὕμνουν. οὕτως οὐκ ἐν σοφίᾳ, ἀλλ᾽ ἐξ Οὐρανοῦ τὸ δόγμα μαρτυρεῖται, ὅθεν καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες. διερχόμενος δὲ τότε ὁ Βασιλεὺς Κωνστάντιος εἰς τὴν Παννονίαν εἰς τὸν κατὰ Μαγνεντίου τοῦ τυράννου πόλεμον, εἰς τὴν πόλιν Μοῦρσαν εἶδεν αὐτὸν σημεῖον τῷ στρατῷ, ὅτε καὶ ὁ Κύριλλος ἔγραψε τῷ αὐτῷ Κωνσταντίῳ, ὅτι ἐπὶ τοῦ πατρός σου ἐφάνη ὁ Σταυρὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ σοῦ δὲ ἐφάνη ἐν τῷ Οὐρανῷ. τότε καὶ τῷ Μαγνεντίῳ συμβαλὼν ἐνίκησε, καὶ νικηθεὶς ὁ Μαγνέντιος ἔφυγεν εἰς Γαλλίαν, ἔνθα ὡς εἴρηται μόνος ἐσφάγη. ὁ δὲ Κύριλλος Ἱεροσολύμων Ἀρχιερεὺς γενόμενος δεκαπέντε χρόνους, ἀνεχώρησε, διότι οἱ Ἀρειανοὶ ὁ Καισαρείας Ἀκάκιος καὶ ὁ Σκυθοπόλεως Πατρόφιλος φθόνῳ φερόμενοι, κατεσκεύασαν καὶ ἐξεβλήθη ὁ ἅγιος, καθὼς ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος λέγει Αἱρέσει ἑξηκοστῇ οὔτῃ, καὶ ἐχειροτονήθη Ἐρρόνιός τις ὁ καὶ Εἰρηναῖος, ὅστις ἐστάθη ἔτη τρία, καὶ μετὰ τὸν Ἐρρόνιον

Ἡράκλειός τις ὁ καὶ Εὐτύχιος ὁ ζήσας ἕνα μῆνα, πλὴν ἄλλοι διδόασιν αὐτῷ τρεῖς χρόνους. μετὰ τὸν Ἡράκλειον εἰσῆλθεν ὁ Ἱλάριος ὁ καὶ Ἱλαρίων μείνας χρόνους πέντε. εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπανῆλθεν ὁ θεοχαρίτωτος καὶ νόμιμος Ποιμὴν ἅγιος Κύριλλος, καὶ ἐκάθισε πανευσεβῶς κατὰ τὸν Θεοδώριτον ζήσας εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ ἄλλους δεκαὲξ χρόνους. οὐ τάττουσι δὲ οἱ ἱστορικοὶ, καὶ κοινῶς ἡ Ἐκκλησία τοὺς εἰρημένους τρεῖς, καὶ τὸν τυραννήσαντα ἐπὶ Ἰουβεναλίου Θεοδόσιον εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων Ἱεροσολύμων ὡς ἐπιβάτας, καθὼς Ναυᾶτον οὐ τάττουσιν εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἐπισκόπων Ῥώμης. ὁ μέντοι ἅγιος Κύριλλος εὑρέθη παρὼν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν δευτέραν ἁγίαν Σύνοδον, καὶ ἐγκωμιάσθη ὑπ᾽ αὐτῆς εἰς τὴν πρὸς τὸν Ῥώμης Δάμασον ἐπιστολὴν αὐτῆς, ὡς ῥηθήσεται, ἐπειδὴ καὶ τότε ὡς καὶ ἄλλοτε ὁ θρόνος τῆς ἁγίας Ἱερουσαλὴμ ἐτιμᾶτο, καὶ ἐσεμνύνετο, καὶ καθότι ὁ Βασιλεὺς ἔγνω τὸν ἅγιον ἐπιστήμονα ἄνθρωπον. οὗτος ἐστὶν ὁ Κύριλλος ὁ συγγράψας τὰς ὡραιοτάτας κατηχήσεις, τὰς γλυκυτέρας ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον: ὁ ἐναντιωθεὶς τοῖς Ἀρειανοῖς, καὶ τισὶν ἄλλοις Αἱρετικοῖς, οἵτινες ἐβλασφήμουν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, λέγοντες ὅτι τότε ἦν σῶμα Χριστοῦ, ὅτε μόνον αὐτοῦ μετελάμβανον, παραπλησίως ἔχοντες τοῖς νῦν λεγουσι τούτο Καλβινολουτεράνοις, τοῖς τὰ ἀπαθεώσματα ὅλων τῶν Αἱρετικῶν συνάξασι καὶ ποιήσασιν αὐτὰ ἄρθρα τῆς ἐθελοθρησκείας αὐτῶν, ὡς ἐροῦμεν ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ. Ἐπιλαμβάνονται δέ τινες τοῦ ἁγίου τούτου εἰς δύο τινὰ, πρῶτον, ὅτι ἔγραψε τὸν Κωνσταντιον ὅπου ἐσημείωσε διὰ τὸν φανέντα τύπον τοῦ Σταυροῦ εὐσεβέστατον. δεύτερον, ὅτι εἰς τὰς κατηχήσεις αὐτοῦ οὐκ εἶπέ που τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, ὅθεν ἕπεται εἶναι αὐτὸν Ἀρειανόν. Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι εἰ καὶ ἦν ὁ Κωνστάντιος ἠπατημένος ὡς ῥηθήσεται, ὅμως ἐκυβέρνα ὁ Κύριλλος, καὶ εἰ μὴ ἦν καὶ εὐσεβὴς ὁ Κωνστάντιος, εἶπεν αὐτὸν εὐσεβῆ ἵνα μὴ περιπέσῃ εἰς τὸν ἑλληνισμὸν, ὡς ἡ Εὐδοξία ἐφοβέριζε μαχομένη τῷ Χρυσοστόμῳ. καὶ ἐν τῷ διαλόγῳ ὁ Πάπας Λιβέριος εὐσεβῆ εἶπε τὸν Κωνστάντιον. ἴδε ἀνωτέρω τοῦ αὐτοῦ βιβλίου κεφάλαιον ἔνατον. καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Εὐθύμιος δι᾽ ἀποκαλύψεως συνεχώρησεν οἰκονομικῶς τὴν τετραγαμίαν τῷ Λέοντι, καθότι εἶχε κατὰ νοῦν αὐτοῦ ἐκεῖνος ὁ Βασιλεὺς εἰ μὴ συνεχωρεῖτο θεαπίσαι εἶναι τὸ παράνομον συνοικέσιον, ἤτοι τὴν τετραγαμίαν γάμον νόμιμον. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ὅτι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος πολλὰ ᾠκονόμησεν ἐπὶ Βάλεντος, τόσον ὥστε καὶ ἐκατηγορήθη. ἀλλὰ καὶ ὁ Βασίλειος στάθμη ὀρθοδοξίας, καὶ ὁ παρὼν Κύριλλος εἰς τὰς κατηχήσεις αὐτοῦ ἑρμηνεύων τὸ Σύμβολον λέξιν πρὸς λέξιν, τρανῶς ἐθεολόγησε Θεὸν ἀληθινὸν ὥσπερ τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἅπερ ταὐτά ἐστι τῷ ὁμοουσίῳ. ὅθεν ἔγραφεν ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Κληρικοὺς, ὅτι ἡ πρώτη ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἰ μὴ εἶπε ῥητῶς τὴν Θεοτόκος φωνὴν, ὅμως πραγματικῶς εἶπεν αὐτὴν, ἐπεὶ αὐτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶπεν ὅτι ἐσαρκώθη, ἐγεννήθη, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'

Περὶ τῶν θαυματουργιῶν τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ Σταυροῦ καὶ ἀσηπτότητος αὐτοῦ καὶ ἀδιαφθορίας, καὶ τοῦ μὴ ἐλαττοῦσθαι κοπτόμενον καὶ διαδιδόμενον τοῖς προσκυνηταῖς.

Κορωνίδα καὶ κεφάλαιον τῆς μνήμης τοῦ μακαρίου Κυρίλλου προστίθημι τὸ θαῦμα τὸ περὶ τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ὅπερ οὐχὶ μόνον ἄσηπτον ἐφυλάχθη τριακοσίους τριάκοντα χρόνους, τὸ καὶ ἀναστῆσαν μίαν γυναῖκα γραῖαν ἡμιθανῆ κατὰ τὸν Σωζόμενον εἰς τὸ δεύτερον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, ναὶ δὴ καὶ τέλειον νεκρὸν κατὰ τὸν Νικηφόρον εἰς τὸ ὄγδοον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, ἀλλὰ πῶς διεμερίσθη εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, καὶ ἵνα λαλήσω μετὰ τῆς ἡμιτίου γλώσσης τοῦ μελισταγοῦς φημὶ τούτου Κυρίλλου κατηχήσει τετάρτῃ, διὰ τοῦ σταυρικοῦ ξύλου τῆς γῆς ἅπας ὁ κόσμος εἰς τμήματα μερισθέντος διαπεπλήρωται. ἐάσωμεν ἐκεῖνο τὸ ἀποκομισθὲν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ βληθὲν εἰς τὸν Ἀνδριάντα τοῦ Κωνσταντίνου ἐπάνω τοῦ κοκκίνου κίονος καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Σωκράτης βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ διὰ φύλαξιν δηλονότι τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, ἐκεῖνο μόνον τῆς Ἱερουσαλὴμ εἴπωμεν, ὅπερ διηγεῖται ὁ Παυλῖνος εἰς τὴν ἑνδεκάτην αὐτοῦ ἐπιστολήν. ὁ Σταυρὸς εἰ καὶ ἐστὶν ὕλη ἀναίσθητος, σώζει ὅμως, ἤτοι ἔχει δύναμιν ζωτικὴν, ὅθεν ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ τῆς εὑρέσεως αὐτοῦ μεταδίδοται εἰς κοινὴν ψυχωφέλειαν, ἄνωθεν ἐνεργούσης τῆς θείας χάριτος τὸ μὴ ὑφίστασθαι διαφθορὰν, ἢ καὶ μείωσιν, ἀλλὰ μένειν ἀνέκλιπῆ καὶ ἀκέραιον, καὶ μεριζόμενον κατέχεσθαι, καὶ πάλιν ὅλως προσκυνεῖσθαι μετ᾽ εὐλαβείας καὶ πίστεως. πλήνγε ὅμως καθὼς ἔλαβε τὴν ἄσηπτον δύναμιν, οὕτω καὶ τὴν ἀκατάτριπτον στερεότητα εἴληφεν ἀπ᾽ ἐκείνου, οὗ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐγλυκοποτίσθη, καὶ ἡ σὰρξ ἔπαθε μόνον, πλὴν οὐκ εἶδε διαφθοράν. ὅστις οὐκ οἶδε τὴν παλαιὰν συνήθειαν τῆς Ἱεροσολύμων Ἐκκλησίας, οὐ δύναται κατανοῆσαι τοῦ ἁγίου τὰ λόγια (μεριζόμενος κατέχεται, καὶ πάλιν ὅλως προσκυνεῖται) τάξις ἦν καὶ ὅσοι προσκυνηταὶ ἀπήρχοντο εἰς τοὺς θεοβαδίστους ἁγίους τόπους, λαμβάνειν

μέρος

μέρος τι ἀπὸ τοῦ ἁγίου ξύλου, καὶ φέρειν αὐτὸ μεθ' ἑαυτῶν εἰς μαρτύριον τῆς προσκυνήσεως αὐτῶν, καὶ φαίνεταί σοι ἐκεῖ κατὰ ταὐτὸ ὅπου ἐκόπτετο καὶ μετεδίδοτο ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως πληθύνεσθαι ὥσπερ καὶ οἱ πέντε ἄρτοι οἱ χορτάσαντες τοὺς πεντακισχιλίους ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπληθύνθησαν διὰ τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων τῶν τοῖς λαοῖς αὐτοὺς μεταδόντων. οὐκ ἄλλως δέ ἐστι καὶ ἡ ἐλεημοσύνη, ἥτις ὅσον μεταδίδοται τοσοῦτον πληθύνεται, ὅθεν ἔλεγεν ὁ ἐλεημονητικώτατος Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας πῶς ἐδοκίμασε, καὶ ὅσον ἐδίδου τοῖς πτωχοῖς, τόσον ὁ Θεὸς ἐδίδου αὐτῷ περισσότερα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ.

Περὶ τοῦ πλήθους τῶν προσκυνητῶν τοῦ ἁγίου τάφου καὶ ἐθίμων τινῶν πεμπομένων διὰ πρέσβεων ἀπὸ πολλῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὸν ἅγιον τάφον. καὶ ὅτι ὁ Βασιλεὺς Κωνστάντιος μόνον εἰς τὴν Ὁμοουσίου λέξιν ἡμάρτανεν, οὐ μὴν δὲ εἰς τὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀΐδιον γέννησιν τοῦ Μονογενοῦς.

Ἔρρεε δὲ τόσον πλῆθος εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων, ἀφ' οὗ καὶ ἐγκαινίσθησαν μετὰ τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς μοναρχίας τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, ὥστε μόλις πιστεύεσθαι εἰ μὴ τοῦτο διηγήσαντο ἄνδρες παλαιοὶ καὶ πιστοί. καὶ κατὰ ἀλήθειαν καὶ πρὸ τοῦ κτισθῆναι καὶ ἐγκαινισθῆναι ἔτρεχον μικροὶ καὶ μεγάλοι ὡς φθάσαντες εἴπομεν, τί χρὴ νομίζειν μετὰ τὸ ὡραϊσθῆναι μετὰ ψηφῖδος ὅλον τὸν Ναὸν, καὶ μετὰ βασιλικῶν ἀφιερωμάτων φαιδρυνθῆναι πόσον εἶναι τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ τὸ ἐκεῖσε ἀπερχόμενον; ἡ Ἐπαρχία ὅλη τῆς Μακεδονίας εἶχε συνήθειαν ἀποστέλλειν τὸν μητροπολίτην αὐτῆς εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου τάφου ἀπὸ μέρους αὐτῆς, οὕτως οὖν ἀπεστάλθη ὁ Θεσσαλονίκης Ἀλέξανδρος ὡς κοινὸς πρεσβευτὴς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ Παννόνιοι καὶ οἱ Μυσοὶ τὸ ἄνθος τῆς νεότητος αὐτῶν ἔπεμπον εἰς ἁγιασμὸν ἐκεῖ κατὰ τὸν Εὐσέβιον. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς Περσίας ὁ Μίλλες ἄνθρωπος ἔμπειρος γραμμάτων διέβη πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ τοῦτο τὸ τέλος, καὶ ἄλλοι περισσοὶ τῆς ἀρειανικῆς συμμορίας, ὧν οὐ θέλομεν μνησθῆναι ἐνταῦθα, περὶ γὰρ τῶν ἐκτὸς τί ἡμῖν μέλει; πλὴν γινωσκέτω ἕκαστος ὅτι Αἱρετικὸς Ἐπίσκοπος οὐκ ἠξιώθη εὑρεθῆναι εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἐγκαινίων, ὄντων πάντων κεκωλυμένων ἕνεκα τοῦ συνεδρίου τῆς Τύρου, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, καὶ τοῦτο οὐκ ἄνευ τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας, ἵνα μὴ μιανθῇ ὁ πρῶτος Ναὸς τῆς Χριστοῦ Ἀναστάσεως. ἀλλὰ καὶ ἡ χειροτονία τῶν Ἐπισκόπων λέγω τῶν νομίμων ἐστάθη πάντοτε κανονικὴ ὡς ἐδείξαμεν, καὶ ἑπομένως ἀποστολικὴ καὶ ἀμώμητος, καθὼς ἔπρεπε τῇ κοινῇ μητρὶ καὶ πατρίδι τοῦ Χριστωνύμου λαοῦ, περὶ ἧς γράφει ὁ Νυμφίος, ὅλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. ἐπεὶ σφόδρα ἐμεγαλύνθη καὶ ὑπερυψώθη Χριστοῦ τοῖς παθήμασιν, ὡς γράφει ὁ Ἀνδρέας Καισαρείας, ἐξηγούμενος ἐκεῖνο τῆς Ἀποκαλύψεως, καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κωνστάντιος ἡμάρτανε μὲν εἰς τὴν λέξιν τοῦ ὁμοουσίου, καὶ δὴ καὶ τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον ἀπέβαλε, πλανηθεὶς ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν, ἐδέχετο δὲ τὸ ὅμοιον, οὐ μὴν κατὰ τὸν σκοπὸν τῶν Αἱρετικῶν, ἐπειδὴ ἄναρχον καὶ ἀΐδιον ὡμολόγει τὴν γέννησιν τοῦ Μονογενοῦς, καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας, ἦν δὲ ἐχθρὸς θανάσιμος τῶν λεγόντων κτίσμα, ἢ ποίημα τὸν Κύριον, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ ὁ σοφὸς τὰ πολλὰ Θεοδώρητος. ἦν δὲ καὶ πανευλαβής, ὥστε καὶ εἰς τὸν κατὰ Μαγνεντίου πόλεμον παρεκίνει τὸν στρατὸν μεταλαβεῖν πρὸ τῆς μάχης τῶν ἀχράντων μυστηρίων, διδάσκων αὐτούς, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ ὁ κατὰ τῶν ἀσεβῶν πόλεμος εἰς σωτηρίαν χωρὶς τῶν καλῶν ἔργων, ὡς ἐβούλετο ὕστερον ὁ ἀνόητος Νικηφόρος εἶναι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τοὺς στρατιώτας μάρτυρας, ἀλλὰ καὶ εἰς σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν ἀπαράμιλλος ὁ Κωνστάντιος, καὶ ἴδε τὸν Ζωναρᾶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ ἀνακλήσεως τῶν ὑπὸ Κωνσταντίου ἐξορισθέντων Ἀρχιερέων παρὰ τοῦ παραβάτου Ἰουλιανοῦ, καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ μέμψεως καὶ νίκης Εὐσεβίου Μαρκέλλων πρὸς Λουκίφερα Καθάλων, δι' ἣν ἀνιαθεὶς ὁ Λουκίφερ ἐγένετο ἀρχηγὸς Αἱρέσεως.

Ἐξώρισε κατὰ διαφόρους καιροὺς πολλοὺς τῶν Ἀρχιερέων ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω ὁ Κωνστάντιος. ὁ δὲ παραβάτης ἅμα τῷ βασιλεῦσαι διὰ αἰσχύνην τοῦ Κωνσταντίου, καὶ ἵνα φανῇ αὐτὸς τάχα μέτριος καὶ δίκαιος, ἐφόρει γὰρ ἔτι τὴν ἀλωπεκῆν, ἐθέσπισεν ἐλευθερωθῆναι αὐτοὺς τῆς ἐξορίας. ἄλλοι λέγουσιν ὅτι τοῦτο ἐποίησεν ἵνα ὦσιν εἰς τὰς Ἐπαρχίας οἱ Ἀρχιερεῖς ἀνὰ δύο, καὶ μάχωνται εἰς φθορὰν τῶν Ἐκκλη-

Ἐκκλησιῶν. λέγει δὲ ὁ Φώτιος ὅτι Ἀέτιον τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀνομοίων τὸν καὶ ἄθεον περιεποιήθη, ἀναγνώσει προσαρανησῇ. τότε καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐφανερώθη. καὶ ἐπειδὴ ἀπέκτειναν οἱ εἰδωλολάτραι τὸν Γεώργιον, ἔλαβον αὐτὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ὅλους τοὺς εὐκτηρίους τῆς Αἰγύπτου. ἦσαν δὲ εἰς τὴν ἄνω Θηβαΐδα ἐξωρισμένοι μετὰ τὴν ἐν Μεδιολάνῳ Σύνοδον ὁ θεῖος Ἱλάριος Ἐπίσκοπος Πικτάβων δευτέρας Ἀκυϊτανίας, καὶ Εὐσέβιος ὁ Μαρκέλλων, καὶ Λουκίφερ Καθάλων, ἢ Καρακάλων Σαρδηνίας, καὶ ἀπελύθησαν καὶ οὗτοι. καὶ ὁ μὲν Ἱλάριος ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια ἀγωνιζόμενος καὶ συγγράφων ὑπὲρ τοῦ ὁμοουσίου, ὁ δὲ Λουκίφερ καὶ Εὐσέβιος συμβουλὴν ἐποιοῦντο τίνα τρόπον τὸν τῆς Ἐκκλησίας Κανόνα διαφθειρόμενον μὴ παρίδωσιν. ἔκρινον οὖν ἵνα ὁ μὲν Λουκίφερ εἰς Ἀντιόχειαν παραγένηται, ὁ δὲ Εὐσέβιος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅπως ἐν Συνόδῳ ἅμα Ἀθανασίῳ ἀθροίσαντες, τὰ τῆς Ἐκκλησίας κρατυνῶσι δόγματα. ἔπεμψε δὲ ὁ Λουκίφερ μετὰ τοῦ Εὐσεβίου τὸν Διάκονον αὐτοῦ ὡς Τοποτηρητὴν αὐτοῦ εἰς τὴν γενησομένην Σύνοδον, δι' οὗ στέρξειν ὡμολόγει τοῖς ὑπὸ τῆς Συνόδου τυπουμένοις. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν χωρήσας, εὗρεν Ἐπίσκοπον τῶν Ἀρειανῶν Εὐζώϊον, ὅστις ἦν Διάκονος καὶ καθῃρέθη εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον μετὰ Ἀρείου, καὶ ὅτε ἐδιώχθη ὁ Μελέτιος ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου, προεχειρίσθη αὐτὸς Ἀρειανὸς ὤν, Ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας. οὐκ ἀνέμεινε δὲ ὁ Λουκίφερ ἐλθεῖν τὸν ἅγιον Μελέτιον τὸν ἐλευθερωθέντα ἀπὸ τῆς ἐξορίας καὶ ὄντα ἐκεῖ πλησίον, ἀλλὰ κενοδοξίᾳ δουλεύσας, χειροτονεῖ τὸν πρεσβύτερον Παυλῖνον (ὃς ἡγεῖτο τῆς μοίρας τοῦ Εὐσταθίου, ὡς εἶπον κατὰ Θεοδώρητον βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ τετάρτῳ) Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, καὶ ἀποδημεῖ. ἔρχεται μετὰ ταῦτα καὶ ὁ θεῖος Μελέτιος, καὶ οἱ μὲν τὸν Παυλῖνον ἐκκλησιάζοντο ὡς καὶ πρότερον ὅσοι εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου ἦσαν κεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν Ἀρειανῶν διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ. μετὰ δὲ τοῦ Μελετίου ἐκκλησιάζοντο ὅσοι ὅτε ἐξωρίσθη ἐχωρίσθησαν τῶν Ἀρειανῶν πάλιν διὰ τούτου τὴν ἀγάπην. καὶ ὁ μὲν Εὐζώϊος εἶχεν ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, ὁ δὲ Παυλῖνος μίαν μόνην καὶ ἐκείνην μικράν, ὁ δὲ Μελέτιος ἐκκλησίαζεν ἔξω τῆς πόλεως. ἐλθὼν δὲ ὁ Εὐσέβιος ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, καὶ ἰδὼν σχιζομένην τὴν Ἐκκλησίαν, μέμφεται τὸν Λουκίφερα, ὁ δὲ Λουκίφερ μέμφεται τὴν Σύνοδον τοῦ Εὐσεβίου πεισματικῶς, ἀλλ' ὁ μὲν Εὐσέβιος ἔχων τὸν Διάκονον τοῦ Λουκίφερος συναινοῦντα τῇ Συνόδῳ ἐνίκησεν, εἰ καὶ περὶ ὧν κακῶς ἔπραξεν ὁ Λουκίφερ ἐπηγγείλατο ἐν Συνόδῳ Ἐπισκόπων τὰ γενόμενα διορθώσασθαι. ὁ δὲ Λουκίφερ λυπηθείς, ἐγένετο Αἱρέσεως ἀρχηγός, ἥτις καὶ ταχέως ἀπεσβέσθη. τὸ σχίσμα ὅμως ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔμεινε χρόνους ὀγδοήκοντα πέντε, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ῥώμης εἰ καὶ ἦσαν τότε ὀρθόδοξοι, ἀλλ' εἶχον σύνοικον τὸν τῦφον, ὡς ὑπαινίξατο καὶ ἡ δευτέρα Σύνοδος γράφουσα Δαμάσῳ καὶ τοῖς λοιποῖς Δυτικοῖς Ἐπισκόποις περὶ τοῦ Ἀντιοχείας Φλαβιανοῦ, καὶ ἴδε κατωτέρω τὸν τόπον τῆς Συνόδου, οἵτινες εἰ καὶ παρὰ Κανόνας ἐχειροτονήθη ὁ Παυλῖνος, καὶ ὁ Λουκίφερ ἐγένετο Αἱρετικός, ὅμως ἐβοήθουν τῷ μέρει τοῦ Παυλίνου καὶ τῶν Διαδόχων αὐτοῦ, ἕως οὗ ἐχειροτονήθη ὁ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας ὡς ῥηθήσεται. ταῦτα Σωκράτης βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Συνόδου ὑπὸ Εὐσεβίου Μαρκέλλων καὶ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου περὶ εὐκρινείας τῆς ὁμοουσιότητος τοῦ Πατρὸς τῷ Πνεύματι, καὶ τῆς ἐμψύχου καὶ ἔννου σαρκὸς τοῦ Κυρίου, καὶ περὶ οὐσίας καὶ ὑποστάσεως.

Καὶ λοιπὸν ὁ Εὐσέβιος καταλαβὼν τὴν Ἀλεξάνδρειαν, συνεκρότησε Σύνοδον μετὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἐν ᾗ ἦσαν Ἐπίσκοποι ἀπὸ Ἰταλίας, Ἀραβίας, Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, οἵτινες λόγους περὶ πολλῶν καὶ ἀναγκαίων ἐγύμνασαν τὰ ἐν Νικαίᾳ δεδογμένα κρατυνόντες, ἀλλ' ἰδικῶς ταῦτα, πρῶτον, ὅτι τὸ πανάγιον Πνεῦμα ὁμοούσιον ἐστὶ Πατρὶ καὶ Υἱῷ. δεύτερον, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος ἐνανθρωπήσας, σάρκα προσέλαβεν ἔμψυχον καὶ ἔννουν, οὐ καινοτομοῦντες, ἀλλ' ἅπερ ἐξ ἀρχῆς ἡ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις ἔλεγε, καὶ γὰρ Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνων Ἐπίσκοπος, καὶ Κλήμης ὁ Στρωματεύς, καὶ Ἀπολινάριος ὁ Ἱεραπόλεως, καὶ Σεραπίων ὁ Ἀντιοχείας ἔμψυχον ἐθεολόγησαν τὸν Κύριον ἐν τοῖς ἰδίοις συγγράμμασιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ ἐν Ἀραβίᾳ ἀθροισθεῖσα Σύνοδος διὰ τὸν Φιλαδελφείας Κύριλλον, γράφουσα αὐτῷ, τὰ αὐτὰ παρέδωκε. τρίτον, ὅτι ὅτε ἐπέμφθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁ Κουδρούβης Ἐπίσκοπος Ὅσιος ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐποίησε μετὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρου Σύνοδον περὶ τῶν καινοτομηθέντων παρὰ τοῦ Ἀρείου, ἐν ᾗ πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ περὶ οὐσίας καὶ περὶ ὑποστάσεως πεποίηνται ζήτησιν. ἀλλὰ τότε μὲν ἡ ἐν Νικαίᾳ γενομένη πρώτη ἁγία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος οἰκονομοῦσα τὰ πράγματα, τὴν ζήτησιν ταύτην παρεῖδε, καὶ ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα τινὲς ἐρεσχελεῖν ἤθελον, καὶ ἡ τοιαύτη ζήτησις τὰς Ἐκκλησίας ἐτάραττε, διὰ τοῦτο ἐν ταύτῃ τῇ Συνόδῳ περὶ οὐσίας καὶ ὑποστάσεως ἀπεφήναντο οἱ πατέρες, ὅτι ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ ἡ ἁγία γραφὴ οὐκ ἐχρήσατο τὰ ὀνόματα ὑποστάσεως καὶ οὐσίας, ὅμως ἤδη προσλαμβάνειν τὰς λέξεις ἀναγκαῖον ἐστὶ πρὸς ἀποβολὴν τῆς Αἱρέσεως τοῦ Σαβελλίου, ἵνα μὴ

συνῶσι

συνῶσι τῶν λέξεων ὡς ἓν πρᾶγμα τριώνυμον νομίζωμεν, ἀλλ' ἕκαστον τῶν ὀνομάτων περὶ τῆς Τριάδος ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει θεολογοῖτο, Σωκράτης βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ. Σαζόμενος βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'

Περὶ τοῦ δόγματος τῆς μιᾶς καὶ τριῶν ὑποστάσεων, Παυλίνῳ Ἀντιοχείας μίαν ὑπόστασιν ἐπὶ θεότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι οἱ τότε Ἐπίσκοποι Ῥώμης ἦσαν ὁμόφρονες δογματίζοντι, ἐξ οὗ καὶ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀντίδοξοι δείκνυνται.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος τῆς παρούσης Συνόδου μάλιστα τὸ περὶ τῆς μιᾶς καὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων δόγμα, ἀναλαβόντες τὸν λόγον ἄνωθεν λέγομεν, ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ τὸ δόγμα τοῦτο εἰς τὴν Ἀνατολὴν τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας σχισθῆναι εἰς τρία. ἓν τῶν Ἀρειανῶν, ὧν προΐστατο ὁ Εὐζώϊος. δεύτερον τὸ τῶν ὑπερασπιζομένων τῶν τριῶν ὑποστάσεων, ὧν ἐξῆρχεν ὁ Μελέτιος, καὶ τρίτον τὸ τῶν τῆς μιᾶς ὑποστάσεως, ὧν ἡγεῖτο ὁ Παυλῖνος. ἐκράτουν δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθόδοξοι τὸ μέρος τοῦ Μελετίου, οἱ δὲ δυτικοὶ τὸ μέρος τοῦ Παυλίνου, ἐφρόνει δὲ τὸ δόγμα τοῦ Παυλίνου καὶ τῶν Δυτικῶν Μάρκελλος ὁ Ἀγκύρας, ὅπερ ὁ μέγας Βασίλειος γράφων πρὸς τοὺς Δυτικοὺς, ἤτοι ἐπιστολῇ ἑβδομηκοστῇ τετάρτῃ καλεῖ Αἵρεσιν καὶ ἰουδαϊσμὸν, φησὶ γὰρ, οἴδατε ἀδελφοὶ τιμιώτατοι, ὅτι πάσης μὲν τῆς ἐλπίδος ἀθέτησιν ἔχει τὸ Μαρκέλλου δόγμα, οὔτε Υἱὸν ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει ὁμολογοῦν, ἀλλὰ προενεχθέντα, καὶ πάλιν ὑποστρέψαντα εἰς τὸν ὅθεν προῆλθεν, οὔτε τὸν Παράκλητον ἰδίως ὑφεστηκέναι συγχωροῦν, ὥστε οὐκ ἄν τις ἁμαρτοι χριστιανισμοῦ μὲν παντελῶς ἀλλοτρίαν ἀποφαίνων τὴν Αἵρεσιν, ἰουδαϊσμὸν δὲ παρεφθαρμένον αὐτὴν προσαγορεύων. καὶ σημείωσαι ὅτι διὰ τὸ δόγμα τοῦτο ὁ Μάρκελλος ἐξέπεσε τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, καὶ ὅμως ὁ Ἰούλιος Πάπας Ῥώμης ἀπὸ καθέδρας κρίνων, ἐδέχθη αὐτὸν εἰς κοινωνίαν αὐτοῦ, καὶ ἀνέπεμψεν αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ. πρὸς τούτοις τὴν μίαν ὑπόστασιν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐποίησεν Ὅρον ἴδιον ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος ὡς φαίνεται ἐν τῷ συνοδικῷ αὐτῆς, ὅπερ κεῖται Θεοδωρήτου λόγῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. καὶ τοὺς οὕτω μὴ ὁμολογοῦντας Αἱρετικοὺς ἀποφαίνεται, ἣ ταύτην τὴν Σύνοδον ἐξολοκλήρου ἐδέξαντο οἱ Πάπαι τῆς Ῥώμης, καὶ τὸν Παυλῖνον εἶχον κοινωνικώτατον αὐτοῖς, ὡς διαυθεντεύοντα τῆς μιᾶς ὑποστάσεως, καὶ ἐχθρὸν ἀναδέσαντον τῶν λεγόντων τρεῖς ὑποστάσεις ἐπὶ Θεοῦ, καὶ μάρτυς ὁ Βεῤῥοίας Ἀκάκιος ἐπιστολῇ πρὸς τὸν ἅγιον Κύριλλον, ἔνθα φησὶ, Παυλῖνος ὁ Ἐπίσκοπος παρῃτεῖτο τρεῖς ὑποστάσεις λέγειν ῥητῶς, ἠκολούθησε δὲ τοῖς Δυτικοῖς εὐλαβεστάτοις Ἐπισκόποις τῷ στενοῦσθαι τὴν ῥωμαϊκὴν φωνὴν, καὶ μὴ δύνασθαι πρὸς τὴν ἡμετέραν τῶν γραικῶν φράσιν τρεῖς ὑποστάσεις λέγειν. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος φησὶ γράφων πρὸς αὐτοὺς, ἤτοι τοὺς Δυτικοὺς, ὁ μέχρι Παυλῖνος εἰ μέν τι περὶ τὴν χειροτονίαν ἐπιλήψιμον ἔχει, αὐτοὶ ἂν εἴποιτε, ἡμᾶς δὲ λυπεῖ τοῖς Μαρκέλλου πεπαθὼς δόγμασι, καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ἀδιακρίτως εἰς κοινωνίαν αὐτοῦ προσιέμενος. οὕτω λοιπὸν εἶχον οἱ Πάπαι μετὰ Παυλίνου, ἐξεναντίας δὲ ἐμάχοντο ἀεὶ Μελετίῳ τῷ ὑπερασπιστῇ τῶν τριῶν ὑποστάσεων, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας Δάμασος ἐν τῇ πρὸς τὴν ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ ἀθροισθεῖσαν Σύνοδον συνοδικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ φησὶ, χρὴ δὲ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πιστεύειν, τὸν δὲ ἄλλως φρονοῦντα ἀλλότριον εἶναι τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἐκρίναμεν, Ἑρμείας βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ. καὶ σημείωσαι ὅτι ὅσοι ἔλεγον τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τὸ μίαν ὑπόστασιν ἐνόμιζον αἱρετικὸν δόγμα, καὶ τοὺς ὁμολογοῦντας αὐτὸ Αἱρετικοὺς εἶναι ἐνόμιζον. ἀλλὰ μὴν οἱ Ἐπίσκοποι Ῥώμης τοιοῦτοι, ἄρα οὔτε Αὐτοκράτορες ἦσαν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, ἐπειδὴ λέγοντες τὴν μίαν ὑπόστασιν οὐκ εἰσηκούοντο, ἢ ἁμαρτωλοὶ, ἐπειδὴ ἀπὸ καθέδρας κρίνοντες ἐβεβαίουν τὰ ἀντίδοξα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος κατακρίνων αὐτῶν τὸ ἁμαρτάνειν περὶ τὴν Αἵρεσιν τοῦ Μαρκέλλου, καὶ εἶτα βούλεσθαι αὐτοὺς ὀρθοδόξους φαίνεσθαι, γράφων Εὐσεβίῳ Ἐπισκόπῳ Σαμοσάτων ταῦτα φησὶν. ἐμοὶ μὲν γὰρ τὸ τοῦ Διομήδους ἐπέρχεται λέγειν, μὴ ὄφελες λίσσεσθαι, διότι φησὶν ἀγήνωρ ἐστὶν ὁ ἀνήρ. τῷ ὄντι γὰρ θεραπευόμενα τὰ ὑπερήφανα ἤθη ὑπεροπτικώτερα γίνεσθαι πέφυκε. καὶ γὰρ ἐὰν μὲν ἱλασθῇ ἡμῖν ὁ Κύριος, ποίας ἑτέρας προσθήκης δεόμεθα; ἐὰν δὲ ἐπιμένῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ποία βοήθεια ἡμῖν τῆς δυτικῆς ὀφρύος; οἳ τό γε ἀληθὲς οὔτε ἴσασιν, οὔτε μαθεῖν ἀνέχονται, ψευδέσι δὲ ὑπονοίαις προειλημμένοι, ἐκεῖνα ποιοῦσι νῦν, ἃ πρότερον ἐπὶ Μαρκέλλῳ, πρὸς μὲν τοὺς τὴν ἀλήθειαν αὐτοῖς ἀπαγγέλλοντας φιλονεικήσαντες, τὴν δὲ Αἵρεσιν δι' ἑαυτῶν βεβαιώσαντες. ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ἄνευ τοῦ κοινοῦ σχήματος ἐβουλόμην αὐτῶν ἐπιστεῖλαι τῷ κορυφαίῳ, περὶ μὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσον παραινίξασθαι, ὅτι οὔτε ἴσασι τῶν παρ' ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν, οὔτε τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἂν μάθοιεν καταδέχονται. καὶ σημείωσαι ὅτι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος φανερώτατα ἔγνω ὅτι ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης ἀπὸ καθέδρας καὶ διὰ τῆς ἰδίας Συνόδου

νόδου αὐτοῦ κρίνων, ὑπέπεσε σφάλματι, ὅτι δὲ ὁ Μάρκελλος αἱρετικὸς ἦν, καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος βεβαιοῖ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι, καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς Δυτικοὺς ἐπιστολῇ αὐτῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Περὶ τοῦ ἤχου τῶν ὑπόστασις καὶ πρόσωπον λέξεων, καὶ τῆς τῶν Ἑώων καὶ Ἑσπερίων διὰ ταύτας διχονοίας καὶ σχίσματος, καὶ τῆς κρίσεως τῶν δύο μερῶν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου καὶ ἑνώσεως, μίαν τὴν διάνοιαν τῶν δύο λέξεων αὐτοῖς σαφηνίσαντος.

Καὶ Νικήτας ὁ Σερρῶν ἑρμηνεύων τὸ εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐγκώμιον τοῦ Ναζιανζηνοῦ, τάδε φησίν, ὅτι καὶ οἱ εὐσεβεῖς πρὸς ἀλλήλους σχιζόμεθα οὐ μόνον περὶ δογμάτων, ἀλλὰ καὶ περὶ λέξεων, διαφόρων μὲν κατὰ τὴν προφοράν, μίαν δὲ ἐχουσῶν διάνοιαν, ὥσπερ ἡ ὑπόστασις καὶ τὸ πρόσωπον, ταῦτα γὰρ τὰ δύο ὀνόματα κατὰ μὲν τὸν ἦχον διαλλάττουσιν, ἓν δὲ καὶ τὸ αὐτὸ δηλοῦσιν. ἀλλ᾽ ἐνταῦθα πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰταλοὶ καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ διηνέχθησαν. ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ μίαν οὐσίαν εὐσεβῶς ἐπὶ Θεοῦ λέγομεν διὰ τὴν φύσιν τῆς Θεότητος, καὶ τρεῖς ὑποστάσεις διὰ τὰς τρεῖς ἰδιότητας. νοοῦσι δὲ καὶ οἱ Ἰταλοὶ ὁμοίως τὰς τρεῖς ὑποστάσεις, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ στενὴ ἡ γλῶσσα αὐτῶν καὶ ἡ διάλεκτος, καὶ μίαν λέξιν ἔχουσιν ἐπί τε τῆς οὐσίας καὶ τῆς ὑποστάσεως τὴν ὑπόστασιν, διὰ τοῦτο μὴ δυνάμενοι τρεῖς ὑποστάσεις εἰπεῖν ἵνα μὴ δόξωσι τρεῖς οὐσίας παρεισάγειν ἀντὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων, τρία πρόσωπα ἔλεγον. ἔδοξαν οὖν σαβελλίζειν, ὡς μὴ λέγοντες τρεῖς ὑποστάσεις, ὁ γὰρ Σαβέλλιος ἀπεποιεῖτο τὸ λέγειν τρεῖς ὑποστάσεις, μίαν δὲ ὡμολόγει τριώνυμον. οἱ δὲ Ἀνατολικοὶ ἐπεὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἀπαιτοῦντες, τὰ τρία πρόσωπα ἀντὶ τούτων οὐκ ἐδέχοντο, ἔδοξαν τοῖς Ἰταλοῖς ἀρειανίζειν, ὁ Ἄρειος γὰρ τρεῖς μὲν ὑποστάσεις ἑτεροφυεῖς ὡμολόγει, τρία δὲ πρόσωπα μιᾶς φύσεως οὐκ ἐδέχετο, καὶ ἐκινδύνευον τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης τό, τε Ἑῷον καὶ τὸ Ἑσπέριον ἀπ᾽ ἀλλήλων ἀπορραγῆναι διὰ τὸν ἦχον τῶν συλλαβῶν τούτων, τῆς ὑποστάσεως λέγω καὶ τοῦ προσώπου. ἀλλ᾽ ὁ μέγας Ἀθανάσιος προσεκαλέσατο ἀμφότερα τὰ μέρη, καὶ πρότερον τοὺς Ἀνατολικοὺς ἐκείνων ἐρωτήσας, μὴ ἄρα τρεῖς ὑποστάσεις ὡς οἱ Ἀρειανομανῖται ἀπηλλοτριωμένας καὶ ἀλλοτριουσίους ἀλλήλων καὶ ἑκάστην καθ᾽ ἑαυτὴν ὑπόστασιν διῃρημένην ὡς τά τε ἄλλα καὶ οἱ ἐξ ἀνθρώπων γεννώμενοι, ἢ ὥσπερ διαφόρους οὐσίας ὡς ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἢ χαλκὸς ἢ ὡς τρεῖς ἀρχὰς καὶ τρεῖς Θεοὺς φρονοῦσιν; οἱ δὲ Ἀνατολικοὶ διεβεβαιώσαντο μὴ οὕτω φρονεῖν, λέγειν δὲ τρεῖς ὑποστάσεις διὰ τὸ εἰς ἁγίαν Τριάδα πιστεύειν, οὐκ ὀνόματος τριάδα μόνον, ἀλλ᾽ ἀληθῶς οὖσαν καὶ ὑφεστῶσαν, Πατέρα τε ἀληθῆ ὄντα καὶ ὑφεστῶτα, καὶ Υἱὸν ἀληθῶς ἐνούσιον ὄντα καὶ ὑφεστῶτα, καὶ Πνεῦμα ἅγιον ὑφεστηκὸς, καὶ ὑπάρχον ἀληθῶς. ὁ δὲ ἅγιος ἀποδεξάμενος τούτων τὴν ἑρμηνείαν τῶν λέξεων, ἀνέκρινε καὶ τοὺς Ἰταλοὺς τοὺς αἰτιαθέντας παρὰ τῶν Ἀνατολικῶν ὡς λέγοντας μίαν ὑπόστασιν, μὴ ἄρα ὡς Σαβέλλιος φρονῶν, οὕτω καὶ οὗτοι λέγουσιν ἐπὶ ἀναιρέσει τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἢ ὡς ἀνουσίου ὄντος τοῦ Υἱοῦ, ἢ ἀνυποστάτου τοῦ ἁγίου Πνεύματος; οἱ δὲ εἶπον οὐχί, ἀλλ᾽ ὑπόστασιν μὲν λέγομεν, ἡγούμενοι ταὐτὸν ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν, μίαν δὲ φρονοῦμεν διὰ τὸ εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν καὶ διὰ τὴν ταυτότητα τῆς φύσεως, μίαν γὰρ Θεότητα καὶ μίαν εἶναι τὴν ταύτης φύσιν πιστεύομεν, οὐκ ἄλλην μὲν τοῦ Πατρὸς, ξένην δὲ ταύτης τὴν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ἀμέλει καὶ οἱ αἰτιαθέντες Ἀνατολικοὶ ὡς εἰρηκότες τρεῖς ὑποστάσεις συνετίθεντο τοῖς Ἰταλοῖς, καὶ οἱ Ἰταλοὶ εἰρηκότες μίαν οὐσίαν, τὰ τῶν Ἀνατολικῶν ὥσπερ ἡρμήνευσαν καὶ ὡμολόγουν. καὶ ἀνεθεματίζετο παρ᾽ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν Ἄρειός τε ὡς χριστομάχος, καὶ Σαβέλλιος ὡς ἀσεβής. ἐξετάσας τοίνυν ὁ ἅγιος τὴν ἔννοιαν τῶν λεγομένων παρ᾽ ἑκατέρων τῶν μερῶν, καὶ εὑρὼν οὐδὲν διεστῶτα ἑκάτερα τὰ μέρη κατὰ τὸν λόγον, ἤτοι κατὰ τὸν νοῦν, καὶ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν, συνεχώρησεν αὐτοῖς τὰς λέξεις τὰς διαφόρους λέγειν ὡς βούλονται, συνέδησε δὲ τούς τε Ἀνατολικοὺς καὶ Ἰταλοὺς αὐτοὺς τοῖς πράγμασι τῆς πίστεως, οὐ γὰρ ἐν ὀνόμασιν, ἀλλ᾽ ἐν πράγμασιν ἡμῖν ἡ ἀλήθεια.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Εʹ.

Περὶ τῶν ἐγκρίτων Ἐπισκόπων τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Συνόδου, καὶ ὅτι πῶς δεῖ δέχεσθαι τοὺς προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει Ἀρειανούς.

Ἱστορεῖ ὁ Ῥουφῖνος παρὰ τῇ πρώτῃ πράξει τῆς ἑβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅτι ὁ Εὐσέβιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εὗρε τὴν Σύνοδον κροτουμένην ὑπ᾽ ὀλίγων, ἀλλ᾽ ἐπιδόξων, καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ ἦσαν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ὁ Εὐσέβιος, ὁ Πέτρας τῆς Ἀραβίας Ἐπίσκοπος Ἀστέριος, καὶ ἕτεροι, πάντες ἀξιόλογοι, ὧν τὰ ὀνόματα κεῖται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς Συνόδου, ἥτις ἐπέμφθη πρὸς Ἀντιοχεῖς, καὶ κεῖται ἐν τῷ πρώτῳ Τόμῳ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. φέρονται δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς Συνόδου ἀποφάσεις

αἱ αὐ-

αἱ ἀνωτέρω εἰρημέναι, καὶ ὅτι περὶ τῶν ἐκ τῶν Ἀρειανῶν προσερχομένων τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, μηδὲν πλέον ἀπαιτεῖν παρ' αὐτῶν, ἢ ἀναθεματίζειν μὲν τὴν ἀρειανικὴν αἵρεσιν, ὁμολογεῖν δὲ τὴν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ὁμολογηθεῖσαν ἐν Νικαίᾳ πίστιν. ἀναθεματίζειν δὲ καὶ τοὺς κτίσμα εἶναι λέγοντας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ διῃρημένον τῆς οὐσίας τοῦ Χριστοῦ. ἐγένετο δὲ ἡ ἄθροισις τῆς Συνόδου ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ δευτέρῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Ὅτι τὸ τῶν τριῶν ὑποστάσεων τῆς μιᾶς Θεότητος δόγμα τὸ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Συνόδῳ βεβαιωθέν, ἐδέξατο ἥ τε Ἀνατολὴ καὶ Δύσις, ἐπιγράφεται δὲ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὸν ἀγῶνα.

Καὶ λοιπόν, ἐπειδὴ ἐν τῇ παρούσῃ Συνόδῳ ἐθεωρήθη καὶ τὸ πρόβλημα τοῦτο, καὶ ἐγένετο καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀπόφασις, ἔοικεν ὅτι ὄντων ἐν αὐτῇ Ἰταλῶν Ἐπισκόπων, ἤτοι τοῦ εἰρημένου Εὐσεβίου, καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντων παρὰ Λουκίφερος Διακόνων Ἐρεννίου καὶ Ἀγαπητοῦ, καὶ Ἀνατολικῶν, ἤτοι Μαξίμου καὶ Καλημέρου Διακόνων, οὓς ἔπεμψεν ἀπ' Ἀντιοχείας ὁ Παυλῖνος, καὶ ἑτέρων τινῶν μοναχῶν, οὓς ἔπεμψεν ἐπὶ τοῦτο ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπολινάριος, καὶ πρὸς τούτοις Κυμάτιος Παλτοῦ Κοίλης Συρίας, καὶ Ἀνατόλιος Εὐβίας, ὁ μέγας Ἀθανάσιος προέβαλε τὸ ζήτημα, ὅπερ ἑρμηνευθὲν παρὰ τῆς Συνόδου, καὶ βεβαιωθὲν κατὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἐδέχθη ὡσαύτως παρὰ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ παρὰ τῶν Ἰταλῶν, διόπερ ὁ Εὐσέβιος εἶπεν ὑπογράψας ἐν τῷ Τόμῳ, ἐγὼ Εὐσέβιος Ἐπίσκοπος κατὰ τὴν ἀκρίβειαν ἡμῶν τὴν παρ' ἑκατέρων τῶν μερῶν ὁμολογηθεῖσαν ἀλλήλοις συντιθεμένων περὶ τῶν ὑποστάσεων, καὶ αὐτὸς συγκατεθέμην καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλὰ καὶ τοῦ συνοδικοῦ Τόμου, εἴτ' οὖν τῆς ἐπιστολῆς ἀπαχθείσης εἰς Ἀντιόχειαν, ὑπέγραψεν ἐν αὐτῇ ὁ Παυλῖνος. ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀγὼν ἦν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ἵνα γένηται τὸ τοιοῦτον ἄκρον καλόν, μόνῳ αὐτῷ ἐπέγραψεν ὁ Θεολόγος ὅπερ ἡ Σύνοδος κρίνασα διωρίσατο, ὡς δηλονότι μετὰ ταῦτα ὁ μέγας Κύριλλος ἐρρέθη ἰδίως καταλυτὴς τοῦ Νεστορίου, καίτοι οὐχ ὁ Κύριλλος μόνος, ἀλλ' ἡ τρίτη Σύνοδος κατέρραξε τὸν ἀλάστορα, ἐπειδὴ ὅμως Κύριλλος ἦν ὁ πρόμαχος τῆς εὐσεβείας ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, τὸ κοινῶς διορισθέν, τούτῳ μόνῳ ἐπιγράφοντες ἐγκωμιάζουσιν αὐτὸν οἱ Θεολόγοι. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος γράφων πρὸς Νεοκαισαρεῖς ὅτι ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔγραψεν αὐτῷ δέχεσθαι τοὺς Ἀρειανοὺς μόνον ἀρνουμένους τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, καὶ μηδὲν κτιστὸν ὁμολογοῦντας ἐν τῇ Τριάδι, ἡ παροῦσα Σύνοδος ὡς εἴρηται ἀνωτέρω διώρισεν, ὅπερ ὁ μὲν ἅγιος εὗρεν εὔλογον, εὐλαβούμενος ὅμως τὰ ἐκ τῆς μονότητος πολλάκις ἑπόμενα ἁμαρτήματα, καὶ εἰδὼς ὅτι ὁ Κύριος τοῖς πολλοῖς καὶ οὐχὶ τῷ ἑνὶ δέδωκε τὸ ἀναμάρτητον, καίτοι ἔχων κοινωνοὺς τῆς γνώμης ταύτης τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Μακεδονίας καὶ Ἀχαΐας διὰ γραμμάτων, ὡς γράφει ἐκεῖ ὁ μέγας Βασίλειος, διὰ πλειοτέραν ὅμως ἀσφάλειαν προβαλὼν ἐν τῇ Συνόδῳ τὸ ζήτημα, δι' αὐτῆς ἐβεβαίωσεν αὐτό.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζʹ.

Ὅτι ἐκ τῶν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ εἰρημένων ἐννεαχῶς συνάγεται μὴ εἶναι τὸν Ῥώμης ἀναμάρτητον, ἢ μονάρχην, ἢ Χριστοῦ βικάριον, ἢ κοινὸν Διδάσκαλον, ἢ Συνόδους ἀγείροντα, ἢ ἐπὶ τῶν Συνόδων, ἢ ἀμφιβολίας τῆς καθόλου Ἐκκλησίας λύοντα, ἀλλ' ἄγνοιαν ἔχοντα τῆς ἀληθείας, καὶ κρινόμενον καὶ διορθούμενον. καὶ ὅτι ἡ Σύνοδός ἐστι τὸ καθόλου κριτήριον, καὶ ὅτι μερικὴ Σύνοδος βεβαιοῖ Οἰκουμενικήν.

Σημείωσαι ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ πρῶτον, ὅτι ὁ Λουκίφερ καὶ Εὐσέβιος ἐβουλεύοντο ἐπὶ διορθώσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ταυτὸν εἰπεῖν τῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν φθειρομένων πραγμάτων, καὶ λοιπὸν οὐ μόνος ὁ Ῥώμης ἔχει τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ οὔτε διορθωτὴς τῶν ἐν αὐτῇ φθειρομένων ἐστίν, ἢ πρῶτος, ἢ μόνος. δεύτερον, ὁ Λουκίφερ χειροτονεῖ Πατριάρχην Ἀντιοχείας τὸν Παυλῖνον παρὰ Κανόνας, Αἱρετικὸν ὄντα καὶ τοῖς Μαρκέλλου δόγμασι προσκείμενον. οἱ Πάπαι δὲ μόνον διὰ τὸ εἶναι τὸν Λουκίφερα Ῥωμαϊκὸν Ἐπίσκοπον, ἐδέχοντο τὸν Παυλῖνον, καὶ τῷ ἁγίῳ Μελετίῳ καὶ τῷ μετ' αὐτὸν θαυμαστῷ Φλαβιανῷ ἐπεβούλευον, σχίσματα πολυχρόνια προξενοῦντες τῷ ἀποστολικῷ τῆς Ἀντιοχείας θρόνῳ πρὸς αὔξησιν τῶν Αἱρετικῶν, οἱ δὲ τοιοῦτοι πῶς ἀναμάρτητοι καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀμέσως βικάριοι; τρίτον, ὁ Εὐσέβιος μεμφόμενος τὸν Λουκίφερα ὡς σχίσματα προξενήσαντα ἐν τῇ προκαθημένῃ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχέων, καὶ ἐλθὼν μετ' αὐτοῦ εἰς λόγους, οὐκ ἐπεκαλέσατο τὸν Πάπαν κριτήν, καίτοι ἀμφότεροι ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν

Ἐκκλησίαν πλανῶντες, ἀλλ' ἐπηγγείλατο ἐν συνεδρείῳ Ἐπισκόπων τὰ γενόμενα διορθώσασθαι, Σωκράτης βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ. ὥστε ἡ Σύνοδος ἐστὶ τὸ πρῶτον κριτήριον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ δὲ μοναρχία τοῦ Ῥώμης λόγος μόνον ἐστὶ ψιλός, κενὸς μὲν ἀληθείας, ψεύδους δὲ μεστός. τέταρτον, ὅτι ὁ Εὐσέβιος ἅμα Ἀθανασίῳ Σύνοδον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἤθροισαν ἐπὶ βεβαιώσει τῶν ἐν Νικαίᾳ δοξάντων, καὶ ἰδοὺ ἡ μερικὴ Σύνοδος βεβαιοῖ τὴν Οἰκουμενικήν, καὶ ἴδε περὶ τούτου βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου δεκάτου ἕκτου Παράγραφον ὄγδοον, καὶ κατωτέρω κεφάλαιον δέκατον ἕκτον, καὶ ἀνωτέρω κεφαλαίου πέμπτου Παράγραφον δέκατον πέμπτον, ὅτι ἡ μερικὴ Σύνοδος νομοθετεῖ τὴν περὶ Τριάδος καὶ ὑποστάσεως θεολογίαν, καὶ ἕτερα δόγματα ὡς εἴρηται ἀνωτέρω ἄνευ προτροπῆς τοῦ Ῥώμης, ἢ βεβαιώσεως, ἢ καὶ μνήμης τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, καὶ ποῦ λοιπὸν ὅτι ὁ Ῥώμης ἀγείρει ἢ βεβαιοῖ τὰς Συνόδους, ἢ ἐπὶ τῶν Συνόδων; ἕκτον, ὁ Ἀθανάσιος καταλλάττει τοὺς Ἀνατολικοὺς καὶ Ἰταλοὺς ἐν οἷς καὶ ὁ Ῥώμης. ἕβδομον, μετὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ ὁ Ῥώμης ἀγνοεῖ τὴν ἐν τοῖς Ἀνατολικοῖς ἀλήθειαν, ὀνομάζων αὐτοὺς Ἀρειανούς, καὶ ἰδοὺ καὶ ὁ Ῥώμης ἀγνοεῖ, ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας διδάσκεται, κρίνεται, διορθοῦται, λαμβάνει λύσιν τῆς ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ ἀμφιβολίας, καὶ ποῦ τὸ ὅτι τῷ Ῥώμης μόνῳ ἔξεστι λύειν τὰς ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ἀμφιβολίας; ὄγδοον, ὁ Θεολόγος ἐπὶ τούτῳ ἐπαινῶν τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον, διατί οὐκ ἐμνήσθη τοῦ Ῥώμης εἴπερ αὐτὸν ἐγίνωσκον εἶναι ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ τοιοῦτον, οἷον λέγει εἶναι ἡ νῦν Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία; συνᾴδει δὲ τῷ Θεολόγῳ περὶ τοῦ Ἀθανασίου καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ἴδε κατωτέρω κεφάλαιον δέκατον ἕβδομον. ἔνατον. ὁ Σωκράτης λέγει ὅτι ὁ Εὐσέβιος δίκην ἀγαθοῦ ἰατροῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν τὰς πορείας ποιούμενος, τοὺς ἠσθενηκότας περὶ τὴν πίστιν ἀνελάμβανε, στοιχῶν καὶ κηρύττων τὰ ἐκκλησιαστικὰ κηρύγματα, μεταβὰς δὲ ἐκεῖθεν ἐπί τε Ἰλλυρικοὺς παραγίνεται, καὶ Ἰταλίας ἐπιβάς, τὰ αὐτὰ διεπράττετο, βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ. ὁ αὐτὸς φησίν, ἔφθακε δὲ καὶ Ἰλάριος ὁ Πικτάβων Ἐπίσκοπος καὶ προκατειλήφει τοὺς τόπους, ἄμφω μὲν οὖν γνησίως τῇ πίστει συνηγωνίσαντο, βιβλίῳ τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ δεκάτῳ. ὁ δὲ Σωζόμενος φησίν, ὁ Ἰλάριος ἐκ τῆς ὑπερορίας ἐπανελθών, Ἰταλούς τε καὶ Γάλλους ἐδίδαξε ποῖα μὲν χρὴ τῶν δογμάτων προσίεσθαι, ποῖα δὲ φεύγειν, βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. καὶ σημείωσαι ὅτι Εὐσέβιος καὶ Ἰλάριος οὐ μόνον εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὸ Ἰλλυρικόν, ἀλλὰ καὶ εἰς Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν ἐδίδαξαν ποῖα μὲν χρὴ τῶν δογμάτων προσίεσθαι, ποῖα δὲ φεύγειν, καὶ πῶς ὁ τότε Πάπας Λιβέριος ἐπανελθὼν ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἐδίδασκε ποῖα μὲν δόγματα χρὴ προσίεσθαι ποῖα δὲ μή, καὶ μάλιστα τοὺς Ἰταλοὺς ἐν οἷς προεκάθητο; ἀλλὰ δῆλον ὅτι οὐκ ἦν σοφὸς ὡς ὁ Εὐσέβιος καὶ Ἰλάριος, μήτε ἐμπνεόμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μόνως καὶ ἀμέσως, μήτε μὴν ζηλωτὴς ὡς οὗτοι οἱ δύο, διατοῦτο ὁ μὲν νυστάζων ἐσιώπα, οἱ δὲ κατὰ τοὺς Νόμους τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἰδίας διδασκαλικῆς αὐθεντίας ἐδογμάτιζον. πασίδηλον οὖν καὶ ἐκ τούτου τοῦ κεφαλαίου ὅτι κατέρρακται τὸ μοναρχικὸν τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀξίωμα, καὶ πάντολμον τὸ ἐν τῷ Φλωρεντινῷ Ὅρῳ νομοθετούμενον ὅτι ὁ Ῥώμης κοινός ἐστι πάντων τῶν Χριστιανῶν Διδάσκαλος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓʹ.

Περὶ τῆς εὐσεβείας τοῦ Βασιλέως Ἰοβιανοῦ, καὶ τῆς δι' ὁρισμοῦ αὐτοῦ βεβαιώσεως τῶν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δογμάτων, καὶ τῆς ἐπανακλήσεως τῶν ἐξορίστων Ἐπισκόπων, καὶ τῆς ἐγγράφου εὐσεβείας ἣν ἀπήτησε παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.

Βασιλεύσας ὁ ὀρθόδοξος Ἰοβιανὸς εἶπεν εὐθὺς ὅτι οὐ δύναται βασιλεύειν εἰς στράτευμα ἠσεβηκὸς ἐπὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ ὅλοι ἐβόησαν οἱ στρατιῶται, Χριστιανοί ἐσμεν, ὅθεν καὶ Νόμους ἔγραψαν εἰς ὅλην τὴν βασιλείαν βεβαιοῦν τὰ δεδομένα παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τῆς ἐξορίας ἠλευθέρωσε τοὺς Ἐπισκόπους. καίτοι δὲ ὀρθόδοξος ὤν, ὅμως κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐγκωμίῳ ἀπέστειλεν εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον τὸν τῶν θείων δογμάτων πρόμαχον, γραφῆναι αὐτῷ παρακαλῶν τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως τὴν ἀλήθειαν, ὑπὸ πολλῶν διασπασθεῖσαν καὶ συγχυθεῖσαν, καὶ εἰς πολλὰς δόξας καὶ μοίρας νενεμημένην, ὥστε μάλιστα μὲν τὸν κόσμον ὅλον εἰ οἷόν τε συμφωνῆσαι, καὶ εἰς ἓν ἐλθεῖν τῇ συνεργείᾳ τοῦ Πνεύματος, εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτόν γε μετὰ τῆς βελτίστης γενέσθαι, κἀκείνῃ παρασχεῖν τὸ κράτος, καὶ παρ' ἐκείνης ἀντιλαβεῖν. ὁ δὲ λαβὼν τὴν βασιλικὴν ἐντολήν, τοὺς ἐλλογιμωτέρους τῆς Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος καὶ Λιβύης Ἐπισκόπους συγκαλέσας ἀντέγραψε πρὸς τὸν Βασιλέα παρακαλῶν ἵνα φυλάττῃ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, ὡς οὖσαν τὴν αὐτὴν τοῖς δόγμασι τῶν Ἀπο-

στόλων. καὶ ὅτι ἐπεβούλευσαν αὐτῷ ποικίλως δηλονότι ὁ Βασιλεὺς Κωνστάντιος, καὶ οἱ κορυφαῖοι τῶν Αἱρετικῶν, διὰ τὸ μὴ συντίθεσθαι τῇ Ἀρειανικῇ Αἱρέσει, καὶ ὅτι ἡ ἐν Νικαίᾳ ὁμολογηθεῖσα πίστις ἐστὶν ὡς εἴρηται ἡ ἀληθὴς καὶ εὐσεβὴς πίστις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις καὶ ἐξ αἰῶνος κηρύττεται, ἥτις παρὰ τῶν ἁγίων γραφῶν γινώσκεται καὶ ἀναγινώσκεται, καὶ οἱ ἅγιοι ἐν ταύτῃ πλεονάσαντες ἐμαρτύρησαν, ἀλλὰ δὴ καὶ αἱ κατὰ μέρος Ἐκκλησίαι πᾶσαι σύμψηφοι ταύτῃ τυγχάνουσιν, αἵ τε κατὰ τὴν Ἱσπανίαν καὶ Βρεττανίαν καὶ Γαλλίαν, καὶ αἱ τῆς Ἰταλίας πᾶσαι καὶ Καμπανίας, Δαλματίας τε καὶ Μυσίας, Μακεδονίας καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ αἱ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν πᾶσαι καὶ Σαρδανίαν καὶ Κύπρον καὶ Κρήτην, Παμφυλίαν τε καὶ Λυκίαν καὶ Ἰσαυρίαν καὶ αἱ κατὰ πᾶσαν Αἴγυπτον καὶ Λιβύην καὶ Πόντον καὶ Καππαδοκίαν καὶ τὰ πλησίον μέρη καὶ αἱ κατὰ τὰς Ἀνατολὰς Ἐκκλησίαι. πάντων γὰρ τῶν προειρημένων τῇ πείρᾳ ἐγνώκαμεν τὴν γνώμην, καὶ τὰ γράμματα ἔχομεν, καὶ οἴδαμεν θεοφιλέστατε Αὔγουστε ὅτι εἰ καὶ ὀλίγοι τινὲς ἀντιλέγουσι ταύτῃ τῇ πίστει, οὐ δύνανται πρόκριμα ποιεῖν πάσῃ τῇ Οἰκουμένῃ, καὶ ὅτι, ἀλλ᾽ οὐκ ἀπηλλοτρίωσαν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ (οἱ ἐν Νικαίᾳ δηλονότι Πατέρες) ἀλλὰ μᾶλλον συνεδόξασαν αὐτὸ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ἐν τῇ μιᾷ τῆς ἁγίας Τριάδος πίστει, διὰ τὸ μίαν εἶναι τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ Τριάδι Θεότητα. ταῦτα Θεοδώρητος λόγῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δευτέρῳ. ὁ δὲ Θεολόγος περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου λέγει ἐν τῷ εἰς αὐτὸν ἐγκωμίῳ, ὅτι πρῶτος καὶ μόνος καὶ μετὰ ὀλίγων ἀποτολμᾷ τὴν ἀλήθειαν, σαφῶς οὑτωσὶ καὶ διαρρήδην, τῶν τριῶν μίαν Θεότητα καὶ οὐσίαν ἐγγράφως ὁμολογήσας, καὶ ὃ τῷ πολλῷ τῶν πατέρων ἀριθμῷ περὶ τὸν Υἱὸν ἐχαρίσθη πρότερον, τοῦτο περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος αὐτὸς ἐμπνευσθεὶς ὕστερον, καὶ δῶρον κάλλιστον οὕτω καὶ μεγαλοπρεπὲς τῷ Βασιλεῖ προσενεγκών, ἔγγραφον τὴν εὐσέβειαν κατὰ τῆς ἀγράφου καινοτομίας. ταῦτα ἐν τῷ εἰς τὸν αὐτὸν ἐγκωμίῳ. ὁ δὲ Θεοδώρητος φησί, τούτοις γὰρ ὁ Βασιλεὺς τοῖς γράμμασιν ἐντυχών, ἐβεβαίωσεν ἣν εἶχε περὶ τῶν θείων γνῶσίν τε καὶ διάθεσιν, βιβλίῳ τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ τετάρτῳ. τούτοις συνᾴδει καὶ ὁ Σωζόμενος λέγων, ὁ Βασιλεὺς τὸν ἄνδρα μετεκαλέσατο, τὰ πρακτέα περὶ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν εἰσηγησόμενον, βιβλίου ἕκτου κεφαλαίῳ πέμπτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Ὅτι ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ἰοβιανὸν δογματικῆς διδασκαλίας τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, καὶ ἐκ τοῦ πρῶτον ῥητῶς καὶ ἐγγράφως τὸν Ἀθανάσιον κηρύξαι μίαν οὐσίαν καὶ τρεῖς ὑποστάσεις ἐν τῇ Θεότητι, δείκνυται τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ἀσυγκρίτως μεῖζον τοῦ Ῥώμης ὡς μερικοῦ καὶ μὴ μονάρχου Ἐπισκόπου.

Ἐν τούτοις σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ὁ Βασιλεὺς καίτοι εὐσεβὴς ἦν, ἀλλὰ τὰ πολλὰ σχίσματα, καὶ αἱ παλιμβολίαι τῶν Αἱρετικῶν εἰς διαφόρους λογισμοὺς συνεῖλον καὶ τοὺς δοκίμους. καὶ εἰ καὶ ὁ Ἀντιοχείας Μελέτιος ὀρθόδοξος ἦν, καὶ ἐτιμᾶτο διαφερόντως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὅτι ἐκ μεταμελείας οὐ πολὺ πρότερον τῷ Ὁμοουσίῳ προσέκειτο οὐκ ἠρώτησεν αὐτόν, τοῦτο δὲ ὅτι κατὰ πάντα καιρὸν καὶ τόπον καὶ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ κατὰ ζῆλον ἀσύγκριτον καὶ ἀρετὴν ὑπερβάλλουσαν ἠγωνίσατο ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος, ναὶ δὴ καὶ διὰ ταῦτα διώκετο καὶ ἐκινδύνευε μᾶλλον πάντων τῶν κατὰ τὴν Οἰκουμένην ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων ὁ μέγας Ἀθανάσιος, διὰ ταῦτα παρ᾽ αὐτοῦ ἐζήτησεν ὁ Βασιλεὺς μαθεῖν τίς ἡ ἀληθὴς διδασκαλία τῆς πίστεως, εἰ δὲ ἦν ὁ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος Μονάρχης καὶ ἀναμάρτητος περὶ τὴν πίστιν, καὶ κατ᾽ ἐξοχὴν μόνος Διδάσκαλος τῆς πίστεως, καὶ ἐπὶ τῶν Βασιλέων, ἐκεῖνον ἂν ἠρώτησεν ὁ Βασιλεύς, ἢ καὶ τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ ἔλεγε, τίς ἂν εἴη ἡ γνώμη περὶ πίστεως τοῦ Ἐπισκόπου Ῥωμαίων. ὁ δὲ Βασιλεὺς οὐ μόνον οὐκ ἠρώτησε τὸν Πάπαν Ῥώμης, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὅλως μνήμην αὐτοῦ ἐποιήσατο. δεύτερον, ὁ μέγας Ἀθανάσιος συνοδικῶς γράψας τῷ Βασιλεῖ ὅτι ἡ ἐν Νικαίᾳ ὁμολογηθεῖσα πίστις ἐστὶν ἡ ἀληθὴς καὶ εὐσεβὴς πίστις, καὶ πολλὰς ἀποδείξεις εἰπὼν περὶ ταύτης, οὐδ᾽ ὅλως ἐμνήσθη τοῦ Πάπα, ἢ τῆς διδασκαλίας καὶ ἀναμαρτησίας αὐτοῦ. τρίτον, ὅτι ὥσπερ σφραγῖδα ὧν προέθετο μαρτυριῶν τὴν συμφωνίαν τῶν ἁπανταχοῦ μερικῶν Ἐκκλησιῶν προσέθετο εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθοῦς πίστεως, οὐδ᾽ ὅλως δὲ εἶπεν ὅτι τούτων τῶν μερικῶν Ἐκκλησιῶν κεφαλή ἐστιν ὁ Ῥώμης, ἐξ ὧν ἀπὸ ἰδιαιτάτου βικαρίου τοῦ Χριστοῦ, ἢ μόνου ἀμέσως διαδόχου τοῦ Πέτρου ὡς ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος, αἱ μερικαὶ Ἐκκλησίαι ἐξηρτημέναι οὐχ ἁμαρτάνουσιν εἰς τὴν πίστιν, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἀπὸ τῆς συμψηφίσεως τῶν ἁπανταχοῦ μερικῶν Ἐκκλησιῶν συνῆξε τῆς ἐν Νικαίᾳ πίστεως τὴν ἀλήθειαν. τέταρτον, καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν ὅτι προέταξεν Ἱσπανίαν καὶ Βρεττανίαν καὶ Γαλλίας τῆς Ἰταλίας, καὶ τὸ θαυμασιώτατον ὅτι καὶ Ἰταλίας πάσης εἰπών, συνηρίθμησε τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἐκκλησιῶν, οὐκ ἐμνημόνευσε δὲ μόνης τῆς ῥωμαϊκῆς ἰδίως οὐ μόνον ὡς ἀρχικῆς, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὡς μερικῆς. ὥστε δῆλον ὅτι νεόφυτόν ἐστι τὸ μοναρχικὸν ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἀξίωμα, ὅθεν καὶ εἰς τύφον ἀθεράπευτον ἐμπέπτωκε καὶ παγίδα τοῦ Διαβόλου, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἀποστασία. πέμπτον, τοῦ Ἰοβιανοῦ τὸ ἀληθὲς ζητοῦντος τῆς πίστεως, ὁ μέγας Ἀθανάσιος πρῶτος καὶ μόνος

μετὰ

μετὰ ὀλίγων Ἐπισκόπων ἐγγράφως εἶπε μίαν εἶναι ἐν τῇ Τριάδι Θεότητα. εἰ γὰρ καὶ πρότερον διεσπαρμένως τοῦτο πολλοῖς τῶν πατέρων εἴρηται, ἀλλὰ πρῶτος αὐτὸς ἐν τῇ καθ᾽ αὐτὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Συνόδῳ ῥητῶς καὶ ἐγγράφως ἐκήρυξε μίαν οὐσίαν καὶ τρεῖς ὑποστάσεις ἐν τῇ Θεότητι. καὶ ἤδη γράφων πρὸς τὸν Βασιλέα αὐτοῦ τινὲς φόβου ἐκήρυξαν ἐγγράφως τὴν ἄκραν ἀλήθειαν, ἥτις ἐστὶν ὅτι ἐν Τριάδι μία ἐστὶ Θεότης. καὶ ἰδοὺ ὁ Ἀλεξανδρείας πρῶτος καὶ μόνος εἶπεν ὅπερ οὐκ εἶπεν ὁ Ῥώμης, ὥστε αὐτῷ ἁρμόζει μᾶλλον παντὸς ἄλλου Ἐπισκόπου καὶ αὐτοῦ τοῦ Ῥώμης τό, δώσωσοι τὰς κλεῖς, καὶ τό, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τό, καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου, ὃ γὰρ τῷ Πάπᾳ Ῥώμης οὐκ ἐνεπνεύσθη, τοῦτο τῷ Ἀθανασίῳ ἐνεπνεύσθη. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεολόγος ἐπαίρων τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ λέγει, ἐκεῖνο, ὅπερ τοῖς ἐν Νικαίᾳ συνελθοῦσι πατράσι πρότερον ἀπεκαλύφθη περὶ τοῦ Υἱοῦ, νῦν ἀπεκαλύφθη μόνῳ τῷ Ἀθανασίῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὥστε ὅρον ὀρθοδοξίας εἶναι τὰ ἐκείνου δόγματα. ταῦτα ὁ Γρηγόριος, ἄλλα ὅσον ὑπερτερεῖ ἐκεῖνο, ὅπερ εἶπεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Λέοντος στήλη ἐστὶν ὀρθοδοξίας, εἰ πάτωσαν οἱ τῆς ἀληθείας φροντίζοντες Θεολόγοι, καὶ γὰρ τοῦ Λέοντος τὴν ἐπιστολὴν κρίνασα καὶ ἀνακρίνασα ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἐβεβαίωσεν. ὁ δὲ Ἀθανάσιος τὴν κρίσιν τῶν ἐν Νικαίᾳ ἡρμήνευσεν, ἐκύρωσεν, ἐβεβαίωσε, καὶ τὴν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς μιᾶς Θεότητος ἄκραν διδασκαλίαν πρῶτος καὶ μόνος ἐμπνευσθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τρανῶς καὶ ἐγγράφως ἀνεκήρυξεν, ἀσυγκρίτως ἄρα μεῖζον τὸ ἀξίωμα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ ἀξιώματος τοῦ Πάπα, ταὐτὸν εἰπεῖν τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καὶ λοιπὸν οὐκ ἔστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μοναρχικὸν ἀξίωμα, ἐπειδὴ οἱ σοφώτεροι καὶ ἁγιώτεροι προτιμῶνται ἀσυγκρίτως τοῦ Πάπα Ῥώμης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Περὶ τοῦ ἀθέου δόγματος τοῦ Ἀπελλοῦ, κολακευτικῶς προσενεχθέντος τῷ Βασιλεῖ Ἰοβιανῷ ὑπὸ τοῦ Θεμιστίου φιλοσόφου, ὃ καὶ ὁ Ἄραψ Ἀβερρόης ἐφλυάρησεν, ᾧ χρῶνται οἱ μετὰ τὸ σχίσμα Πάπαι, πάσῃ Αἱρέσει κοινωνοῦντες χάριν τοῦ λέγεσθαι μονονοὺ μονάρχας.

Οἱ περὶ Μακεδόνιον Βασίλειος Ἀγκύρας, Σιλβανὸς Ταρσοῦ, Ἐλεύσιος Κυζίκου, Σωφρόνιος Πομπηϊουπόλεως καὶ ἄλλοι ἔδωκαν τῷ Βασιλεῖ δεήσεις ἵνα ἐκβάλῃ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοὺς φρονοῦντας τὸ Ἀνόμοιον. ὁ δὲ Βασιλεὺς δεξάμενος τὸν Λίβελλον, ἀναποκρίτως αὐτοὺς ἀπέπεμψε, μόνον δὲ τοῦτο ἀπεφθέγξατο, ἐγώ, εἶπε, φιλονεικίαν μισῶ, τοὺς δὲ τῇ ὁμονοίᾳ προστρέχοντας ἀγαπῶ καὶ τιμῶ, Σωκράτης βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ. σκοπὸν εἶχεν ὁ Ἰοβιανὸς μετὰ ἡδύτητος καὶ ἱλαροῦ λόγου ἑνῶσαι τοὺς πλείονας τῶν Αἱρετικῶν εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, διὰ τοῦτο ἀφεῖκεν ἕκαστον πιστεύειν ὡς βούλεται, ὅθεν καιροῦ δεξάμενος ἐπιτηδείου ὁ φιλόσοφος Θεμίστιος Ἕλλην ὤν, ἐκολάκευσεν αὐτὸν λόγῳ, ὅτι τὸ θεῖον ὡς ἄπειρον ἀρέσκει ἵνα πιστεύωσιν εἰς αὐτὸ καὶ δοξάζωσιν αὐτὸ διαφόρως, εἰσὶν ὅμως ὅλα δεκτὰ τὰ σεβάσματα. τοῦτο τὸ ἄθεον δόγμα ἐδίδαξε καὶ ὁ Ἄραψ Ἀβερρόης, ἐφλυάρησε γὰρ ὅτι καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Χριστιανοὶ καὶ Ἐθνικοὶ ὅλοι κατὰ τὸ ἴδιον σέβας ἀγαθοποιοῦντες σώζονται. ἔστι δὲ τοῦτο ἐφεύρεμα τοῦ Ἀπελλοῦ, ὃς ἦν ἀπὸ τῆς μοίρας τοῦ Μαρκίωνος, ὃς ἔλεγεν ἕκαστον ὡς πεπίστευκε διαμένειν, σωθήσεσθαι γὰρ τοὺς ἐπὶ τὸν ἐσταυρωμένον ἠλπικότας ἀπεφαίνετο, μόνον ἐὰν ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς εὑρίσκωνται, Εὐσέβιος βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ. τούτου καὶ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης μετὰ τὸ σχίσμα ἐστὶν Αἵρεσις, τοὺς γὰρ Αἱρετικοὺς ὧν τὴν Αἵρεσιν κρίνασα ἡ Ἐκκλησία ἀνεθεμάτισε καὶ αὐτοὺς ἀκοινωνήτους ἔχει, οἷον Μονοφυσίτας καὶ Μονοθελήτας καὶ Νεστοριανοὺς μένοντας ἐν τῇ ἰδίᾳ Αἱρέσει, μόνον διότι λέγουσιν αὐτὸν Μονάρχην, ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας δέχεται εἰς κοινωνίαν. τὸ ἐναντίον ὅμως ἱστορεῖ ὁ Εὐσέβιος, ὅτι ἐπὶ Ἀνικήτου Πολύκαρπος Σμύρνης ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ, πολλοὺς ἀπὸ τῶν προειρημένων Αἱρετικῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, μίαν καὶ μόνην ἀλήθειαν κηρύξας ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων παρειληφέναι τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραδεδομένην. Καί, Ἰωάννης Κηρίνθῳ συνεισελθεῖν λουτρῷ ἵνα μὴ πέσῃ ἐπ᾽ αὐτοῖς. καὶ Πολύκαρπος εἰπόντος αὐτῷ τοῦ Μαρκίωνος ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς; ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ἐπιγινώσκω σε τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Σατανᾶ. ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ Εὐσέβιος ἐπιφέρει, τοσαύτην οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν εἶχον εὐλάβειαν πρὸς τὸ μηδὲ μέχρι λόγου κοινωνεῖν μετὰ τῶν παραχαραττόντων τὴν ἀλήθειαν, Βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἕκτῳ. ὁ Πάπας οὖν τἀναντία τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν μαθητῶν ἐκείνων ποιῶν καὶ κοινωνῶν τοῖς ἀκοινωνήτοις ἀκοινώνητός ἐστι. τοὺς Αἱρετικοὺς περιπατούμενος, Αἱρετικός ἐστι. τῶν Κανόνων καὶ τῶν ἁγίων καταφρονῶν, ἔξω τῆς Ἐκκλησίας ἐστί, καθότι καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων ἀλλότριός ἐστι.

ΠΑΡΑ-

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Περὶ τοῦ τί τὸ αἴτιον τοῦ παραγενέσθαι τοὺς περὶ Ἀκάκιον τὸν Καισαρείας Ἀρειανοὺς πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Μελέτιον, καὶ συνοδικῶς ὁμολογῆσαι τὸ Ὁμοούσιον καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ ἔτι διὰ γράμματος πρὸς τὸν Βασιλέα Ἰοβιανόν.

Ὁ πολλάκις ἀνωτέρω ῥηθεὶς Καισαρείας Ἀκάκιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Ἀρειανοὶ ἀκούσαντες τὴν τοιαύτην τοῦ Βασιλέως πρὸς τοὺς Μακεδονιανοὺς ἀπόκρισιν, πτοηθέντες, καὶ ἔτι βλέποντες ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τιμώμενον τὸν Ἀντιοχείας Μελέτιον ὡς ὀρθόδοξον, καὶ γὰρ ἐκεῖ τότε διῆγεν ὁ Βασιλεὺς ἀπὸ τῆς Περσίας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπανερχόμενος, ἀφῆκαν τὸ φιλονεικεῖν, καὶ προσελθόντες τῷ Μελετίῳ Σύνοδον ἐκρότησαν, ἤτοι ὁ Μελέτιος καὶ οἱ περὶ Ἀκάκιον, καὶ ἕτεροι ἀπὸ διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ ἐθνῶν προσελθόντες τότε ἐκεῖ ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι, καὶ κοινῇ γνώμῃ βιβλίον ἐν εἴδει ἐπιστολῆς συντάξαντες καθομολογοῦσι τὸ Ὁμοούσιον, καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν κυρώσαντες, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ὁμοουσίου κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων ἀποδεξάμενοι, τόν τε Ἄρειον ἀσεβῆ καὶ τολμητίαν εἰπόντες, δεδώκασι τὸ γράμμα τῷ Βασιλεῖ. ἦσαν δὲ Ἐπίσκοποι εἰκοσιοκτὼ ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ τριακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τρίτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Περὶ τοῦ ὅτι οὔτε γνώμη, ἢ αἴσθησις, ἢ βεβαιότης ἢ μνήμη τοῦ Ῥώμης ἦν ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, καὶ περὶ τοῦ ἐπιῤῥήτου τῶν Αἱρετικῶν.

Σημείωσαι δὲ ὅτι ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὔτε γνώμη, οὔτε αἴσθησις, οὔτε βεβαιότης, οὔτε καὶ μνήμη τις ἐγένετο ἐν τῇ παρούσῃ Συνόδῳ τοῦ Ῥώμης, μάλιστα ὁ τότε Πάπας Λιβέριος πρότερον ἐπὶ Κωνσταντίου τὸν Ἀρειανισμὸν ἐβεβαίωσεν ἕνεκεν ἀνθρωπίνου φόβου, τότε δὲ ἐν Ῥώμῃ διῆγε μεταμελούμενος, ὡς πεποιήκασιν οἱ περὶ Ἀκάκιον ἐνθάδε ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὅθεν ὁ Θεμίστιος διασύρων αὐτοὺς ἐν τῷ εἰρημένῳ πρὸς τὸν Βασιλέα λόγῳ, ὡς εἶησαν φιλόνεικοι καὶ ἀεὶ πρὸς τοὺς κρατοῦντας ἀποκλίναντες ἔφη, ἐλέγχεσθαι αὐτοὺς ἀλουργίδα οὐ Θεὸν θεραπεύοντας, μήτε διαφέρειν αὐτοὺς εὐρίπου, νῦν μὲν ἐπὶ Κωνσταντίου ὄντας τῆς ἀσεβείας τοῦ Ἀρείου δειλοὺς καὶ παντόλμους, νῦν δὲ διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν τοῦ Ἰοβιανοῦ εἰς τοὐναντίον τὰ ῥεύματα μεταβαλόντας, Σωκράτης βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως Ῥώμης Οὐαλεντιανοῦ, καὶ ὧν συνέβησαν αὐτῷ ὄντι Χιλιάρχῳ ἐν τῷ τῆς Τύχης μιαρῷ Ναῷ ἐπὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ τίνος συμβουλῇ ἐβασίλευσεν.

Ἐβασίλευσεν ὁ Οὐαλεντιανός, ὅστις χιλίαρχος ὢν ἐπὶ τοῦ Ἰουλιανοῦ, καὶ εἰσερχομένου τοῦ παραβάτου εἰς τὸν Ναὸν τῆς Τύχης, ὁ Νεωκόρος ἔβρεχεν ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ Ναοῦ τοὺς εἰσερχομένους καὶ ἔλεγεν ἑκάστῳ καθαρίσθητι. ὁ δὲ Οὐαλεντιανὸς Χριστιανὸς ὤν, καὶ βραχείς, ἔδωκε κατακόρῥης τῷ Νεωκόρῳ εἰπών, ἐμιάνθην καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθην μιαρέ. ἰδὼν δὲ αὐτὸν εἰσερχόμενος ὄπισθεν ὁ Ἰουλιανός, καὶ θυμωθείς, ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Ὀλυβρείαν Τριβοῦνον ὡς εἰς ἐξορίαν, διὰ τοῦτο συμβουλῇ Σαλουστίου ὁ Στρατὸς μεταπεμψάμενος αὐτὸν ἔστεψαν Βασιλέα.

ΠΑΡΑΓΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ Οὐάλεντος, ὃν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Οὐαλεντιανὸς ἀφῆκε Βασιλέα εἰς τὴν Ἀνατολήν, καὶ τῆς παρατροπῆς αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρειανισμὸν ἐξ αἰτίας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦ ὑπ᾽ αὐτοῦ διωγμοῦ καὶ φόνων τῶν ὀρθοδόξων, καὶ μάλιστα τῶν κατ᾽ Αἴγυπτον.

Ἀπῆλθεν ὅμως ἵνα βασιλεύῃ τῆς Δύσεως, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Οὐάλεντα ἀφῆκε Βασιλέα τῆς Ἀνατολῆς, ἄνθρωπον τοῖς ἀποστολικοῖς κοσμούμενον δόγμασιν, ἀλλὰ μέλλοντα στρατεύσειν

κατὰ τῶν Γότθων, καὶ βουλόμενον βαπτισθῆναι, ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἀρειανὴ οὖσα, κατέπεισεν αὐτὸν βαπτισθῆναι ὑπὸ Εὐδοξίου, ὃς πείσας αὐτὸν πρεσβεύειν τὴν Αἵρεσιν αὐτοῦ, ἐποίησε διπλότερον ἑαυτοῦ υἱὸν τῆς Γεέννης, ὡς Θεοδώρητος λόγῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ. ὑπερέβη γὰρ εἰς τὴν κακίαν πάντα Αἱρετικόν, Βασιλεὺς δὲ ὢν, καὶ καθαρὸς Ἀρειανὸς, ἐχόμενος τοῦ Ἀνομοίου ὁλοψύχως, ἐξώρισεν Ἀρχιερεῖς, ἥρπασεν Ἐκκλησίας, ἐποίησε κακὰ πλείονα τῶν τοῦ Ἰουλιανοῦ, τόσον δὲ μόνον ἦν ἡ διαφορὰ καὶ ζημία τῶν ὀρθοδόξων, ὅτι ἐπὶ Ἰουλιανοῦ ὄντος φανεροῦ εἰδωλολάτρου ἐμαρτύρουν προθύμως οἱ Χριστιανοὶ, ἐπὶ δὲ Οὐάλεντος (εἰ καὶ ἦν εἰδωλολάτρου χείρων, ὡς λέγων τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ κτίσμα, εἶτα ἐλάτρευεν αὐτῷ ὡς Θεῷ) τὸ ὄνομα αὐτὸ τὸ λέγεσθαι Χριστιανὸς, ἐπλάνα τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπέθνησκον μὲν διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν, πλὴν μετὰ λύπης, μὴ λεγόμενοι μάρτυρες. μόνοι ἐξέφυγον τῆς ἐξορίας αὐτοῦ θείᾳ νεύσει Βασίλειος καὶ Γρηγόριος, οἱ δὲ λοιποὶ κακῶς ἔπαθον. ἀλλὰ θείᾳ οἰκονομίᾳ ἕως οὗ ἔζη ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος οὐκ ἐκάκωσε τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ Οὐάλης, μαθὼν ὅτι πολλοὶ ἀκολουθοῦσι τῷ Ἀθανασίῳ, καὶ ὑπωπτεύθη μήπως γένηταί τις στάσις εἰς τὸν λαὸν, ἐπειδὴ οἱ Ἀλεξανδρεῖς φύσει ἦσαν στασιώδεις, καὶ ἐφοβήθη μήπως καὶ βλάψῃ τὸ δημόσιον, Σωκράτης βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, καὶ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ, εἰ καὶ ὁ Σωζόμενος ἱστορεῖ ἄλλως ταῦτα. πατριαρχεύσαντος δὲ τοῦ πολυάθλου Ἀθανασίου ἔτη τεσσαράκοντα ἓξ, καὶ εἶτα μεταστάντος εἰς τὴν ἐν Οὐρανοῖς δόξαν, καὶ χειροτονηθέντος νομίμως τοῦ ὀρθοδόξου Πέτρου ὡς Θεοδώρητος λόγῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, ἔπεμψεν ὁ Οὐάλης Εὐζώϊον τὸν Ἀντιοχείας εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὃς ἐφυγάδευσε μὲν τὸν Πέτρον, ἔφυγε γὰρ, λέγει ὁ Θεοφάνης, εἰς τὸν Ῥώμης Δάμασον ὡς εἰς ὁμόδοξον. ἔλαβε δὲ πάσας τὰς Ἐκκλησίας ὁ Ἀρειανὸς Λούκιος ὁ χειροτονηθεὶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεωργίου ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, μάλιστα κατῆλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὁ Ἀντιοχείας Εὐζώϊος, καὶ παρέδωκε τῷ Λουκίῳ τὰς Ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, ἐξ οὗ δέ τι κακὰ γεγόνασι καὶ διωγμοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Ἀντιόχειαν καὶ Καππαδοκίαν. Αἰσχύλος ἢ Σοφοκλῆς ἴσως ἐτραγῴδουν ἱκανῶς τὰς τοιαύτας συμφορὰς, ἢ οἰκειότερον εἰπεῖν Ἱερεμίου χρεία, ἵνα θρηνήσῃ τὸν κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἄσπονδον τῶν ἀσεβῶν πόλεμον, καὶ ἴδε τὸν Θεοδώρητον λόγῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ, καὶ τὸν Σωκράτην βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ. καὶ εἰς τὴν Νικομήδειαν, ἢ κατά τινας εἰς Κωνσταντινούπολιν ὀγδοήκοντα Ἐπισκόπους καὶ Ἱερεῖς ὧν ἡγοῦντο Οὐρβανὸς, Θεόδωρος καὶ Μενέδημος δήσας καὶ βαλὼν εἰς ἐν πλοῖον, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἑλκύσας ἔβαλε πῦρ καὶ κατέκαυσεν αὐτὸ ἅμα τοῖς τοσούτοις ἁγίοις. διὰ ταῦτα καὶ σεισμοὶ ἰσχυροὶ καὶ λιμοὶ καὶ ἄλλα κακὰ ἠκολούθησαν εἰς τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ Νόμου τοῦ Οὐάλεντος τοῦ βαπτίζειν μιᾷ καταδύσει, καὶ περὶ Ἰουλιανοῦ, Σάββα καὶ Φραάτου τῶν ἀσκητῶν, καὶ πόθεν Σαββατιανοί.

Νόμον ἔθετο ὁ Οὐάλης γίνεσθαι τὸ βάπτισμα μιᾷ καταδύσει, εἰς δὲ τὴν Ἀντιόχειαν Ἰουλιανὸς καὶ Σάββας ἀσκηταὶ ἐλθόντες, τοὺς ὀρθοδόξους ὑπεστήριζον, καὶ τις ἀσκητὴς Φραάτης ἤλεγξε κατὰ πρόσωπον τὸν Οὐάλεντα, καὶ ἐλοιδορήθη ἀπό τινος εὐνούχου, ὁ δὲ εὐνοῦχος εἰς τὸ λουτρὸν μετὰ τοῦ Βασιλέως ἀπελθὼν, ἔπεσεν εἰς τὸ λεβήτιον καὶ ἔβρασεν εἰς τὸ ὕδωρ. τῷ δὲ οὐδεκάτῳ ἔτει Οὐάλεντος τινὲς Ναυατιανοὶ εἰς τὴν Φρυγίαν ἐποίησαν τὸ Πάσχα μετὰ τῶν Ἑβραίων, καὶ συνοδικῶς ἐν Παζῷ Κώμῃ συνέταξαν ἑορτάζειν μετὰ τῶν Ἑβραίων, ὅθεν καὶ Σαββατιανοὶ ὠνομάσθησαν ἀπὸ Σαββατίου τοῦ πρωτάρχου. κατήλεγξε δ' αὐτοὺς ὁ Ῥώμης Δάμασος, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Πέτρος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ Δ'.

Περὶ τῆς ἀρχηγοῦ τῶν Σαρακηνῶν Μαυΐας, καὶ ἐλέγχου Μωϋσέως πρὸς Λούκιον Ἀλεξανδρείας, καὶ αἰτίου θανάτου Οὐάλεντος Βασιλέως, καὶ ἀρειανισμοῦ Οὐλφίλα Γότθων Ἐπισκόπου, καὶ αὐτῶν δι' αὐτοῦ, καὶ ὧν μετέφρασεν ἀπὸ τῆς ἁγίας γραφῆς εἰς τὴν τῶν Γότθων γλῶσσαν ὁ Οὐλφίλας. περὶ βασιλείας Γρατιανοῦ καὶ λύσεως ἀπὸ τῆς ἐξορίας τῶν Ἐπισκόπων, καὶ κόσμου αὖθις τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν Ἀνατολὴν πολλὰ ἐποίησαν οἱ Σαρακηνοὶ, εἶχον δὲ ἀρχηγὸν γυναῖκα Μαυΐαν ὀνόματι, ἥτις εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἔπεμψε τινὰ μοναχὸν περιβόητον ὀνόματι Μωϋσῆν ἵνα χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἐχριστιάνισε. ἐκεῖνος δὲ ἰδὼν τὸν Λούκιον εἶπεν αὐτῷ, σὺ Ἐπίσκοπος εἶ σὺ ὁ ἐξορίζων, καὶ πυρὶ καὶ θηρίοις παραδιδοὺς ἁγίους ἀνθρώπους διὰ τὴν Ἀρείου Αἵρεσιν; τῷ γὰρ Χριστιανῷ οὔτε τύπτειν πρέπει, οὔτε λοιδορεῖν, οὔτε μάχεσθαι. καὶ εἶτα ἀναχωρεῖ εἰς τὴν ἔρημον καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ ὀρθοδόξων, Θεοδώρητος λόγῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ. ὁ οὖν Οὐάλης τοιαῦτα ποιῶν εἰς οὐκ

ἀχυρῶνα

ἀχυρῶνα ἐγγὺς τῆς Ἀδριανουπόλεως κατασρέφει τὸν βίον ζῶν κατακαείς, καὶ γενόμενος αἰτία φθορᾶς τῆς Θρᾴκης, Ἰλλυρικοῦ, Παννονιῶν, περιδουναβίων, καὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τῆς καταδρομῆς τῶν Γότθων, καὶ ἴδε τὸν μιαρὸν αὐτοῦ θάνατον Θεοδωρίτου λόγῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ ὀκτῷ. Σημείωσαι δὲ ὅτι Οὐλφίλας Ἐπίσκοπος Γότθων εὑρισκόμενος εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ συνὼν Εὐδοξίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀκακίῳ τῷ Καισαρείας Ἀρειανοῖς οὖσιν, ἔλαβε τὰ σπέρματα τοῦ Ἀρειανισμοῦ. οἱ δὲ Γότθοι διαιρεθέντες εἰς δύο, ἀρχηγοὺς εἶχον Φριτιγέρνην καὶ Ἀθανάριχον, ἀλλ' ὁ Φριτιγέρνης βοήθειαν λαβὼν ἀπὸ τοῦ Οὐάλεντος, καὶ νικήσας τὸν Ἀθανάριχον, ἠνάγκασεν ἐπιπλέον τοὺς Γότθους ἀρειανίζειν, χαριζόμενος Οὐάλεντι. ὁ δὲ Οὐλφίλας πολλὰ τῆς ἁγίας γραφῆς μέρη μετέφρασεν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Γότθων. ἔμειναν δὲ τοῦ λοιποῦ οἱ Γότθοι εἰς τὸν Ἀρειανισμὸν καὶ εἰς τὸ μετέπειτα πολλοὺς χρόνους. ὁ μέντοι Γρατιανὸς ὁ Υἱὸς Οὐαλεντινιανοῦ μείνας μονάρχης Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, λύει ἀπὸ τῆς ἐξορίας τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ δίδωσι τὰ νικητήρια καὶ τὸν σολισμὸν πάλιν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

ΠΑΡΆΡΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Περὶ τοῦ τίνες τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν πατέρων ἐπὶ Οὐάλεντος ὠφέλησαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τίς συνέστησε τὸν Πέτρον εἰς τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας, καὶ τίς τὸν Εὐάγριον Κωνσταντινουπόλεως ἐχειροτόνησε, καὶ τίνες τὸν Δημόφιλον, καὶ τίνων εἰσηγήσει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος γέγονε Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Οὐάλεντος καὶ τῶν Ἀρειανῶν μεγάλως ὠφέλησαν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς μὲν τὴν Δύσιν Ἰούλιος καὶ Δάμασος Ῥώμης καὶ ὁ Μεδιολάνων Ἀμβρόσιος καὶ Ἱλάριος Πικτάβων, εἰς δὲ τὴν Ἀνατολὴν Βασίλειος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Πέτρος καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου, Ἀθανάσιος ὁ μέγας, Μακάριος καὶ Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Εὐστάθιος καὶ Μελέτιος Ἀντιοχείας, Ὄπτιμος Πισιδίας, Δίδυμος Ἀλεξανδρεύς, Ἐφραὶμ ὁ Σύρος, Ἀχόλιος Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλοι πολλοί. κοιμηθέντος δὲ τότε τοῦ μεγάλου Βασιλείου, Ἑλλάδιος ἐχειροτονήθη εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Εὐνόμιον δὲ ἔτι περιόντα κατήχυνεν ὁ Ναζιανζηνὸς καὶ ὁ Νύσσης, καθὼς πρότερον ὁ μέγας Βασίλειος. Ἰστέον δὲ ὅτι ἀπάραντος τοῦ Οὐάλεντος ἀπὸ Ἀντιοχείας ἐλθεῖν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ Ἀλεξανδρείας Πέτρος εὑρισκόμενος φυγὰς εἰς Ῥώμην, λαμβάνει γράμματα παρὰ τοῦ Δαμάσου καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, δεξάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ Ἀλεξανδρεῖς ὡς μαθητὴν Ἀθανασίου, φυγαδεύουσι τὸν Λούκιον, ὃς ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, περιμένει Δημοφίλῳ τῷ Ἀρειανῷ, Σωκράτης βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τριακοστῷ ἑβδόμῳ. ἀλλὰ καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποθανόντος Εὐδοξίου, χειροτονοῦσιν οἱ Ἀρειανοὶ τὸν ῥηθέντα Δημόφιλον, Σωκράτης βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ. οἱ δὲ ὀρθόδοξοι εὑρόντες καιρὸν προχειρίζονται Ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Εὐάγριον τινά, ὃν ἐχειροτόνησεν ὁ Ἀντιοχείας μέγας Εὐστάθιος ὁ ἐξορισθεὶς μὲν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐπὶ δὲ Ἰουλιανοῦ ἐλευθερωθείς, ἢ κατὰ τὸν Φώτιον ἀναγνῶσαι διακοσιοστῇ ποντηκοστῇ ὀγδόῃ ὑπὸ Ἰοβιανοῦ ἀνακληθεὶς καὶ διατρίβων τότε εἰς Κωνσταντινούπολιν. ἀλλ' ὁ Οὐάλης εὑρισκόμενος εἰς Μαρκιανούπολιν καὶ μαθὼν τὴν ὑπόθεσιν, ἐξορίζει τὸν Εὐάγριον εἰς Κύζικον, δοὺς τὸν θρόνον Δημοφίλῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Εὐστάθιον ἐξώρισεν εἰς τὴν Βιζύην ὅπου καὶ ἀνεπαύθη, Σωκράτης βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ, Σωζόμενος βιβλίῳ ὀκτῷ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ. τότε δὴ τότε, ὅτε ἐνόμισαν οἱ Ἀρειανοὶ μὴ εἶναι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἐπίσκοπον τοῦ μέρους τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Θεολόγον Γρηγόριον εἰσηγήσει Βασιλείου τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Μελετίου ὡς λέγει ὁ Θεοφάνης καὶ ἄλλοι, καὶ δὴ καὶ ὁ Θεοδώριτος λόγῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ λέγει ὅτι ὁ Ἀντιοχείας Μελέτιος τῷ Γρηγορίῳ τὴν Κωνσταντινουπόλεως προεδρίαν ἐβεβαίωσε, καὶ ἴδε πῶς ἐν καιρῷ ἀνάγκης ὁ Ἀντιοχείας ἐβεβαίωσε τὸν Γρηγόριον εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως. τεθνηκότος δὲ τοῦ Οὐάλεντος καὶ μοναρχήσαντος τοῦ Γρατιανοῦ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, ἐγένετο ὁρισμὸς καὶ ἤχθησαν οἱ ἐξόριστοι Ἐπίσκοποι, καὶ ὅτι, ὅσοι συμφωνοῦσι μετὰ τῆς πίστεως τοῦ Ῥώμης Δαμάσου καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Πέτρου, τούτους ἔχειν τὰς Ἐπισκοπὰς αὐτῶν, ὅσοι δὲ μή, ἀποβάλλεσθαι. ὅθεν οἱ Ἀρειανοὶ ἤρξαντο μερίζεσθαι. εἰς δὲ τὴν Ἀντιόχειαν ἐλθόντος Μελετίου ἀπὸ τῆς ἐξορίας τί συνέβη ἀναμεταξὺ τούτου καὶ τοῦ Παυλίνου εἰς τὸ ἐφεξῆς βιβλίον ῥηθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ.

Περὶ τῆς ἐν Λαμψάκῳ Συνόδου, καὶ ὧν ἐκύρωσε, καὶ τῆς ἀνατροπῆς τῶν κυρωθέντων ὑπὸ τοῦ Οὐάλεντος, ἐξορίας τε τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἀφαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ Θεοφάνη.

Οἱ ὀρθόδοξοι προσῆλθον Οὐαλεντινιανῷ διὰ πρεσβείας Ὑπατίου Ἡρακλείας δεόμενοι συνελθεῖν ἐπὶ διορθώσει τοῦ ὁμουσίου δόγματος. καὶ συνελθόντες εἰς Λάμψακον καὶ δύο μῆνας ἐκεῖ διατρίψαντες, ἠκύρωσαν τὰ ὑπὸ Εὐδοξίου καὶ Ἀκακίου ἐν Κωνσταντινουπόλει δογματισθέντα. ὁ δὲ Οὐάλης ταῦτα ἀνέτρεψε καὶ τοὺς Ἐπισκόπους ἐξώρισε, καὶ τὰς Ἐκκλησίας Εὐδοξίῳ ἀπέδωκεν. οἱ δὲ ὀρθόδοξοι οὔτε Ποιμένα οὔτε Ἐκκλησίαν εἶχον (δηλονότι εἰς Θρᾴκην καὶ Ἑλλήσποντον καὶ Βιθυνίαν καὶ ἔτι τούτων ποῤῥωτέρω κατὰ τὸν Σωζόμενον βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ) ταῦτα ὁ Θεοφάνης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Περὶ τῆς ἐν Λαμψάκῳ Συνόδου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων κατὰ Σωζόμενον.

Ὁ γε μὴν Σωζόμενος λέγει ὅτι ἀπαίροντι τῷ Οὐαλεντινιανῷ εἰς τὴν Δύσιν, οἱ περὶ Ἑλλήσποντον καὶ Βιθυνίαν Ἐπίσκοποι διὰ Ὑπατίου Ἡρακλείας πρεσβευσάμενοι, ᾔτησαν Σύνοδον, ὁ δὲ οὐκ ἐνέδωκεν εἰπών, μετὰ λαϊκῶν τεταγμένῳ οὐ θέμις τὰ τοιαῦτα πολυπραγμονεῖν, οἱ δὲ ἱερεῖς οἷς τοῦτο μέλει καθ᾽ ἑαυτοὺς ὅπου βούλονται συνίτωσαν. καὶ συνελθόντες οἱ Ἐπίσκοποι ὃν τρόπον εἴρηται ἀνωτέρω εἰς Λάμψακον ἀληθῶς ἐψηφίσαντο ἄπρακτα μένειν τὰ ὑπὸ Εὐδοξίου καὶ Ἀκακίου καὶ τὰ ἐν Ἀριμίνῳ, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ Ὁμοούσιον παρεδέχθησαν, ἀλλὰ τὴν ἐν Σελευκείᾳ πίστιν ἥτις ἡ αὐτὴ ἐστὶ τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν Εὐσεβιανῶν ἐκθέσει ἐκεῖνον πολιτεύεσθαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς τάχα τοῦτο ἀντίδοξον ὑπάρχει τοῦ Ἀνομοίου ἐπειδὴ λέγει τὸ καὶ οὐσίαν ὅμοιον, βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ.

Ὅτι τὰ ἱστορούμενα ὑπὸ Σωκράτους περὶ τῆς ἐν Λαμψάκῳ Συνόδου ἐναντίως πως ἔχουσι τοῖς ὑπὸ Θεοφάνους καὶ Σωζομένου ἱστορουμένοις.

Ὁ δὲ Σωκράτης τἀναντία πως τούτων ἱστορεῖ, λέγει γὰρ ὅτι προσῆλθον πλεῖστοι τῶν Ἐπισκόπων τῆς Μακεδονιανῶν θρησκείας τῷ Οὐάλεντι, καὶ ἐξαιτοῦσιν ἄλλην γενέσθαι Σύνοδον ἐπὶ διορθώσει τῆς πίστεως, ὁ δὲ Βασιλεὺς νομίσας συναινέσαι αὐτοὺς τοῖς περὶ Ἀκάκιον καὶ Εὐδόξιον, γενέσθαι ἐπέτρεψε. καὶ δὴ ἀπελθόντος τοῦ Βασιλέως εἰς Ἀντιόχειαν συνῆλθον εἰς Λάμψακον ἐν ᾗ ἐβεβαίωσαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔκθεσιν ἣ καὶ ἐν Σελευκείᾳ ὑπέγραψαν, καὶ τὰ λοιπὰ ἀνωτέρω εἰρημένα πεποιήκασι, καὶ διὰ τοῦτο ἔπαθον ὅσα ἀνωτέρω εἴρηται βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ.

Περὶ τῶν ἐν Σμύρνῃ, Ἀσίᾳ, Πισιδίᾳ, Ἰσαυρίᾳ, Παμφυλίᾳ καὶ Λυκίᾳ τῶν Μακεδονιανῶν Συνόδων, συμφωνησασῶν τῇ ἐν Λαμψάκῳ Συνόδῳ, καὶ ὧν ἔπεμψαν πρέσβεων πρὸς Οὐαλεντιανὸν Βασιλέα καὶ Λιβέριον Ῥώμης, καὶ τῆς συγκοινωνίας μετὰ τῶν Μακεδονιανῶν Λιβερίου.

Τῶν οὖν φρονούντων τὸ Ὁμοούσιον σφοδρῶς τότε διωκομένων μετὰ τῶν Μακεδονιανῶν, οἱ Μακεδονιανοὶ φόβῳ καὶ βίᾳ στενοχωρούμενοι διεπρεσβεύοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, συμφέρει καταφυγεῖν αὐτοὺς πρὸς Οὐαλεντιανὸν τὸν Βασιλέα τῆς Δύσεως καὶ ἐπὶ Λιβέριον Ῥώμης, ὥς ποτε δηλονότι πεποιήκασιν οἱ περὶ Ἀθανάσιον καταφυγόντες εἰς Κώνσταντα καὶ Ἰούλιον, καὶ καταδέχεσθαι μᾶλλον τὴν ἐκείνων πίστιν ἥτις ἦν τὸ Ὁμοούσιον, ἢ κοινωνεῖν τοῖς περὶ Εὐδόξιον οἵτινες ἐπρέσβευον τὸ Ἀνόμοιον. ἐκλέγονται τοίνυν πρέσβεις Ἐπισκόπους τρεῖς Εὐστάθιον Σεβαστείας, Σιλβανὸν Ταρσοῦ καὶ Θεόφιλον Κασταβάλων, καὶ Συνόδων γενομένων ἐν Σμύρνῃ τῆς Ἀσίας καὶ Πισιδίᾳ, Ἰσαυρίᾳ τε καὶ Παμφυλίᾳ καὶ Λυκίᾳ ἦλθον παρ᾽ αὐτῶν πρέσβεις εἰς τὴν ἐν Λαμψάκῳ Σύνοδον ὡς εἰς τελειοτέραν, καὶ γράμματα παρὰ πασῶν τῶν Συνόδων ἐγράφησαν εἴς τε τὸν Βασιλέα τῆς Δύσεως καὶ τὸν Ῥώμης καὶ τοὺς εἰς τὴν Δύσιν Ἐπισκόπους, ἔγραφον δὲ τῷ Ῥώμης καὶ τοῖς Δυτικοῖς Ἐπισκόποις ὅτι πίστιν ἔχουσι δόκιμον καὶ βεβαίαν ἀπὸ

τῶν

τῶν Ἀποστόλων, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων φρονεῖν τῆς θρησκείας ὀφείλουσι, καὶ παντὶ σθένει συλλαβέσθαι τοῖς αὐτῶν πρέσβεσι, καὶ σὺν αὐτοῖς περὶ τῶν πραγμάτων βουλεύσασθαι ἕως ἂν δοκιμάσωσι τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα. ἀπελθόντες οὖν οἱ πρέσβεις εἰς Ῥώμην καὶ μὴ εὑρόντες τὸν Βασιλέα ἐκεῖ, ἐστράτευε γὰρ εἰς Γαλλίας πολεμῶν Σαυρομάταις, δεδώκασι τὰ γράμματα τῷ Πάπᾳ, τοῦ δὲ Πάπα μὴ βουλομένου δεχθῆναι αὐτοὺς ὡς ὄντας Ἀρειανούς, αὐτοὶ ἀπεκρίνοντο ὅτι ἐκ μεταμελείας ἐπέγνωσαν τὴν ἀλήθειαν, ἠρνήσαντο γὰρ πρότερον τὸ Ἀνόμοιον, καὶ ὁμολόγησαν τὸ κατὰ πάντα τῷ Πατρὶ Ὅμοιον, ὅπερ οὐ διαφέρει τοῦ Ὁμοουσίου. ταῦτα αὐτῶν λεγόντων ἐζήτησε παρ' αὐτῶν ὁ Λιβέριος ἔγγραφον τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτῶν, οἱ δὲ συντάξαντες βιβλίον ἐν ᾧ ῥητῶς ἔθεντο τὸ Σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου δεδώκασιν αὐτῷ. περιέχεται δὲ ἐν τῷ βιβλίῳ, ἤτοι ἐν τῷ Λιβέλλῳ τούτῳ πρῶτον ἡ ἐπιγραφή, Κυρίῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Λιβερίῳ Εὐστάθιος, Θεόφιλος καὶ Σιλβανὸς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. δεύτερον, ὅτι εἶπον τῷ Λιβερίῳ ἀπὸ τῶν εἰρημένων Συνόδων εἰς τὴν χρηστότητά σου καὶ πάντας τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Δυτικοὺς Ἐπισκόπους γράμματα κομιζόμενοι, τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν καὶ τὸ Ὁμοούσιον ὁμολογοῦντες καὶ ἀποδεχόμενοι, Ἄρειον δὲ καὶ πᾶσαν Αἵρεσιν μὴ δεχομένην τὸ Ὁμοούσιον, ἐξαιρέτως δὲ τὴν ἐν Ἀριμίνῳ Σύνοδον ὡς πράξασαν ἐναντία τῇ ἐν Νικαίᾳ Συνόδῳ, ἀναθεματίζομεν, διὰ δὲ βεβαιότητα γράφομεν ἐν τῷ παρόντι λιβέλλῳ καὶ τὸ Σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων. τρίτον, ὅτι εἴ τις ἐγκαλέσει ἡμᾶς ἀλλοτρόπως φρονεῖν, ὅπου ἂν δοκιμάσῃς γράψαι καὶ ἀπολογούμεθα, καὶ ὁ ὑπαίτιος φανεὶς ἵνα παιδεύηται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τοῦ γράμματος πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν ἀνωτέρω Συνόδων τοῦ ὑπὸ τοῦ Λιβερίου δοθέντος, ἵνα ἀποκομίσωσιν αὐτὸ εἰς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς Ἐπισκόπους.

Τοῦτο τὸ γράμμα λαβὼν ὁ Λιβέριος, καὶ κοινωνήσας τοῖς πρέσβεσι, καὶ αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν δεξάμενος, ἔγραψεν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς ἐπιστολήν, ἐν ᾗ θεωρητέον πρῶτον τὴν ἐπιγραφήν, Τοῖς ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς Ὑθίῳ καὶ τοῖς ἑξῆς τοῖς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθοδόξοις Ἐπισκόποις, Λιβέριος Ἐπίσκοπος Ἰταλίας καὶ οἱ κατὰ Δύσιν Ἐπίσκοποι ἐν Κυρίῳ χαίρειν: δεύτερον, τὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ φησί, τὰ γράμματα τὰ ἀποδοθέντα ἡμῖν διὰ τῶν τριῶν Ἐπισκόπων ὅτι ἡ γνώμη ὑμῶν καὶ τὰ φρονήματα ὑμῶν συμφωνεῖ καὶ συνᾴδει πρὸς τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Δυτικῶν πάντων, διεβεβαιώσαντο καὶ ἀπέδειξαν, ὡμολόγησαν γὰρ πᾶσι τρόποις τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν. τρίτον, ὅτι ἡ ἐν Ἀριμίνῳ συνήχθη βίᾳ κοσμικῇ διὰ τῆς κακοηθείας τῶν Ἀρειανῶν, ἀλλ' οἱ ἐν αὐτῇ ὑπογράψαντες Ἐπίσκοποι δελεασθέντες, ἢ ὑπαχθέντες, νῦν ἀναφρονήσαντες, ἀνεθεμάτισαν αὐτήν, καὶ ὑπέγραψαν τῇ καθολικῇ πίστει τῇ ἐν Νικαίᾳ, καὶ ἡμῖν ἐκοινώνησαν, καὶ Ἄρειον καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀνεθεμάτισαν. τέταρτον, ὅτι ἔγνωμεν διὰ τῆς ὁμολογίας τῶν ὑμετέρων πρέσβεων, ὅτι καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ ἀναφρονήσαντες, συμφωνοῦσι τοῖς δυτικοῖς, ὅπερ πᾶσι δεῖ γνωσθῆναι: ὅπως οἱ παραβλαβέντες ἀνακάμψωσιν, ἐπειδὴ οἱ ἐμμένοντες ἐν ταῖς Αἱρέσεσι ἀπὸ τοῦ νῦν, ἔκσπονδοί εἰσι καὶ ἀκοινώνητοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν συνάξεων, ὅτι τοὺς ἐκ μοιχείας υἱοὺς οὐ προσίεται ὁ Θεός.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Περὶ τῆς ἐν Σικελίᾳ Συνόδου, καὶ ὧν ἐβεβαίωσε, καὶ ὧν ἀπέβαλε, καὶ ὧν δέδωκε γραμμάτων τοῖς ἀνωτέρω πρέσβεσιν ἐπίτηδες ἐκεῖσε γενομένοις.

Ἀναχωρήσαντες τῆς Ῥώμης οἱ περὶ Εὐστάθιον, ἀπῆλθον εἰς Σικελίαν ὅπου Σύνοδος ἐγεγόνει πλείονος ἀριθμοῦ τοῦ ἐν Ἀριμίνῳ. ἦσαν γὰρ ἐν αὐτῇ Ἐπίσκοποι ἀπὸ Ἰταλίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ Γαλλίας καὶ Σικελίας καὶ ἐκ πολλῶν ἑτέρων μερῶν τῆς Δύσεως, οἵτινες ἐβεβαίουν τὸ Ὁμοούσιον, καὶ ἀπέβαλον πάσας τὰς μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ συνελθούσας Συνόδους (πλὴν τῆς ἐν Σαρδικῇ) ἐψηφίσατο δὲ ἡ Σύνοδος τὰ δόξαντα Λιβερίῳ περὶ τῶν Μακεδονιανῶν ἔχειν τὸ κῦρος, καὶ ἔδωκε καὶ γράμματα τοῖς πρέσβεσιν, ἅτινα ἐκεῖνοι ἔφερον εἰς τὴν Ἀσίαν, Σωζόμενος βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς ἐν Τυάνοις Συνόδου, ἐν ᾗ ἐπαρρησίασαν τὰ τοῦ Λιβερίου καὶ τῆς ἐν Σικελίᾳ Συνόδου γράμματα οἱ τῶν Μακεδονιανῶν πρέσβεις καὶ ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις. καὶ περὶ τῆς ἐν Καρίᾳ τῆς Ἀσίας τῶν Μακεδονι-

κεδονιανῶν Συνόδου, καὶ τῆς ἐν Ταρσῷ μελλούσης γενέσθαι Συνόδου, ἣν τῇ Οὐάλεντος δυνάμει ἐκώλυσεν Εὐδόξιος, καὶ ὧν ὁ Οὐάλης εἰργάσατο κακῶν μεγίστων καὶ ἐξοριῶν Ἐπισκόπων ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Εἰς τὰ Τύανα Σύνοδον ἀγόντων πρὸς βεβαίωσιν τοῦ Ὁμοουσίου Εὐσεβίου Καισαρείας Καππαδοκίας, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ὀτρηΐου Μελιτηνῆς, καὶ ἑτέρων ἀξιολόγων ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων, ἐν οἷς ἦσαν καὶ τινὲς ἐκ τῶν βεβαιωσάντων μετὰ Μελετίου ἐπὶ Ἰοβιανοῦ τὸ Ὁμοούσιον ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐνεφάνισαν τῇ Συνόδῳ οἱ περὶ Εὐστάθιον τὰ γράμματα τοῦ Λιβερίου. περιχαρεῖς δὲ γενόμενοι ἐπὶ τούτοις οἱ τῆς Συνόδου πατέρες, ἔγραψαν πάσαις ταῖς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίαις ἵνα ἴδωσι τὰ γράμματα τῶν τε πρέσβεων πρὸς τὸν Λιβέριον, καὶ τοῦ Λιβερίου καὶ τῆς ἐν Σικελίᾳ Συνόδου πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς. καὶ λοιπὸν προέτρεπον αὐταῖς ἵνα ὁμόφρονες αὐτοῖς γένοιντο καὶ κοινωνοί, ὅπερ ἐστὶν ἵνα δεχθῶσι τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον, καὶ βεβαιώσωσι τὸ Ὁμοούσιον. τούτων οὕτω γενομένων, καὶ μελλούσης κοινῆς Συνόδου γενέσθαι ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, τριάκοντα καὶ τέσσαρες Ἐπίσκοποι τῶν Μακεδονιανῶν προλαβόντες, Σύνοδον ἐκρότησαν ἐν Καρίᾳ τῆς Ἀσίας, οἵτινες τὴν μὲν τῶν Ἐκκλησιῶν ὁμόνοιαν ἐπῄνουν, παρῃτοῦντο δὲ τοῦ Ὁμοουσίου τὸ ὄνομα, τὴν δὲ ἐν Σελευκείᾳ καὶ Ἀντιοχείᾳ ἔκθεσιν πολιτεύεσθαι ἔλεγον ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, προφάσεις προβάλλοντες ἐκτόπους. ἀλλὰ συνεργείᾳ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Εὐδοξίου ὁ Οὐάλης ἐμποδίζει τὴν ἐν Ταρσῷ Σύνοδον, καὶ γράφει πανταχοῦ εἰς τοὺς Ἐθνάρχας ἵνα διασκορπίσωσι τοὺς τοιούτους Ἐπισκόπους, καὶ μάλιστα ὅσους εἶχεν ὁ Κωνστάντιος ἐξωρισμένους οὓς ἔλυσε τῆς ἐξορίας ὁ Ἰουλιανὸς ἵνα διώξωσιν ἀπὸ τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῶν. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία τῶν συμβάντων εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τῶν πολλῶν κακῶν κατὰ Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, καὶ τῶν Ἐπισκόπων καὶ ἀναχωρητῶν, καὶ ἁπλῶς τῆς καθόλου ἐκεῖ Ἐκκλησίας. τότε καὶ Μελέτιον τὸν Ἀντιοχείας ἐξορίζει εἰς τὴν Ἀρμενίαν, ὅτε τὰ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας πράγματα πολυτρόπως διῴκουν Φλαβιανὸς καὶ Διόδωρος οἱ Μελετίου μαθηταί, ὡς Θεοδώρητος λόγῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ, καὶ Σωκράτης βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. τὸν δὲ ἀποστολικοῖς ἱδρῶσι περιρρεόμενον Εὐσέβιον τῶν Σαμοσάτων ἐξορίζει εἰς Θρᾴκην, ὑπὲρ οὗ τοῦ λαοῦ βουλομένου στασιάσαι, αὐτὸς λαβὼν ἕνα μόνον ὑπηρέτην βαστάζοντα θρόνον, προσκεφάλαιον καὶ βιβλίον, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐξορίαν. τοῦ δὲ μετὰ Εὐσέβιον εἰς τὰ Σαμόσατα Ἀρειανοῦ Λουκίου ὁδεύοντος καβαλλαρίου ἐπὶ ὄνου, τὰ παιδία τῶν ὀρθοδόξων παίζοντα σφαῖραν, πατηθεῖσαν δὲ ὑπὸ τῆς ὄνου τοῦ Λουκίου ὠλόλυξαν, ἐμιάνθη ἡ σφαῖρα πατηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ζώου τοῦ Αἱρετικοῦ, εἶτα ὡς μιανθεῖσαν, ἀνάψαντα πυρκαϊὰν ἔκαυσαν αὐτήν, Θεοδώρητος λόγῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ. τὸν δὲ Κυζίκου Ἐλεύσιον Μακεδονιανὸν ὄντα ἐβίασεν εἰπεῖν τὸ Ἀνόμοιον, ἐκεῖνος δὲ ἀπελθὼν εἰς Κύζικον, ὡμολόγησε τὴν παρανομίαν αὐτοῦ, καὶ ἀφέθη τοῦ θρόνου. ὅθεν ὁ Οὐάλης ἀντεισῆξε τὸν μιαρὸν Εὐνόμιον τὸν Γαλάτην. οὐ μόνον δὲ Ἐπισκόπους, ἀλλὰ καὶ Ἱερεῖς καὶ Διακόνους καὶ Μοναχοὺς ἐξώρισεν ὁ Οὐάλης εἰς τὰ ἄκρα τῆς Οἰκουμένης. ἴδε Σωκράτους βιβλίον τέταρτον, καὶ Σωζομένου βιβλίον ἕκτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η´.

Περὶ Εὐσταθίου Σεβαστείας τοῦ ἑνὸς τῶν παρὰ τῶν ἀνωτέρω Συνόδων πεμφθέντων εἰς Ῥώμην πρέσβεων, καὶ ὅπως ῥᾳδιούργως Ἱερεὺς καὶ Ἀρχιερεὺς ἐχρημάτισε, καὶ περὶ τῆς κακοτροπίας αὐτοῦ καὶ δυσσεβοῦς Αἱρέσεως.

Ἐκ τῶν τριῶν πρέσβεων ὁ πρῶτος μαθητὴς ἐχρημάτισε τοῦ Ἀρείου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐν τοῖς γνησίοις μαθηταῖς αὐτοῦ συνετάγη. ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα, καὶ δοὺς τῷ Καισαρείας Μητροπολίτῃ Ἑρμογένει ἔγγραφον ὀρθόδοξον ὁμολογίαν, ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος. ἀποθανόντος δὲ τοῦ Ἑρμογένους, ἀπῆλθεν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Εὐσέβιον τὸν Ἀρειανόν, κακοτροπήσας δὲ καὶ εἰς Βυζάντιον ἐδιώχθη. ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ὑποκρινάμενος τὸν ὀρθόδοξον, καὶ οὕτω λαβὼν τὴν Ἐπισκοπήν, εὐθὺς ἔγραψεν ἀναθεματισμὸν κατὰ τοῦ Ὁμοουσίου ἐν τῇ ἐν Ἀγκύρᾳ τότε τῶν Ἀρειανῶν Συνόδῳ. εἶτα εἰς τὴν ἐν Σελευκείᾳ Σύνοδον σύμφωνος ἦν τοῖς Ἀρειανοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμόφρων ἦν τοῖς αὐτοῖς. διωχθεὶς δὲ καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς, διότι ἦν προκαθῃρημένος ἐν τῇ ἐν Μελιτηνῇ Συνόδῳ, ἐπενόησεν ἀνάκλησιν ἑαυτοῦ εἰ ἀπέλθοι εἰς τοὺς Δυτικούς, ὅπερ κατασκευάσας, πρεσβευτὴς ἐπέμφθη ἐκεῖσε, καὶ κομίσας τὴν ἐπιστολὴν Λιβερίου, καὶ δείξας αὐτὴν τῇ ἐν Τυάνοις Συνόδῳ, ἔλαβε τὴν Ἐπισκοπὴν αὐτοῦ, εἶτα φανερώσας τὴν Αἵρεσιν αὐτοῦ, τὴν πίστιν ἐπόρθει, τὸ Ὁμοούσιον ἀνεθεμάτιζε, καὶ προστάτης ἦν τῆς τῶν Πνευματομάχων Αἱρέσεως. καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς Ῥώμης γέγονεν αὐτῷ ἡ δύναμις τοῦ ἀδικεῖν τὰς Ἐκκλησίας, καὶ τῇ παρὰ τῶν Δυτικῶν δεδομένῃ αὐτῷ παρρησίᾳ ἐκέχρητο εἰς καταστροφὴν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησιῶν, ἐκ τῆς Δύσεως ἦν ἀνάγκη ἵνα ἔλθῃ καὶ ἡ διόρθωσις, ὥστε ἐπιστεῖλαι ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς τίνα ἐστὶν ἐκεῖνα, ἃ εἰπὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ

προσε-

προσεδέχθη, καὶ πῶς νῦν μεταβληθεὶς ἀκυροῖ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τῶν πατέρων. ταῦτα ὁ μέγας Βασίλειος ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς Δυτικοὺς περὶ Εὐσταθίου, Ἀπολιναρίου καὶ Παυλίνου. περὶ δὲ τοῦ Εὐσταθίου ἴδε καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Εὐαίανοὺς. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Σωκράτης φησὶν, ὅτι πολλάκις καθῄρητο ὁ Εὐστάθιος, βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, καὶ ἔτι ὁ Σωζόμενος λέγει ὀνομαστὶ ποσάκις καὶ διατὶ καθῃρέθη ὁ αὐτὸς Εὐστάθιος, βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ, καὶ ἔτι ὁ μέγας Βασίλειος παρακαλῶν ἐν τῇ διαληφθείσῃ ἐπιστολῇ τρανότερον καταλέγει τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ῥᾳδιοῦργον ζωὴν τοῦ αὐτοῦ Εὐσταθίου.

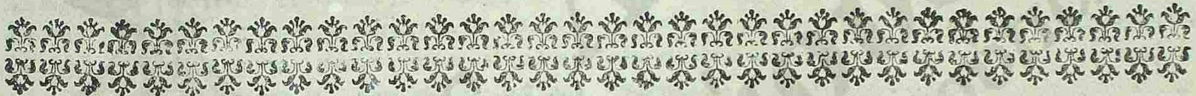
ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Ὅτι ἐκ τῶν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ εἰρημένων συνάγεται ἑνδεκαχῶς τὴν ψῆφον καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι τῶν πλειόνων καὶ τὸ κῦρος, τὸ δὲ μοναρχικὸν ἀξίωμα ἐς κόρακας οἴχεσθαι.

Ἐν τούτοις σημείωσαι πρῶτον, ὅτι Σύνοδοι ἀγείρονται, καὶ οὐδεμία εἴδησις ἢ κἂν μνήμη τοῦ Πάπα. δεύτερον, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος Οὐαλεντιανὸς, καὶ μάλιστα τῆς Δύσεως Αὐτοκράτωρ περὶ ἀθροίσεως Συνόδου ἐρωτηθεὶς, οὐκ εἶπον ὅτι ἐμοὶ οὐ θέμις τοῦτο ποιῆσαι, ἐπείπερ τῷ Πάπᾳ τοῦτο προσήκει, κἀκεῖνον ἐρωτήσατε, ἀλλ' ἀποκριθεὶς κατὰ τὸ ἀρχαῖον καὶ πάτριον ἔθος ἔφη, οἱ Ἐπίσκοποι, οἷς δηλονότι οἰκεῖον καὶ κοινὸν τὸ φροντίζειν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν καταστάσεως καθ' ἑαυτοὺς συνελθέτωσαν. ψεῦδος ἄρα ὅτι ὁρισμῷ τοῦ Πάπα αἱ Σύνοδοι ἀθροίζονται. τρίτον, οἱ Μακεδονιανοὶ κατέφυγον οὐκ εἰς τὸν Ῥώμης μόνον, ἀλλ' ὁμοῦ καὶ εἰς τοὺς κατὰ τὴν Δύσιν Ἐπισκόπους, καὶ οὐ γεγράφασι μόνῳ τῷ Ῥώμης, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Δύσιν Ἐπισκόπους, ὅπερ παραστατικόν ἐστι τοῦ μὴ πρεσβεῦσαι αὐτοὺς ἐκεῖ ὡς πρὸς μονάρχην, ἀλλ' εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν, ἐλευθέραν οὖσαν τοῦ ἀσεβοῦς Βασιλέως Οὐάλεντος, καὶ δυναμένην ἐνεργεῖν ἀφόβως τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον. τέταρτον, ὅτι μάλιστα εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Δύσεως κατέφυγον ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ ὁ Σωζόμενος λέγει καθαρῶς βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ. πέμπτον, ὁ Λιβέριος ἀγροικίᾳ δουλεύσας, οὐκ ἔγραψεν εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους (μάλιστα δὲ τότε ἦσαν ἐν αὐτῇ διαβεβοημένοι ἐπὶ θεολογίᾳ καὶ ζήλῳ Βασίλειος, Ναζιανζηνὸς, Μελέτιος καὶ ἄλλοι) ἵνα μάθῃ τὰ περὶ τῶν Μακεδονιανῶν, καίτοι εἰδὼς τῶν Ἀρειανῶν τὸ παλίμβολον καὶ ὕπουλον, ὥσπερ δῆτα ἐποίησε πολλάκις ὁ Κωνσταντινουπόλεως Εὐσέβιος, καὶ ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης Εὐσέβιος καὶ Ἀκάκιος καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρειος, ἐξαπατῶντες ἀεὶ πονηρίαις τοὺς ἀφελεστέρους, ἀλλὰ τοῖς φανεροῖς Αἱρετικοῖς, καὶ ὡς εἰπεῖν Αἱρεσιάρχαις, καὶ ταῖς φανεραῖς Αἱρετικαῖς Συνόδοις καὶ τῷ μυριάκις καθῃρημένῳ Εὐσταθίῳ εὐκόλως πιστεύσας, ἐκοινώνησεν αὐτοῖς, καὶ κοινωνοὺς ἐδέξατο αὐτοὺς, καὶ τὸ δὴ ἀηδὲς, γράψας τοῖς Μακεδονιανοῖς, ἔγραψεν αὐτοὺς ἀπολελυμένως Ἀνατολικοὺς ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους ἀδελφοὺς συλλειτουργοὺς καὶ κοινωνικοὺς, καὶ οὕτως ἀπατηθεὶς ὁ ἰδιαιτάτῳ ἀξιώματι διάδοχος τοῦ Πέτρου ἐν τοῖς μεγάλοις ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, καὶ ἀγνοήσας τὴν ἀλήθειαν, προεξένησεν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καὶ εὐκολίας μυρία κακὰ ἐν τῷ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας πληρώματι. ἕκτον, ὅτι καὶ οἱ τρεῖς πρέσβεις ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς αὐτῆς πίστεως πρὸς τὸν Πάπαν ἐπέγραψαν αὐτὸν μόνον Λιβέριον, ἑπόμενοι ἐν τούτῳ τῷ ἀρχαίῳ τῆς Ἐκκλησίας Κανόνι, καὶ γὰρ εἰ ἦν αὐ ἔθος τὸ ἐπιγράφειν τὸν Πάπαν τίτλοις ἐξῃρημένοις, ἔγραψαν αὐ αὐτὸν πάντως διὰ τὴν ἀνάγκην, καὶ τοῦ λοιποῦ τότε ἐκεῖνο τὸ πομπικὸν ὅπερ τῷ νῦν Ῥώμης λέγουσιν οἱ παπισταὶ, ἤτοι τῷ μεγίστῳ καὶ ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ; ἕβδομον, ὅτι εἶπον ἐληλυθέναι πρὸς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Δυτικοὺς Ἐπισκόπους, ἐξ οὗ δῆλον ὅτι οὐκ ἐγίνωσκον αὐτὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας πρόεδρον, διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτοῦ Ἐπισκόπους κατέφυγον δι' ἃς εἴρηται αἰτίας. ψεῦδος ἄρα ὅτι ὁ Ῥώμης μοναρχικὸν εἶχεν ἢ ἔχει ἀξίωμα. ὄγδοον, ὅτι διὰ τὸ γράψαι καὶ ἀπολογηθῆναι πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν οἱ Μακεδονιανοὶ ἐνέπαιξαν αὐτῇ, ὡς οἱ Εὐσεβιανοὶ ἐνέπαιξαν τῇ αὐτῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ Ἰουλίου, καὶ γὰρ ὡς ἐκεῖνοι τὸν Ἰούλιον πρῶτον μὲν ἐπικαλεσάμενοι κριτὴν κατὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν, ὕστερον παρῃτήσαντο, καὶ δὴ καὶ κατήλεγξαν, τὸν αὐτὸν τρόπον οὗτοι Σύνοδον ἀθροίσαντες ἐν Καρίᾳ ἀπεκήρυξαν τὸ Ὁμοούσιον. καὶ ὥσπερ οἱ περὶ Ἀθανάσιον μετὰ μόνων τῶν γραμμάτων τοῦ Ἰουλίου τὸ πρῶτον ἐλθόντες καὶ ἀπολαβόντες τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἀπεδιώχθησαν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου μετὰ ζημίας μεγάλης τῶν κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησιῶν, οὕτως οἱ παρόντες μετὰ μόνων τῶν γραμμάτων Λιβερίου εἰς τὰ Τύανα ἀφικόμενοι, καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ὀρθοδόξους ἐν πάσῃ τῇ Ἀσίᾳ καὶ Ἀνατολῇ καὶ Ἀντιοχείᾳ καὶ Αἰγύπτῳ ἐζημίωσαν, καὶ ταῦτα πάντα διὰ τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ Πάπα καὶ τὴν ὀφρὺν τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων, οἵτινες ὡς εἴρηται ἄνευ συμβουλῆς τῶν Ἀνατολικῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων τοὺς Αἱρετικοὺς περιποιηθέντες, τοσούτων κακῶν ἐγένοντο αἴτιοι. ἔνατον, ὁ Λιβέριος καίτοι τἆλλα εὔκολος ὢν, ὅμως οὐκ ἐπέγραψεν ἑαυτὸν ὑπερηφάνως ὡς οἱ μετὰ ταῦτα Πάπαι, ἀλλ' ἐπισκοπικῶς, καὶ γὰρ οὐ λέγει ὁ Ἐπίσκοπος τῆς

καθο-

καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ὅπερ ἦν κατὰ ἀλήθειαν, ἤτοι Ἐπίσκοπος Ἰταλίας, καὶ οὐ μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ Δύσιν Ἐπίσκοποι. Καὶ, τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Δύσει πάντας Ἐπισκόπους, ὅπερ καὶ αὐτὸ διαλυτικόν ἐστι τῆς μοναρχίας τοῦ Ῥώμης, καὶ οὐ λέγει ὁ Λιβέριος ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ συμφωνοῦσι τῷ Πάπα ἐμοί, ἀλλὰ τοῖς Δυτικοῖς, ὥστε φανερόν ἐστιν ὅτι οἱ πολλοὶ ἔχουσι τὸ κράτος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ οὐ μόνος ὁ Ῥώμης οὐδὲ ἄλλος τις Ἐπίσκοπος ὁποιασοῦν πόλεως. δέκατον, ὅτι οἱ πρέσβεις τῶν Μακεδονιανῶν εἰδότες ὅτι τῶν πολλῶν ἐστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ κῦρος, καὶ οὐ τοῦ Πάπα, ἢ ἑτέρων τινῶν, οὐκ ἠρκέσθησαν εἰς τὸ τοῦ Πάπα καὶ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ παρευρεθέντων Ἰταλικῶν καὶ δυτικῶν Ἐπισκόπων γράμμα, ἀλλ᾽ ἀπελθόντες εἰς Σικελίαν, καὶ γενομένης ἐκεῖ Συνόδου πολυπληθοῦς, καὶ ἐξ ἐκείνης ἔλαβον γράμματα. ἑνδέκατον, ὅτι μετὰ τὸ δεῖναι τὰ γράμματα πάντων τῶν δυτικῶν τῇ ἐν Τυάναις Συνόδῳ, ἡ Σύνοδος γράψασα περὶ ἑνώσεως καὶ εἰς Ἐκκλησίας τινάς, οὐκ εἶπον ὅτι ὁ Ῥώμης ὁ ἐξαιρέτως καὶ ἀμέσως παρὰ Θεοῦ Ἐπίσκοπος, ἡ κεφαλὴ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ὁ μονάρχης, ὁ μέγιστος, ὁ ἄκρος, ὁ ἀναμάρτητος, ὁ βικάριος τοῦ Χριστοῦ ἔγραψεν ἡμῖν καὶ πάντως δεῖ πείθεσθαι αὐτῷ, ἀλλ᾽ ἔγραψαν ἵνα ἴδωσι τὰ ἐν Ῥώμῃ καὶ Σικελίᾳ γραφέντα, καὶ τὸ δὴ θαυμασιὸν ὅτι ἐβεβαίωσαν τὴν συμφωνίαν οὐκ ἀπὸ τῶν γραμμάτων Ῥώμης καὶ Σικελίας, ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ εἶναι τοὺς ἐν Ῥώμῃ καὶ Σικελίᾳ πλείονας τῶν ἐν Ἀριμίνῳ, ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἐν Ἀριμίνῳ οἰκουμενικὴ ἐνομίζετο καὶ ἐπλάνα πολλούς, οἱ πατέρες τῆς ἐν Τυάναις Συνόδου ἀπὸ τοῦ πλείονος πλήθους σπουδάζουσιν ἀνατρέψαι αὐτήν, καθὼς ἔγραφε τοῖς Δυτικοῖς καὶ ὁ μέγας Βασίλειος. ὥστε τῶν πλειόνων ἡ ψῆφος ἔχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ κῦρος, καὶ οἴχεται εἰς κόρακας τὸ μοναρχικὸν ἀξίωμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

Περὶ τῆς ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ προσαγῇ τοῦ Αὐτοκράτορος Οὐαλεντινιανοῦ ἀθροισθείσης Συνόδου.

Ἱστορεῖ ὁ Θεοδώρητος ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ ὅτι ἠθροίσθη ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ προσαγῇ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Σύνοδος, ἥτις ἐψηφίσατο τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν κρατεῖν, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ καὶ ὀγδόῳ, καὶ ὅτι ἔπεμψεν ἡ Σύνοδος ἐπιστολὴν μετὰ Ἐλπιδίου πρεσβυτέρου εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῶν Ἐπαρχιῶν Ἀσιανῆς, Φρυγίας, Καροφρυγίας καὶ Καπατιανῆς, καὶ ὅτι εἰς βεβαίωσιν τῆς Συνόδου καὶ τῶν ψηφισμάτων αὐτῆς ἔπεμψαν καὶ οἱ Βασιλεῖς Οὐαλεντινιανὸς, Οὐάλης καὶ Γρατιανὸς ἐπιστολὴν εἰς τοὺς αὐτοὺς Ἐπισκόπους.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Βʹ.

Ὅτι οὐχ ὁρισμῷ τοῦ Πάπα Ῥώμης ὡς ψεύδεται Βίνιος, ἀλλὰ τοῦ Βασιλέως ἡ ἐν Ἰλλυρικῷ ἠθροίσθαι Σύνοδος, καὶ ἐπιτροπῇ καὶ βεβαιώσει τῶν ἐν αὐτῇ πατέρων τὸ δοκοῦν ἐβεβαιώθη, ὡς ἑπταχῶς ἐν ταῦτα δείκνυται.

Σημειοῖ ὁ Βίνιος ὅτι ἡ παροῦσα Σύνοδος ἠθροίσθη, ἐπειδὴ ἔπεμψεν εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν ὁ Πάπας Λιβέριος τὸν πρεσβύτερον Ἐλπίδιον μετὰ τοῦ Εὐσταθίου, καὶ ὥρισε καὶ συνῆλθον οἱ Ἐπίσκοποι τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Ῥητέον ὅμως πρὸς ταῦτα ὅτι καὶ τοῦτο τὸ τοῦ Βινίου ψεῦδός ἐστι προφανές, πρῶτον, ὅτι ὁ Θεοδώρητος καταγράψας ἐν τοῖς δυσὶ κεφαλαίοις τὴν ἄθροισιν τῆς Συνόδου καὶ τὰς ἐπιστολὰς τῆς Συνόδου καὶ τῶν Βασιλέων, οὐδ᾽ ὅλως ἐμνήσθη τοῦ Πάπα. δεύτερον, ὅτι ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτῆς οὐκ ἐμνήσθη τοῦ Ῥώμης, καὶ εἰ ὁρισμῷ τοῦ Λιβερίου συνῆλθε πῶς οὐκ ἐμνήσθη αὐτοῦ; τρίτον, ὅτι εἰ καὶ βούλονται Βίνιος καὶ Βαρώνιος συστῆσαι τοῦτο ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν τὴν Σύνοδον ὅτι πέμπει τὸν Ἐλπίδιον ἀπὸ τῆς βασιλευούσης Ῥωμαίων ἀρχῆς τοῦτο τὸ γράμμα ἔχοντα, καὶ νομίζουσιν ὅτι τὸ γράμμα ἐπέμφθη ὑπὸ τοῦ Ῥώμης, ἀπατῶνται σαφῶς, ἐπειδὴ ὁ Ἐλπίδιος τὸ γράμμα οὐκ ἀπὸ τοῦ Ῥώμης, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς Συνόδου εἶχεν, ὅθεν λέγει ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, τοῦτο ἡμῶν τὸ γράμμα ἀπεστάλκαμεν διὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συνεργοῦ Ἐλπιδίου τοῦ Πρεσβυτέρου, τὸ γράμμα ἡμῶν λέγει καὶ οὐ τὸ τοῦ Ῥώμης, παρίστησι δὲ ὅτι ὁ Ἐλπίδιος εἶχε τὸ γένος ἀπὸ τῆς Ῥώμης, οὐ μὴν καὶ ὅτι ἦν ἀπεσταλμένος ἀπὸ τοῦ Ῥώμης. τέταρτον, ὅτι ὁ Βίνιος τεκμαίρεται ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν τὴν Σύνοδον ἐν τῇ ἐπιστολῇ μεμαθηκέναι ἀπὸ τοῦ Εὐσταθίου ὅτι ἦλθεν ἢ μόνος ὁ Εὐστάθιος, ἢ καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν, διὰ τὸ εἶναι ἐκεῖ οὐ μόνον πλῆθος Ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ ἐνδόξων, καὶ Συνόδου γενομένης, εἶπον τὰ κατ᾽ αὐτοὺς, καὶ ἡ Σύνοδος τὰ περὶ τῆς πίστεως ψηφισαμένη, ἔπεμψε τὸν Ἐλπίδιον μετὰ τοῦ γράμματος τῆς ψήφου αὐτῆς, πασίδηλον ὅτι καὶ μερικαὶ Σύνοδοι βεβαιοῦσι τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ῥώμης, καθότι οἱ διορισμοὶ μόνου αὐτοῦ αὐτάρκεις εἰσιν, ὅθεν ἡ Σύνοδος ἐπὶ τοῦ Πάπα, καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν ὡς βούλεται ὁ Βίνιος.

ὁ Βίνιος. πέμπτον, ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς φησὶ ταῦτα ῥητῶς, συνελθόντων ἡμῶν, καὶ ζητήσεως πολλῆς γενομένης περὶ τοῦ σωτηρίου λόγου, ἀπεδέχθη ὁμοούσιον εἶναι τὴν Τριάδα Πατρὸς Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. καὶ σημείωσαι ὅτι οὐ λέγει οὕτω διώρισεν ὁ Ῥώμης, ἢ διὰ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἐνετείλατο, ἢ ἔγραψεν ἡμῖν, ἀλλ' ὅτι ζητήσεως πολλῆς γενομένης, ἀπεδέχθη ὁμοούσιον εἶναι τὴν Τριάδα. εἰ γὰρ καὶ ὡς οἱ Βασιλεῖς γράφουσιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτῶν, ὁμολογουμένη ἀκολούθως τῇ μεγάλῃ καὶ ὀρθοδόξῳ Συνόδῳ ὁμοούσιον εἶναι τῷ Πατρὶ τὸν Υἱὸν, ἡ τοῦ ὁμοουσίου πίστις ἦν ὁμολογουμένη, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ἐπὶ Κωνσταντίου Σύνοδοι, καὶ μάλιστα ἡ ἐν Ἀριμίνῳ πλήθει Ἐπισκόπων καὶ ἄλλας ἁπλότητι πιθανὰς ἔχουσα αἰτίας, καὶ ἀπατῶσα τοὺς ἁπλουστέρους, ὥς φησιν ὁ Σωζόμενος βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ, σύγχυσιν ἔδωκεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ὅθεν (παλιλλογουμένη) καίτοι τοῦ ὁμοουσίου βεβαιωθέντος ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ προσκυνητῇ Συνόδῳ, καὶ τῶν πατέρων Ἀθανασίου, Ἱλαρίου, Γρηγορίου, Βασιλείου, Εὐσταθίου καὶ ἄλλων, (ἐξ ὧν τινὰς καταριθμεῖ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον δέκατον ἕβδομον πρὸς τὸ τέλος, καὶ βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου δεκάτου τετάρτου Παράγραφον πέμπτον) ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει καὶ λόγοις καὶ γράμμασι καὶ συγγράμμασιν ἀγωνισαμένων ὑπὲρ τοῦ ὁμοουσίου, ἀλλὰ πάλιν τῶν ἀφελεστέρων ἀπατωμένων, ὁ Ἀθανάσιος ἐν Αἰγύπτῳ, ὁ Μελέτιος ἐν Ἀντιοχείᾳ, οἱ Καππάδοκες ἐν Καισαρείᾳ καὶ Τυάνοις, οἱ Δυτικοὶ ἐν Ῥώμῃ, ἐν Σικελίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, πρότερον μὲν ἐπὶ Ἱλαρίου καὶ ἔναγχος ἐν Ῥώμῃ καὶ Γαλλίᾳ, ὡς λέγουσιν οἱ Βασιλεῖς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἐξήτασαν καὶ ἐβεβαίωσαν μίαν εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τρισὶ προσώποις, τουτέστιν ἐν τρισὶ τελείαις ὑποστάσεσιν ὡμολόγησαν, καὶ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν εἶναι σαρκοφόρον καὶ οὐκ ἄνθρωπον θεοφόρον, καίτοι λοιπὸν τούτων οὕτω διορισαμένων, ἀλλὰ καὶ ἡ παροῦσα Σύνοδος δι' ἃς εἴρηται αἰτίας εἶπεν ὅτι καὶ ἐξετάσασα ἀπέδειξε τὴν περὶ Τριάδος θεολογίαν, ἐξ οὗ δείκνυται ὅτι προσαγῇ μὲν βασιλικῇ συνεληλυθυῖαι, ἰδίᾳ δὲ αὐθεντίᾳ ἐρευνήσασαι, διωρίσαι τὸ δοκοῦν οὐκ ἐπιτροπῇ ἢ βεβαιώσει τοῦ Ῥώμης. ὄγδοον, οἱ Βασιλεῖς λέγουσιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὅτι φρονοῦσιν ὡς αἱ Σύνοδοι εἴς τε τὴν Ῥώμην καὶ Γαλλίας, ἐν ᾧ δυσὶ πρόχες. ἔννατον, ὅτι ἐξίσου καταριθμοῦσι τὴν ἐν Ῥώμῃ καὶ τὴν ἐν Γαλλίαις, ἑτέρῳ, ὅτι μὴ ἀρκούσης εἰς πίστιν τῆς τοῦ Πάπα κρίσεως, καὶ τῆς ψήφου τῆς ἐν Ῥώμῃ Συνόδου, ἐγένετο καὶ ἑτέρα ἐν Γαλλίαις, κατὰ δὲ τὸν τρόπον τοῦτον συνῆλθε καὶ ἡ παροῦσα ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ. οὐκ ἄρα ὁρισμῷ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀγείρονται αἱ Σύνοδοι, ἀλλ' ἰσότης θεωρεῖται ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ ἰσοδυναμία, διὸ λέγει ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιστολῇ συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς Δάμασον καὶ τοὺς Δυτικοὺς κατὰ τὸν Ἀπόστολον, μάταιόν ἐστι τὸ λέγειν, ἐγὼ μὲν εἰμὶ Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλὼ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. καὶ λοιπὸν μάτην πραγματοσκοπεῖ ὁ Βίνιος καὶ ἐνταῦθα περὶ τῆς συστάσεως τοῦ παπισμοῦ. ἕβδομον, ὅτι ἐν τῷ ἑβδόμῳ τούτῳ κεφαλαίῳ ἐκθειάζων ὁ Θεοδώρητος τὴν εὐσέβειαν τοῦ Οὐαλεντιανοῦ, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα φησὶ, μαθὼν δὲ τινὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Φρυγίᾳ περὶ τῶν θείων ἀμφισβητοῦντας δογμάτων, ἐν μὲν τῷ Ἰλλυρικῷ Σύνοδον Ἐπισκόπων γενέσθαι προσέταξε, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν ψηφισθέντα καὶ κυρωθέντα τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἐξέπεμψεν. ἐψηφίσαντο δὲ οἱ συνελθόντες τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν κρατεῖν, ἀπέστειλε δὲ καὶ αὐτὸς, κοινωνὸν τῶν γραμμάτων τὸν ἀδελφὸν ποιησάμενος, ἐμμένειν τοῖς δεδογμένοις παρεγγυῶν. ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων τοῦ Θεοδωρήτου καταδηλόν ἐστιν ὅτι μόνος ὁ Βασιλεὺς ἤθροισε τὴν Σύνοδον, καὶ ὅτι τὴν ψῆφον καὶ ἀπόφασιν τῆς Συνόδου ἔπεμψε τοῖς Ἀρειανοῖς πρὸς διάλυσιν τῶν ἀμφισβητουμένων παρ' αὐτῶν, οὐ μὴν καὶ τοῦ Πάπα κρίσιν ἢ ψῆφον, ὥστε καὶ ἐκ τούτων ἀποδέδεικται σαφῶς μάταιον τὸ, ὅτι ὁ Πάπας ἤθροισε τὴν παροῦσαν Σύνοδον.:

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

Περὶ τῶν ἐννέα ἐπιχειρημάτων ἅπερ οἱ παπισταὶ προσφέρουσιν ἀπὸ τῶν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ῥητῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα Ῥώμης.

Τῶν παπιστῶν συκοφαντούντων τὸν μέγαν Βασίλειον ὡς δῆθεν ἐσημείωσεν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ τὸν Πάπαν ἔχειν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μοναρχίαν, ὁ Ἱεροσολύμων Νεκτάριος ἐν τῷ συνταγματίῳ αὐτοῦ σοφώτατα ἀπεκρίθη ὑπὲρ Βασιλείου καὶ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' οἱ παπισταὶ κατὰ τὸ ἴδιον τῶν Αἱρετικῶν ἐξεπίτηδες τῆς ἀληθείας καταφρονοῦντες, λέγουσι πρὸς τὸν Νεκτάριον, πρῶτον, ὅτι ὁ Βασίλειος παθὼν ὅπερ καὶ νῦν ἡμεῖς πάσχομεν ἀτύχημα, ὥστε ὀλίγον πιστεύεσθαι παρὰ Λατίνοις, συνε-

συνεχώρησε καὶ τῷ θυμῷ, τουτέστιν ὁ Βασίλειος τὴν ἄγαν περίεργον τῶν Λατίνων φρόνησιν ὑπεροψίαν οὖν μηδέποτε τοῖς Γραικοῖς ἀρεσκούσῃ, ἀγαθὴ ὅμως (ἢ τάχα καὶ ὑπεροψία καλὴ καὶ ὑπερηφανία δικαία οὐ δίδοται, ὡς καὶ δόλος ἐνίοτε δίδοται ἀγαθός) μισήσας καὶ τὸ φύσημα, μετρίως ἠνιάθη, καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἤθη ὠνείδισε. μάλιστα ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὀνειδισμοῦ τοῦ Βασιλείου φαίνεται φανερῶς τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ἐσχηκυῖαν μεγάλην ὑπεροχὴν, καὶ ἄκραν ἐξουσίαν. δεύτερον, ἐζήτουν οἱ Καππάδοκες τὴν ἐκ τῶν Λατίνων βοήθειαν πρὸς ἐξάλειψιν τῆς αὐθαδείας τῶν Εὐνομιανῶν καὶ τῶν ἄλλων Αἱρετικῶν, ταύτην δὲ οἱ Λατῖνοι παρεῖχον ἄλλως, καὶ οὐχ ὡς ᾐτεῖτο, καὶ ἦν ὅλως ἀνωφελής, ἢ ὑποπτευόμενοι μάτην ἐταμίευον αὐτὴν ἀναγκαίαν οὖσαν, ἀλλ' ἐν τούτοις τίς ἡ συμφορὰ τὴν μεγίστην τῶν Λατίνων ἐξουσίαν, εἰ μὴ Νεκτάριος; τρίτον, κατηγοροῦνται ὡς ὑπερήφανοι, διότι δεομένοις ἐπικουρίας οὐκ ἐβοήθουν, καὶ τάχα ὁ ἴσος πρὸς ἴσον, ἢ ὁ χείρων πρὸς κρείττονα λέγεται ὑπερηφανία τε καὶ ὀφρύς. τίς οὐκ ἀπὸ τοῦ μὴ ἰσχυροτέρου ἐπικουρίαν ζητεῖ; ἢ διατί ὁ Βασίλειος παριδὼν τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἀντιοχείας, ἀπὸ τοῦ Ῥώμης βοήθειαν ἐπιζητεῖ; ἢ διότι ἡ ζητηθεῖσα παρ' αὐτοῦ βοήθεια βέβηλος ἦν καὶ ἐξωτερική; μάλιστα ἱερά, ποία δὲ αὕτη ἦν; ἄκουσον Βασιλείου, μίαν ἐπέγνων βοηθείας ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν Δυτικῶν βοήθειαν, ὡσανεὶ ἔλεγεν, ὅτι εἰς τὸ καταστρέψασθαι τὰς Αἱρέσεις οὐκ ἀρκεῖ ἡ τῆς Ἀνατολῆς γνώμη, ἀπούσης τῆς ῥωμαϊκῆς συμπνοίας, ἐκεῖ γὰρ ἡ ἀρχικὴ ἐξουσία. τέταρτον, ὅτι ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Βασίλειος γράφων τοῖς Δυτικοῖς, τὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον τρόπον τινὰ ἄξιον ὀνομάζει τῆς ἐξοχωτάτης ἐκείνης φωνῆς λέγων, δι' ἧς μακάριόν σε ἀνεκήρυξεν, ὅτι τῇ σῇ θεοσεβείᾳ ὑπὸ Κυρίου δεδώρηται, τὸ κίβδηλον δῆθεν ἀπὸ τοῦ γνησίου καὶ καθαροῦ διακρίνειν, καὶ τὴν πίστιν ἀνυποστόλως κηρύττειν. πέμπτον, τίνι τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν τοιαῦτα πρὸς ἔπαινον εἴρηται; εἰ γὰρ καὶ ἄλλως Νεκτάριος ταῦτα τὰ Βασιλείου παραβάλλεται, ἀλλὰ κἀκεῖνα ταυτοσήμαντα τούτοις ἐστίν. ἕκτον, τίνι ἄλλῳ δέδοται τὸ διακρίνειν τὸ καλὸν δόγμα τοῦ κακοῦ, καὶ διδάσκειν ἀνυποστόλως τὴν ἀλήθειαν; ἐντεῦθεν δείκνυται ἡ ἄκρα τοῦ Ῥώμης ἰσχύς, καὶ ὁ διακρίνει τὸ ἐν τῇ πίστει γνήσιον καὶ καθαρόν. ἕβδομον, δῆλον δὲ ὅτι κἂν ταῖς Συνόδοις ἔτι παράλογον πέπρακται, παρ' ἐκείνου ἀθετεῖται. ταῦτα οἱ παπισταί. ἡμεῖς δὲ μέλλοντες ἀποκριθῆναι εἰς ταῦτα, πρῶτον τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ῥητὰ τοῦ Βασιλείου ἐνταῦθα καταγράψαι ἔγνωμεν δεῖν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς ἐνταῦθα σημειώσεως τῶν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ῥητῶν ἀπὸ τῆς πρὸς Εὐσέβιον Σαμοσάτων αὐτοῦ ἐπιστολῆς ἕκτης, εἰς εὐκρίνειαν τῶν κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα.

Ἐμοὶ μὲν γὰρ τὸ τοῦ Διομήδους ἐπέρχεται λέγειν, μὴ ὄφελες λίσσεσθαι, διότι φησὶν ἀγήνωρ ἐστὶν ὁ ἀνήρ. τῷ ὄντι γὰρ θεραπευόμενα τὰ ὑπερήφανα ἤθη, ἑαυτῶν ὑπεροπτικώτερα γίνεσθαι πέφυκε, καὶ γὰρ ἐὰν μὲν ἱλασθῇ ἡμῖν ὁ Κύριος, ποίας ἑτέρας προσθήκης δεόμεθα; ἐὰν δὲ ἐπιμένῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ποία βοήθεια ἡμῖν τῆς δυτικῆς ὀφρύος; οἳ τό γε ἀληθὲς οὔτε ἴσασιν, οὔτε μαθεῖν ἀνέχονται, ψευδέσι δὲ ὑπονοίαις προειλημμένοι, ἐκεῖνα ποιοῦσι νῦν, ἃ πρότερον ἐπὶ Μαρκέλλῳ, πρὸς μὲν τοὺς τὴν ἀλήθειαν αὐτοῖς ἀπαγγέλλοντας φιλονεικήσαντες, τὴν δὲ αἵρεσιν δι' ἑαυτῶν βεβαιώσαντες. ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ἄνευ τοῦ κοινοῦ σχήματος ἐβουλόμην αὐτῶν ἐπιστεῖλαι τῷ κορυφαίῳ, περὶ μὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν οὐδέν: εἰ μὴ ὅσον παραινίξασθαι, ὅτι οὔτε ἴσασι τῶν παρ' ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν, οὔτε τὴν ὁδὸν, δι' ἧς ἂν μάθοιεν καταδέχονται. καθόλου δὲ περὶ τοῦ μὴ δεῖν ὑπὸ τῶν πειρασμῶν ταπεινωθεῖσιν ἐπιτίθεσθαι, μηδὲ ἀξίωμα κρίνειν ὑπερηφανίαν, ἁμάρτημα καὶ μόνον ἀρκοῦν ἔχθραν ποιῆσαι εἰς Θεόν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς σημειώσεως τῶν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ῥητῶν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐπιστολῆς αὐτοῦ, εἰς εὐκρίνειαν τῶν κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα.

Ἐφάνη δὲ ἡμῖν ἀκόλουθον ἐπιστεῖλαι τῷ Ἐπισκόπῳ Ῥώμης ἐπισκέψασθαι τὰ ἐνταῦθα, καὶ δοῦναι γνώμην, ἵνα ἐπειδὴ ἀπὸ κοινοῦ καὶ συνοδικοῦ δόγματος ἀποσταλῆναί τινας δύσκολον τῶν ἐκεῖθεν, αὐτὸν αὐθεντῆσαι περὶ τὸ πρᾶγμα, ἐκλεξάμενον ἄνδρας, ἱκανοὺς μὲν ὁδοιπορίας πόνους διενεγκεῖν, ἱκανοὺς δὲ πρᾳότητι καὶ ἀποτομίᾳ ἤθους τοὺς ἐνδιαστρόφους τῶν παρ' ἡμῖν νουθετῆσαι, ἐπιτηδείως δὲ καὶ οἰκονομικῶς κεχρημένους τῷ λόγῳ, καὶ πάντα ἔχοντας μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἐν Ἀριμίνῳ πεπραγμένα, ἐπὶ λύσει τῶν κατὰ ἀνάγκην ἐκεῖ γενομένων, καὶ τοῦτο μηδενὸς εἰδότος, ἀψοφητὶ διὰ θαλάσσης ἐπιστῆναι τοῖς ὧδε, ὑπὲρ τοῦ φθάσαι τὴν αἴσθησιν τῶν ἐχθρῶν τῆς εἰρήνης. ἐπιζητεῖται δὲ κἀκεῖνο πα-

τινων

τινων τῶν ἐνταῦθα ἀναγκαίως, ὡς καὶ αὐτοῖς ἡμῖν καταφαίνεται, τὴν Μαρκέλλου αἵρεσιν αὐτοὺς ὡς χαλεπὴν καὶ βλαβερὰν, καὶ τῆς ὑγιαινούσης πίστεως ἀλλοτρίως ἔχουσαν ἐξωθεῖσθαι. ἐπεὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐν πᾶσιν οἷς ἐπιστέλλουσι γράμμασι, τὸν μὲν δυσώνυμον Ἄρειον ἄνω καὶ κάτω ἀναθεματίζοντες καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξορίζοντες οὐ διαλείπουσι, Μαρκέλλῳ δὲ τῷ κατὰ διάμετρον ἐκείνῳ τὴν ἀσέβειαν ἐπιδεξαμένῳ, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὕπαρξιν τῆς τοῦ μονογενοῦς θεότητος ἀσεβήσαντι, καὶ κακῶς τὴν τοῦ Λόγου προσηγορίαν ἐκδεξαμένῳ, οὐδεμίαν μέμψιν ἐπενεγκόντες φαίνονται, ὃς λόγον μὲν εἰρῆσθαι τὸν μονογενῆ δίδωσι κατὰ χρείαν καὶ ἐπὶ καιροῦ προελθόντα, πάλιν δὲ εἰς τὸν ὅθεν ἐξῆλθεν ἐπαναστρέψαντα, οὔτε πρὸ τῆς ἐξόδου εἶναι, οὔτε μετὰ τὴν ἐπάνοδον ὑφεστάναι, καὶ τούτου ἀπόδειξις αἱ παρ' ἡμῖν ἀποκείμεναι βίβλοι τῆς ἀδίκου ἐκείνης συγγραφῆς ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ὅμως τοῦτον οὐδαμῶς διαβάλλοντες ἐφάνησαν, καὶ ταύτας αἰτίαν ἔχοντες, ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς κατ' ἄγνοιαν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς κοινωνίαν αὐτὸν ἐκκλησιαστικὴν προσδεξάμενοι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ σημειώσεως τῶν ῥητῶν Μελετίου, Εὐσεβίου καὶ Βασιλείου ἐν τῆς πρὸς τοὺς Ἰταλίας καὶ Γαλλίας Ἐπισκόπους ἐπιστολῆς αὐτῶν εἰς ἐκείνειαν τῶν κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα.

Τοῖς θεοφιλεστάτοις καὶ ὁσιωτάτοις ἀδελφοῖς συλλειτουργοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν ὁμοψύχοις Ἐπισκόποις, Μελέτιος, Εὐσέβιος, Βασίλειος καὶ οἱ λοιποὶ ἐν Κυρίῳ χαίρειν. ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς. Τῶν δὴ γὰρ τοῦ ἀνωτάτου μακαρισμοῦ ἄξιον, τὸ τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ χαρισθὲν παρὰ τοῦ Κυρίου, τὸ μὲν κίβδηλον ἀπὸ τοῦ δοκίμου καὶ καθαροῦ διακρίνειν, τὴν δὲ τῶν πατέρων πίστιν ἄνευ τινὸς ὑποστολῆς κηρύσσειν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἐδεξάμεθα, καὶ ἐπέγνωμεν ἐκ τῶν ἀποστολικῶν χαρακτήρων μεμορφωμένην, συντιθέμενοι καὶ αὐτῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῷ συνοδικῷ γράμματι κανονικῶς καὶ ἐνθέσμως δεδογματισμένοις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ τῆς ἑρμηνείας τῶν ἐν τῇ πρὸς τὸν Εὐσέβιον ἐπιστολῇ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ῥητῶν, ἐξ ὧν συνάγεται προφανῶς μὴ εἶναι τὸν Ῥώμης μονάρχην, ἀλλ' ὑπερήφανον καθ' ὃ καὶ μόνον μοναρχεῖ, καὶ φιλόνεικον, καὶ ἄγνοιαν ἔχοντα τῆς ἀληθείας αὐτόν τε καὶ τοὺς Δυτικοὺς, καὶ ὁμόφρονα Αἱρετικοῖς τῷ συναίρεσθαι αὐτοῖς, καὶ οὐδεμιᾶς μνήμης ἀξιούμενον ἔν τε Συνόδοις καὶ ἐν δόγμασι πίστεως.

Τὰ ῥήματα τοῦ Βασιλείου ταῦτα ἑρμηνεύοντες καὶ παραφράζοντες, συνάγομεν πρῶτον, ὅτι οἱ Δυτικοὶ εἰσὶν ὑπερήφανοι, λαμβάνει δὲ τὴν ὑπερηφανίαν κατὰ τὸ ἴδιον αὐτῆς, ἤγουν ὅτι ἐστὶν ἁμάρτημα τὸ πάντων χείριστον, ὅπερ δῆλον ἐστὶν ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ Διομήδους, καὶ ἀπὸ τῶν ῥημάτων τῶν κειμένων ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς τῆς, μηδὲ ἀξίωμα κείνην ὑπερηφανίαν, ἁμάρτημα καὶ μόνον ἀρκοῦν ἔχθραν ποιῆσαι εἰς Θεόν. δεύτερον, ὅτι τὰ ὑπερήφανα ἤθη, ἤγουν αἱ ἐνέργειαι καὶ καταστάσεις τῶν οἰκονομιῶν, ἃς ἐποίουν οἱ Δυτικοὶ Ἐπίσκοποι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἄθεα ἦσαν. καὶ γὰρ λέγεται Μακκαβαίων δευτέρῳ, κεφαλαίῳ ἐνάτῳ, ἐδαφίῳ δωδεκάτῳ, καὶ μὴ θνητὸν ὄντα, ἰσόθεα φρονεῖν ὑπερηφάνως. ὥστε ἔλεγον ὁ ὑπερήφανος φρονεῖ ἰσόθεα ἤτοι ἄθεα. ὅθεν φησὶν ὁ Βασίλειος, ὅσον αὐτοὺς θεραπεύουσι αὐτά, καὶ ἐν καιρῷ χρείας διὰ Θεὸν παρακαλέσοι, οὐ δυνήσεται αὐτὰ εἰς τὸ ταπεινότερον μεταβαλεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον σκληρυνεῖ. κατὰ γὰρ τὸν Σειρὰχ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ, βδέλυγμα ὑπερηφάνῳ ταπεινότης. τρίτον, οὐδέποτε ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἕως Κωνσταντίου τοῦ Βασιλέως οἱ Ἀνατολικοὶ ἐδεήθησαν τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων ἐν οὐδενὶ πράγματι. ὅτι μὲν γὰρ συμβάντων τινῶν παρὰ τῶν Αἱρετικῶν ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Δύσεως ἐξέπεμψαν οἱ Δυτικοὶ τὰ πεπραγμένα ταῖς Ἀνατολικαῖς Ἐκκλησίαις, καὶ ἀνάπαλιν, ἤτοι τινῶν συμβάντων ταῖς Ἀνατολικαῖς Ἐκκλησίαις, ἐξέπεμψαν τὰ γενόμενα οἱ Ἀνατολικοὶ τοῖς ἐν τῇ Δύσει ἀδελφοῖς, ἀληθές ἐστι. παραδείγματος χάριν, Συνόδου γενομένης ἐν Ῥώμῃ κατὰ Ναυάτου ἔγραψε τὰ γνώμενα ὁ Πάπας Κορνήλιος πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Φάβιον, ὡς ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ. καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου ἀθροισθείσης κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, οἱ πατέρες ἐμήνυσαν τὰ πεπραγμένα τοῖς ἁπανταχοῦ δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ καὶ τοῖς ἐν τῇ Δύσει ἀδελφοῖς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ῥώμης Διονυσίου ἐφανέρωσαν, ὡς ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ. περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἴδε πλατύτερον τὸν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Μαρκιανὸν προσφωνητικὸν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίου ἐδεήθησάν τινες τῶν Ἀνατολικῶν ἕνεκα βοηθείας τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ μάλιστα διότι ἦν ἐκεῖ Βασιλεὺς ὀρθόδοξος ὁ Κώνστας, εἰ καὶ

οὐδὲ

οὐδὲν ὠφελήθησαν ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐν μέρει ὑπὸ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ πέμπτῳ. θανόντος δὲ τοῦ Κώνσταντος, καὶ ἐπικρατοῦντος Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίου, οὐκ ἔτι ἐδεήθησαν τῶν Δυτικῶν οἱ Ἀνατολικοί, ἐπειδὴ καὶ τὰ τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν πράγματα κακῶς εἶχον. ἐξορίζεται γὰρ ὁ Πάπας Λιβέριος, καὶ ἀντεισάγεται ὁ Ἀρειανὸς Φίληξ, γίνεται τριακοσίων Ἐπισκόπων ἀθέμιτος Σύνοδος ἐν Μεδιολάνῳ, καὶ παράλογος ἄθροισις ἐν Ἀριμίνῳ κατὰ τοῦ Ὁμοουσίου. ἐξορίζονται οἱ ἔξαρχοι τῶν Ἐπισκόπων, ἤτοι ὁ Πικτάβων Ἱλάριος, Εὐσέβιος, Λουκίφερ, Διονύσιος καὶ ἄλλοι, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ἰουλιανοῦ κακῶς ἐχόντων καὶ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, οὐδ' ὁπωσοῦν ἐδεήθησαν ἄλλων αἱ Ἐκκλησίαι. αὐταρχήσαντος δὲ τοῦ ὀρθοδόξου Ἰοβιανοῦ, Μελέτιος καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ ἀθροίσαντες Σύνοδον ἐν Ἀντιοχείᾳ, δεδώκασιν ὀρθόδοξον ἀναφορὰν τῷ Ἰοβιανῷ βεβαιοῦσαν τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ οὐδὲ μία μνήμη τοῦ Πάπα, ἤ τῶν Δυτικῶν. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος μετὰ Αἰγυπτίων Ἐπισκόπων παραγενόμενος εἰς τὸν Ἰοβιανόν, ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν τῆς πίστεως, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ πάλιν οὐδὲ μία μνήμη ἰδίως τοῦ Πάπα. μετὰ ταῦτα δὲ γενομένων Βασιλέων τοῦ μὲν ὀρθοδόξου Οὐαλεντινιανοῦ ἐν δύσει, τοῦ δὲ Ἀρειανοῦ Οὐάλεντος ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ κακοπαθοῦντες οἱ Ἀνατολικοὶ ὑπὸ τοῦ Οὐάλεντος, ἐδεήθησαν τῶν δυτικῶν πρῶτον, διὰ τὴν σύμπνοιαν καὶ ἀδελφικὴν ὁμόνοιαν. δεύτερον, ὅτι οἱ Δυτικοὶ μᾶλλον τοῦ Οὐάλεντος ἐπηρέαζον τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, τοῦτο μέν, διότι πεισμονῇ καὶ ὑπερηφανίᾳ δουλεύοντες ἐβοήθουν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῷ Παυλίνῳ ὃν παρανόμως ἐχειροτόνησεν ἐκεῖ Ἐπίσκοπον ὁ μετὰ ταῦτα χρηματίσας Αἱρεσιάρχης Λουκίφερ, ἐμαίνοντο δὲ κατὰ τοῦ γνησίου καὶ ὀρθοδόξου Μελετίου, τοῦτο δέ, ὅτι τῶν Μακεδονιανῶν Ἐπισκόπων πρὸς τὸν Πάπαν Λιβέριον καὶ τὴν καθ' αὐτὸν Ἐκκλησίαν στειλάντων πρεσβείαν Εὐστάθιον τὸν Σεβαστείας καὶ ἑτέρους τινὰς ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ὁ Λιβέριος καὶ οἱ περὶ αὐτόν, καὶ δὴ καὶ ἡ τότε ἐν Σικελίᾳ ἀθροισθεῖσα μεγάλη τῶν Δυτικῶν Σύνοδος ἀπατηθέντες, ἐδέξαντο αὐτούς, καὶ δεδώκασιν αὐτοῖς καὶ κοινωνικὰς ἐπιστολάς, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Σύνοδον γενομένην τότε ἐν Τυάνοις, καὶ δείξαντες τὰ γράμματα, καὶ εἰπόντες ὅτι εἰσὶ κοινωνοὶ περὶ τοῦ Ὁμοουσίου τοῖς Δυτικοῖς, οἷς ἐκοινώνουν τοσαῦτα ἔθνη, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, εἰ καὶ παρατηρητέον μή πως καὶ τοῦτο ὅτι ἐκοινώνουν αὐτοῖς τοσαῦτα ἔθνη καταχρῶνται οἱ Λατῖνοι πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ῥώμης. φησὶ γὰρ ὁ Σωκράτης, αἱ δὲ περὶ τὴν Ἑλλάδα πόλεις καὶ Ἰλλυρικόν, καὶ τὰ Ἑσπέρια μέρη ἔμενον ἔτι ἀσάλευτοι τῷ συμφωνεῖν ἀλλήλοις καὶ τὰ παραδοθέντα ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ Συνόδῳ κρατεῖν, βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ. ὥστε τὸ κοινωνεῖν συμφωνίαν δηλοῖ τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ οὐδὲν ἕτερον. καὶ λοιπὸν οἱ Μακεδονιανοὶ ἐδέχθησαν καὶ ἀπέλαβον τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ τὸ λαβεῖν τοὺς θρόνους διῆγον ὡς Αἱρετικοὶ οἱ Μακεδονιανοί, ὁ δὲ Εὐστάθιος καὶ τούτων χειρόνως. ἐζήτει οὖν ὁ Βασίλειος καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ παρὰ τῶν Δυτικῶν ἵνα διορθώσωσιν ἃ κακῶς διέθεντο ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς Ἐκκλησίαις, καὶ οὐκ εἰσηκούοντο. ὅθεν λέγει ὁ Βασίλειος ἐκεῖνα· ὧν ὁ νοῦς ἐστὶν οὗτος, οὐδέ ποτε ἐδεήθησαν αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς τῶν Δυτικῶν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ Κωνσταντίου τὸ πρῶτον, καὶ ἤδη ἐπὶ Οὐάλεντος, αὐτοὶ δὲ ἀντὶ τοῦ βοηθῆσαι τοῖς ἀδελφοῖς κατεξανίσταντο αὐτῶν, καὶ λοιπόν φησιν, ἂν ὁ Θεὸς σπλαγχνισθῇ καὶ δώσῃ ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς ἔλεος, ὥστε ταπεινωθῆναι πάλιν τοὺς Ἀρειανούς· τίς ἡ χρεία τῆς βοηθείας τῶν Δυτικῶν; ἥτις ταὐτόν ἐστι τῇ ὑπερηφανίᾳ. ὅτι δὲ ὁ ἅγιος τοῦτο εἶπε προφητικῶς, φανερόν ἐστι, μετὰ ταῦτα γὰρ ἐλέει χρησάμενος ὁ Θεός, καὶ τὸν μὲν Οὐάλεντα καταστρέψας, δοὺς δὲ Βασιλέα τὸν μέγαν Θεοδόσιον, οἱ Ἀνατολικοὶ μόνοι ἤθροισαν τὴν δευτέραν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, καὶ οὐδαμῶς ἐδεήθησαν τοῦ λοιποῦ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων ὡς ἐρρέθη ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ. τέταρτον, ὅτι οἱ Δυτικοὶ τὸ ἀληθὲς ἐγίνωσκον, καὶ δόξειεν ἂν τοῦτο φορητόν, ἀλλὰ τὸ μέγιστον κακόν ἐστιν ὅπερ αὐτοὺς καὶ καθ' Ἡσίοδον ἀχρείους ποιεῖ, ὅτι οὐδὲ μαθεῖν τὴν ἀλήθειαν ἀνέχονται, καὶ τὸ αἴτιον πρόδηλον, προκάτοχοι γὰρ γεγονότες προσλήψεων καὶ ἀκουσμάτων ψευδῶν, ποιοῦσι μόνα ἐκεῖνα, ἃ πεποιήκασιν ἐπὶ Κωνσταντίου περὶ τοῦ Ἀγκύρας Μαρκέλλου, ὅντινα καίτοι αἱρετικώτατον καὶ τέως ἀθεώτατον ὄντα, οἱ Λατῖνοι εἶχον ὀρθόδοξον καὶ κοινωνικόν, διὸ καὶ τοῖς πατράσι μαρτυροῦσι διὰ φανερῶν ἀποδείξεων τὸν Μάρκελλον ὄντα Αἱρετικόν, καὶ γράφουσι πρὸς Λατίνους ἔχειν αὐτὸν Αἱρετικόν, καὶ προσέχειν αὐτοὺς μὴ ἀπατᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ, αὐτοὶ ἀντὶ τοῦ πείθεσθαι αὐτοῖς ἐφιλονείκουν, καὶ πρὸς τούτοις καθῃρημένον ὄντα ὡς Αἱρετικὸν ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ, οἱ Δυτικοὶ μὴ ζητήσαντες μαθεῖν τὴν ἀλήθειαν παρὰ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων, εὐκόλως ἐδικαίωσαν, καὶ οὕτω καὶ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ ἐβεβαίωσαν. πέμπτον, ὅτι ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εὑρισκομένων τῶν Λατίνων, ὁ Βασίλειος ἠβουλήθη γράψαι τῷ κορυφαίῳ τῶν Λατίνων, ἤτοι τῷ πρώτῳ τῶν Λατίνων Ἐπισκόπῳ, τουτέστι τῷ Πάπᾳ τῆς Ῥώμης, οὐχ ἕνεκέν τινος ἐκκλησιαστικῆς χρείας, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ἦν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γνώμης μετὰ τῶν Λατινικῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἢ οὐκ ἔμελεν αὐτῷ, ἢ ἀνεβάλετο τὸν καιρὸν περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλ' ὅσον μόνον ἐλέγξαι, ὅτι μήτε ἐκεῖνος ὁ Πάπας, μήτε οἱ περὶ αὐτόν, ἤτοι οἱ Δυτικοὶ Ἐπίσκοποι

ἐγίνω-

ἐγίνωσκον τὰ συμβάντα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς, μήτε τὸν τρόπον δι' οὗ ἐδύναντο μαθεῖν τὰ κατ' αὐτὰς κατεδέχοντο μαθεῖν, καὶ πρὸς τούτοις γράψαι αὐτῷ, ἐπειδὴ Αἱρετικὸς Βασιλεὺς ἐπικρατεῖ ὁ Οὐάλης, καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς εὑρίσκονται τεταπεινωμέναι ἀπὸ τῶν συμβάντων αὐταῖς παρὰ τῶν Αἱρετικῶν πειρασμῶν, μὴ ὑπερηφανεύεσθαι Λατίνους, καὶ κατεπαίρεσθαι αὐτῶν. τοῦτο γὰρ ταὐτὸν τῷ νομίζειν εἶναι ἀξίωμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ὑπερηφανίαν, ἥτις ἁμάρτημα ἐστὶν ἀρκοῦν καὶ μόνον ἔχθραν ποιῆσαι εἰς Θεόν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Ὅτι ἐκ τῶν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ῥητῶν ὁ Πάπας Ῥώμης καὶ οἱ Δυτικοί, ἑξαχῶς ὑπόδικοι μέμψεως δείκνυνται, καὶ μάλιστα τῷ νομίζειν ἀξίαν μοναρχίας τὴν ὑπερηφανίαν.

Ἔχεις ὀρθόδοξε καὶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου μαθεῖν ὅτι οἱ Δυτικοὶ Ἐπίσκοποι ὧν προεδρεύει ὁ Πάπας ὑπερήφανοί εἰσι τῷ ὄντι, ὅθεν καὶ ἐχθροὶ τῷ Θεῷ, ἀκάθαρτος γὰρ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος. δεύτερον, ὅτι οἱ Δυτικοὶ Ἐπίσκοποι καίτοι ἐσχάτως ἁμαρτάνοντες, ὅμως ἀμετανόητοί εἰσι. τρίτον, ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ οὐ διὰ τὸ ἔχειν τοὺς Λατίνους γενικόν τι ἀξίωμα, ἢ ἀκράντινα ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Παύλου λέγοντος, τὰ μέλη ἀλλήλοις συμπάσχειν, ἐζήτουν τοὺς Δυτικοὺς συμπονέσαι αὐταῖς ἐν καιρῷ χρείας ὡς οἰκεῖα μέλη, καὶ ἴδε ἀνωτέρω κεφάλαιον ἕκτον. καὶ ἐπειδὴ ἑκατοντρόπους ὑπὸ ὑπερηφανίας καὶ ἠμέλουν οἱ Δυτικοί, συνηγορίας λαβόντες οἱ Ἀνατολικοί, οὐκ ἔτι τῆς βοηθείας ἐκείνων ἐδεήθησαν, ἀλλὰ μόνοι ᾠκονόμουν τὰ καθ' αὐτούς, ὡς γέγονεν ἐπὶ Ἰοβιανοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου. τέταρτον, ὅτι οἱ Δυτικοί, ὧν κορυφαῖος ὁ Πάπας, ἄγνοιαν ἔχουσι τῆς περὶ τὴν πίστιν ἀληθείας, καὶ ὑπὸ ὑπερηφανίας νικώμενοι, οὐ καταδέχονται μαθεῖν αὐτήν, ὅθεν ὁ Θεὸς ὡς πεισμονῇ κατεχομένους παραχωρεῖ, καὶ βεβαιοῦσι τὰς παρανομίας, ὧν καὶ αὐτοὶ κοινωνοὶ γίνονται. πέμπτον, ὅτι ὁ Βασίλειος Καισαρείας μητροπολίτης ἠβουλήθη γράψαι καὶ ἐλέγξαι τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης ὡς ἀγνοοῦντα τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὡς μὴ βουλόμενον μαθεῖν τὸν τρόπον, δι' οὗ αὐτὴν γνωρίσοι. καὶ δεύτερον, ὅτι οὐκ ἔστι δίκαιον ἐπεμβαίνειν ταῖς τεταπεινωμέναις Ἐκκλησίαις. ἕκτον, ὅτι ὑπερηφανευόμενοι καὶ ἐπεμβαίνοντες ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς, μὴ νομίζειν τοῦτο εἶναι ἀξίωμα, ἀλλ' ὑπερηφανίαν, ἥτις αὐτοὺς ἐχθροὺς ποιεῖ τῷ Θεῷ. ὥστε ἐκ τούτων πάντων φαίνεται ὅτι ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης ἐστὶν ὑπερήφανος, ἀμετανόητος, ἔχων ἄγνοιαν τῆς ἀληθείας, πεισμονὴν ἐπὶ τοῦ κακοῦ, μέμφεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου μικρᾶς παροικίας τῆς Καππαδοκίας ὡς κοινωνῶν Αἱρετικοῖς, καὶ βεβαιῶν αἵρεσιν, βουλόμενος κατεξουσιάζειν τῶν ἀδελφῶν κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ σπουδάζων ἀξίωμα λαβεῖν ἐν ταῖς μὴ προσηκούσαις αὐτῷ Ἐκκλησίαις, ὅπερ ἐστὶν ἀξίωμα ὑπερηφανίας, ἥτις αὐτὸν ἐχθρὸν ποιεῖ τῷ Θεῷ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ.'

Περὶ ἑρμηνείας τῶν ἐκ τῆς πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου ῥητῶν.

Ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐπιστολῆς τοῦ Βασιλείου σημειωτέον πρῶτον, ὅτι ἐζήτουν οἱ Ἀνατολικοὶ παρὰ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων τινὰς πρὸς βοήθειαν ἀπὸ κοινοῦ συνοδικοῦ δόγματος. καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ Συνόδου ἀποσταλῆναι τινὰς συμβέβηκεν ἐμπόδιον, ἐφάνη εὔλογον ἵνα γράψωσι τῷ Πάπᾳ τῆς Ῥώμης, ὅπως ἐκεῖνος μόνος ἐπιμεληθῇ πέμψαι τινὰς ἐπιτηδείους καὶ ἐναρέτους, ἵνα νουθετήσωσι τοὺς ἐν Καππαδοκίᾳ διεστρόφους. δεύτερον, ἵνα ἔχωσι τὰ πεπραγμένα τῆς ἐν Ἀριμίνῳ παραθεωρηθείσης Συνόδου, ἅτινα ἐκείνη εἶπε καλῶς τὸ πρῶτον, οἱ δὲ κακότεχνοι ἐν Νίκῃ τῆς Θρᾴκης διέστρεψαν εἰς ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων, καὶ ἴδε ἀνωτέρω κεφάλαιον δέκατον, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα βιασθέντες καὶ οἱ ἐν Ἀριμίνῳ ὑπέγραψαν τῷ δόγματι τῶν Ἀνομοίων. καὶ λοιπὸν τοὺς ἀπὸ τοῦ Πάπα ἐλευσομένους ἔχειν καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀριμίνῳ Συνόδου πρὸς βεβαίωσιν ὅτι καλῶς εἶπε καὶ ὀρθῶς ἡ Σύνοδος. εἰ δὲ καὶ καυχῶνται οἱ Ἀρειανοὶ ὅτι ἡ Σύνοδος εἶπε κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν, γενέσθαι γνωστὸν ὅτι ἐρρέθη κατ' ἀνάγκην, καὶ οὐδὲ ἐν Ἀριμίνῳ, ἀλλ' ἐν Νίκῃ τῆς Θρᾴκης. εἰ δὲ καὶ ἐν Ἀριμίνῳ, ἀλλὰ τὸ δεύτερον, καὶ μετὰ τὴν ἐν Νίκῃ βίαν. καὶ ἔτι ὅτι μετὰ τὴν ἀνάλυσιν οἱ πλείους τῶν πατέρων ἀπέβαλον αὐτὴν ὡς ἀθέμιτον. τρίτον, ἐπειδὴ οἱ Δυτικοὶ τὸν μὲν Ἄρειον πάντοτε ἀναθεματίζουσιν, τὸν δὲ Μάρκελλον κάκιστον ὄντα Αἱρετικὸν ὡς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τὰ ἐν Καππαδοκίᾳ εὑρισκόμενα παριστῶσι, τοὺς ἀπὸ τοῦ Πάπα ἐλευσομένους ἀποκηρύξαι καὶ τὸν Μάρκελλον ὥσπερ καὶ τὸν Ἄρειον, καὶ μάλιστα ὡς ἔχοντας αἰτίαν εὔλογον, δηλονότι τὸ ἐξ ἀρχῆς κατ' ἄγνοιαν τῆς ἀληθείας ἐκεῖνον εἰς κοινωνίαν δεδέχθαι. καὶ ἤδη ἐρχόμενοι ἐὰν μὴ τοῦτο ποιήσωσιν, ὥστε αὐτὸν ἀποκηρύξαι, οὐ δύνανται φανῆναι ἀξιόπιστοι πρὸς τὸν

λαὸν

λαὸν πρὸς ὠφέλειαν ἐκείνων, ὧν ἕνεκεν προσκαλούμενοι αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ὅτι ἐκ τῶν συναγομένων ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου δείκνυται εἶναι τὸν Ῥώμης καὶ ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σύνοδον, καὶ οὔτε ἀναμάρτητον, οὔτε Διδάσκαλον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Σημειωτέον ἐν τούτοις πρῶτον, ὅτι ἡ Σύνοδος τοῦ Πάπα ἐστὶν ἐπὶ τοῦ Πάπα, διατοῦτο συνοδικὰ γράμματα ἐζήτουν οἱ Καππάδοκες ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Συνόδου. δεύτερον, ὅτι ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἐγίνετο διὰ ἀμέλειαν τῶν Δυτικῶν, ἵνα καὶ πέμψῃ ὁ Πάπας τινάς, οὐχ ὡς μονάρχης, ἀλλ' ὡς ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος, καὶ φέρων πρόσωπον τῆς Δυτικῆς Συνόδου, καὶ τοὺς ἀνθρώπους οὓς ἂν πέμψαι, εἶναι ἐναρέτους καὶ ἐπιτηδείους. τρίτον, ἵνα μὴ ἔλθωσι, πρὶν ἢ ἀναθεματίσαι τὸν Μάρκελλον. καὶ λοιπὸν ἰδοὺ ὁ Καισαρείας Μητροπολίτης βεβαιοῖ ὅτι ὁ Πάπας ἀγνοεῖ τὴν ἀλήθειαν, καὶ δέχεται τὸν φανερὸν Αἱρετικὸν ὡς ὀρθόδοξον, καὶ οὕτω βεβαιοῖ τὴν κατὰ διάμετρον ἐπεζευγμένην Αἵρεσιν τῇ τοῦ Ἀρείου, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω αὐτὸς ὁ μέγας Βασίλειος. καὶ λοιπὸν ποῦ τοῦ Πάπα, καὶ τῶν παπιστῶν ἐν τῷ Φλωρεντινῷ Ὅρῳ καὶ ἐν ἄλλοις ὅτι ὁ Πάπας περὶ τὴν πίστιν ἐστὶν ἀναμάρτητος; καὶ ὅτι ὁ Πάπας ἐστὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν Διδάσκαλος; ἐπειδὴ γὰρ ἀπατᾶται, καὶ πλανᾶσθαι ποιεῖ τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἐστὶ μερική, καὶ πῶς ἀναμάρτητος καὶ Διδάσκαλος τῆς καθολικῆς; ὁ Πάπας περὶ Οὐϊταλίου ἐπλανήθη καὶ περὶ Μαρκέλλου, Εὐσταθίου καὶ Παυλίνου καὶ τῶν Μακεδονιανῶν πλανᾷ καὶ πλανᾶται, καὶ ποῦ λοιπὸν ἡ μοναρχία αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀναμάρτητον τῆς μοναρχίας αὐτοῦ;

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ ἐξηγήσεως τῶν ἐν τῆς πρὸς τοὺς Δυτικοὺς Ἐπισκόπους ἐπιστολῆς Μελετίου, Εὐσεβίου καὶ Βασιλείου ῥητῶν, ἐξ ὧν δείκνυται ὅ,τε τοῦ Ῥώμης τίτλος ὑστερογενής, ἥτε μοναρχία αὐτοῦ ἐπὶ Βασιλείου τοῦ μεγάλου ἄγνωστος, καὶ κατασκευαστὴ ἡ τῶν παπιστῶν πίστις.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Δυτικοὺς τοῦ Βασιλείου σημειωτέον ὅτι γράφουσιν οἱ Ἀνατολικοί, Τοῖς θεοφιλεστάτοις καὶ ὁσιωτάτοις ἀδελφοῖς τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν. καὶ λοιπὸν ποῦ τὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνατίου πρὸς τὸν Ῥώμης, τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ προέδρῳ καὶ Πατριάρχῃ πάντων τῶν θρόνων, καὶ τοῦ κορυφαίου διαδόχῳ καὶ Οἰκουμενικῷ Νικολάῳ Πάπᾳ; ποῦ ἡ ἐπιγραφὴ ἣν γράφει τῷ Πάπᾳ Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος; οὐκοῦν ὑστερογενές ἐστι, καὶ ἐπὶ Βασιλείου οὐδεὶς οὐδ' ἦλθε τινὸς Χριστιανοῦ τὸ διαβολικὸν ἀξίωμα τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα. δεύτερον, ὅτι ἡ πίστις τῶν παπιστῶν οὐκ ἔστιν εὐαγγελική, ἀλλὰ κατασκευαστικὴ καὶ ἐπιτετηδευμένη. ἰδοὺ γὰρ οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Καππαδοκίας ἔγραψαν τοῖς Ἐπισκόποις τῆς Ἰταλίας ὅτι ἔχουσι χάρισμα παρὰ Θεοῦ διακρίνειν τὸ κίβδηλον ἀπὸ τοῦ δοκίμου καὶ καθαροῦ, οἱ δὲ παπισταὶ ἀναιδεστάτῳ προσώπῳ καὶ ἐσχάτῃ ἀφοβίᾳ Θεοῦ, φθείρουσι τὴν ἐπιστολὴν τῶν πατέρων, καὶ ἐναλλάττοντες τὰ ῥήματα, τεθέασιν ἀντὶ τοῦ, τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ τὸ, τῇ σῇ θεοσεβείᾳ. ἀκούσατε πάντα τὰ ἔθνη ὅτι οἱ παπισταὶ κακοῦργοι εἰσὶ καὶ παραχαράκται τῶν συγγραμμάτων τῶν ἁγίων, ἴδετε πῶς ψεῦσται καὶ συκοφάνται. τρίτον, λέγουσιν ὅτι Μελέτιος, Εὐσέβιος καὶ Βασίλειος συνέθεντο τῇ πίστει ἣν ἔπεμψαν αὐτοῖς οἱ Δυτικοὶ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῷ συνοδικῷ γράμματι κανονικῶς καὶ ἐνθέσμως δεδογματισμένοις, καὶ σημειοῦνται ὅτι οὐ βούλεται ἐνταῦθα τὸ κανονικῶς καὶ ἐνθέσμως ὅτι τινὰ μὲν τῷ γράμματι ἐδέχθησαν, τινὰ δὲ μή, ἀλλ' ὅτι πάντα ἐδέχθησαν κανονικὰ καὶ ἔνθεσμα ὄντα. καὶ τὸ τοῦ Πάπα ἄρα Ἀδριανοῦ πρὸς τὴν ἑβδόμην Σύνοδον εἰρημένον περὶ τῶν Κανόνων τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου ὅτι δέχεται ὅσα κανονικῶς καὶ ἐνθέσμως εἴρηκεν, οὐ βούλεται εἰπεῖν ὅτι τινὰς μὲν δέχεται τῆς Συνόδου Κανόνας, τινὰς δὲ οὔ, ἀλλ' ὅτι ἅπαντας δέχεται ὡς κανονικῶς καὶ ἐνθέσμως ἐξενεχθέντας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Περὶ ἀπολογίας εἰς τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα τῶν παπιστῶν.

Πρὸς τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα ῥητέον, οὐκ ἔπαθεν ὁ Βασίλειος ἀτύχημα, μὴ πειθόμενος παρὰ Λατίνων, ἀλλ' οἱ Λατῖνοι προσῆψαν ἑαυτοῖς ἀνόμημα ὑπερηφανίας, καὶ ἐπίσχυον καὶ ἐβοήθουν μᾶλλον τοῖς Αἱρετικοῖς Μαρκέλλῳ, Εὐσταθίῳ καὶ Παυλίνῳ καὶ τοῖς Μακεδονιανοῖς, ἢ τῷ ἁγίῳ Βασιλείῳ

καὶ

καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὀρθοδόξοις Ἐπισκόποις. καὶ εἶτα εἰ οἱ Λατῖνοι ἠμέλουν βοηθῆσαι τοῖς θλιβομένοις ἀδελφοῖς αὐτῶν ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν, ᾠκονόμησεν ὅμως ὁ Θεὸς καὶ ἐφυλάχθησαν ὑπό τε τοῦ Οὐάλεντος καὶ Εὐνομίου καὶ Μαρκέλλου καὶ Ἀπολιναρίου καὶ τῶν λοιπῶν Αἱρετικῶν ἀβλαβεῖς αἱ Ἐκκλησίαι Μελετίου, Εὐσεβίου καὶ Βασιλείου, ὡς προείρηκεν ὁ ἅγιος γράφων τῷ Σαμοσάτων ἁγίῳ Εὐσεβίῳ. ἀτύχημα δὲ ἔπαθον οἱ Λατῖνοι μὴ ἀνεχόμενοι διδάσκεσθαι τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ τῶν εἰδότων, ὅθεν τὴν Αἵρεσιν τοῦ Μαρκέλλου ἐβεβαίωσαν, τοῖς δὲ Ἀρειανοῖς ἐβοήθησαν, τὴν μὲν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχέων συγχέοντες διὰ Οὐϊταλίου καὶ Παυλίνου ὡς ῥηθήσεται, τὰς δὲ Ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας ἐνοχλοῦντες ὑπὸ τῆς ἀπάτης ἣν ἔπαθον ὑπὸ τῶν Μακεδονιανῶν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἐν τῇ ἐν Σικελίᾳ Συνόδῳ, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς κοινωνικάς, ἅς τινας ἐκεῖνοι φανερώσαντες ἐν τῇ ἐν Τυάνοις Συνόδῳ, ἐδέχθησαν ὡς ὀρθόδοξοι, καὶ ἀπολαβόντες κακῶς τὰς Ἐκκλησίας ἐξ ὧν καλῶς ἐδιώχθησαν, ἐκακοποίουν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. οὐ συνεχώρησε δὲ ὁ Βασίλειος τῷ θυμῷ ὡς φλυαροῦσιν οἱ σοφοὶ τῶν παπιστῶν, ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει, ἀλλὰ σωφρόνως καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἔγραψε, καὶ ὡς προκαθήμενος τῆς Καππαδοκίας καὶ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ πάσης Ἀρμενίας, καὶ ὡς σοφὸς καὶ ἅγιος εἶπε τὴν ἀλήθειαν. οὐκ ἔψεξε δὲ τὰ ἤθη, ἤτοι τὰ ἔξω σχήματα τῶν Λατίνων, ἀλλὰ τὴν ἐγκάρδιον καὶ πεπαγιωμένην ἐν τῇ ἐπάρσει διάθεσιν αὐτῶν, ὅπερ ἐστὶ ταὐτὸν ὅτι ἤλεγξεν αὐτοὺς διὰ τὴν κακοτροπίαν, ἀπροσεξίαν καὶ ἀμέλειαν αὐτῶν. ψεύδονται δὲ οἱ παπισταὶ λέγοντες εἶναι καὶ καλὴν ὑπεροψίαν, καὶ ὑπερηφανίαν δικαίαν, καὶ δόλον ἀγαθόν, οὐ δύνανται γὰρ δεῖξαι τοῦτο ποτὲ παρὰ τῆς γραφῆς, οὐ παρὰ τῶν πατέρων. εἰ δὲ εἴπωσι τὴν τοῦ Σαμουὴλ ἐν τῇ Βηθλεὲμ θυσίαν διὰ τὴν χρίσιν τοῦ Δαβίδ, ἀλλ' ἐκεῖ ἐμεσολάβει θεία ἐπιταγή, ἥτις οὐκ ἔστι δόλος, ἀλλὰ θεία ἀπόφασις. ἀπεδέχθη λοιπόν, ὅτι ὁ Βασίλειος περὶ τῆς ἀληθοῦς ὑπερηφανίας εἶπεν, ἥτις καὶ μόνη ἐχθρὸν τὸν ἄνθρωπον ποιεῖ τῷ Θεῷ. εἰ δὲ καὶ φλυαρήσομεν καὶ αὐτοὶ κατὰ τοὺς παπιστάς, καὶ δώσομεν εἶναι καὶ ὑπερηφανίαν δικαίαν, οὐδεμίαν ἐκ τούτου δύναται ἔχειν ὁ Πάπας μοναρχίαν, ἀλλὰ μᾶλλον ἄγνοιαν τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς τὰς Αἱρέσεις κοινωνίαν, πρὸς δὲ τοὺς ἁγίους ὕβριν καὶ μάχην.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ ἀπολογίας εἰς τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα τῶν παπιστῶν.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ῥητέον, ἐζήτουν οἱ Καππάδοκες παρὰ Λατίνων βοήθειαν οὐ πρὸς ἐξάλειψιν, ἀλλὰ πρὸς συστολὴν τῆς ἀφοβίας τῶν Αἱρετικῶν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ὡς εἴρηται ἐν τῇ Ῥώμῃ ἦν Βασιλεὺς ὀρθόδοξος ὁ Οὐαλεντιανός, καὶ εἶχον ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἄνεσιν, ᾗτινι ἐκοινώνει ἡ Ἑλλὰς πᾶσα καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. εἰ δὲ καὶ ὑπέκειντο αἱ εἰρημέναι ἐπαρχίαι τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἐπηρεάζοντο ὅμως ὑπ' αὐτοῦ Αἱρετικοῦ ὄντος, ὡς γειτνιάζουσαι τῷ ὀρθοδόξῳ Βασιλεῖ τῆς Ῥώμης. εἰ γὰρ ὑπερέθετο ταράξαι τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ὁ Οὐάλης, πυνθανόμενος πλείστους εἶναι ἐν αὐτῇ τοὺς προσκειμένους Ἀθανασίῳ, καὶ ἐκ τούτου ὑφορώμενος μήποτε γενομένης κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν στάσεως, προσβλάψῃ τὰ δημόσια πράγματα, Σωκράτης βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, καὶ Σωζόμενος βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ, πόσῳ μᾶλλον διὰ τὸν ἀδελφὸν Οὐαλεντιανὸν οὐκ ᾐδεῖτο τοὺς ἀπὸ Ῥώμης καὶ τῆς Δύσεως ἐρχομένους εἰς τὴν Ἀνατολὴν Ἐπισκόπους; καὶ ἰδὲ κατωτέρω Παράγραφον δέκατον δεύτερον πάλιν τοῦ Βασιλείου. ἐδέοντο οὖν διὰ ταῦτα οἱ Καππάδοκες τῶν Δυτικῶν, ἀδελφικῶς ὅμως, καὶ κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔθος, ὡς εἴπομεν διὰ πολλῶν ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βασίλειος οὐ μόνον γράφων τῷ ἐν Τυάνοις δήμῳ ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω κεφαλαίου ἕκτου Παραγράφῳ τετάρτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐπιστολῇ τοῖς ἐν Δύσει ἀδελφοῖς βεβαιοῖ ταῦτα λέγων, ὥσπερ οὖν ἡμεῖς ἴδιον ἀγαθὸν ἑαυτῶν ποιούμεθα τὴν ὑμετέραν πρὸς ἀλλήλους σύμπνοιάν τε καὶ ἑνότητα, οὕτω ὑμᾶς δεῖ συμφυσῆσαι ἡμῶν ταῖς διαιρέσεσι, καὶ μὴ ὅτι τῇ θέσει τῶν τόπων διεστήκαμεν χωρίζειν ἡμᾶς ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅτι ἑνούμεθα τῇ κατὰ τὸ Πνεῦμα κοινωνίᾳ εἰς τὴν τοῦ ἑνὸς ἡμῶν σώματος κοινωνίαν ἀναλαμβάνειν. καὶ ἐπιστολῇ τοῖς κατὰ Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν Ἐπισκόποις φησίν, ὑμέτερα οὖν λογίσασθε τὰ πάθη ἡμῶν ὡς γνήσιοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου οὐχ ὑπὲρ χρημάτων, ἀλλ' ὑπὲρ δόξης, οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς τῶν προσκαίρων πολεμούμεθα, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ θησαυροῦ τοῦ πατρικοῦ κτήματος τῆς ὑγιαινούσης πίστεως ἑστήκαμεν ἀγωνιζόμενοι, συναλγήσατε ἡμῖν ὦ φιλάδελφοι, ταῦτα ὁ Βασίλειος. διὰ τὴν συμπάθειαν οὖν καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους τοῦ Πνεύματος συμφωνίαν ἐζήτουν οἱ Καππάδοκες βοήθειαν παρὰ τῶν Δυτικῶν, καὶ οὐ δι' ἄλλο τι, εἰ δὲ καὶ ἐδέοντο, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀσυνήθες ἔργον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ συμπάσχειν ἀλλήλοις καὶ τιμᾶν ἀλλήλους καὶ δέεσθαι ἀλλήλων, καὶ μάρτυς πάλιν ὁ αὐτὸς Βασίλειος γράφων Νεοκαισαρεῦσι, λέγει γὰρ ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς, ἐρωτήσατε τοὺς πατέρας ὑμῶν,

ὑμῶν, καὶ ἀναγγελοῦσιν ὑμῖν, ὅτι εἰ καὶ τῇ θέσει τοῦ τόπου διῃρῆσθαι ἐδόκουν αἱ Παροικίαι, ἀλλὰ τῷ συμφρονήματι ἓν ἦσαν, καὶ μιᾷ γνώμῃ ἐκυβερνῶντο, συνεχεῖς μὲν τῶν λαῶν ἐπιμιξίαι, τοῖς αὐτοῖς δὲ ποιμέσι τοσοῦτον περιῆν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, ὥστε ἑκάτερον αὐτῶν Διδασκάλῳ τῷ ἑτέρῳ καὶ Ἡγεμόνι χρῆσθαι εἰς τὰ πρὸς Κύριον. ταῦτα Βασίλειος. σὺ δὲ παπιστὰ ἀκούεις ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐτίμων οἱ Ἐπίσκοποι τοὺς Ἐπισκόπους, ὥστε ἕκαστον αὐτῶν τὸν ἕτερον ὡς Διδάσκαλον καὶ Ἡγεμόνα αὐτοῦ τιμᾶν. εἰ οὖν ἐτίμων καὶ οἱ Καππάδοκες τοὺς Δυτικούς, οὐδεμία βοήθεια ἐκ τούτων τῇ μοναρχίᾳ τοῦ τυράννου Πάπα. εἶτα ἰδὲ παπιστὰ τίνα ἔγραφεν ὁ μέγας Βασίλειος τῷ Μητροπολίτῃ Μεδιολάνων Ἀμβροσίῳ ἐγκώμια, ἅτινα οὐδεὶς πώποτε ἔγραψε τῷ Πάπᾳ, καὶ μὴ ἐκ τῶν ἐγκωμίων κατασκεύαζε τὸ ἀντιχριστιανικὸν ἀξίωμα, θησαυρίζων σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς. δεύτερον, οἱ Λατῖνοι οὐκ ἐβοήθουν τοῖς Καππάδοξιν ἑτοίμως, οὐδὲ αἰτίας εἶχον ἃς ὑμεῖς πλάττετε, ἀλλ᾽ ὑπὸ ὑπερηφανίας καὶ ἀμελείας, καὶ μάρτυς ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἥτις τοῖς Λατίνοις τότε μαχομένοις Φλαβιανῷ τῷ Ἀντιοχείας, καὶ ἀμελοῦσι βοηθῆσαι τοῖς Ἀνατολικοῖς λέγει ἐκεῖνα, ἅτινα ἰδὲ κατωτέρω βιβλίῳ τρίτῳ εἰς τὸν τόπον τῆς Συνόδου. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις τίς οὐ συνορᾷ ἀληθινὸς Χριστιανὸς ἀνὴρ ὅτι οὐδαμῶς οὐδεμίαν ἐξουσίαν μοναρχίας ἔχουσιν, ἢ ἄλλην τινὰ δύναμιν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, καὶ τερατεύονται κενῶς οἱ ἐξώλεις παπισταὶ καὶ ὁ Πάπας αὐτῶν. ἔτι πασίδηλόν ἐστιν ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βασιλείου πρὸς τοὺς Δυτικοὺς περὶ Εὐσταθίου, Ἀπολιναρίου καὶ Παυλίνου τό, διατί ἐζήτει ὁ Βασίλειος τοὺς Δυτικοὺς πρὸς βοήθειαν, φησὶ γὰρ περὶ τῶν ὑπούλων Αἱρετικῶν καὶ τοῦ Εὐσταθίου, ὅτι ὁ μὲν παρ᾽ ἡμῶν λόγος ὕποπτος ἐστὶ τοῖς πολλοῖς, ὡς τάχα διά τινας ἰδιωτικὰς φιλονεικίας τὴν μικροψυχίαν παρ᾽ αὐτοὺς ἑλκομένων. ὑμεῖς δὲ ὅσον μακρὰν αὐτῶν ἀπῳκισμένοι τυγχάνοντες, τοσοῦτον πλέον παρὰ τοῖς λαοῖς τὸ ἀξιόπιστον ἔχετε πρός τε καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ χάριν συναίρεσθαι ὑμῖν εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν καταπονουμένων ἐπιμέλειαν. ἐὰν δὲ καὶ συμφώνως πλείονες ὁμοῦ τὰ αὐτὰ δογματίσητε, δῆλον ὅτι τὸ πλῆθος τῶν δογματισάντων ἀναντίρρητον πᾶσι τὴν παραδοχὴν κατασκευάσει τοῦ δόγματος. ταῦτα ὁ Βασίλειος, ἐξ ὧν δείκνυται ὅτι ἐκάλει ἐκείνους ὡς ἀξιοπιστοτέρους διὰ τὸ ἀνύποπτον, ἐπειδὴ μακρὰν ἀπῳκισμένοι ἦσαν, καὶ διὰ τὸ πλῆθος, οὐ μὴν καὶ διὰ τινὰ ἐξουσίαν ἰδικὴν ἢ ἀναμαρτησίαν τοῦ Ῥώμης ἢ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

ΠΑΡΑ´ΓΑΦΟΝ ΙΒ´.

Περὶ ἀπολογίας εἰς τὸ τρίτον ἐπιχείρημα τῶν παπιστῶν.

Τὸ τρίτον ἐπιχείρημα τῶν παπιστῶν ἐστὶν ὅτι κατηγοροῦνται οἱ Λατῖνοι ὡς ὑπερήφανοι, διότι δεομένοις ἐπικουρίας οὐκ ἐβοήθησαν, καὶ τάχα ἐν ἴσῳ πρὸς ἴσον ἢ ἐν χείρονι πρὸς κρείττονα λέγεται ὑπερηφανία καὶ ὀφρύς, τίς ἀπὸ τοῦ μὴ ἰσχυροτέρου φασὶν ἐπικουρίαν ζητεῖ; Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς ταῦτα πρῶτον, ὑπερήφανος λέγεται οὐχ ὁ κρείττων πρὸς τὸν χείρονα, ἐπειδὴ ὁ ὑπερήφανος ἐστὶ πάντων ἁμαρτωλῶν χείριστος, ἀλλ᾽ ὁ μείζων πρὸς τὸν ἐλάττονα ὡς ὁ Ναβουχοδονόσορ πρὸς τὰ ἔθνη, ὅθεν ὁ Ναβουχοδονόσορ ἔλεγε, Δανιὴλ κεφαλαίῳ τετάρτῳ, ἐδαφίῳ τριακοστῷ ἑβδόμῳ, Κύριος πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινῶσαι. ἀκούεις παπιστὰ ἀσύνετε, ὅτι ὁ ὑπερήφανος εἰ καὶ μείζων, εἰ καὶ κατὰ σὲ κρείττων, ἀλλ᾽ ἀεὶ τῷ Θεῷ ἀποτρόπαιος. ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ὁμοίου ἐστὶν ἡ ὑπερηφανία, ὅθεν Ἀριθμῶν κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ, ἐδαφίῳ τριακοστῷ λέγεται, ψυχὴ ἥτις ποιήσει ἐν χειρὶ ὑπερηφανίας, ἐν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ δηλονότι, τὸν Θεὸν οὗτος παροξυνεῖ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ἰδοὺ ἀσύνετε παπιστὰ καὶ ἡ εἰς τὸν ὅμοιον ὑπερηφανία αἰτία ἀπωλείας. ἐρωτῶ σε παπιστὰ ὅταν ὁ Θεὸς λέγῃ Λευϊτικοῦ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἕκτῳ, ἐδαφίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ πρὸς τοὺς Ἑβραίους, Καὶ συντρίψω τὴν ὕβριν τῆς ὑπερηφανίας αὐτῶν, ἡ ὑπερηφανία τῶν Ἑβραίων εἰς ποῖον χείρονα ἦν; καὶ ὅταν λέγῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, Ἀμὼς κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, Ὀμνύει Κύριος κατὰ τῆς ὑπερηφανίας Ἰακώβ, ὁ κρείττων Ἰακὼβ πρὸς ποῖον χείρονα ὑπερηφανεύετο; οὐ δύνασαι σοφιστὰ ἄλλως εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ἢ ὅτι ἡ ὑπερηφανία τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἡ ὑπερηφανία τοῦ Ἰακὼβ ἐπὶ τοῦ Ἀμὼς ἦσαν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἰδοὺ ἄφρον ὅτι γε οὐχ ὁ χείρων, ἀλλ᾽ ὁ χείριστος (καὶ γὰρ τίνα σύγκρισιν ἔχει ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν Θεόν) πρὸς τὸν ἀσυγκρίτως πάντων κρείττονα ὑπερηφανεύσατο. μήποτε δὲ ἡ ὑπερηφανία τῶν παπιστῶν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ἐστὶν ὡς ἀπὸ μεγαλείου τῶν χειρόνων πρὸς τοὺς κρείττονας, καὶ διὰ τούτους, ἤτοι διὰ τοὺς παπιστὰς εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον Ἱερεμίου κεφαλαίῳ τεσσαρακοστῷ ὀγδόῳ, ἐδαφίῳ εἰκοστῷ ἐνάτῳ, καὶ ἤκουσα ὕβριν Μωάβ, ὕβρισε λίαν ὕβριν αὐτοῦ, καὶ ὑπερηφανίαν αὐτοῦ, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ. ἰδὲ κατωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου δεκάτου παράγραφον ἕβδομον. δεύτερον, ὁ Βασίλειος οὐ παρεῖδε τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἀντιοχείας, ἀλλὰ κἀκείνους προσεκαλέσατο εἰς βοήθειαν ὡς καὶ τοὺς Δυτικούς, οὐχ ὡς μονάρχας ἢ αὐτοκράτορας, ἀλλ᾽ ὡς ὁμοψύχους ἐκάλεσεν ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ πάλιν μάρτυς ὁ αὐτὸς Βασίλειος γράφων τῷ μεγάλῳ Ἀθα-

Ἀθανασίῳ καὶ λέγων, μίαν ἐπιγνοὺς ὁδὸν βοηθείας ταῖς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαις τὴν παρὰ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων σύμπνοιαν (δηλονότι ἐπιταγὴν) εἰ γὰρ βουληθεῖεν ὃν ἂν ἔλαβον ὑπὲρ ἑνὸς ἢ δύο κατὰ τὴν Δύσιν Ἐπισκόπων (τοῦ Μεδιολάνων Αὐξεντίου, Οὐρσακίου, καὶ Οὐάλεντος, καὶ ἑτέρων τινῶν ὡς εἴρηται ἀνωτέρω) τοῦτον καὶ ὑπὲρ τῆς Παροικίας τῶν καθ' ἡμᾶς μερῶν ἐπιδείξασθαι, τάχα ἄν τι γένοιτο τοῖς κοινοῖς ὄφελος τῶν τε κρατούντων τὸ ἀξιόπιστον τοῦ πλήθους δυσωπουμένων, καὶ τῶν ἑκασταχοῦ λαῶν ἀκολουθούντων αὐτοῖς ἀναντιρρήτως, καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ἀκούειν αὐτῶν, εἴρηται προσεχῶς ἀνωτέρω. ἀκούεις σοφιστά, οὐ λέγει ὁ Βασίλειος ὅτι καταπαῦσαι τὰς Αἱρέσεις οὐκ ἀρκεῖ ἡ τῆς Ἀνατολῆς γνώμη ἀπούσης τῆς ῥωμαϊκῆς συμπνοίας, ἐκεῖ γὰρ ἀρχικὴ ἐξουσία, ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων σύμπνοιαν. οὐ λέγει τὴν σύμπνοιαν τοῦ Ῥώμης, ἀλλὰ τὴν τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων, ἤτοι τῆς Δυτικῆς Συνόδου τὴν σύμπνοιαν. οὐ λέγει ἀρχικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἐπισκοπικὴν σύμπνοιαν. ἔλαβον γὰρ ζῆλον οἱ Δυτικοὶ καθῃρηκότες συνοδικῶς τὸν Μεδιολάνων Αὐξέντιον, οὐκ ἐκάθηρεν ὁ Πάπας Δάμασος αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθη, ἀλλὰ συνοδικῶς, καὶ τοῦτο οὐκ εὐθὺς, ἀλλὰ διὰ πολλῶν ἱδρώτων καὶ πολλοῦ καιροῦ καὶ Συνόδου πολλῶν Ἐπισκόπων. ἐπιλέγει ὁ Βασίλειος ὅτι οἱ κρατοῦντες, τουτέστιν ὁ Οὐάλης ἐδυσωπεῖτο, ἢ καὶ ἐνετρέπετο τὸ πλῆθος τῶν Δυτικῶν, ὡς ἐδυσωπεῖτο καὶ περὶ Ἀθανασίου τὸν ζῆλον τῶν Ἀλεξανδρέων, οὐκ ἐξώρισεν αὐτὸν, εἰ γὰρ τῶν ὑποκειμένων Ἀλεξανδρέων τὸν ζῆλον δυσωπούμενος ὑπεστείλατο τῆς πρὸς τὸν ἅγιον ὀργῆς ὁ τύραννος, πολλῷ μᾶλλον δυσωπεῖται τῶν Δυτικῶν τὸ πλῆθος, καὶ μάλιστα αἰδούμενος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Βασιλέα τῆς Δύσεως, ἵνα μὴ σκανδάλου αἴτιος γένηται ἐν τῇ πολιτείᾳ. διὰ ταῦτα οὖν ἔλεγεν ὁ Βασίλειος, ὅτι μίαν ἔγνων ὁδὸν βοηθείας τὴν σύμπνοιαν τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων, καὶ οὐδιότι ἦν ἀρχικὴ ἐξουσία, ἢ διότι οὐκ ἀρκεῖ ἡ Ἀνατολὴ πρὸς συστολὴν τῶν Αἱρετικῶν ἀπούσης τῆς ῥωμαϊκῆς συμπνοίας, ὅπερ ἐπὶ μὲν οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀληθές ἐστι, καθότι οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ ἔγκριτοι τῶν Ἀρχιερέων ἀναγκαῖοι εἰσὶν ἐν τῇ ἀθροίσει αὐτῆς, ὡς ῥηθήσεται, οὐ μὴν καὶ ἁπλῶς ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ταῖς Ἀνατολικαῖς Ἐκκλησίαις ἀναγκαία, εἴρηται γὰρ ὅτι ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων ἕως τοῦ καιροῦ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου οὐδέ ποτε ἐν οὐδενὶ ἐδεήθησαν οἱ Ἀνατολικοὶ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων. ἴδε καὶ ἀνωτέρω καὶ κατωτέρω ποσάκις οἱ Ἀνατολικοὶ ἔκρινον Αἱρέσεις μόνοι, καὶ ἀεὶ ᾠκονόμουν τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν μόνοι, ἐν ὀλίγοις δὲ καιροῖς προσκαλεσάμενοι τοὺς Δυτικοὺς πρὸς βοήθειαν ὡς οἰκεῖα μέλη, οὐδὲν ὠφελήθησαν, ἀλλὰ μᾶλλον σκανδάλων ἐπλήσθησαν αἱ Ἐκκλησίαι, τῶν Δυτικῶν ἀεὶ ὑπερηφανευομένων. οὐκ ἐκάλεσαν δὲ μόνους τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας οἱ Καππάδοκες, ὅτι ἡ μὲν Ἀντιόχεια ἐκρατεῖτο οὐχ ὑπὸ μόνου τοῦ ὀρθοδόξου Μελετίου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Παυλίνου, Οὐϊταλίου, Ἀπολιναρίου, καὶ ἑτέρων Αἱρετικῶν, ἡ δὲ Ἀλεξάνδρεια εἰ καὶ πρότερον τοσαυτάκις κακῶς ἔπαθεν ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, τότε δὲ ἔμενεν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος κατέχων τὸν θρόνον, ἀλλὰ μετὰ οἰκονομίας καὶ συστολῆς, φοβούμενος τὸν ἀσεβέστατον Οὐάλεντα, ἵνα μὴ ἀπαισχυντήσας ἀποδιώξῃ αὐτὸν, καὶ λήψονται τὰς ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων κατεχομένας Ἐκκλησίας οἱ Ἀρειανοί. δεύτερον, ὅτι τοὺς Δυτικοὺς ἔκραξαν διὰ τὰς ἄνω εἰρημένας αἰτίας, καὶ τὸ κυριώτερον διὰ μείζονα Σύνοδον, ὅθεν ὁ Βασίλειος ἐπιστέλλων τοῖς κατ' Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν ὁμοψύχοις, ἤτοι τοῖς Δυτικοῖς, λέγει ὅτι τάχους χρεία περισώσαθαι τοὺς περιληφθέντας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀδελφῶν πλειόνων, ὥστε πλήρωμα εἶναι Συνόδου τοὺς ἐπιδημοῦντας, ἵνα μὴ μόνον ἐκ τῆς τῶν ἀποστειλάντων σεμνότητος (σεμνότητος λέγει οὐκ ἐξουσίας) ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ οἰκείου ἀριθμοῦ τὸ ἀξιόπιστον ἔχωσιν εἰς διόρθωσιν, οἳ καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν γραφεῖσαν πίστιν ἀνανεώσονται, καὶ τὴν Αἵρεσιν ἐκριζώσουσι, καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις εἰρηνικὰ διαλέξονται. καὶ τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ γράφει, πρὸς μὲν τὰ λοιπὰ τῆς Ἀνατολῆς, ἴσως καὶ πλειόνων συνεργείας προσδεῖ. διὰ μείζονα Σύνοδον λοιπὸν ἔκραξεν ὁ Βασίλειος τοὺς Δυτικοὺς, οὐ μὴν ὅτι οὐκ ἐκάλεσε καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἀντιοχείας, γράφει γὰρ τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ (καὶ συνίες τὸ ἀξίωμα τοῦ Ῥώμης καὶ τοῦ Ἀθανασίου) ἡ μέντοι τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν Ἐκκλησίας εὐταξία προδήλως τῆς σῆς ἤρτηται θεοσεβείας, καὶ τί δ' ἂν γένοιτο ταῖς κατὰ τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλησίαις Ἀντιοχείας κυριώτερον, ἣ πρὸς ὁμόνοιαν παρελθεῖν οὐδὲν ἐκώλυεν ὥσπερ κεφαλὴν ἐῤῥωμένην παντὶ τῷ σώματι ἐπιχορηγεῖν τὴν ὑγείαν, τούτῳ δὲ τῆς σῆς δεῖται σοφίας καὶ εὐαγγελικῆς συμπαθείας τὰ ἐκείνης τῆς πόλεως ἀῤῥωστήματα. ἀκούεις παπιστά οὐδεμία κυριωτέρα τῶν ἁπανταχοῦ Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀντιοχείας. ἀκούεις πῶς μήτηρ ἐστὶ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ Ἀντιόχεια. ἀκούεις καὶ τοιαύτης οὔσης, μόνον λέγει τὸν μέγαν Ἀθανάσιον δύνασθαι διορθῶσαι αὐτὴν, τὸν δὲ Ἀντιοχείας οὐκ ἐκάλεσαν εἰς βοήθειαν, ἐπειδὴ αὐτὸν, ἤτοι τὸν Μελέτιον εἶχε συμπάσχοντα, συνεργὸν καὶ ἀνταγωνιστὴν ἐν πᾶσιν ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς. ἤκουσας ὅμως ἀνωτέρω ὅτι ἐπὶ Ἰοβιανοῦ μόνος ὁ Μελέτιος ἀθροίσας Σύνοδον καὶ πρὸ αὐτοῦ τοῦ Ἀθανασίου ἐνήργησε τὰ πρὸς διόρθωσιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας.